

CVRIA

SUD EUROPSKE UNIJE

GODIŠNJE IZVJEŠĆE
2013.

SUD EUROPSKE UNIJE

GODIŠNJE IZVJEŠĆE 2013.

Pregled aktivnosti Suda,
Općeg suda i Službeničkog suda Europske unije

Luxembourg, 2014.

www.curia.europa.eu

Sud
L-2925 Luxembourg
Tel. (352) 43 03-1

Opći sud
L-2925 Luxembourg
Tel. (352) 43 03-1

Službenički sud
L-2925 Luxembourg
Tel. (352) 43 03-1

Internetska stranica Suda: <http://www.curia.europa.eu>

Redakcija zaključena: 1. siječnja 2014.

Umnožavanje je dopušteno uz navođenje izvora. Fotografije je dopušteno umnožavati samo u okviru ove publikacije. Za svako drugo korištenje potrebno je zatražiti dopuštenje Ureda za publikacije Europske unije.

Više informacija o Europskoj uniji dostupno je na internetu (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2014.

ISBN 978-92-829-1697-1 (Print)
978-92-829-1674-2 (PDF)

ISSN 2315-2478 (Print)
2315-2486 (PDF)

doi:10.2862/54545 (Print)
10.2862/47923 (PDF)

© Europska unija, 2014.

Printed in Luxembourg

TISKANO NA RECIKLIRANOM PAPIRU IZBIJELJENOM BEZ KLORA

Sadržaj

Stranica

Predgovor predsjednika Suda Vassiliosa Skourisa	5
--	---

Poglavlje I.

Sud

A – Razvoj i aktivnost Suda u 2013.	9
B – Sudska praksa Suda u 2013.	11
C – Sastav Suda	51
1. Članovi Suda	53
2. Promjene u sastavu Suda u 2013.	69
3. Protokolarni red	71
4. Nekadašnji članovi Suda	73
D – Sudska statistika Suda	77

Poglavlje II.

Opći sud

A – Aktivnost Općeg suda u 2013.	109
B – Sastav Općeg suda	143
1. Članovi Općeg suda	145
2. Promjene u sastavu Općeg suda u 2013.	157
3. Protokolarni red	159
4. Nekadašnji članovi Općeg suda	163
C – Sudska statistika Općeg suda	165

Poglavlje III.*Službenički sud*

A – Aktivnost Službeničkog suda u 2013.	187
B – Sastav Službeničkog suda	197
1. Članovi Službeničkog suda	199
2. Promjene u sastavu Službeničkog suda u 2013.	203
3. Protokolarni red	205
4. Nekadašnji članovi Službeničkog suda	207
C – Sudska statistika Službeničkog suda	209

Predgovor

Tijekom 2013. primjetno je znatno povećanje sudske djelatnosti Suda Europske unije. S jedne strane, pravosudni sustav Unije suočio se s najvećim brojem novih predmeta od svog osnutka. S druge strane, s 1 587 zaključenih predmeta produktivnost institucije dosegla je rekordnu razinu. Sud mora biti zadovoljan takvim razvojem koji svjedoči o povjerenju nacionalnih sudova i stranaka u sudove Unije.

Takvo povećanje sudske djelatnosti može, međutim, u ne tako dalekoj budućnosti ugroziti učinkovitost cjelokupnog pravosudnog sustava Unije. Stoga je potrebno ustrajno i kontinuirano, kako na zakonodavnoj razini tako i u pogledu metoda rada, tragati za sredstvima kojima će se poboljšati učinkovitost pravosudnog sustava Unije.

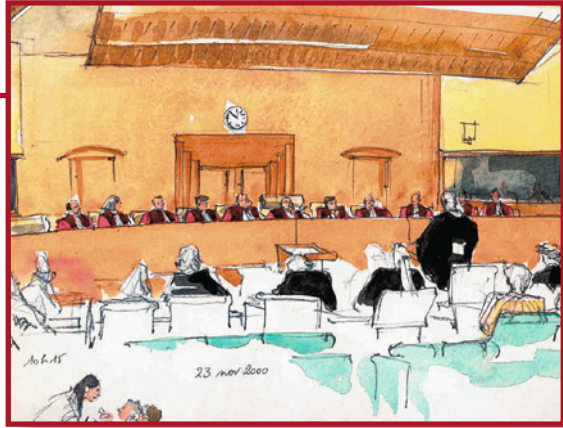
Godina 2013. također je obilježena pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji i dolaskom dvoje hrvatskih članova na Sud i Opći sud te donošenjem odluke o povećanju broja nezavisnih odvjetnika Suda i, u tom kontekstu, početkom rada prvog poljskog nezavisnog odvjetnika.

Naposljetku, protekle godine svjedočili smo odlasku šestero članova Općeg suda u okviru djelomične zamjene njegova članstva te dvoje članova Suda i jednog člana Službeničkog suda.

Ovo izvješće pruža cjelovit prikaz razvoja i aktivnosti institucije tijekom 2013. godine. Čitatelj će opaziti da je bitan dio izvješća posvećen sažetom, ali iscrpnom pregledu sudske djelatnosti Suda, Općeg suda i Službeničkog suda, koji je dopunjen statističkim podacima. Koristim ovu priliku iskreno zahvaliti kolegama s triju sudova te cjelokupnom osoblju Suda na izvanrednom poslu obavljenom u toj iznimnoj i zahtjevnoj godini.

V. Skouris
Predsjednik Suda

Poglavlje I.

Sud

A – Razvoj i aktivnost Suda u 2013.

Vassilios Skouris, predsjednik

U prvom dijelu godišnjeg izvješća sažeto su prikazane aktivnosti Suda Europske unije tijekom 2013. godine. Najprije se iznosi pregled razvoja institucije u protekloj godini, s naglaskom na institucionalnim promjenama kojima je Sud bio izložen te na razvoju njegove unutarnje organizacije i metoda rada (1. dio). Slijedi statistička analiza koja prikazuje razvoj radnog opterećenja Suda te prosječnog trajanja postupaka (2. dio). Na kraju se, kao i svake godine, izlažu glavni doprinosi sudskoj praksi razvrstani prema područjima (3. dio).

1. U pogledu općeg razvoja Suda Europske unije, pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji događaj je koji je obilježio proteklu godinu. Na svečanoj sjednici održanoj 4. srpnja 2013. javno su prisegnuli i istoga dana stupili na dužnost prvi hrvatski sudac na Sudu i prva hrvatska sutkinja na Općem sudu. Priprema sedmog proširenja Europske unije protekla je bez problema za instituciju, a integriranje dvoje sudaca, njihovih suradnika i cjelokupnog hrvatskog osoblja provedeno je bez teškoća.

Na organizacijskom planu važno je istaknuti da je Odlukom Vijeća 2013/336/EU od 25. lipnja 2013. o povećanju broja nezavisnih odvjetnika Suda Europske unije (SL L 179, str. 92.) njihov broj povećan na devet, s učinkom od 1. srpnja 2013., te će porasti na jedanaest, s učinkom od 7. listopada 2015. Nakon donošenja te odluke, 23. listopada 2013. javno je prisegnuo prvi poljski nezavisni odvjetnik.

Što se tiče pravila postupka nakon stupanja na snagu novog Poslovnika Suda u 2012., Sud je Vijeću podnio prijedlog za donošenje novog Dodatka Poslovniku kojim se zamjenjuje Dodatak Poslovniku od 4. prosinca 1974. (SL L 350, str. 29.), kako je zadnje izmijenjen 21. veljače 2006. (SL L 72, str. 1.). Taj je prijedlog Vijeće prihvatilo na samom početku 2014. godine (SL L 32, str. 37.). U isto vrijeme Sud je donio Praktične upute za stranke koje se odnose na predmete pred Sudom (SL L 31, str. 1.) koje, s učinkom od 1. veljače 2014., zamjenjuju Praktične upute koje se odnose na izravne tužbe i žalbe od 15. listopada 2004. (SL L 361, str. 15.), kako su izmijenjene 27. siječnja 2009. (SL L 29, str. 51.). Ta dva postupovna akta stupila su na snagu 1. veljače 2014.

2. Sudsku statistiku Suda za 2013. godinu općenito obilježavaju brojke bez presedana. Protekla godina uistinu će ostati zabilježena, s jedne strane, kao najproduktivnija u povijesti Suda i, s druge strane, kao godina tijekom koje je otvoren najveći broj novih predmeta.

Tako je Sud u 2013. zaključio 635 predmeta (neto podatak, koji obuhvaća spojene postupke), što je znatno povećanje u odnosu na prethodnu godinu (527 zaključenih predmeta u 2012.). Među tim predmetima, u 434 odlučeno je presudom, a u 201 rješenjem.

Sudu je dano na odlučivanje 699 novih predmeta (neovisno o njihovu spajanju zbog povezanosti), što je povećanje od oko 10 % u odnosu na 2012. godinu i najveći broj novih predmeta u jednoj godini u povijesti Suda. Povećanje broja novih predmeta povezano je s povećanjem broja žalbi i zahtjeva za prethodnu odluku u odnosu na prethodnu godinu. Broj zahtjeva za prethodnu odluku u 2013. povećao se na 450, što nikada prije nije dosegnuto.

Što se tiče trajanja postupaka, statistički podaci vrlo su pozitivni. U pogledu zahtjeva za prethodnu odluku prosječno trajanje postupka iznosilo je 16,3 mjeseca. Blagi porast u odnosu na 2012. godinu (15,6 mjeseci) ne smatra se statistički značajnim. Što se tiče izravnih tužbi i žalbi, prosječno vrijeme potrebno za njihovo rješavanje bilo je 24,3 odnosno 16,6 mjeseci. Točno je da se trajanje postupaka

povodom izravnih tužbi u 2013. osjetno produljilo u odnosu na prethodnu godinu (19,7 mjeseci). Sud u tom pogledu ostaje oprezan, iako prve statističke analize pokazuju da je riječ o produljenju ponajprije uzrokovanom kratkoročnim čimbenicima nad kojima Sud ima vrlo ograničenu kontrolu.

Uz reforme svojih metoda rada provedene tijekom posljednjih godina, porast učinkovitosti Suda u rješavanju predmeta također je uvjetovan povećanom primjenom različitih postupovnih instrumenata kojima Sud raspolaže kako bi ubrzao rješavanje pojedinih predmeta (hitni prethodni postupak, davanje prednosti pri odlučivanju, ubrzani postupak, pojednostavnjeni postupak i mogućnost odlučivanja bez mišljenja nezavisnog odvjetnika).

Provođenje hitnog prethodnog postupka zatraženo je u pet predmeta, pri čemu je vijeće određeno za taj postupak ocijenilo da su u dvama predmetima ispunjeni uvjeti iz članka 107. i pratećih članaka Poslovnika. Ti su predmeti zaključeni u prosječnom roku od 2,2 mjeseca.

Odlučivanje u ubzanom postupku zatraženo je u 14 predmeta, ali ni u jednom od njih nisu bili ispunjeni uvjeti propisani Poslovníkom. U skladu s praksom ustanovljenom 2004., zahtjevi za provođenje ubzanog postupka prihvaćaju se odnosno odbijaju obrazloženim rješenjem predsjednika Suda. S druge strane, prednost pri odlučivanju dobilo je pet predmeta.

K tome, Sud se prilikom davanja odgovora na pojedina prethodna pitanja koristio pojednostavnjenim postupkom iz članka 99. Poslovnika. Na temelju te odredbe rješenjem su zaključena ukupno 33 predmeta.

Naposljetku, Sud se vrlo često koristio mogućnošću koja mu je otvorena člankom 20. Statuta da odluči bez mišljenja nezavisnog odvjetnika kada se u predmetu ne javlja nikakvo novo pravno pitanje. Valja istaknuti da je u 2013. bez mišljenja doneseno oko 48 % objavljenih presuda.

Što se tiče raspodjele predmeta između različitih sastava Suda, veliko vijeće riješilo je oko 8 %, vijeća od pet sudaca 59 %, a vijeća od tri suca približno 32 % predmeta u kojima je 2013. odlučeno presudom ili rješenjem. U odnosu na prethodnu godinu, zamjećuje se stabilnost udjela predmeta o kojima je odlučivalo veliko vijeće (9 % u 2012.) te povećanje udjela predmeta o kojima su odlučivala vijeća od pet sudaca (54 % u 2012.).

Detaljnije informacije o statističkim podacima za proteklu godinu čitatelj može pronaći u dijelu ovog izvješća koji je njima posebno posvećen.

B – Sudska praksa Suda u 2013.

I. Ustavna i institucionalna pitanja

1. Sporovi Europske unije

Kao i prethodnih godina, Sud je imao priliku u više odluka dati važna pojašnjenja o uvjetima pod kojima izvršava svoju sudsku nadležnost.

(a) Tužbe zbog povrede obveze

U presudi od 22. listopada 2013., *Komisija/Njemačka* (C-95/12), Sud se izjasnio o tužbi Komisije zbog *neizvršenja ranije presude Suda kojom je utvrđena povreda obveze*¹. Potonjom presudom Sud je utvrdio da je Njemačka ograničila slobodno kretanje kapitala održavajući na snazi određene odredbe „Zakona o Volkswagenu“, osobito one prema kojima država i savezna zemlja Donja Sasko imenuju članove nadzornog odbora proizvođača automobila Volkswagena te one o ograničenju prava glasa, u vezi s odredbom koja predviđa blokirajuću manjinu od 20 % za donošenje određenih odluka dioničara tog proizvođača automobila. Nakon presude Suda, Njemačka je stavila izvan snage prve dvije odredbe. Međutim, održala je na snazi odredbu o blokirajućoj manjini. Ocjenjujući da iz presude kojom je utvrđena povreda obveze proizlazi da svaka od triju predmetnih odredaba predstavlja zasebno ograničenje slobodnog kretanja kapitala i da je, prema tome, i odredba o blokirajućoj manjini trebala biti stavljena izvan snage, Komisija se ponovno obratila Sudu zahtijevajući da ta država članica plati dnevnu novčanu kaznu i paušalni iznos.

U presudi po toj tužbi Sud je ocijenio da i iz izreke i iz obrazloženja njegove ranije presude proizlazi da nije utvrdio povredu obveze koja je rezultat odredbe o blokirajućoj manjini uzete odvojeno, nego povredu obveze koja proizlazi iz međusobnog djelovanja te odredbe i one o ograničenju prava glasa. Stavljanjem izvan snage, s jedne strane, odredbe „Zakona o Volkswagenu“ prema kojoj država i savezna zemlja Donja Sasko imenuju članove nadzornog odbora i, s druge strane, odredbe o ograničenju prava glasa, čime je prekinula međusobno djelovanje potonje odredbe i one o blokirajućoj manjini, Njemačka je u propisanim rokovima ispunila obveze koje proizlaze iz presude koja je protiv nje donesena. Slijedom navedenog, Sud je odbio tužbu Komisije.

(b) Tužbe za poništenje

Što se tiče tužbi za poništenje, vrijedno je istaknuti dvije presude Suda koje se odnose na novu verziju članka 263. stavka 4. UFEU-a, kako je uvedena Lisabonskim ugovorom, od kojih se prva bavi pojmom „regulatornog akta“, a druga pojmom „provedbenih mjera“².

¹ Presuda Suda od 23. listopada 2007., *Komisija/Njemačka* (C-112/05, *Recueil*, str. I-8995.).

² U području tužbi za poništenje također treba istaknuti presude od 23. travnja 2013., *Gbagbo i dr./Vijeće* (C-478/11 P do C-482/11 P), i od 28. svibnja 2013., *Abdulrahim/Vijeće i Komisija* (C-239/12 P). Te su presude prikazane u dijelu „Zajednička vanjska i sigurnosna politika – Zamrzavanje financijskih sredstava“.

U presudi od 3. listopada 2013., *Inuit Tapiriit Kanatami i dr./Parlament i Vijeće* (C-583/11 P), Sud je potvrdio rješenje Općeg suda³ kojim je ocijenjena nedopuštenom tužba za poništenje Uredbe br. 1007/2009⁴ što ju je podnijelo više fizičkih i pravnih osoba koje zastupaju interese kanadskih Inuita.

Sud je podsjetio da od stupanja na snagu Lisabonskog ugovora pravne i fizičke osobe mogu pobijati određene opće akte pred sudovima Unije, pri čemu nisu dužne zadovoljavati pretpostavku osobnog utjecaja. Ugovor, međutim, nedvosmisleno navodi da se ta blaža pravila o dopuštenosti primjenjuju samo na usku kategoriju tih akata, i to na regulatorne akte. Preciznije, kako je to Opći sud s pravom istaknuo, *zakonodavni akti, iako su i sami opće primjene, nisu dio regulatornih akata* i nastavljaju biti podvrgnuti strožim pravilima o dopuštenosti. Naime, iz pripremnih dokumenata u vezi s člankom III-365. stavkom 4. nacrtu Ugovora o Ustavu za Europu, čiji je sadržaj u potpunosti prenesen u članak 263. stavak 4. UFEU-a, proizlazi da izmjena koju je ta odredba trebala donijeti u odnosu na članak 230. stavak 4. UEZ-a nije bila namijenjena tome da se pretpostavke za dopuštenost tužbe prošire na poništenje zakonodavnih akata. Prema tome, dopuštenost tužbe fizičke ili pravne osobe protiv zakonodavnog akta i dalje je podvrgnuta pretpostavci osobnog utjecaja pobijanog akta na tužitelja.

Sud je ocijenio da u predmetnom slučaju ta pretpostavka nije zadovoljena jer je zabrana stavljanja proizvoda od tuljana na tržište, utvrđena Uredbom br. 1007/2009, formulirana na općenit način i jednako se primjenjuje na sve gospodarske subjekte koji ulaze u njezino područje primjene, bez posebnog navođenja tužitelja, pa se, prema tome, ne može smatrati da se zabrana odnosi na njih osobno.

K tome, Sud je pojasnio da zaštita koju pruža članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima ne zahtijeva bezuvjetno ovlaštenje pojedinca da izravno sudu Unije podnese tužbu za poništenje njezinih zakonodavnih akata. Suprotno tome, na državama je članicama da predvide sustav pravnih lijekova i postupaka koji osiguravaju poštovanje temeljnog prava na djelotvornu sudsku zaštitu. Međutim, ni ta odredba kao ni članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a koji državama članicama nalaže takvu obvezu ne zahtijevaju to da stranka nacionalnim sudovima može podnositi tužbu koja bi bila prvenstveno usmjerena protiv takvih akata.

Članak 263. stavak 4. UFEU-a, u verziji izmijenjenoj Lisabonskim ugovorom, Sud je tumačio i u presudi od 19. prosinca 2013., *Telefónica/Komisija* (C-274/12 P), donesenoj po žalbi protiv rješenja Općeg suda⁵. Potonji je nedopuštenom ocijenio tužbu protiv odluke Komisije kojom je odredba španjolskog Zakona o porezu na društva proglašena mjerom državne potpore djelomično nespojivom s unutarnjim tržištem. Ne izjašnjavajući se o naravi te odluke, Sud je definirao *kriterije za utvrđivanje obuhvaća li regulatorni akt „provedbene mjere” u smislu zadnjeg dijela rečenice članka 263. stavka 4. UFEU-a.*

Sud je najprije podsjetio da u slučaju regulatornog akta koji sadrži provedbene mjere sudski nadzor poštovanja pravnog poretka Unije osiguravaju bilo sudovi Unije, ako je provedba navedenih akata u nadležnosti institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, bilo nacionalni sudovi, ako je provedba u nadležnosti država članica. Fizičke i pravne osobe tako pred nacionalnim sudovima mogu

³ Rješenje Općeg suda od 6. rujna 2011., *Inuit Tapiriit Kanatami i dr./Parlament i Vijeće* (T-18/10, *Recueil*, str. II-5599.).

⁴ Uredba (EZ) br. 1007/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o trgovini proizvodima od tuljana (SL L 286, str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 24., str. 288.).

⁵ Rješenje Općeg suda od 21. ožujka 2012., *Telefónica/Komisija* (T-228/10).

istaknuti nezakonitost osnovnog akta, navodeći ih da se obrate Sudu na temelju članka 267. UFEU-a.

Što se tiče pitanja podrazumijeva li regulatorni akt provedbene mjere, Sud je ocijenio da je potrebno staviti se u položaj osobe koja je podnijela tužbu. Stoga pitanje podrazumijeva li akt o kojemu je riječ provedbene mjere u odnosu na druge osobe, nije relevantno. K tome, valja se ograničiti isključivo na predmet tužbe pa se, u slučaju kada tužitelj zahtijeva samo djelomično poništenje nekog akta, u obzir moraju, prema potrebi, uzeti samo one provedbene mjere koje taj dio akta eventualno sadrži.

Sud je u pogledu odluke koja je pobijana u predmetnom slučaju istaknuo da je za predmet imala isključivo proglašenje nespojivim sa zajedničkim tržištem sustava potpora ustanovljenog poreznim zakonodavstvom te da tom odlukom nisu utvrđene posebne posljedice koje to proglašenje ima za svakog poreznog obveznika, a koje će biti sadržane u upravnim aktima koji predstavljaju provedbene mjere u smislu zadnjeg dijela rečenice članka 263. stavka 4. UFEU-a, poput rješenja o odmjeraivanju poreza.

Sud je zaključio da je Opći sud u predmetnom slučaju ispravno ocijenio da nisu bile ispunjene pretpostavke dopuštenosti predviđene zadnjim dijelom rečenice članka 263. stavka 4. UFEU-a.

(c) Zahtjevi za prethodnu odluku

Presuda od 15. siječnja 2013., *Križan i dr. (C-416/10)*⁶, Sudu je pružila priliku da pojasni *opseg ovlasti nacionalnih sudova da Sudu upute zahtjev za prethodnu odluku i pojam suda zadnje instance*. Sud je podsjetio da nacionalno postupovno pravilo na temelju kojeg mišljenja višeg suda obvezuju niže ne može dovesti u pitanje mogućnost potonjih da Sudu upute zahtjev za prethodnu odluku u slučaju postojanja dvojbi o tumačenju prava Unije, pri čemu ti sudovi moraju odbaciti mišljenja višeg suda ako ocijene da, s obzirom na tumačenje koje je dao Sud, nisu sukladna pravu Unije. Sud smatra da se ta načela nameću na isti način kada je u pitanju pravno stajalište ustavnog suda, s obzirom na to da iz potvrđene sudske prakse proizlazi da nije moguće prihvatiti da odredbe nacionalnog prava, bile one i ustavnog ranga, nanose štetu jedinstvu i djelotvornosti prava Unije.

S druge strane, Sud je ocijenio da nacionalni sud i dalje treba smatrati sudom protiv čijih odluka nema pravnog lijeka u nacionalnom pravu, u smislu članka 267. stavka 3. UFEU-a, pa je stoga dužan uputiti Sudu zahtjev za prethodnu odluku, čak i kada nacionalno pravo predviđa mogućnost da se protiv odluka tog suda podnese tužba ustavnom sudu države članice o kojoj je riječ, koja je ograničena na ispitivanje moguće povrede prava i sloboda zajamčenih nacionalnim ustavom ili međunarodnim ugovorom.

(d) Tužbe za naknadu štete

U presudi od 18. travnja 2013., *Komisija/Systran i Systran Luxembourg (C-103/11 P)*, Sud je smatrao potrebnim izjasniti se o *podjeli nadležnosti između sudova Unije i nacionalnih sudova u pogledu tužbi za naknadu štete na temelju izvanugovorne odgovornosti Unije*. Povod tom predmetu bila je žalba Komisije protiv presude Općeg suda⁷ kojom je ocijenio da je spor o navodnim povredama prava intelektualnog vlasništva koje su se dogodile po isteku ugovora o sustavu automatskog

⁶ Drugi aspekt te presude prikazan je u dijelu „Okoliš“.

⁷ Presuda Općeg suda od 16. prosinca 2010., *Systran i Systran Luxembourg/Komisija (T-19/07, Recueil, str. II-6083.)*.

prevođenja sklopljenih između grupe Systran i Komisije izvanugovorne naravi te je Komisiji naložio da navedenoj grupi isplati paušalni iznos naknade za pretrpljenu štetu.

Sud je utvrdio da je Opći sud povrijedio pravo pri primjeni načelâ za utvrđivanje sudske nadležnosti u okviru tužbi za naknadu štete protiv Unije te pri pravnoj ocjeni ugovornih odnosa grupe Systran i Komisije. Sud je ocijenio da sudovi Unije, prije odluke o meritumu tužbe za naknadu štete, trebaju utvrditi ugovorni odnosno izvanugovorni karakter navodne odgovornosti i, prema tome, samu narav spora. Da bi to učinili, ne mogu se jednostavno osloniti na pravna pravila koja su istaknule stranke. Na temelju analize različitih elemenata spisa, dužni su provjeriti jesu li prava i obveze na kojima se temelji tužbeni zahtjev za naknadu štete i kamate, objektivno i u svojoj ukupnosti, ugovorne ili izvanugovorne naravi.

Ako je na kraju te analize potrebno tumačiti sadržaj jednog ili više ugovora sklopljenih između stranaka u sporu u kojima nema arbitražne klauzule, sudovi Unije moraju se proglasiti nenadležnima za odlučivanje o tom pitanju. Naime, ispitivanje tužbe za naknadu štete u tom bi slučaju sadržavalo ocjenu prava i obveza ugovorne prirode, što je u nadležnosti nacionalnih sudova.

(e) Trajanje postupka

Tri presude donesene 26. studenoga 2013., *Gascogne Sack Deutschland* (ranije *Sachsa Verpackung*)/Komisija (C-40/12 P)⁸, *Kendrion*/Komisija (C-50/12 P)⁹ i *Groupe Gascogne*/Komisija (C-58/12 P)¹⁰, omogućile su Sudu da se izjasni o posljedicama nepoštovanja razumnog roka za suđenje u okviru razmatranja tužbe za poništenje odluke Komisije kojom je izrečena novčana kazna zbog povrede pravila tržišnog natjecanja Unije.

Sud je podsjetio da, u nedostatku ikakve naznake o tome da je prekomjerna duljina postupka pred Općim sudom utjecala na rješenje spora, nepoštovanje razumnog roka za suđenje ne može dovesti do ukidanja pobijane presude.

U pogledu primjerenog pravnog sredstva za uklanjanje financijskih posljedica nastalih zbog prekomjerne duljine postupka pred Općim sudom, Sud se udaljio od rješenja sadržanog u svojoj presudi od 17. prosinca 1998., *Baustahlgewebe*/Komisija¹¹, odbijajući zahtjev za smanjenje iznosa izrečene novčane kazne iznesen u tu svrhu u okviru žalbe. Sud je ocijenio, potvrđujući rješenje za koje se opredijelio u svojoj presudi od 16. srpnja 2009., *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland*/Komisija¹², da se povreda obveze suđenja u razumnom roku iz članka 47. stavka 2. Povelje o temeljnim pravima koju je počinio jedan od sudova Unije mora sankcionirati u okviru tužbe za naknadu štete jer takva tužba predstavlja djelotvorno pravno sredstvo opće primjene kojim se ističe i sankcionira takva povreda.

⁸ Presuda donesena po žalbi protiv presude Općeg suda od 16. studenoga 2011., *Sachsa Verpackung*/Komisija (T-79/06, još neobjavljena u *Recueil*).

⁹ Presuda donesena po žalbi protiv presude Općeg suda od 16. studenoga 2011., *Kendrion*/Komisija (T-54/06, još neobjavljena u *Recueil*).

¹⁰ Presuda donesena po žalbi protiv presude Općeg suda od 16. studenoga 2011., *Groupe Gascogne*/Komisija (T-72/06, još neobjavljena u *Recueil*).

¹¹ Predmet C-185/95 P (*Recueil*, str. I-8417.), presuda je donesena po žalbi protiv presude Općeg suda od 6. travnja 1995., *Baustahlgewebe*/Komisija (T-145/89, *Recueil*, str. II-987.).

¹² Presuda C-385/07 P (*Recueil*, str. I-6155.), presuda je donesena po žalbi protiv presude Općeg suda od 24. svibnja 2007., *Duales System Deutschland*/Komisija (T-151/01, *Recueil*, str. II-1607.).

Na temelju članka 268. i članka 340. stavka 2. UFEU-a, ta se tužba ne podnosi izravno Sudu, nego Općem sudu. U tom kontekstu Sud je naglasio da Opći sud mora donijeti odluku u sastavu drukčijem od onoga u postupku po tužbi za poništenje čijoj se duljini prigovora.

K tome, u okviru navedene tužbe za naknadu štete, na Općem je sudu da ocijeni je li, s obzirom na okolnosti svakog pojedinog predmeta, poštovan razuman rok. Na tom je sudu također da utvrdi jesu li zainteresirane stranke zaista pretrpjele štetu zbog povrede prava na djelotvornu sudsku zaštitu. Opći sud treba uzeti u obzir opća načela koja se primjenjuju u pravnim sustavima država članica za postupanje po pravnim lijekovima koji se temelje na sličnim povredama. Osobito treba pokušati utvrditi postoji li, uz imovinsku, i neimovinska šteta koju je pretrpjela stranka pogođena prekoračenjem roka, a koja bi se trebala, ako je to potrebno, popraviti na primjeren način.

Odlučujući zatim o trajanju postupka pred Općim sudom u predmetima o kojima je riječ, koje se protegnulo na približno 5 godina i 9 mjeseci, Sud je ustvrdio da se ono ne može opravdati nijednom okolnošću u vezi s tim predmetima. Naime, ni složenost sporova, ni ponašanje stranaka, ni posebnost postupaka ne objašnjavaju njihovo prekomjerno trajanje. U tim okolnostima Sud je zaključio da je u postupcima koji su se odvijali pred Općim sudom povrijeđeno pravo stranaka dodijeljeno Poveljom o temeljnim pravima da se u njihovu predmetu presudi u razumnom roku i da ta povreda predstavlja dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila koje pojedincima dodjeljuje prava.

2. Povelja Europske unije o temeljnim pravima

U području zaštite temeljnih prava, Sud je u dvjema presudama donesenima istoga dana dao važna pojašnjenja članka 51. stavka 1. i članka 53. Povelje o temeljnim pravima, koja se tiču područja primjene Povelje i razine zaštite koju ona osigurava¹³.

(a) Područje primjene Povelje

U presudi od 26. veljače 2013., *Åkerberg Fransson* (C-617/10), Sud je ponajprije istaknuo, pozivajući se na svoju ustaljenu sudsku praksu u vezi s dosegom temeljnih prava Unije i na pojašnjenja koja se odnose na članak 51. Povelje o temeljnim pravima, da se njome zajamčena temeljna prava moraju poštovati kada nacionalni propis ulazi u područje primjene prava Unije. Nije, dakle, moguće da se na slučaj obuhvaćen pravom Unije ne primjenjuju navedena temeljna prava. Mjerodavnost prava Unije podrazumijeva, prema tome, mjerodavnost temeljnih prava zajamčenih Poveljom.

Što se tiče sankcija za porezne prekršaje i kaznenih progona za utaju poreza zbog netočnosti dostavljenih podataka u području poreza na dodanu vrijednost (PDV), koji su bili predmet glavnog postupka, Sud je ocijenio da se njima provodi više odredaba prava Unije o PDV-u i zaštiti

¹³ Ovaj dio izvješća prikazuje samo dvije temeljne presude koje se odnose na opće odredbe Povelje o temeljnim pravima. Međutim, više drugih odluka u kojima se Sud izjašnjavao o Povelji kratko je prikazano u drugim dijelovima ovog izvješća. U tom pogledu mogu se spomenuti presude od 26. studenoga 2013., *Gascogne Sack Deutschland* (ranije *Sachsa Verpackung*)/Komisija (C-40/12 P), *Kendrion*/Komisija (C-50/12 P) i *Groupe Gascogne*/Komisija (C-58/12 P) (vidjeti dio „Sporovi Europske unije”), presude od 27. lipnja 2013., *Agroksulting* (C-93/12), i od 17. listopada 2013., *Schaible* (C-101/12) (vidjeti dio „Poljoprivreda”), presuda od 17. listopada 2013., *Schwarz* (C-291/12) (vidjeti dio „Prelazak granica”), presude od 6. lipnja 2013., *MA i dr.* (C-648/11), i od 10. prosinca 2013., *Abdullahi* (C-394/12) (vidjeti dio „Politika azila”), presude od 30. svibnja 2013., *F.* (C-168/13 PPU), i od 29. siječnja 2013., *Radu* (C-396/11) (vidjeti dio „Europski uhidbeni nalog”), presuda od 11. travnja 2013., *Edwards* (C-260/11) (vidjeti dio „Okoliš”), i presuda od 19. rujna 2013., *Komisija/Strack* (C-579/12 RX II) (vidjeti dio „Europska javna služba”).

financijskih interesa Unije¹⁴ i da je, prema tome, riječ o provedbi prava Unije u smislu članka 51. stavka 1. Povelje. Činjenica da nacionalni propisi na kojima se temelje navedene sankcije i progoni nisu doneseni radi prenošenja Direktive 2006/112¹⁵ ne može dovesti u pitanje takav zaključak jer su ti propisi namijenjeni sankcioniranju povrede odredaba navedene direktive i, prema tome, teže ispunjenju obveze koju Osnivački ugovor nalaže državama članicama, a to je da učinkovito sankcioniraju ponašanja koja štete financijskim interesima Unije.

Pozivajući se na presudu *Melloni*¹⁶, donesenu istoga dana, Sud je također istaknuo da su nacionalni sudovi slobodni primijeniti nacionalne standarde zaštite temeljnih prava kada nadziru usklađenost s temeljnim pravima nacionalne odredbe ili mjere kojom se provodi pravo Unije, a postupanje država članica nije u potpunosti uređeno tim pravom. To, međutim, ne smije ugroziti razinu zaštite predviđenu Poveljom o temeljnim pravima kako je tumači Sud, kao ni nadređenost, jedinstvo i djelotvornost prava Unije.

K tome, što se tiče načela *ne bis in idem* utvrđenog u članku 50. Povelje o temeljnim pravima, Sud je istaknuo da se ono ne protivi tome da država članica za isti činjenični okvir prijevare u domeni izvještavanja o PDV-u postupno nametne i sankciju za porezni prekršaj i kaznenu sankciju, u mjeri u kojoj prva nema kaznenopravni karakter. Ocjena kaznenopravne naravi sankcija za porezne prekršaje treba se zasnivati na trima kriterijima: pravnoj kvalifikaciji povrede u unutarnjem pravu, naravi same povrede te naravi i težini sankcije kojoj je izložen počinitelj prekršaja.

Naposljetku, Sud je ocijenio da se pravo Unije protivi sudskoj praksi koja obvezu nacionalnog suda da svaku odredbu suprotnu pravu zajamčenom Poveljom o temeljnim pravima ostavi izvan primjene uvjetuje time da ta suprotnost jasno proizlazi iz teksta te odredbe ili iz relevantne sudske prakse jer takvo postupanje onemogućava nacionalni sud da, ako je potrebno i u suradnji sa Sudom Europske unije, cjelovito ocijeni sukladnost navedene odredbe s Poveljom o temeljnim pravima.

(b) Razina zaštite temeljnih prava zajamčenih Poveljom

U presudi od 26. veljače 2013., *Melloni* (C-399/11)¹⁷, Sud je prvi put bio u prilici dati *tumačenje članka 53. Povelje o temeljnim pravima*. Tom je odredbom predviđeno da Povelja o temeljnim pravima ne smije nepovoljno utjecati na temeljna prava koja, među ostalim, priznaju ustavi država članica. U tom predmetu, pokrenutom povodom zahtjeva za prethodnu odluku španjolskog ustavnog suda u vezi s izvršenjem europskog uhidbenog naloga na temelju Okvirne odluke 2002/584, kako je izmijenjena¹⁸, Sud je istaknuo da članak 53. Povelje o temeljnim pravima ne dopušta državi članici da predaju osobe osuđene u odsutnosti uvjetuje time da ta osuda može biti preispitana u državi članici

¹⁴ Vidjeti članak 325. UFEU-a i članak 2., članak 250. stavak 1. i članak 273. Direktive Vijeća 2006/112/EZ od 28. studenoga 2006. o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost (SL L 347, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 9., svezak 1., str. 120.), ranije članci 2. i 22. Šeste direktive Vijeća 77/388/EEZ od 17. svibnja 1977. o usklađivanju zakonodavstava država članica o porezima na promet – Zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost: jedinstvena osnovica za određivanje poreza (SL L 145, str. 1.).

¹⁵ Gore navedena Direktiva Vijeća 2006/112/EZ od 28. studenoga 2006. o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost.

¹⁶ Presuda od 26. veljače 2013., *Melloni* (C-399/11), vidjeti u daljnjem tekstu.

¹⁷ Drugi aspekt te presude prikazan je u dijelu „Policijska i pravosudna suradnja u kaznenim stvarima“.

¹⁸ Okvirna odluka Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica, kako je izmijenjena Okvirnom odlukom Vijeća 2009/299/PUP od 26. veljače 2009. radi jačanja postupovnih prava osoba i promicanja primjene načela uzajamnog priznavanja odluka donesenih povodom suđenja u odsutnosti (SL L 190, str. 1. i SL L 81, str. 24.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 83.).

u kojoj je izdan nalog, kako bi se izbjegla povreda prava na pravično suđenje i prava na obranu koja su zajamčena njezinim ustavom. Članak 53. Povelje potvrđuje da nacionalna tijela i sudovi mogu primijeniti nacionalne standarde zaštite temeljnih prava, kada se pravnim aktom Unije zahtijevaju nacionalne mjere za njegovu provedbu, pod uvjetom da ta primjena ne ugrožava razinu zaštite predviđenu Poveljom o temeljnim pravima te nadređenost, jedinstvo i djelotvornost prava Unije. Okvirnom se odlukom usklađuju uvjeti za izvršenje europskog uhitbenog naloga u slučaju presude u odsutnosti. Dopustiti državi članici da se pozove na članak 53. Povelje o temeljnim pravima kako bi predaju osobe podredila uvjetu koji nije predviđen Okvirnom odlukom značilo bi, prema tome, dovesti u pitanje ujednačenost standarda zaštite temeljnih prava koji je utvrđen tom odlukom, nanijeti štetu načelima međusobnog povjerenja i uzajamnog priznavanja čiju primjenu ona nastoji promicati te, prema tome, ugroziti njezinu djelotvornost.

3. Građanstvo Unije

U presudi od 4. lipnja 2013., ZZ (C-300/11), Sud je dao *tumačenje članaka 30. i 31. Direktive 2004/38 o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravište na području država članica*¹⁹. U predmetnom slučaju nadležno tijelo Ujedinjene Kraljevine, Posebna komisija za pritužbe u području useljavanja (SIAC), odbilo je prigovor koji je podnio Z.Z., francusko-alžirski državljanin, protiv odluke o odbijanju ulaska na područje Ujedinjene Kraljevine iz razloga javne sigurnosti. SIAC je donio jednu „povjerljivu” presudu s iscrpnim i jednu „javnu” presudu s kratkim obrazloženjem. Samo je posljednja presuda dostavljena Z.Z.-u. Rješavajući o žalbi protiv te presude, sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku postavio je pitanje u kojoj je mjeri nadležno nacionalno tijelo dužno zainteresiranom priopćiti razloge javne sigurnosti na kojima se temelji odluka o odbijanju ulaska.

Sud je u toj presudi ocijenio da se gore navedenim odredbama Direktive 2004/38, u vezi s člankom 47. Povelje o temeljnim pravima koji se odnosi na djelotvornost sudskog nadzora, od nadležnog nacionalnog suda traži da osigura da se nepriopćavanje zainteresiranom preciznih i cjelovitih razloga na kojima se temelji odluka nadležnog nacionalnog tijela o odbijanju ulaska te dokaza u vezi s tim svede na nužnu mjeru. Nacionalni sud dužan je osigurati da se zainteresiranom u svakom slučaju priopći bit navedenih razloga, vodeći računa o potrebnoj tajnosti dokaza. Sud je time iskazao da nema presumpcije o postojanju i osnovanosti razloga na temelju kojih je nacionalno tijelo odbilo priopćiti motive svoje odluke. Nadležni sud, prema tome, treba provesti ispitivanje neovisno o ukupnosti pravnih i činjeničnih elemenata na koje se pozvalo nacionalno tijelo i ocijeniti protivi li se državna sigurnost tome da se zainteresiranom precizno i cjelovito priopće razlozi na kojima se temelji odluka o odbijanju ulaska.

U slučaju da se državna sigurnost zaista protivi takvu priopćavanju, treba pristupiti sudskom nadzoru zakonitosti odluke u okviru postupka koji uravnotežuje zahtjeve državne sigurnosti i one koje postavlja pravo na djelotvornu sudsku zaštitu, ograničavajući moguća zadiranja u ostvarivanje tog prava na nužnu mjeru. Takva uravnoteženost, međutim, ne vrijedi jednako u pogledu dokaza na kojima se temelje razlozi predloženi nadležnom nacionalnom sudu jer priopćavanje tih dokaza može izravno i na osobit način ugroziti državnu sigurnost²⁰.

¹⁹ Direktiva 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravište na području države članice, kojom se izmjenjuje Uredba (EEZ) br. 1612/68 i stavlja ju izvan snage direktive 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ (SL L 158, str. 77.; ispravci u SL L 229, str. 35. i SL L 197, str. 34.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 42.).

²⁰ Za primjenu načela iskazanih u presudi ZZ u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike vidjeti niže navedenu presudu od 18. srpnja 2013., *Komisija/Kadi* (C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P), koja je prikazana u dijelu „Zajednička vanjska i sigurnosna politika – Zamrzavanje financijskih sredstava”.

4. Pojačana suradnja

U presudi od 16. travnja 2013., *Španjolska i Italija/Vijeće* (C-274/11 i C-295/11), Sud se, prvi put nakon što je Ugovorom iz Amsterdama uspostavljen mehanizam pojačane suradnje, našao pozvanim ispitati zakonitost odobrenja za takvu suradnju. Naime, dvije su države članice Sudu podnijele *tužbu za poništenje Odluke Vijeća 2011/167 o odobravanju pojačane suradnje između 25 država članica radi stvaranja zaštite jedinstvenim patentom*²¹, u kojoj su Španjolska i Italija odbile sudjelovati zbog predviđenog jezičnog režima.

Sud je najprije ispitao argument tužiteljâ prema kojem Vijeće nije bilo ovlašteno odobriti takvu pojačanu suradnju jer je ona člankom 20. stavkom 1. UFEU-a zabranjena u okviru isključivih ovlasti Unije i prema kojem stvaranje europskih prava intelektualnog vlasništva radi osiguravanja ujednačene zaštite tih prava ne pripada ovlastima koje su podijeljene između država članica i Unije, nego isključivoj ovlasti potonje da, sukladno članku 3. stavku 1. točki (b) UFEU-a, utvrđuje pravila o tržišnom natjecanju potrebna za funkcioniranje unutarnjeg tržišta. Sud se nije priklonio takvu stajalištu. Ocijenio je da ovlast za utvrđivanje europskih prava intelektualnog vlasništva, za uspostavljanje sustavâ centraliziranog odobravanja, koordinacije i nadzora tih prava na razini Unije te za utvrđivanje jezičnog režima u tim sustavima ulazi u okvir funkcioniranja unutarnjeg tržišta. Stoga pripada području podijeljenih ovlasti i prema tome nije isključive naravi.

K tome, prema mišljenju Suda, pobijana odluka, sve dok je u skladu s uvjetima iz članka 20. UEU-a te članka 326. i pratećih članaka UFEU-a, ne predstavlja zlorabu ovlasti nego, upravo suprotno, imajući u vidu nemogućnost da se u razumnom roku uspostavi zajednički sustav na cjelokupnom području Unije, pridonosi procesu njezine integracije. S druge strane, Sud je naglasio da, zbog činjenice da će se ovlast dodijeljena člankom 118. UFEU-a radi utvrđivanja europskih prava intelektualnog vlasništva izvršavati na temelju pojačane suradnje, tako stvoreno europsko pravo intelektualnog vlasništva, ujednačena zaštita koju pruža i sustavi koji se na njega odnose neće biti na snazi na cjelokupnom području Unije, nego isključivo na području država članica koje sudjeluju u pojačanoj suradnji. Ne predstavljajući ni u kojem slučaju povredu članka 118. UFEU-a, navedeno nužno proizlazi iz članka 20. UEU-a, u čijem je stavku 4. određeno da akti usvojeni u okviru pojačane suradnje obvezuju samo države članice koje u njoj sudjeluju.

Naposljetku, Sud je ocijenio da se pobijanom odlukom o odobravanju pojačane suradnje poštuje uvjet o njezinu donošenju kao krajnjem rješenju jer je Vijeće uzelo u obzir činjenicu da je zakonodavni postupak s ciljem uspostavljanja jedinstvenog patenta započeo tijekom 2000. godine, da su sve države članice raspravljale o znatnom broju jezičnih režima za jedinstveni patent te da nijedan od tih režima nije dobio podršku koja je mogla dovesti do usvajanja cjelovitog „paketa zakona” za takav patent na razini Unije.

5. Podjela ovlasti i pravni temelj

U pogledu podjele ovlasti vrijedno je istaknuti tri presude. Prve dvije odnose se na zajedničku trgovinsku politiku, a treća na socijalnu politiku.

U predmetu u kojem je donesena presuda od 22. listopada 2013., *Komisija/Vijeće* (C-137/12), Komisija je zahtijevala poništenje *Odluke Vijeća 2011/853 koja se odnosi na potpisivanje, u ime Europske*

²¹ Odluka Vijeća 2011/167/EU od 10. ožujka 2011. o odobravanju pojačane suradnje u području stvaranja zaštite jedinstvenim patentom (SL L 76, str. 53.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 2., str. 210.).

unije, Europske konvencije o pravnoj zaštiti usluga koje se temelje na uvjetovanom pristupu ili usluga koje pružaju uvjetovani pristup²². Komisija je, među ostalim, istaknula da navedena odluka ulazi u područje zajedničke trgovinske politike pa je stoga trebala biti donesena temeljem članka 207. stavka 4. UFEU-a, a ne na temelju članka 114. UFEU-a, koji se odnosi na usklađivanje zakonodavstava. U tom pogledu Sud je istaknuo da Odluka 2011/853 ponajprije teži cilju koji je u specifičnoj vezi sa zajedničkom trgovinskom politikom, što pri njezinu donošenju čini nužnim pozivanje na članak 207. stavak 4. UFEU-a, u vezi s člankom 218. stavkom 5. UFEU-a, i što s druge strane znači da potpisivanje Europske konvencije o pravnoj zaštiti usluga koje se temelje na uvjetovanom pristupu ili usluga koje pružaju uvjetovani pristup²³ u ime Unije, primjenom članka 3. stavka 1. točke (e) UFEU-a, ulazi u njezinu isključivu ovlast. Poboljšanje uvjeta funkcioniranja unutarnjeg tržišta pokazuje se sporednim ciljem te odluke koji ne opravdava njezino utemeljenje na članku 114. UFEU-a.

Podsjećajući da samo oni akti Europske unije koji se posebno odnose na međunarodnu trgovinsku razmjenu mogu pripadati području zajedničke trgovinske politike, Sud je primijetio da je, suprotno Direktivi 98/84²⁴, koja se odnosi na pravnu zaštitu istih tih usluga u okviru Unije i čiji je pravni temelj članak 100.a UEZ-a, Odluka 2011/853, ovlašćujući na potpisivanje gore navedene konvencije u ime Unije, usmjerena na uvođenje zaštite slične onoj iz Direktive na području europskih država koje nisu članice Unije, a s ciljem promicanja pružanja navedenih usluga u tim državama od strane davatelja usluga s područja Unije. Naznačeni cilj, koji se u svjetlu uvodnih izjava navedene odluke u vezi s konvencijom pokazuje glavnom odrednicom te odluke, sadržava tako specifičnu vezu s međunarodnom trgovinskom razmjenom spomenutih usluga, što opravdava njezino vezivanje uz zajedničku trgovinsku politiku. Sud je stoga prihvatio tužbu Komisije i poništio pobijanu odluku.

Podjela ovlasti između Unije i država članica bila je u središtu presude od 18. srpnja 2013., *Daiichi Sankyo i Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11)*, u vezi sa *Sporazumom o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva (TRIPS)*²⁵. Pozvan da, među ostalim, odgovori na pitanje pripada li članak 27. tog sporazuma, koji se odnosi na pojam predmeta patentiranja, području prvenstvene ovlasti država članica, Sud je naglasio da od stupanja na snagu Lisabonskog ugovora zajednička trgovinska politika – koja je sastavni dio vanjskog djelovanja Unije i tiče se trgovinske razmjene s trećim zemljama – također zahvaća komercijalne aspekte intelektualnog vlasništva²⁶. Prema tome, ako akt Unije ima za cilj promicanje, olakšavanje ili uređivanje međunarodne trgovinske razmjene, on pripada području zajedničke trgovinske politike. Pravila sadržana u sporazumu o kojem je riječ sadržavaju specifičnu vezu s međunarodnom trgovinskom razmjenom. Sam sporazum sastavni je dio procesa liberalizacije međunarodne trgovine te ima za cilj jačanje i ujednačavanje zaštite intelektualnog vlasništva na svjetskoj razini i smanjivanje prepreka međunarodnoj trgovini na području država članica Svjetske trgovinske organizacije. Slijedom navedenog, Sud je smatrao

²² Odluka Vijeća 2011/853/EU od 29. studenoga 2011. koja se odnosi na potpisivanje, u ime Europske unije, Europske konvencije o pravnoj zaštiti usluga koje se temelje na uvjetovanom pristupu ili usluga koje pružaju uvjetovani pristup (SL L 336, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 16., svezak 3., str. 233.).

²³ Europska konvencija o pravnoj zaštiti usluga koje se temelje na uvjetovanom pristupu ili usluga koje pružaju uvjetovani pristup (SL L 336, str. 2.).

²⁴ Direktiva 98/84/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. studenoga 1998. o pravnoj zaštiti usluga koje se temelje na uvjetovanom pristupu ili usluga koje pružaju uvjetovani pristup (SL L 320, str. 54.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 8., str. 10.).

²⁵ Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva, koji čini Prilog 1.C Sporazumu o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (WTO), zaključen u Marrakechu 15. travnja 1994. i potvrđen Odlukom Vijeća 94/800/EZ od 22. prosinca 1994. o zaključenju u ime Europske zajednice, s obzirom na pitanja iz njezine nadležnosti, sporazuma postignutih u Urugvajskoj rundi multilateralnih pregovora (1986.-1994.) (SL L 336, str. 1.).

²⁶ Vidjeti članak 207. stavak 1. UFEU-a.

da taj sporazum, osobito njegov članak 27., pripada području zajedničke trgovinske politike i u isključivoj je ovlasti Unije.

U presudi od 26. rujna 2013., *Ujedinjena Kraljevina/Vijeće* (C-431/11), Sud je odlučivao o tužbi za poništenje Odluke Vijeća 2011/407 o stajalištu koje Europska unija treba usvojiti u Zajedničkom odboru EGP-a u vezi s izmjenom Priloga VI. (Socijalna sigurnost) i Protokola 37. uz Sporazum o EGP-u²⁷. U prilog tužbi Ujedinjena Kraljevina istaknula je da je pobijana odluka pogrešno utemeljena na članku 48. UFEU-a, koji se odnosi na mjere u području socijalnog osiguranja, iako je prikladan pravni temelj za njezino donošenje članak 79. stavak 2. UFEU-a, koji se odnosi na politiku useljavanja.

Sud je ocijenio da je Odluka 2011/407 mogla biti valjano donesena na temelju članka 48. UFEU-a. Naime, cilj je pobijane odluke omogućiti da se pravna stečevina Unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, kako je izmijenjena uredbama br. 883/2004²⁸ i br. 987/2009²⁹, primjenjuje i na države Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA) koje su stranke Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru (EGP).

Navedena odluka ima za cilj izravno regulirati ne samo socijalna prava državljana triju država EFTA-e o kojima je riječ nego na isti način i socijalna prava građana Unije u navedenim državama. Odluka 2011/407 upravo je jedna od mjera pomoću kojih se pravo unutarnjeg tržišta Unije mora, koliko je to moguće, proširiti na EGP, tako da državljani navedenih država imaju koristi od slobodnog kretanja osoba pod istim socijalnim uvjetima kao i građani Unije. Iz navedenoga slijedi da se osuvremenjivanje i pojednostavnjivanje pravila koordinacije sustava socijalne sigurnosti koji se primjenjuju u zemljama Europske unije, što je upravo cilj pobijane odluke kojom se Uredba br. 1408/71³⁰ zamjenjuje Uredbom br. 883/2004, nužno moraju osigurati i na razini EGP-a.

S druge strane, prema mišljenju Suda, članak 79. stavak 2. UFEU-a ne može biti temelj za usvajanje mjere poput Odluke 2011/407 jer je ona, uzevši u obzir kontekst razvoja udruživanja s državama EFTA-e čiji je sastavni dio te, među ostalim, ciljeve tog udruženja, očito nespojiva s ciljevima članka 79. stavka 2. UFEU-a koji se nalazi u glavi 2. poglavlju 2. UFEU-a naslovljenom „Politike koje se odnose na graničnu kontrolu, azil i useljavanje“. Slijedom navedenog, Sud je odbio tužbu Ujedinjene Kraljevine.

²⁷ Odluka Vijeća 2011/407/EU od 6. lipnja 2011. o stajalištu koje Europska unija treba usvojiti u Zajedničkom odboru EGP-a u vezi s izmjenom Priloga VI. (Socijalna sigurnost) i Protokola 37. uz Sporazum o EGP-u (SL L 182, str. 12.).

²⁸ Uredba (EZ) br. 883/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti (SL L 166, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 160.), kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 988/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. (SL L 284, str. 43.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 213.).

²⁹ Uredba (EZ) br. 987/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o utvrđivanju postupka provedbe Uredbe (EZ) br. 883/2004 (SL L 284, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 171.).

³⁰ Uredba Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe i njihove obitelji koji se kreću unutar Zajednice (SL L 149, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 5., str. 7.).

II. Poljoprivreda

U području poljoprivrede valja istaknuti dvije odluke koje se tiču načela prava Unije i zaštite temeljnih prava.

Kao prvo, u presudi od 27. lipnja 2013., *Agrokonsulting* (C-93/12), Sud je bio pozvan izjasniti se o *dopuštenosti pravila države članice o sudskoj nadležnosti* kojima se jednom sudu povjeravaju svi sporovi u vezi s odlukama nacionalnog tijela nadležnog za isplatu poljoprivrednih potpora, s obzirom na načela ekvivalentnosti i djelotvornosti te članak 47. Povelje o temeljnim pravima. U predmetnom slučaju sporna je bila odredba bugarskog Zakona o upravnom postupku koja je obvezivala sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku da odlučuje o svim pravnim sredstvima podnesenima protiv akata nacionalnog tijela nadležnog za isplatu poljoprivrednih potpora na temelju zajedničke poljoprivredne politike.

Sud je ocijenio da se navedena načela ekvivalentnosti i djelotvornosti te članak 47. Povelje o temeljnim pravima ne protive takvu pravilu sve dok se pravna sredstva namijenjena zaštiti prava koje je strankama dodijelilo pravo Unije ne koriste u uvjetima nepovoljnijima od onih predviđenih za pravna sredstva kojima se štite prava dodijeljena unutar sustava poljoprivrednih potpora utemeljenih unutarnjim pravom i dok nacionalno pravilo ne stvara strankama teškoće u postupku, osobito u pogledu njegova trajanja, koje su takve naravi da mogu učiniti pretjerano teškim ostvarivanje prava dodijeljenih pravom Unije.

Kao drugo, u presudi od 17. listopada 2013., *Schaible* (C-101/12), Sud je bio pozvan ispitati valjanost određenih odredaba Uredbe br. 21/2004³¹. U bitnome bilo je riječ o tome da se utvrdi *moгу li se obveze koje su tim odredbama nametnute uzgajivačima ovaca i koza, a tiču se pojedinačnog označivanja životinja, njihova pojedinačnog elektroničkog označivanja i ažuriranja registra, smatrati sukladnima članku 16. Povelje o temeljnim pravima*, kojim se utvrđuje sloboda poduzetništva, te načelu jednakog postupanja.

Sud je u navedenoj presudi ocijenio da ne postoji nijedan element koji bi utjecao na valjanost spornih odredaba s obzirom na navedenu slobodu i načelo. Kao prvo, u pogledu njihove sukladnosti sa slobodom poduzetništva, Sud je ustvrdio da, unatoč tome što odredbe Uredbe br. 21/2004 podvrgavajući uzgajivače ovaca i koza obvezama pojedinačnog elektroničkog označivanja životinja i ažuriranja registra gospodarstva mogu ograničiti ostvarivanje slobode poduzetništva, ta sloboda ne predstavlja apsolutno pravo. Ona može biti podvrgnuta širokom spektru intervencija javne vlasti koja može ustanoviti ograničenja u izvršavanju gospodarske aktivnosti koja su u općem interesu, ne dirajući time u poštovanje načela proporcionalnosti. U predmetnom slučaju Sud je ocijenio da su obveze koje su predmet glavnog postupka, iako mogu ograničiti ostvarivanje slobode poduzetništva, opravdane legitimnim ciljevima u općem interesu. Naime, budući da omogućavaju sljedivost svake životinje kako bi nadležna tijela mogla, u slučaju pojave epizootske bolesti, poduzeti potrebne mjere izbjegavanja njihova širenja na ovce i koze, te su obveze prikladne i nužne za postizanje navedenih ciljeva, to jest za sanitarnu zaštitu, borbu protiv epizootskih bolesti i dobrobit životinja te za konačno uspostavljanje unutarnjeg poljoprivrednog tržišta u sektoru o kojem je riječ.

³¹ Uredba Vijeća (EZ) br. 21/2004 od 17. prosinca 2003. o uspostavi sustava za označivanje i registraciju ovaca i koza i izmjeni Uredbe (EZ) br. 1782/2003 i direktiva 92/102/EEZ i 64/432/EEZ (SL L 5, str. 8.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 24., str. 112.). Zahtjev za prethodnu odluku odnosio se na članak 3. stavak 1., članak 4. stavak 2., članak 5. stavak 1. i članak 9. stavak 3. prvi podstavak Uredbe br. 21/2004 te na točku 2. Priloga B toj uredbi.

III. Slobode kretanja

1. Sloboda kretanja radnika i socijalna sigurnost

U području slobode kretanja radnika i socijalne sigurnosti osobitu pozornost zaslužuju tri presude.

Kao prvo, u presudi od 16. travnja 2013., *Las* (C-202/11), Sud se izjasnio o *propisima države članice koji nalažu korištenje službenog jezika u ugovorima o radu*. U predmetnom slučaju društvo sa sjedištem u (Belgija) zaposlilo je nizozemskog državljanina koji boravi u Nizozemskoj. Ugovor o radu prekogranične naravi bio je sastavljen na engleskom jeziku i propisivao je da će zainteresirani svoje profesionalne aktivnosti izvršavati u Belgiji. Društvo mu je naknadno uručilo otkaz dopisom također sastavljenim na engleskom jeziku. Zaposlenik se obratio Arbeidsrechtbanku (Labour Court) ističući da su odredbe ugovora o radu bile ništave zbog povrede odredaba Dekreta flamanske zajednice o uporabi jezika, prema kojima su svi poduzetnici sa sjedištem u regiji u kojoj je službeni jezik nizozemski dužni, pod prijetnjom sudske proglašenja ništavosti po službenoj dužnosti, sve dokumente koji se tiču radnog odnosa radnika kojeg zapošljavaju na radno mjesto prekogranične naravi sastavljati na nizozemskom jeziku. U svojoj odluci Sud je ocijenio da takav propis, budući da može imati odvratajući učinak na radnike i poslodavce koji ne govore nizozemski, predstavlja ograničenje slobode kretanja radnika. Sud je također pojasnio da u posebnom kontekstu ugovora prekogranične naravi takva jezična obveza nije proporcionalna ciljevima koje je u predmetnom slučaju istaknula Belgija, to jest zaštititi službenog jezika, zaštititi radnika i olakšavanju provedbe s tim povezanih upravnih nadzora.

Kao drugo, vrijedno je spomenuti presudu od 20. lipnja 2013., *Giersch i dr.* (C-20/12), koja se odnosila na *jednako postupanje u pogledu socijalnih pogodnosti koje uživaju prekogranični radnici i članovi njihovih obitelji*. U toj presudi Sud je ocijenio da članak 7. stavak 2. Uredbe br. 1612/68³² treba tumačiti na način da se načelno protivi zakonodavstvu države članice koje *dodjelu financijske potpore za visoko obrazovanje uvjetuje boravištem studenta u toj državi članici*, čime uvodi različito postupanje koje predstavlja neizravnu diskriminaciju između osoba koje borave u državi članici o kojoj je riječ i onih koje su bez boravišta u toj državi, a djeca su prekograničnih radnika koji na njezinu području izvršavaju svoje radne obveze.

K tome, Sud je ocijenio da povećavanje udjela visokoobrazovanih stanovnika radi promicanja gospodarskog razvoja države članice predstavlja legitiman cilj koji može opravdati takvo različito postupanje, ali da uvjet boravišta, iako prikladan, nadilazi ono što je nužno za ostvarivanje tog cilja. Naime, uvjet boravišta onemogućava da se u obzir uzmu drugi elementi koji potencijalno odražavaju stvarni stupanj povezanosti tražitelja financijske potpore s društvom ili tržištem rada države članice o kojoj je riječ, poput činjenice da je jedan od roditelja koji nastavlja skrbiti o studentu prekogranični radnik koji je stalno zaposlen i već dulje radi u toj državi članici.

Kao treće, presuda od 21. veljače 2013., *Salgado González* (C-282/11), odnosila se na *načine izračuna starosne mirovine samozaposlenih radnika, s obzirom na propise Unije u području socijalne sigurnosti radnika migranata*³³.

³² Uredba Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika u Zajednici (SL L 257, str. 2.), kako je izmijenjena Direktivom 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. (SL L 158, str. 77.; ispravci u SL L 229, str. 35. i SL L 197, str. 34.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 42.).

³³ Uredba Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe i njihove obitelji koji se kreću unutar Zajednice (SL L 149, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 5., str. 7.).

Sud je ponajprije podsjetio da je, u uvjetima nepostojanja usklađenosti na razini Unije, na svakoj državi članici da u svom zakonodavstvu utvrdi uvjete za ostvarivanje prava na mirovinska davanja, ali da pri izvršavanju te ovlasti države moraju poštovati pravo Unije, a osobito odredbe Ugovora o FEU-u koje se odnose na slobodu kretanja. U tom pogledu Uredba 1408/71 predviđa da nadležno tijelo države članice, kada zakonodavstvo te države stjecanje prava na davanja poput starosne mirovine uvjetuje navršavanjem razdoblja osiguranja, uzme u obzir, koliko je potrebno, razdoblja osiguranja navršena prema zakonodavstvu bilo koje države članice³⁴. U tom smislu ono mora voditi računa o tim razdobljima kao da su navršena prema zakonodavstvu koje primjenjuje.

Tako su nacionalni propisi na temelju kojih se teoretski iznos starosne mirovine samozaposlenog radnika, bio on migrant ili ne, bez iznimke izračunava na temelju doprinosa tog radnika u točno određenom referentnom razdoblju koje prethodi uplati posljednjeg doprinosa protivni zahtjevima iz Uredbe br. 1408/71³⁵ ako se taj teoretski iznos izračunava kao da je radnik cjelokupni radni vijek proveo isključivo u državi članici o kojoj je riječ. Bilo bi drukčije kada bi se nacionalnim zakonodavstvom predvidjeli mehanizmi prilagodbe načina izračuna teoretskog iznosa starosne mirovine tako da se u obzir uzme okolnost da je radnik radom u drugoj državi članici ostvarivao svoje pravo na slobodno kretanje.

2. Sloboda poslovnog nastana i slobodno pružanje usluga

U presudi od 8. svibnja 2013., *Libert i dr.* (C-197/11 i C-203/11), Sud je imao priliku izjasniti se o pitanju protivi li se pravu Unije nacionalni propis koji, s jedne strane, *prijenos vlasništva na nekretninama* koje se nalaze u određenim lokalnim zajednicama uvjetuje provjerom postojanja „dostatne veze” između stjecatelja nekretnine i dotičnih lokalnih zajednica koju provodi komisija za procjenu i, s druge strane, nameće vlasnicima zemljišta i investitorima obvezu davanja ponude za subvencionirano stanovanje, utvrđujući porezne olakšice i mehanizme subvencioniranja.

Sud je istaknuo da nacionalni propis koji predviđa takve uvjete prijenosa vlasništva predstavlja ograničavanje temeljnih sloboda zajamčenih pravom Unije. K tome je naglasio da zahtjevi politike subvencioniranog stanovanja, poput onih za zadovoljavanjem stambenih potreba najsiromašnijeg dijela autohtonog stanovništva, mogu biti važni razlozi u općem interesu koji bi opravdali takvo ograničavanje. Međutim, te mjere nadilaze ono što je nužno za postizanje željenog cilja ako propisani uvjeti za prijenos vlasništva na nekretninama nisu u izravnoj vezi s društveno-gospodarskim aspektima koji odgovaraju cilju zaštite najsiromašnijeg dijela autohtonog stanovništva na tržištu nekretnina. Naime, u slučaju poput predmetnoga ti uvjeti mogu pogodovati ne samo navedenom dijelu stanovništva nego i drugim osobama koje raspolažu s dovoljno sredstava i koje, prema tome, nemaju nikakvu specifičnu potrebu za socijalnom zaštitom na navedenom tržištu.

Suprotno tome, Sud je ocijenio da se članak 63. UFEU-a ne protivi tome da se određenim gospodarskim subjektima, poput vlasnika zemljišta i investitora, pri izdavanju građevinske dozvole ili dozvole za diobu zemljišta nametne „socijalni doprinos”, u mjeri u kojoj se njime želi osigurati dostatna ponuda za stanovanje osobama s niskim prihodima ili drugim ugroženim kategorijama lokalnog stanovništva.

³⁴ Vidjeti članak 45. Uredbe br. 1408/71.

³⁵ Vidjeti, osobito, članak 46. točku (a) Uredbe br. 1408/71.

U presudi od 24. listopada 2013., *LB* (ranije *Landsbanki Islands*) (C-85/12), Sud je dao tumačenje *Direktive 2001/24 o restrukturiranju i likvidaciji kreditnih institucija*³⁶ koja je uključena u *Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru*. Tom je direktivom predviđeno da u slučaju stečaja kreditne institucije koja ima podružnice u drugim državama članicama mjere restrukturiranja i postupak likvidacije čine dio jedinstvenog likvidacijskog postupka u državi članici u kojoj institucija ima svoje statutarno sjedište (matična država) i, u skladu s pravom matične države, bez ikakve druge formalnosti proizvodi učinke na cjelokupnom području Unije.

U tom je predmetu trebalo utvrditi pokriva li Direktiva mjere restrukturiranja koje je donio Island nakon bankarske i financijske krize kojom je bio pogođen. Te mjere, poduzete u obliku moratorija, štitele su financijske institucije od tužbi pred sudovima i nalagale prekid pokrenutih sudskih postupaka tijekom cjelokupnog trajanja moratorija. *LB*-ju, islandskoj kreditnoj instituciji koja je na Islandu uživala moratorij, privremeno je oduzeta imovina u Francuskoj, što je osporavao pred francuskim sudovima ističući da na temelju Direktive mjere restrukturiranja usvojene na Islandu može izravno suprotstaviti svom francuskom vjerovniku i da je stoga oduzimanje imovine bez učinka.

Sud je najprije istaknuo da Direktiva 2001/24 teži uspostavljanju sustava međusobnog priznavanja mjera koje su poduzele pojedine države članice za obnovu održivosti kreditnih institucija s odobrenjem za rad. Sud je zatim ustvrdio da su upravna ili pravosudna tijela matične države članice jedina ovlaštena, u skladu s Direktivom 2001/24³⁷, odlučivati o provedbi mjera restrukturiranja u nekoj kreditnoj instituciji te o pokretanju likvidacijskog postupka nad njom. Te mjere u svim državama članicama proizvode učinke koje im dodjeljuje zakon matične države članice. Iz toga proizlazi da su mjere restrukturiranja i likvidacije koje su donijela upravna i pravosudna tijela matične države članice predmet priznavanja na temelju Direktive 2001/24, s učincima koje im dodjeljuje pravo te države članice. Suprotno tome, zakonodavstvo te države članice načelno može proizvoditi učinke u drugim državama članicama ako nema mjera koje su protiv određene kreditne institucije poduzela upravna i pravosudna tijela te države članice.

Presuda od 24. rujna 2013., *Demirkan* (C-221/11), bavila se pitanjem uključuje li *slobodno pružanje usluga*, navedeno u članku 41. stavku 1. *Dodatnog protokola*³⁸ *Sporazumu o pridruživanju između Europske ekonomske zajednice i Turske*³⁹, tzv. *pasivnu slobodu pružanja usluga*, to jest onu koja primateljima usluga priznaje pravo da odu u državu članicu kako bi se ondje koristili nekom uslugom.

Prema mišljenju Suda, iako načela koja sadrže članci Ugovora o FEU-u koji se odnose na slobodno pružanje usluga treba koliko je god moguće prenijeti na turske državljane kako bi se među strankama potpisnicama uklonila ograničenja slobodnog pružanja usluga, tumačenje odredaba prava Unije o unutarnjem tržištu, uključujući odredbe Ugovora, nije moguće automatski prenijeti na tumačenje sporazuma Unije sklopljenog s trećom zemljom, osim ako je to izričito predviđeno odredbama samog sporazuma. Kako bi se utvrdilo je li takvo prenošenje moguće, treba usporediti ciljeve i kontekst Sporazuma s jedne strane i Ugovora s druge. Između Sporazuma o pridruživanju

³⁶ Direktiva 2001/24/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. travnja 2001. o restrukturiranju i likvidaciji kreditnih institucija (SL L 125, str. 15.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 8., str. 14.).

³⁷ Direktiva 2001/24/EZ, članak 3. stavak 1. i članak 9. stavak 1.

³⁸ Protokol koji, sukladno članku 62. Sporazuma o pridruživanju, čini njegov sastavni dio. Taj je protokol potpisan 23. studenoga 1970. u Bruxellesu i sklopljen, odobren i potvrđen u ime Zajednice Uredbom Vijeća (EEZ) br. 2760/72 od 19. prosinca 1972.

³⁹ Potpisan u Ankari 12. rujna 1963.

i njegova Dodatnog protokola s jedne strane te Ugovora s druge postoje, međutim, temeljne razlike s obzirom na to da Sporazum EEZ-Turska teži isključivo gospodarskom cilju, to jest u bitnome nastoji poduprijeti gospodarski razvoj Turske. Sporazum o pridruživanju, prema tome, nema za cilj razvoj gospodarskih sloboda radi omogućavanja opće slobode kretanja osoba koja bi bila usporediva s onom primjenjivom na građane Unije. Štoviše, vremenski gledano, Sud je naglasio da nijedan element ne upućuje na to da su stranke potpisnice Sporazuma o pridruživanju i Dodatnog protokola pri njihovu potpisivanju razumijevale slobodno pružanje usluga tako da uključuje pasivnu slobodu pružanja usluga. Prema tome, slobodno pružanje usluga u smislu članka 41. stavka 1. Dodatnog protokola ne obuhvaća slobodu turskih državljana primatelja usluga da odu u državu članicu kako bi se ondje koristili nekom uslugom.

3. Slobodno kretanje kapitala

U presudi od 22. listopada 2013., *Essent i dr.* (C-105/12 do C-107/12), Sud je bio pozvan izjasniti se o pitanju protivi li se članku 345. UFEU-a i pravilima o slobodnom kretanju kapitala nacionalni sustav vlasništva nad operaterima distribucijskog sustava električne energije ili plina u kojem je predviđena apsolutna zabrana privatizacije takvih operatera.

Sud je najprije podsjetio da je člankom 345. UFEU-a izraženo načelo neutralnosti Ugovora u odnosu na sustav vlasništva u državama članicama. Ugovori se načelno ne protive ni nacionalizaciji ni privatizaciji poduzeća, iz čega proizlazi da države članice mogu legitimno slijediti cilj koji se sastoji u uspostavljanju ili održanju sustava javnog vlasništva u odnosu na određena poduzeća. Sud, međutim, podsjeća da učinak članka 345. UFEU-a nije izuzeti sustav vlasništva koji postoji u državama članicama iz temeljnih pravila UFEU-a, i to osobito iz pravila o nediskriminaciji, slobodi poslovnog nastana i slobodnom kretanju kapitala.

U predmetnom slučaju Sud je ustvrdio da, imajući u vidu njezine učinke, zabrana privatizacije predstavlja prepreku slobodnom kretanju kapitala. Dodao je da se ciljevi koji se sastoje u osiguranju transparentnosti na tržištima električne energije i plina i sprečavanju narušavanja tržišnog natjecanja, na kojima se temelji izbor zakonodavca u odnosu na sustav vlasništva, mogu uzeti u obzir kao važni razlozi u općem interesu koji opravdavaju prepreke slobodnom kretanju kapitala. Sud je i u pogledu zabrane grupe i djelatnosti koje bi mogle štetiti upravljanju mrežom ocijenio da gore navedeni ciljevi mogu, kao važni razlozi u općem interesu, opravdati prepreke utvrđenim temeljnim slobodama. Međutim, još uvijek je potrebno da su prepreke o kojima je riječ prikladne za ostvarivanje željenih ciljeva i da ne nadilaze ono što je nužno za njihovo postizanje.

IV. Granična kontrola, azil i useljavanje

1. Prelazak granica

Što se tiče zajedničkih propisa o standardima i postupcima nadzora vanjskih granica, jedan je njemački sud postavio pitanje je li Uredba br. 2252/2004⁴⁰ koja podnosioca zahtjeva za izdavanje putovnice obvezuje na davanje otisaka prstiju u interoperabilnim formatima te predviđa njihovo pohranjivanje u putovnice valjana, osobito s obzirom na Povelju o temeljnim pravima. Sud je

⁴⁰ Uredba Vijeća (EZ) br. 2252/2004 od 13. prosinca 2004. o standardima za sigurnosna obilježja i biometrijske podatke u putovnicama i putnim ispravama koje izdaju države članice (SL L 385, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 2., str. 242.), kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 444/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. svibnja 2009. (SL L 142, str. 1.; ispravak u SL L 188, str. 127.).

u presudi od 17. listopada 2013., *Schwarz* (C-291/12), potvrdno odgovorio na to pitanje. Naime, iako uzimanje i pohranjivanje otisaka prstiju u putovnice predstavlja zadiranje u pravo na poštovanje privatnog života i pravo na zaštitu osobnih podataka, kako su utvrđena člancima 7. i 8. Povelje o temeljnim pravima, te su mjere opravdane sprečavanjem zlorabe putovnica.

U presudi od 19. prosinca 2013., *Koushkaki* (C-84/12), Sud je produbio sudsku praksu u području politike viza, osobito u pogledu *postupaka i uvjeta za izdavanje jedinstvenih viza* te u vezi s marginom prosudbe država članica u tom kontekstu. Sud je, prije svega, ocijenio da članak 23. stavak 4., članak 32. stavak 1. i članak 35. stavak 6. Zakonika o vizama⁴¹ treba tumačiti na način da nadležna tijela države članice ne mogu nakon razmatranja zahtjeva za izdavanje jedinstvene vize odbiti njezino izdavanje podnositelju zahtjeva, osim ako na strani podnositelja postoji jedan od razloga za odbijanje vize predviđen tim odredbama.

Razmatrajući taj zahtjev nadležna tijela države članice imaju široku marginu prosudbe u pogledu uvjeta primjene navedenih odredaba i ocjene relevantnih činjenica kako bi utvrdila može li se jedan od razloga za odbijanje odnositi na podnositelja zahtjeva.

Kada je riječ o razlogu za odbijanje koji se odnosi na moguće nepostojanje volje da se napusti područje države članice prije isteka vize, Sud je ocijenio⁴² da nadležna tijela države članice ne moraju utvrditi postojanje namjere podnositelja zahtjeva, nego se mogu zadovoljiti utvrđenjem o postojanju osnovane sumnje u tom pogledu, uzimajući u obzir opću situaciju u zemlji stalnog boravišta podnositelja zahtjeva i obilježja koja su mu svojstvena, što se utvrđuje na temelju informacija koje je predočio podnositelj zahtjeva.

Naposljetku, Sud je zauzeo stajalište da se Zakoniku o vizama ne protivi nacionalni propis koji predviđa da nadležna tijela mogu, ako su ispunjeni uvjeti za izdavanje vize predviđeni tim zakonikom, izdati jedinstvenu vizu podnositelju zahtjeva, ne propisujući pritom da su to i obvezna učiniti, dok god se takav nacionalni propis može tumačiti na način koji je u skladu s navedenim zakonikom. Nadležna nacionalna tijela mogu, prema tome, odbiti izdavanje jedinstvene vize podnositelju zahtjeva samo ako na strani podnositelja postoji jedan od razloga za odbijanje predviđenih tim člancima.

2. Politika azila

Dvije presude koje se tiču prava na azil i odnose na Uredbu br. 343/2003 („Dublin II”)⁴³ zaslužuju pozornost.

Kao prvo, u predmetu koji je doveo do presude od 6. lipnja 2013., *MA i dr.* (C-648/11), Sudu je postavljeno pitanje o *određivanju države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za azil* kada je tražitelj azila, maloljetna osoba bez pratnje kojoj se nijedan član obitelji zakonito ne nalazi na području Europske unije, podnio zahtjeve u više država članica. U tu je svrhu Sud protumačio članak 6. stavak 2. Uredbe br. 343/2003 na način da je država članica odgovorna za razmatranje tog

⁴¹ Uredba (EZ) br. 810/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o uspostavi Zakonika Zajednice o vizama (Zakonik o vizama) (SL L 243, str. 1.).

⁴² Sud se očitovao s obzirom na članak 32. stavak 1. Zakonika o vizama, u vezi s člankom 21. stavkom 1. tog zakonika.

⁴³ Uredba Vijeća (EZ) br. 343/2003 od 18. veljače 2003. o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za azil koji je u jednoj od država članica podnio državljani treće zemlje (SL L 50, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 37.).

zahtjeva ona u kojoj se maloljetna osoba nalazi nakon što je u njoj podnijela zahtjev. U tom pogledu Sud je ocijenio da se izraz „država članica (...) u kojoj je maloljetna osoba podnijela svoj zahtjev za azil”, koji se nalazi u toj odredbi, ne može razumijevati na način da označava prvu državu članicu u kojoj je maloljetna osoba podnijela svoj zahtjev za azil. Naime, budući da maloljetne osobe bez pratnje čine osobito ranjivu kategoriju, važno je ne produljivati postupak određivanja odgovorne države članice više od onoga što je doista nužno, nego im treba osigurati hitan pristup postupcima za utvrđivanje statusa izbjeglice. Prema tome, iako se interes maloljetne osobe izričito spominje isključivo u članku 6. stavku 1. navedene uredbe, članak 24. stavak 2. Povelje o temeljnim pravima, u vezi s njezinim člankom 51. stavkom 1., nalaže da pri donošenju svih odluka o određivanju države članice odgovorne za razmatranje prava na azil dobrobit djeteta bude od prvorazredne važnosti. Iz toga slijedi da maloljetne osobe bez pratnje koje su podnijele zahtjev za azil u jednoj državi članici u načelu ne smiju biti preseljene u drugu državu članicu u kojoj su podnijele prvi takav zahtjev.

Kao drugo, u presudi od 10. prosinca 2013., *Abdullahi* (C-394/12), Sud je ocijenio da članak 19. stavak 2. Uredbe br. 343/2003 treba tumačiti na način da, u *okolnostima u kojima je država članica preuzela nadležnost nad tražiteljem azila* kao država članica njegova prvog ulaska na teritorij Europske unije, tražitelj azila o kojemu je riječ može pobijati odgovornost te države članice za razmatranje zahtjeva, koja se temelji na kriterijima utvrđenima u članku 10. stavku 1. navedene uredbe, isključivo pozivanjem na postojanje sustavnih nedostataka u postupku za odobrenje azila i na uvjete za prihvrat tražitelja azila u toj državi članici. Prihvaćajući tumačenje proizišlo iz presude od 21. prosinca 2011., *N.S.*⁴⁴, Sud je istaknuo da ti sustavni nedostaci i uvjeti za prihvrat tražitelja azila trebaju predstavljati ozbiljne i potvrđene razloge za vjerovanje da će tražitelj biti izložen stvarnoj opasnosti od podvrgavanja neljudskom i ponižavajućem postupanju u smislu članka 4. Povelje o temeljnim pravima.

3. Politika useljavanja

Sud je u presudi od 10. rujna 2013., *G. i R.* (C-383/13 PPU), bio pozvan dati tumačenje članka 15. stavaka 2. i 6. Direktive 2008/115 („Direktiva o vraćanju”)⁴⁵ kojom su utvrđena *postupovna jamstva u vezi s odlukama o udaljavanju državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom*. U tom okviru, Direktiva 2008/115 obvezuje države članice da uspostave djelotvorne pravne lijekove protiv tih odluka i, k tome, predviđa da se državljani treće zemlje mora bez odgode pustiti na slobodu ako zadržavanje nije zakonito.

U presudi donesenoj u hitnom prethodnom postupku, Sud je ocijenio da nepoštovanje prava na obranu pri donošenju odluke o produljenju mjere zadržavanja državljanina s nezakonitim boravkom radi njegova udaljavanja ne dovodi automatizmom do prestanka mjere. Prema mišljenju Suda, nacionalni sud mora provjeriti je li takva povreda doista lišila onoga tko se na nju poziva mogućnosti da bolje istakne svoju obranu, u mjeri u kojoj je upravni postupak u kojem je odlučeno o produljenju mjere zadržavanja mogao imati drukčiji ishod.

Presuda od 19. rujna 2013., *Filev i Osmani* (C-297/12), također se tiče tumačenja Direktive 2008/115 („Direktiva o vraćanju”). Sud je, među ostalim, ocijenio da se ta direktiva *protivi nacionalnoj odredbi koja ograničenje trajanja zabrane ulaska uvjetuje podnošenjem zahtjeva državljanina treće zemlje koji za to ima interes, a kojim on nastoji ostvariti korist od takva ograničenja*. Naime, iz teksta članka 11.

⁴⁴ Spojeni predmeti C-411/10 i C-493/10 (*Recueil*, str. I-13905.).

⁴⁵ Direktiva 2008/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljanina trećih zemalja s nezakonitim boravkom (SL L 348, str. 98.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 8., str. 188.).

stavka 2. te direktive proizlazi da države članice moraju ograničiti trajanje svake zabrane ulaska, neovisno o zahtjevu podnesenom u tom smislu.

Sud je također ocijenio da se navedena odredba protivi tome da zabrana ulaska na teritorij države članice i boravka na njemu, proglašena više od pet godina prije datuma bilo novog ulaska zainteresiranog državljanina treće zemlje na taj teritorij bilo stupanja na snagu nacionalnog propisa kojim se prenosi navedena direktiva, dovede do kaznene sankcije, osim ako taj strani državljanin predstavlja ozbiljnu prijetnju za javni poredak ili za javnu ili nacionalnu sigurnost.

Naposljetku, Sud je naglasio da država članica koja je, na temelju članka 2. stavka 2. točke (b) „Direktive o vraćanju“, izabrala opciju neprimjenjivanja te direktive na državljane trećih zemalja kojima je izrečena kaznena sankcija ne može ta nacionalna pravila suprotstaviti državljaninu treće zemlje koji je bio kazneno sankcioniran prije prenošenja Direktive u nacionalno pravo i koji se na nju mogao izravno pozivati.

V. Policijska i pravosudna suradnja u kaznenim stvarima

1. Europski uhidbeni nalog

U području pravosudne suradnje u kaznenim stvarima pozornost privlače tri presude koje se tiču Okvirne odluke 2002/584 o europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica⁴⁶. Također, dvije od tih presuda posljedica su prvih prethodnih pitanja koja su postavili španjolski odnosno francuski ustavni sud.

U prvom predmetu španjolski ustavni sud postavio je Sudu pitanje o tome dopušta li Okvirna odluka 2002/584 nacionalnim sudovima – kako se to zahtijeva u sudskoj praksi tog suda – *da predaju osobe osuđene u odsutnosti uvjetuju mogućnošću da se ta osuda preispita u državi članici u kojoj je izdan nalog*. U gore navedenoj presudi od 26. veljače 2013., *Melloni*, Opći je sud, nakon što je podsjetio da nadležno pravosudno tijelo može podvrgnuti izvršenje europskog uhidbenog naloga isključivo uvjetima utvrđenima u Okvirnoj odluci, ocijenio da članak 4.a stavak 1. te odluke, s obzirom na to da ne predviđa navedeni uvjet, sprečava da pravosudna tijela odbiju izvršenje uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja kazne u situaciji u kojoj se zainteresirani nije osobno pojavio na suđenju, a bio je svjestan da se postupak vodi i dao je punomoć pravnom savjetniku da ga brani, što je ovaj stvarno i činio. Nadalje, Sud je bio mišljenja da je ta odredba Okvirne odluke, koja u određenim uvjetima dopušta izvršenje europskog uhidbenog naloga ako se zainteresirani ne pojavi na suđenju, sukladna pravima na djelotvornu sudsku zaštitu i na pravično suđenje te pravu na obranu, koja su priznata člankom 47. i člankom 48. stavkom 1. Povelje o temeljnim pravima. Naime, čak i ako pravo optuženika da se osobno pojavi na suđenju predstavlja bitan element prava na pravično suđenje, ono nije apsolutno, pa ga se optuženik može odreći kada su osigurana određena jamstva.

Naposljetku, Sud je istaknuo da članak 53. Povelje o temeljnim pravima također ne dopušta državama članicama da predaju osobe osuđene u odsutnosti podvrgnu uvjetu, koji nije predviđen

⁴⁶ Okvirna odluka Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica, kako je izmijenjena Okvirnom odlukom Vijeća 2009/299/PUP od 26. veljače 2009. radi jačanja postupovnih prava osoba i promicanja primjene načela uzajamnog priznavanja odluka donesenih povodom suđenja u odsutnosti (SL L 190, str. 1. i SL L 81, str. 24.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 83.).

Okvirnom odlukom, da se ta osuda može preispitati u državi članici u kojoj je izdan nalog kako bi se izbjegla povreda prava zajamčenih njezinim ustavom. Sud je također istaknuo da bi drukčije tumačenje članka 53. Povelje o temeljnim pravima naštetilo načelu nadređenosti europskog prava i ugrozilo djelotvornost Okvirne odluke 2002/584⁴⁷.

U presudi od 30. svibnja 2013., *F.* (C-168/13 PPU), donesenoj po zahtjevu za prethodnu odluku istaknutom povodom prioritarnog pitanja o ustavnosti koje je bilo upućeno francuskom ustavnom vijeću, Sud je ispitivao *mogućnost podnošenja pravnog lijeka s odgodnim učinkom protiv odluke o produljenju učinaka europskog uhiđenog naloga*. Nakon što je podsjetio da je samom Okvirnom odlukom 2002/584 utvrđen postupak sukladan zahtjevima Povelje o temeljnim pravima, Sud je istaknuo da nepostojanje propisa kojim se izričito predviđa pravo na pravni lijek s odgodnim učinkom protiv odluka koje se odnose na europski uhiđbeni nalog ne sprečava države članice da predvide takvo pravo niti im nameće njegovo ustanovljavanje. U tom pogledu Sud je ocijenio da, sve dok se time ne onemogućava primjena navedene okvirne odluke, ona ne priječi države članice da primjenjuju svoja ustavna pravila koja se, među ostalim, odnose na poštovanje prava na pravično suđenje.

Sud je, međutim, pojasnio da se na određeni način mora ograničiti manevarski prostor kojim države članice raspolazu u tu svrhu. Iz toga proizlazi da, s obzirom na važnost rokova, konačnu odluku o izvršenju naloga u načelu treba donijeti ili u roku od deset dana od pristanka tražene osobe na predaju ili, u drugim slučajevima, u roku od šezdeset dana od dana njezina uhićenja. Sud je također istaknuo da, sukladno Okvirnoj odluci⁴⁸, odluku o produljenju naloga ili o naknadnoj predaji treba načelno donijeti u roku od trideset dana od dana primitka zahtjeva. Prema tome, kada je nacionalnim propisom predviđen pravni lijek protiv te odluke koji ima odgodni učinak, njime se treba koristiti poštujući navedene rokove propisane za donošenje konačne odluke o izvršenju naloga.

U trećem predmetu koji se odnosi na europski uhiđbeni nalog Sud je u presudi od 29. siječnja 2013., *Radu* (C-396/11), ocijenio da nadležna pravosudna tijela *ne mogu odbiti izvršenje europskog uhiđbenog naloga izdanog radi poduzimanja kaznenog progona zbog toga što tražena osoba nije prije izdavanja uhiđbenog naloga bila saslušana u državi članici u kojoj je taj nalog izdan*. Kao prvo, taj se razlog ne nalazi među razlozima za neizvršenje takva naloga koji su taksativno navedeni u odredbama Okvirne odluke 2002/584. Kao drugo, Sud je ustvrdio da pravo na saslušanje, utvrđeno u člancima 47. i 48. Povelje o temeljnim pravima, ne zahtijeva od pravosudnog tijela države članice da iz tog razloga odbije izvršenje europskog uhiđbenog naloga izdanog radi poduzimanja kaznenog progona, s obzirom na to da bi takva obveza neizbježno onemogućila funkcioniranje samog sustava predaje predviđenog Okvirnom odlukom. Naime, radi sprečavanja bijega osobe o kojoj je riječ, takvu uhiđbenom nalogu mora biti svojstven određeni učinak iznenađenja. U svakom slučaju, Sud je istaknuo, oslanjajući se na više odredaba Okvirne odluke, da je europski zakonodavac osigurao poštovanje prava na saslušanje u državi članici izvršenja naloga na način kojim se neće ugroziti djelotvornost mehanizma europskog uhiđbenog naloga⁴⁹.

2. Uzajamno priznavanje novčanih kazni

U presudi od 14. studenoga 2013., *Baláž* (C-60/12), Sud je protumačio pojam „suda koji ima nadležnost posebno u kaznenim stvarima“, u smislu Okvirne odluke 2005/214 o primjeni načela

⁴⁷ U tom pogledu vidjeti prikaz te presude u dijelu „Povelja o temeljnim pravima Europske unije“.

⁴⁸ Članak 27. stavak 4. i članak 28. stavak 3. točka (c) Okvirne odluke 2002/584.

⁴⁹ Vidjeti osobito članke 8., 13., 15. i 19. Okvirne odluke 2002/584.

uzajamnog priznavanja na novčane kazne⁵⁰. Sud je prije svega pojasnio da je taj pojam autonoman pojam prava Unije. Kako bi osigurao koristan učinak Okvirne odluke, u svjetlu činjenice da područje njezine primjene uključuje i prekršaje u obliku „ponašanja kojim se krše prometni propisi”, koji nisu predmet jedinstvenog postupanja u različitim državama članicama, Sud je zauzeo stajalište da se taj pojam odnosi na svaki sud koji primjenjuje postupak koji u bitnome ima karakteristike kaznenog postupka, pri čemu nije nužno da taj sud raspolaže isključivo kaznenom nadležnošću. Budući da se Okvirna odluka primjenjuje i na novčane kazne koje su izrekla upravna tijela, Sud je ocijenio da, sukladno posebnostima pravosudnih sustava država članica, može biti potrebno prethodno provođenje upravne faze postupka. Prema tome, treba smatrati da je osoba mogla iznijeti slučaj pred sud posebno nadležan u kaznenim stvarima u smislu Okvirne odluke ako je prije podnošenja žalbe bila dužna poštovati pravila predsudskog upravnog postupka. Pristup nadležnom sudu ne može, međutim, biti podvrgnut uvjetima koji bi ga učinili nemogućim ili pretjerano teškim. Stoga takav sud mora imati punu nadležnost za razmatranje predmeta, i to kako pravnih tako i činjeničnih pitanja.

VI. Pravosudna suradnja u građanskim stvarima

1. Nadležnost, priznavanje i izvršenje sudskih odluka

U području pravosudne suradnje u građanskim stvarima većina odluka donesenih u protekloj godini odnosila se na tumačenje Uredbe br. 44/2001 (Bruxelles I)⁵¹.

Među tim odlukama osobitu pozornost zaslužuje presuda od 12. rujna 2013., *Sunico i dr.* (C-49/12). Pitanje se odnosilo na pojam „građanske i trgovačke stvari” u smislu članka 1. stavka 1. navedene uredbe, kao i na to treba li taj pojam tumačiti tako da obuhvaća tužbu kojom tijelo javne vlasti države članice od fizičkih i pravnih osoba koje su rezidenti druge države članice traži naknadu štete uzrokovane protupravnim sporazumom čiji je cilj izbjegavanje plaćanja poreza na dodanu vrijednost dugovanog u prvoj državi članici.

Prema mišljenju Suda, iako određeni sporovi između tijela javne vlasti i privatne osobe mogu ući u područje primjene Uredbe br. 44/2001, drukčije je kada tijelo javne vlasti postupa u okviru izvršavanja javnih ovlasti. U mjeri u kojoj se, kao u predmetnom slučaju, tužba tijela javne vlasti ne oslanja na nacionalno zakonodavstvo u području PDV-a, nego na navodno sudjelovanje subjekta privatnog prava u zločinačkom udruženju s ciljem prijave koje ulazi u okvir nacionalnog prava o građanskoj deliktnoj ili kvazideliktnoj odgovornosti, postojeći pravni odnos između dviju stranaka nije pravni odnos utemeljen na javnom pravu koji uključuje izvršavanje javnih ovlasti. Takva je tužba, prema tome, obuhvaćena pojmom „građanske i trgovačke stvari” u smislu članka 1. stavka 1. Uredbe br. 44/2001. Sud je, međutim, ocijenio da je dužnost nacionalnog suda da provjeri je li tijelo javne vlasti upotrijebilo dokaze pribavljene korištenjem svojih javnih ovlasti i, ako je potrebno, nalazi li se ono u istoj situaciji kao subjekt privatnog prava u okviru svog postupanja.

⁵⁰ Članak 1. točka (b) podtočka iii. Okvirne odluke Vijeća 2005/214/PUP od 24. veljače 2005. o primjeni načela uzajamnog priznavanja na novčane kazne (SL L 76, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 69.), kako je izmijenjena Okvirnom odlukom Vijeća 2009/299/PUP od 26. veljače 2009. (SL L 81, str. 24.).

⁵¹ Uredba Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.).

2. Pravo mjerodavno za ugovorne obveze

Iako neznatno prisutno u predmetima pred Sudom u 2013., pitanje sukoba zakonâ na osobit je način iskazano u presudi od 17. listopada 2013., *Unamar* (C-184/12). Zamoljen za tumačenje članka 3. i članka 7. stavka 2. Rimske konvencije⁵², Sud je u tom predmetu imao priliku pojasniti *može li sud koji odlučuje o predmetu staviti izvan primjene pravo koje su odabrale stranke ugovora o trgovačkom zastupanju u korist lex fori, a na temelju prisilne naravi pravila o statusu samozaposlenih trgovačkih zastupnika u pravnom poretku te države članice.*

Sud je ocijenio potrebnim, u skladu s člankom 3. stavkom 1. Rimske konvencije, poštovati odabir mjerodavnog prava koji su učinile stranke, tako da iznimku iz članka 7. stavka 2. Konvencije koja se odnosi na „prisilne odredbe” u smislu zakonodavstva države članice o kojoj je riječ treba usko tumačiti. Prisilnim odredbama mogu se smatrati odredbe čije je poštovanje ocijenjeno odlučujućim za zaštitu političkog, socijalnog i gospodarskog ustroja predmetne države članice do te mjere da su ih dužne poštovati sve osobe koje se nađu na njezinu državnom području. Prema tome, sud koji odlučuje o predmetu može staviti izvan primjene pravo države članice koje su odabrale stranke ugovora o trgovačkom zastupanju i koji zadovoljava minimalnu razinu zaštite propisanu Direktivom 86/653⁵³ samo ako taj sud precizno utvrdi da je zakonodavac države njegova sjedišta smatrao da je odlučujuće pružiti trgovačkom zastupniku zaštitu jaču od one propisane navedenom direktivom, vodeći računa o naravi i predmetu takvih prisilnih odredaba.

VII. Prijevoz

Protekla godina obilježena je dvjema važnim odlukama u području prijevoza. Kao prvo, treba istaknuti presudu od 26. veljače 2013., *Folkerts* (C-11/11), u kojoj su pojašnjena *mjerodavna pravila u području isplate naknade putnicima u slučaju kašnjenja leta*. Sud je ocijenio da se, kada je riječ o povezanim letovima, paušalna naknada treba utvrđivati s obzirom na kašnjenje u odnosu na predviđeno vrijeme dolaska na konačno odredište, koje se razumijeva kao odredište posljednjeg leta na koji se ukrcao zainteresirani putnik. Na taj način putniku na povezanim letovima treba isplatiti naknadu kada je pretrpio kašnjenje pri polasku svog prvog leta kraće od pragova utvrđenih Uredbom br. 261/2004⁵⁴, ali je zbog tog kašnjenja na konačno odredište stigao sa zakašnjenjem od tri sata ili duljim u odnosu na predviđeno vrijeme dolaska.

Kao drugo, u predmetu koji je doveo do presude od 7. ožujka 2013., *Švicarska/Komisija* (C-547/10 P), Sudu je podnesena žalba protiv presude Općeg suda⁵⁵ kojom je odbijena tužba za poništenje

⁵² Konvencija o pravu mjerodavnom za ugovorne obveze, otvorena za potpisivanje u Rimu 19. lipnja 1980. (SL L 266, str. 1.).

⁵³ Direktiva Vijeća 86/653/EZ od 18. prosinca 1986. o usklađivanju prava država članica u vezi samozaposlenih trgovačkih zastupnika (SL L 382, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 10., str. 45.).

⁵⁴ Uredba (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku (SL L 46, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 26., str. 21.).

⁵⁵ Presuda Suda od 9. rujna 2010., *Švicarska/Komisija* (T-319/05, *Recueil*, str. II-4265.).

Odluke 2004/12⁵⁶ Komisije o odobravanju ograničenja koja su utvrdile njemačke vlasti u odnosu na noćni prelet određenih dijelova njemačkog državnog područja u blizini zračne luke u Zürichu.

Sud je u cijelosti potvrdio analizu tužbe koju je proveo Opći sud. Podsjetio je da, u skladu s člankom 8. stavkom 2. Uredbe br. 2408/92, država članica ostvarivanje prava na zračni prijevoz može podvrgnuti nacionalnim, regionalnim ili lokalnim pravilima o korištenju tog prijevoza koja se, među ostalim, odnose na zaštitu okoliša. Donošenje takvih pravila nije jednako nametanju uvjeta kojim se, u smislu članka 9. stavka 1. Uredbe br. 2408/92⁵⁷, ograničava ili uskraćuje ostvarivanje prava na prijevoz. Suprotno tumačenje lišilo bi sadržaja članak 8. stavak 2. te uredbe. Budući da sporne mjere u predmetnom slučaju u razdoblju svoje primjene nisu podrazumijevale ni uvjetovanu ni djelomičnu zabranu prelaska njemačkog zračnog prostora za letove koji polaze iz zračne luke u Zürichu ili dolaze u nju, nego isključivo promjenu putanje tih letova nakon uzlijetanja iz te zračne luke odnosno prije slijetanja u nju, Opći je sud pravilno ocijenio da te mjere ne ulaze u područje primjene članka 9. stavka 1. Uredbe.

K tome, imajući u vidu da Švicarska Konfederacija nije pristupila unutarnjem tržištu Unije te da u Sporazumu EZ-Švicarska o zračnom prometu⁵⁸ nema odredaba koje bi zainteresiranim zračnim prijevoznicima omogućile da se koriste odredbama prava Unije o slobodnom pružanju usluga, tumačenje tih odredaba dano u okviru unutarnjeg tržišta ne može se prenijeti na tumačenje navedenog sporazuma.

VIII. Tržišno natjecanje

1. Zabranjeni sporazumi

(a) Povrede pravila o tržišnom natjecanju

Što se tiče tumačenja odredaba u području zabranjenih sporazuma, valja istaknuti dvije presude⁵⁹. Kao prvo, riječ je o presudi od 18. lipnja 2013., *Schenker & Co i dr.* (C-681/11), u kojoj je Sud ocijenio da se poduzetnik koji je povrijedio članak 101. UFEU-a ne može pozvati na povredu načela zaštite legitimnih očekivanja i tako izbjeći novčanu kaznu, ističući da je bio u zabludi u pogledu zakonitosti svog postupanja zbog sadržaja pravnog mišljenja odvjetnika ili sadržaja odluke nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje. Naime, Sud je istaknuo da to što je pogrešno pravno ocijenio svoje postupanje poduzetnika ne može izuzeti od izricanja novčane kazne, osim u iznimnim slučajevima u kojima se izricanju takve novčane kazne protivi, primjerice, opće načelo prava Unije poput

⁵⁶ Odluka Komisije 2004/12/EZ od 5. prosinca 2003. o primjeni prve rečenice članka 18. stavka 2. Sporazuma između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu te Uredbe Vijeća (EEZ) br. 2408/92 (SL L 4, str. 13.).

⁵⁷ Uredba Vijeća (EEZ) br. 2408/92 od 23. srpnja 1992. o pristupu zračnih prijevoznika Zajednice zračnim linijama unutar Zajednice (SL L 240, str. 8.).

⁵⁸ Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu, potpisan 21. lipnja 1999. u Luxembourg, prihvaćen u ime Zajednice Odlukom 2002/309/EZ, Euratom Vijeća i Komisije o Sporazumu o znanstvenoj i tehnološkoj suradnji od 4. travnja 2002. za sklapanje sedam sporazuma sa Švicarskom Konfederacijom (SL L 114, str. 1.).

⁵⁹ U pogledu sudskih postupaka koji se odnose na povrede pravila o tržišnom natjecanju, valja također spomenuti gore navedene presude od 26. studenoga 2013., *Gascogne Sack Deutschland* (ranije *Sachs Verpackung/Komisija*) (C-40/12 P), *Kendrion/Komisija* (C-50/12 P) i *Groupe Gascogne/Komisija* (C-58/12 P). Te su presude prikazane u dijelu „Sporovi Europske unije“.

načela zaštite legitimnih očekivanja. Pozivanje na povredu tog načela nije, međutim, moguće ako nadležna administracija poduzetniku nije pružila precizna jamstva. Pravno mišljenje odvjetnika stoga ne može biti podloga za legitimno očekivanje poduzetnika niti to očekivanje mogu stvoriti nacionalna tijela nadležna za tržišno natjecanje, s obzirom na to da nisu ovlaštena donijeti odluku kojom se utvrđuje nepostojanje povrede prava Unije, nego ispitati postupanje poduzetnika u svjetlu nacionalnog prava kojim se uređuje tržišno natjecanje.

Nadalje, Sud se očitovao o ovlasti nacionalnih tijela da se suzdrže od izricanja novčane kazne bez obzira na utvrđenu povredu članka 101. UFEU-a. Prema mišljenju Suda, članak 5. Uredbe br. 1/2003⁶⁰ ne dodjeljuje izričito takvu ovlast nacionalnim tijelima, ali je ni ne isključuje. Da bi se osigurala djelotvorna primjena članka 101. UFEU-a, koja je ujedno u općem interesu, važno je, međutim, da se nacionalna tijela nadležna za tržišno natjecanje samo iznimno koriste mogućnošću neizricanja novčane kazne, kada je poduzetnik namjerno ili nepažnjom povrijedio navedenu odredbu i kada je neizricanje te kazne utemeljeno na nacionalnom programu za oslobađanje od kazni, u mjeri u kojoj se taj program provodi tako da ne šteti djelotvornosti i ujednačenoj primjeni članka 101. UFEU-a.

Kao drugo, u presudi od 4. srpnja 2013., *Komisija/Aalberts Industries i dr.* (C-287/11 P), Sud je bio pozvan odlučiti o žalbi protiv presude Općeg suda⁶¹ kojom je poništena odluka Komisije o pripisivanju društvu majci *odgovornosti za povredu pravila o tržišnom natjecanju koju su počinila njegova društva kćeri*.

U tom pogledu Sud je podsjetio da postupanje društva kćeri može biti pripisano društvu majci kada prvo društvo, iako ima različitu pravnu osobnost, ne određuje samostalno svoje postupanje na tržištu, nego u bitnome primjenjuje napatke koje je dobilo od društva majke, imajući u vidu prije svega gospodarske, organizacijske i pravne veze koje sjedinjuju ta dva pravna subjekta. Sud je ocijenio da je Opći sud povrijedio pravo ograničavajući se na ispitivanje može li se, na temelju dokaznih elemenata koji se odnose na svako od njih, smatrati da su društva kćeri odvojeno sudjelovala u počinjenju povrede, ne ispitujući tužbeni razlog u okviru kojeg je osporavana kvalifikacija društva majke i njegovih društava kćeri kao jednog poduzetnika u smislu članka 81. UEZ-a. Sud je, međutim, ocijenio da ta povreda u predmetnom slučaju nije mogla dovesti do ukidanja pobijane presude jer je tužba za poništenje u svakom slučaju bila utemeljena s obzirom na nedostatno dokazana utvrđenja Komisije o sudjelovanju društava kćeri u zabranjenom sporazumu.

K tome, Sud je ocijenio da Opći sud s pravom nije pristupio djelomičnom poništenju odluke Komisije, iako je utvrdio sudjelovanje jednog od zainteresiranih društava na sastancima koji su bili organizirani u sklopu zabranjenog sporazuma, jer je predmetni sporazum ocijenio kao jedinstvenu, složenu i kontinuiranu povredu. Naime, prema mišljenju Suda, djelomično poništenje može se očekivati samo onda kada je postupanje koje je sastavni dio povrede odvojivo od ostalih dijelova te povrede.

(b) Pristup spisu u području zabranjenih sporazuma

U presudi od 6. lipnja 2013., *Donau Chemie i dr.* (C-536/11), Sud je bio pozvan izjasniti se o mjerodavnim načelima za *pristup osobe oštećene zabranjenim sporazumom, koja namjerava ostvariti naknadu štete, dokumentima koji se nalaze u spisu nacionalnog sudskog postupka koji se*

⁶⁰ Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o EZ-u (SL L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.).

⁶¹ Presuda Općeg suda od 24. ožujka 2011., *Aalberts Industries i dr./Komisija* (T-385/06, *Recueil*, str. II-1223.).

odnosi na primjenu članka 101. UFEU-a. U svojoj odluci Sud je ocijenio da se odredba nacionalnog prava koja takav pristup uvjetuje suglasnošću svih stranaka u postupku i koja nacionalnim pravosudnim tijelima ne ostavlja nikakvu mogućnost uravnoteženja postojećih interesa protivu pravu Unije, a osobito načelu djelotvornosti. To se odnosi i na dokumente priopćene u okviru programa za oslobađanje od kazni. Naime, nacionalni sudovi trebali bi biti u mogućnosti, od slučaja do slučaja, uravnotežiti interes podnositelja zahtjeva za ostvarivanje pristupa dokumentima radi pripreme tužbe za naknadu štete, osobito vodeći računa o drugim mogućnostima koje su mu na raspolaganju, sa stvarnim štetnim posljedicama koje bi takav pristup mogao imati za javne interese odnosno legitimne interese drugih, uključujući javni interes za djelotvornošću programa za oslobađanje od kazni.

2. Državne potpore

(a) Pojam državne potpore

U presudi od 19. ožujka 2013., *Bouygues i Bouygues Télécom/Komisija i dr.* (C-399/10 P i C-401/10 P), Sud je rješavajući o žalbi ocijenio da je Opći sud⁶² neosnovano poništio odluku *Komisije prema kojoj dioničarski predujam što ga je Francuska odobrila društvu France Télécom SA (FT) u obliku kreditne linije predstavlja državnu potporu*, koja je, među ostalim, objavljena u priopćenju za medije francuskog ministra gospodarstva, financija i industrije. U svojoj presudi Opći je sud ocijenio da financijska pogodnost pružena FT-u nije dovela do odgovarajućeg smanjenja u državnom proračunu, tako da uvjet financiranja mjere državnim sredstvima, nužan da bi se ona smatrala potporom, nije bio ispunjen.

Sud je ukinuo presudu Općeg suda, podsjećajući da, iako je točno da Komisija pri zaključivanju o postojanju državne potpore treba utvrditi dostatnu izravnu vezu između, s jedne strane, prednosti koja je pružena korisniku i, s druge strane, smanjenja državnog proračuna, to jest dovoljno konkretiziranog gospodarskog rizika kojim ta davanja opterećuju proračun, nije nužno da takvo smanjenje, odnosno takav rizik odgovaraju ili da su jednakovrijedni navedenoj prednosti niti je nužno da je potonja u ravnoteži s tim smanjenjem, odnosno rizikom ili da je iste naravi kao izdvajanje državnih sredstava iz kojeg proizlazi.

Odlučujući o meritumu tužbe podnesene Općem sudu, Sud je, nadalje, smatrao pravilnom ocjenu Komisije prema kojoj objavu te mjere, sadržanu u navedenom priopćenju za medije, treba smatrati dijelom mjere koja se naknadno konkretizirala u ponudi dioničarskog predujma. Naime, više uzastopnih intervencija države treba smatrati jedinstvenom intervencijom, osobito ako su one tako usko međusobno povezane da ih je nemoguće razdvojiti.

U presudi od 30. svibnja 2013., *Doux Élevage i Coopérative agricole UKL-ARREE* (C-677/11), Sud je ocijenio da ne predstavlja državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a *odluka nacionalnog tijela kojom se proširuje i čini obvezujućim za sve stručnjake u dotičnom poljoprivrednom sektoru međustrukovni sporazum* kojim se ustanovljava članarina u okviru međustrukovne organizacije radi omogućavanja provedbe aktivnosti obavješćavanja, promidžbe, vanjskih odnosa, osiguravanja kvalitete, istraživanja i obrane interesa sektora o kojemu je riječ.

Sud je u predmetnom slučaju ustvrdio da, kao prvo, navedeni mehanizam doprinosa ne uključuje nikakav izravan ili neizravan prijenos državnih sredstava. Naime, fondovi ustrojani za uplatu

⁶² Presuda Općeg suda od 21. svibnja 2010., *Francuska/Komisija* (T-425/04, T-444/04, T-450/04 i T-456/04, *Recueil*, str. II-2099.).

navedenih članarina nisu dio državnog proračuna odnosno proračuna nekog drugog javnog subjekta niti se država na bilo koji način odriče nekog od svojih prihoda poput poreza, pristojbi, doprinosa ili drugih. Kao drugo, međustrukovne su organizacije udruženja privatnog prava i nisu dio javne uprave. Kao treće, tijela javne vlasti ne mogu upotrijebiti sredstva iz takvih članarina za podupiranje određenih poduzetnika jer je dotična međustrukovna organizacija ta koja odlučuje o korištenju navedenim sredstvima, u cijelosti namijenjenima ciljevima koje je ona sama utvrdila. Sud je naposljetku dodao da sredstva privatnih fondova kojima se koriste međustrukovne organizacije ne postaju javna sredstva samim time što se upotrebljavaju zajedno s iznosima koji eventualno potječu iz državnog proračuna.

(b) Ovlaсти Vijeća i Komisije u području državnih potpora

Tijekom 2013. godine Sud je donio više važnih presuda u kojima se pristupilo definiranju ovlasti Vijeća i Komisije u području državnih potpora.

Prva skupina presuda tiče se potpora u sektoru poljoprivrede. U Smjernicama Zajednice za državne potpore u sektoru poljoprivrede i šumarstva 2007.-2013.⁶³ Komisija je državama članicama predložila da najkasnije do 31. prosinca 2009. izmijene zatečene programe potpora za stjecanje poljoprivrednih zemljišta radi usklađivanja s tim smjernicama. U 2007. godini Litva, Poljska, Latvija i Mađarska donijele su mjere koje je predložila Komisija. U 2009. te su četiri države zatražile od Vijeća da proglasi spojivima s unutarnjim tržištem njihove sustave potpora koji su omogućavali stjecanje poljoprivrednih zemljišta počevši od 1. siječnja 2010. Vijeće je prihvatilo te zahtjeve, a Komisija podnijela tužbe protiv odluka Vijeća. Sud je odbio te tužbe četirima presudama od 4. prosinca 2013., *Komisija/Vijeće* (C-111/10) u pogledu Litve, *Komisija/Vijeće* (C-117/10) u pogledu Poljske, *Komisija/Vijeće* (C-118/10) u pogledu Latvije i *Komisija/Vijeće* (C-121/10) u pogledu Mađarske. U tim presudama Sud je definirao *opseg ovlasti koja je člankom 108. stavkom 2. trećim podstavkom UFEU-a dodijeljena Vijeću* da u iznimnim okolnostima proglasi državnu potporu spojivom sa zajedničkim tržištem.

Sud je podsjetio da Komisiji pripada središnja uloga u nadzoru državnih potpora i da je ovlast koja je dodijeljena Vijeću navedenom odredbom očito iznimne naravi. Nadalje, naglasio je da, radi očuvanja dosljednosti i djelotvornosti djelovanja Unije i načela pravne sigurnosti, konačna odluka jedne institucije o spojivosti predmetne potpore sprečava drugu da donese odluku koja bi joj bila suprotna. Što se tiče pobijanih odluka, Sud je istaknuo da su se nacionalne mjere koje su donijele države članice radi usklađivanja svojih sustava potpora sa Smjernicama Komisije odnosile na razdoblje prije 1. siječnja 2010. i da su, prema tome, odluke Vijeća bile usmjerene na nove sustave potpora.

Sud je, međutim, naglasio da Vijeće nije ovlašteno odobravati novi sustav potpora koji je na nerazdruživ način povezan sa zatečenim sustavom što ga država članica nastoji izmijeniti ili ukinuti, prihvaćajući korisne mjere koje je predložila Komisija. Unatoč tome, istaknuo je da se u predmetnom slučaju zbog bitno promijenjenih okolnosti na koje se Vijeće pozivalo u obrazloženju pobijanih odluka ne može smatrati da ocjena Komisije iznesena u Smjernicama unaprijed određuje ocjenu Vijeća u kojoj je sadržan gospodarski kontekst potpuno drukčiji od onoga koji je Komisija uzela u obzir u okviru svoje ocjene. Razmatrajući relevantne gospodarske okolnosti, Sud je zaključio da se, s obzirom na neuobičajenost i nepredvidljivost te na širinu posljedica gospodarske i financijske krize na poljoprivredu država članica o kojima je riječ, ne može smatrati da je Vijeće počinilo očitu pogrešku u ocjeni.

⁶³ Smjernice Zajednice za državne potpore u sektoru poljoprivrede i šumarstva 2007.-2013. (SL C 319, str. 1.).

Druga presuda važna za podjelu ovlasti između Vijeća i Komisije jest ona od 10. prosinca 2013., *Komisija/Irska i dr.* (C-272/12 P), koja se tiče *nacionalnog propisa u području trošarina*. Sud je ukinuo presudu Općeg suda⁶⁴ kojom je prihvaćena tužba za poništenje odluke Komisije kojom su oslobođenja od trošarina na teška mineralna ulja koja se upotrebljavaju u proizvodnji aluminija ocijenjena državnim potporom. Ta su oslobođenja pojedine države članice uvele na temelju odobrenja koje je Vijeće izdalo u skladu s člankom 8. stavkom 4. Direktive 92/81 o usklađivanju struktura trošarina na mineralna ulja⁶⁵. Opći je sud, među ostalim, smatrao da su odobrenja koja je izdalo Vijeće sprečavala Komisiju da sporna oslobođenja ocijeni državnim potporom.

Sud je, suprotno tome, ocijenio da postupak utvrđen u članku 8. stavku 4. Direktive 92/81 ima cilj i područje primjene koji su različiti od onih u sustavu ustanovljenom člankom 108. UFEU-a. Prema tome, odluka Vijeća kojom se, sukladno Direktivi 92/81, državu članicu ovlašćuje da uvede oslobođenje od trošarina ne može spriječiti Komisiju da provede postupak predviđen u članku 108. UFEU-a kako bi ispitala je li to oslobođenje državna potpora i da po završetku tog postupka, ako je potrebno, donese konačnu odluku protiv navedenih oslobođenja.

Naposljetku, Sud je ustvrdio kako okolnost da je Direktiva donesena na prijedlog Komisije, koja je ocijenila da ta oslobođenja neće dovesti do narušavanja tržišnog natjecanja, nije prepreka da se spomenuta oslobođenja smatraju državnim potporama jer pojam državne potpore odgovara objektivnoj situaciji i ne može ovisiti o postupcima ili izjavama institucija. Takva se okolnost, međutim, može uzeti u obzir kada je riječ o obvezi povrata nespojive potpore, s obzirom na načela zaštite legitimnih očekivanja i pravne sigurnosti.

IX. Porezne odredbe

U presudi od 7. studenoga 2013., *Tulic* (C-249/12 i C-250/12), Sud je bio pozvan izjasniti se o *načinima izračuna porezne osnovice za obračun PDV-a* kada su zbog neplaćanja tog poreza nacionalna porezna tijela dužna upozoriti na transakcije u kojima cijena što su je utvrdile stranke ne sadrži nikakvu naznaku o PDV-u. U tom pogledu Sud je odlučio da Direktivu 2006/112 o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost⁶⁶, a osobito njezine članke 73. i 78., treba tumačiti na način da, u slučaju da su stranke cijenu neke robe utvrdile bez naznake o PDV-u, a dobavljač te robe duguje PDV za oporezovanu transakciju te od stjecatelja ne može naplatiti PDV koji zahtijevaju porezne vlasti, treba smatrati da je taj porez već uključen u ugovorenu cijenu.

Naime, uzimanje u obzir ukupnosti cijene kao porezne osnovice imalo bi za posljedicu to da bi PDV opteretio stjecatelja, pod pretpostavkom da dobavljač od njega ne može naplatiti PDV koji zahtijevaju porezne vlasti. Takvim bi se načinom izračuna porezne osnovice povrijedilo kako načelo prema kojem je PDV porez na potrošnju koji treba snositi krajnji potrošač tako i pravilo prema kojem porezne vlasti ne mogu na ime PDV-a naplatiti iznos veći od onoga koji je naplatio porezni obveznik.

⁶⁴ Presuda Općeg suda od 21. ožujka 2012., *Irska i dr./Komisija* (T-50/06 RENV, T-56/06 RENV, T-60/06 RENV, T-62/06 RENV i T-69/06 RENV).

⁶⁵ Direktiva Vijeća 92/81/EEZ od 19. listopada 1992. o usklađivanju struktura trošarina na mineralna ulja (SL L 316, str. 12.).

⁶⁶ Direktiva Vijeća 2006/112/EZ od 28. studenoga 2006. o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost (SL L 347, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 9., svezak 1., str. 120.).

X. Usklađivanje zakonodavstava

1. Intelektualno vlasništvo

U pogledu usklađivanja zakonodavstava u području intelektualnog vlasništva, dvije su presude na osobit način obilježile 2013. Prva presuda, prikazana u dijelu „Pojačana suradnja”, razmatra projekt jedinstvenog patenta, dok druga, prikazana u ovom dijelu, pridonosi razvoju problematike u području autorskog i srodnih prava.

U presudi od 11. srpnja 2013., *Amazon.com International Sales i dr.* (C-521/11), Sud je pojasnio svoju sudsku praksu u vezi s *financiranjem pravične naknade za privatno reproduciranje u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29*⁶⁷. U predmetnom slučaju bio je upitan nacionalni propis prema kojem pravična naknada ima oblik pristojbe na privatno reproduciranje na teret osoba koje u komercijalne svrhe i uz naplatu distribuiraju medije za snimanje koji mogu služiti reproduciranju.

Pozivajući se na presudu *Padawan*⁶⁸, Sud je najprije istaknuo da pravu Unije nije protivan sustav izravnog terećenja u kojem se bez razlike primjenjuje pristojba za privatno reproduciranje pri prvoj distribuciji navedenih medija, pod uvjetom da pruža mogućnost povrata plaćenih pristojbi ako se mediji ne koriste za privatno reproduciranje. Na nacionalnom je sudu, međutim, da provjeri, vodeći računa o okolnostima svojstvenima pojedinom nacionalnom sustavu i ograničenjima iz Direktive 2001/29, opravdavaju li praktične teškoće takav sustav financiranja pravične naknade i je li pravo na povrat učinkovito te ne čini li pretjerano teškim vraćanje plaćene pristojbe. Prema mišljenju Suda, praktične teškoće pri utvrđivanju koriste li se mediji u privatne svrhe mogu opravdati uspostavljanje oborive presumpcije o takvu načinu korištenja medija u slučaju njihove distribucije fizičkim osobama, pod uvjetom da ta presumpcija ne dovodi do nametanja pristojbe za privatno reproduciranje kada se ti mediji očito koriste u svrhe koje nisu privatne naravi.

Sud je zatim pojasnio da pristojba za privatno reproduciranje ne može biti isključena zbog toga što se polovica prihoda koji se naplate na toj osnovi ne isplaćuje izravno nositeljima prava, nego društvenim i kulturnim ustanovama ustrojenima njima u korist, pod uvjetom da te ustanove stvarno koriste nositeljima prava i da njihovi načini djelovanja nisu diskriminatorni. Obveza plaćanja navedene pristojbe također se ne može isključiti zbog toga što je analogna pristojba već plaćena u drugoj državi članici. Osoba koja je prethodno platila tu pristojbu u državi članici koja nije teritorijalno nadležna može, međutim, od nje tražiti povrat te pristojbe.

2. Pranje novca

Sprečavanje korištenja financijskog sustava za pranje novca i financiranje terorizma bilo je središnja tema presude od 25. travnja 2013., *Jyske Bank Gibraltar* (C-212/11). U tom je predmetu Sud bio pozvan odlučiti o tome je li članku 22. stavku 2. Direktive 2005/60⁶⁹ sukladan propis države članice kojim se od kreditnih institucija koje svoje aktivnosti izvršavaju na nacionalnom području u režimu

⁶⁷ Direktiva 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.).

⁶⁸ Presuda od 21. listopada 2010. (C-467/08, *Recueil*, str. I-10055.).

⁶⁹ Direktiva 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma (SL L 309, str. 15.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 9., svezak 2., str. 116.).

slobodnog pružanja usluga zahtijeva da informacije tražene s naslova borbe protiv pranja novca izravno prenesu financijsko-obavještajnoj jedinici te države.

Prema mišljenju Suda, predmetnu odredbu treba tumačiti na način da su subjekti navedeni u Direktivi dužni prenijeti tražene informacije financijsko-obavještajnoj jedinici države članice u kojoj se nalaze, to jest, u slučaju transakcija izvršenih u režimu slobodnog pružanja usluga, financijsko-obavještajnoj jedinici matične države članice. Ta se odredba stoga ne protivi tome da država članica domaćin zatraži od kreditne institucije koja svoje aktivnosti u režimu slobodnog pružanja usluga izvršava na njezinu teritoriju da informacije izravno prenesu njezinoj financijsko-obavještajnoj jedinici, pod uvjetom da se takvim propisom želi ojačati učinkovitost borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma, poštujući pritom pravo Unije.

Naime, iako takav nacionalni propis predstavlja ograničenje slobodnog pružanja usluga, u mjeri u kojoj stvara teškoće i dodatne troškove pri izvršavanju aktivnosti u navedenom režimu te za posljedicu može imati ponavljanje nadzora već provedenog u matičnoj državi članici, to ne znači da je nespojiv s člankom 56. UFEU-a, osobito kada ga se može smatrati opravdanim važnim razlogom u općem interesu. U tom pogledu može se smatrati, s jedne strane, prikladnim za ostvarivanje cilja koji se sastoji u sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma te, s druge strane, proporcionalnim željenom cilju, s obzirom na nepostojanje djelotvornog mehanizma koji bi jamčio potpunu suradnju financijsko-obavještajnih jedinica.

3. Osiguranje od automobilske odgovornosti

Među odlukama koje su protekle godine donesene u području osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila treba istaknuti presudu od 10. listopada 2013., *Spedition Welter* (C-306/12). U tom predmetu Sudu je upućen zahtjev za prethodnu odluku koji se odnosio na tumačenje članka 21. stavka 5. Direktive 2009/103⁷⁰, u pogledu *ovlasti kojima treba raspolagati predstavnik za likvidaciju štete*.

Sud je najprije podsjetio da Direktiva 2009/13 ima za cilj zajamčiti žrtvama prometnih nezgoda usporedivo postupanje bez obzira na to gdje se u Uniji dogodila nezgoda. U tu svrhu žrtve moraju moći istaknuti u državi članici svog boravišta pravo na naknadu štete predstavniku za likvidaciju štete kojeg je u toj državi imenovalo društvo za osiguranje osobe koja je prouzročila nezgodu. K tome, u skladu s uvodnom izjavom 37. navedene direktive, države članice trebaju predvidjeti da njihovi predstavnici za likvidaciju štete imaju dovoljno ovlasti zastupati društvo za osiguranje prema žrtvama i pred nacionalnim vlastima, uključujući, prema potrebi, i sudove, u mjeri u kojoj je to u skladu s pravilima o dodjeli sudske nadležnosti. Prema tome, među određenim dovoljnim ovlastima kojima raspolaže predstavnik za likvidaciju štete nalazi se i ovlast da valjano prima sudska pismena. Isključiti takvu ovlast značilo bi lišiti Direktivu 2009/103 njezine svrhe, a to je zajamčiti žrtvama usporedivo postupanje na cjelokupnom području Unije.

4. Zavaravajuće i komparativno oglašavanje

U području zavaravajućeg i komparativnog oglašavanja valja spomenuti presudu od 11. srpnja 2013., *Belgian Electronic Sorting Technology* (C-657/11). Pozvan da razjasni *doseg pojma oglašavanja* u smislu

⁷⁰ Direktiva 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL L 263, str. 11.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 7., str. 114.).

članka 2. točke 1. Direktive 84/450⁷¹, kako je izmijenjena Direktivom 2005/29 i člankom 2. točkom (a) Direktive 2006/114⁷², Sud je precizirao da ga nije moguće tumačiti i primjenjivati tako da koraci koje je stručnjak poduzeo radi promicanja prodaje svojih proizvoda ili usluga, a koji mogu utjecati na gospodarsko ponašanje potrošača i, prema tome, na konkurente tog stručnjaka, nisu obuhvaćeni odredbama tih direktiva o lojalnom tržišnom natjecanju. Iz toga proizlazi da navedeni pojam obuhvaća uporabu imena domene te metaoznaka u metapodacima internetske stranice kada ime domene ili metapodaci sastavljeni od ključnih riječi (*keyword metatags*) upućuju na određene proizvode, usluge ili na trgovački naziv društva te čine oblik predstavljanja koji je namijenjen potencijalnim potrošačima i koji im sugerira pronalaženje internetske stranice u vezi s navedenim proizvodima, uslugama ili društvom. Suprotno tome, tim pojmom nije obuhvaćena registracija imena domene, koja je u potpunosti formalan čin i koja sama za sebe ne podrazumijeva nužno mogućnost upoznavanja potencijalnih potrošača s imenom domene te stoga ne može utjecati na njihov odabir.

XI. Socijalna politika

1. Jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja

Presuda od 25. travnja 2013., *Asociația ACCEPT (C-81/12)*, odnosila se na *homofobne izjave u vezi s politikom zapošljavanja jednog profesionalnog nogometnog kluba*. Osobitost predmeta sastojala se u činjenici da je javnu izjavu na temelju koje je isključeno zapošljavanje nogometaša prikazanog kao homoseksualca dala osoba koja se predstavlja i u javnosti doživljava kao vodeća osoba tog kluba, no koja ne može pravno obvezivati klub u području zapošljavanja. Sud je ocijenio da se takve izjave mogu, u smislu Direktive 2000/78⁷³ o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, smatrati činjenicama koje opravdavaju pretpostavku o tome da u klubu postoji diskriminacija na temelju spolne orijentacije.

Sud je u vezi s tim istaknuo da poslodavac ne može opovrgnuti postojanje činjenica na osnovi kojih se može pretpostaviti da provodi diskriminatornu politiku zapošljavanja ograničavajući se na tvrdnju da je homofobne izjave, koje sugeriraju postojanje takve politike, dala osoba koja ne može pravno obvezivati klub u području zapošljavanja, premda tvrdi i čini se da ima važnu upravljačku ulogu kod tog poslodavca. Takva presumpcija diskriminacije može, suprotno tome, biti oborena spletom usklađenih indicija, poput jasnog ograđivanja kluba od homofobnih izjava. Međutim, prema mišljenju Suda, teret dokazivanja, kako je uređen Direktivom 2000/78, ne znači zahtijevati dokaz koji je nemoguće izvesti bez nanošenja štete pravu na poštovanje privatnog života. Stoga nije nužno da tuženi poslodavac dokaže da je u prošlosti zapošljavao osobe određene spolne orijentacije.

⁷¹ Direktiva Vijeća 84/450/EEZ od 10. rujna 1984. koja se odnosi na usklađivanje zakona, uredbi i upravnih postupaka država članica vezanih uz zavaravajuće oglašavanje (SL L 250, str. 17.), kako je izmijenjena Direktivom 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. (SL L 149, str. 22.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 8., str. 101.).

⁷² Direktiva 2006/114/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o zavaravajućem i komparativnom oglašavanju (SL L 376, str. 21.).

⁷³ Članak 2. stavak 2. i članak 10. stavak 1. Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL L 303, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 69.).

U presudi od 11. travnja 2013., *Ring* (C-335/11 i C-337/11), Sud je odlučivao, još uvijek na temelju Direktive 2000/78, o pitanju *može li otkazivanje radniku uz otkazni rok skraćen zbog bolesti dovesti do diskriminacije radnika s invaliditetom*.

U tom pogledu Sud je osobito istaknuo da Direktiva 2000/78⁷⁴ nalaže poslodavcu poduzimanje odgovarajućih i razumnih mjera prilagodbe kako bi, među ostalim, omogućio osobi s invaliditetom da pristupi zapošljavanju, radi ili napreduje na radu. Mjere „razumne prilagodbe” u smislu te direktive su one namijenjene uklanjanju različitih prepreka koje stoje na putu punom i učinkovitom sudjelovanju osoba s invaliditetom u profesionalnom životu na temelju jednakosti s ostalim radnicima. Sud je tako presudio da se skraćivanje radnog vremena, iako nije obuhvaćeno pojmom „rasporeda radnog vremena” koji se izričito spominje u Direktivi 2000/78, može smatrati odgovarajućom mjerom prilagodbe ako to skraćivanje omogućuje radniku da nastavi raditi na svom radnom mjestu i ne predstavlja nerazmjeran teret za radnika. Naime, popis takvih mjera naveden u preambuli Direktive 2000/78 nije konačan.

Što se tiče nacionalne odredbe koja predviđa otkazivanje s otkaznim rokom skraćenim zbog bolesti, Sud je ocijenio da takva odredba može uzrokovati različito postupanje neizravno utemeljeno na invaliditetu, u mjeri u kojoj je radnik s invaliditetom izloženiji opasnosti primjene skraćenog otkaznog roka od zdravog radnika. Podsjećajući da države raspolažu širokom marginom prosudbe u području socijalne politike, Sud je ocijenio da je dužnost suda koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku ispitati je li nacionalni zakonodavac, slijedeći legitimne ciljeve promicanja zapošljavanja oboljelih osoba, s jedne strane, te tragajući za razumnom ravnotežom između suprotstavljenih interesa radnika i poslodavca u pogledu izostanaka zbog bolesti, s druge strane, propustio uzeti u obzir relevantne elemente koji se, među ostalim, tiču radnika s invaliditetom te posebnih potreba za zaštitom koju zahtijeva njihovo stanje.

2. Zaštita zaposlenika u slučaju insolventnosti poslodavca

U presudi od 25. travnja 2013., *Hogan i. dr.* (C-398/11), Sud je ocijenio da se Direktiva 2008/94 o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca⁷⁵ primjenjuje i na prava bivših radnika *na davanja za slučaj starosti iz sustava dopunskog osiguranja koji je ustanovio njihov poslodavac*.

Članak 8. Direktive predviđa da države članice trebaju poduzeti potrebne mjere za zaštitu interesa radnika u pogledu njihovih prava na ta davanja. Da bi se ta odredba mogla primijeniti, Sud smatra dovoljnim to da je na dan nastanka insolventnosti poslodavca sustav dopunskog osiguranja podkapitaliziran i da zbog svoje insolventnosti poslodavac ne raspolaže sredstvima potrebnima da u taj sustav uplati iznos doprinosa koji bi bili dovoljni za potpuno podmirenje dospjelih potraživanja. Kako bi se utvrdilo ispunjava li država članica obvezu utvrđenu člankom 8. Direktive 2008/94, ne mogu se uzeti u obzir mirovinska davanja određena zakonom koja taj članak ne obuhvaća.

Irski propis koji je bio sporan u predmetu *Hogan* ta je država članica donijela nakon ranije presude Suda u predmetu *Robins i dr.*⁷⁶ Po objavi te presude, države članice upozorene su na to da pravilno prenošenje članka 8. Direktive 2008/94 zahtijeva da radnik u slučaju insolventnosti poslodavca

⁷⁴ Članak 5. Direktive 2000/78.

⁷⁵ Direktiva 2008/94/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca (kodificirana verzija) (SL L 283, str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 128.).

⁷⁶ Presuda Suda od 25. siječnja 2007., *Robins i dr.* (C-278/05, *Recueil*, str. I-1053.).

primi najmanje polovicu davanja za slučaj starosti. Međutim, irskim je propisom opseg zaštite tužitelja u glavnom postupku ograničen na manje od polovice vrijednosti njihovih davanja za slučaj starosti. Sud je smatrao da takav propis ne samo da ne udovoljava pretpostavkama koje su propisane navedenom direktivom nego predstavlja i ozbiljnu povredu obveza te države članice za koju ona može snositi odgovornost. U tom pogledu Sud je dodao da gospodarska situacija u predmetnoj državi članici ne predstavlja iznimnu okolnost koja bi mogla opravdati smanjenu razinu zaštite prava radnika na davanja za slučaj starosti.

3. Pravo na rodiljni dopust

U presudi od 19. rujna 2013., *Betriu Montull* (C-5/12), Sud je ocijenio da se direktive 92/85⁷⁷ i 76/207⁷⁸, koje se odnose na zaštitu trudnih radnica i radnica koje su nedavno rodile odnosno na *jednako postupanje prema radnicima i radnicama*, ne protive nacionalnom propisu koji pravo na rodiljni dopust u razdoblju nakon šest tjedana obveznog oporavka majke od porođaja, predviđeno prvom direktivom, rezervira isključivo za zaposlene roditelje, isključujući, prema tome, iz korištenja tim pravom oca djeteta čija majka nije u tom statusu te nije osiguranik javnog sustava socijalne sigurnosti.

S jedne strane, Sud smatra da položaj takve samozaposlene radnice nije obuhvaćen Direktivom 92/85 koja se odnosi isključivo na trudne radnice, radnice koje su nedavno rodile ili radnice koje doje na radnom mjestu. S druge strane, iako je takvim nacionalnim zakonodavstvom uspostavljeno različito postupanje na temelju spola, ono je opravdano u smislu Direktive 76/207⁷⁹, koja priznaje legitimnost zaštite biološkog stanja žene tijekom i nakon trudnoće⁸⁰.

XII. Zaštita potrošača

U području zaštite potrošača valja spomenuti presudu od 14. ožujka 2013., *Aziz* (C-415/11), koja se odnosi na tumačenje Direktive 93/13⁸¹ o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima. Povod predmetu bio je zahtjev za prethodnu odluku španjolskog suda upućen povodom tužbe potrošača kojom je zatražio utvrđenje *nepoštenosti uvjeta u ugovoru o zajmu osiguranom hipotekom* i poništenje ovrhe koja je nad njim provedena.

Budući da nacionalni postupovni sustav sudu koji odlučuje o meritumu i kojemu je potrošač podnio tužbu ističući nepoštenost ugovorne klauzule na kojoj se temelji ovrha onemogućava donošenje privremenih mjera kojima može prekinuti postupak hipotekarne ovrhe, kada se donošenje takvih mjera pokaže potrebnim radi osiguravanja pune učinkovitosti njegove konačne odluke, takav sustav, smatra Sud, može ugroziti djelotvornost zaštite predviđene Direktivom. Bez te mogućnosti, u svim slučajevima u kojima je ovrha na nekretnini pod hipotekom provedena prije objave odluke

⁷⁷ Direktiva Vijeća 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja na radu trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje (SL L 348, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 4., str. 73.).

⁷⁸ Direktiva Vijeća 76/207/EEZ od 9. veljače 1976. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pogledu pristupa zapošljavanju, strukovnom osposobljavanju i napredovanju te uvjeta rada (SL L 39, str. 40.).

⁷⁹ Članak 2. stavak 1. Direktive 76/207.

⁸⁰ Članak 2. stavak 3. Direktive 76/207.

⁸¹ Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.).

suda o meritumu kojom se proglašava nepoštenost ugovorne klauzule na kojoj se hipoteka temelji i, prema tome, ništavost ovršnog postupka, ta bi odluka potrošaču mogla osigurati samo zaštitu u obliku odštete koja bi bila nepotpuna i nedovoljna te ne bi predstavljala ni prikladno ni djelotvorno pravno sredstvo za sprečavanje korištenja te klauzule, što bi bilo protivno određenju iz članka 7. stavka 1. Direktive 93/13.

Sud je zatim pojasnio da pojam bitne neravnoteže na štetu potrošača, u smislu članka 3. stavka 1. Direktive, treba procjenjivati na temelju analize nacionalnih pravila koja se primjenjuju kada među strankama nema sporazuma, kako bi se utvrdilo dovodi li ugovor potrošača u nepovoljniji pravni položaj od onog predviđenog važećim nacionalnim pravom i, prema potrebi, u kojoj mjeri. Jednako tako, čini se umjesnim u tu svrhu pristupiti ispitivanju pravnog položaja u kojem se nalazi navedeni potrošač u svjetlu pravnih sredstava kojima raspolaže sukladno nacionalnim propisima kako bi spriječio korištenje tih nepoštenih klauzula.

XIII. Okoliš

1. Pravo na pristup informacijama i odlukama u pitanjima okoliša

U gore navedenoj presudi od 15. siječnja 2013., *Križan i dr.*⁸², Sud je odlučivao o *pravu javnosti na pristup odluci o izradi urbanističkog plana* gradnje odlagališta otpada. Ustvrdio je da odluka u glavnom postupku, s jedne strane, predstavlja jednu od mjera na temelju kojih se donosi konačna odluka o tome hoće li se odobriti predmetna gradnja i, s druge strane, sadržava podatke relevantne u postupku izdavanja odobrenja. Sud je potom istaknuo da, na temelju Arhuške konvencije⁸³ i Direktive 96/61 o sprečavanju i kontroli onečišćenja⁸⁴, koja preuzima odredbe Konvencije, zainteresirana javnost ima pravo pristupa toj odluci. U tom kontekstu Sud je pojasnio da se uskrata pristupa javnosti odluci o izradi urbanističkog plana ne može opravdati pozivanjem na zaštitu povjerljivih poslovnih i industrijskih informacija. Dopustio je, međutim, mogućnost da se neopravdana uskrata legalizira omogućavanjem pristupa zainteresirane javnosti odluci o izradi urbanističkog plana, pod uvjetom da su još uvijek otvorene sve mogućnosti te da takvo uklanjanje nepravilnosti omogućuje javnosti da stvarno utječe na ishod postupka odlučivanja.

K tome, Sud je utvrdio da se cilj Direktive, koji se sastoji u sprečavanju i kontroli onečišćenja, ne može postići ako nije moguće izbjeći da se gradnja za koju je odobrenje pribavljeno protivno Direktivi nastavi, u očekivanju konačne odluke o zakonitosti tog odobrenja. Prema tome, Direktiva traži da zainteresirana javnost ima pravo zahtijevati donošenje privremenih mjera kojima je moguće spriječiti onečišćenja, poput privremene odgode spornog odobrenja.

⁸² Drugi aspekt te presude prikazan je u dijelu „Sporovi Europske unije“.

⁸³ Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, potpisana u Aarhusu 25. lipnja 1998. Ta je konvencija potvrđena u ime Europske zajednice Odlukom Vijeća 2005/370/EZ od 17. veljače 2005. (SL L 124, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 3., str. 10.).

⁸⁴ Direktiva Vijeća 96/61/EZ od 24. rujna 1996. o integriranom sprečavanju i kontroli onečišćenja (SL L 257, str. 26.), kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 166/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. siječnja 2006. (SL L 33, str. 1.).

Na temelju Direktive 2003/4⁸⁵ države članice dužne su osigurati da tijela javne vlasti svakoj zainteresiranoj osobi omogućue pristup informacijama o okolišu kojima raspolažu ili kojima netko drugi raspolaže za njihov račun. U presudi od 19. prosinca 2013., *Fish Legal i Shirley* (C-279/12), Sud je bio pozvan dati pojašnjenja pojma *tijela javne vlasti* u smislu navedene direktive.

Ocijenio je da se subjekti poput poduzeća za vodoopskrbu i odvodnju mogu smatrati pravnim osobama koje obnašaju „javne upravne funkcije” i zbog toga predstavljaju „tijela javne vlasti” u smislu Direktive⁸⁶ ako su u skladu s nacionalnim pravom dužni pružati usluge od javnog interesa i u tu su im svrhu na temelju nacionalnog prava dane iznimne ovlasti u odnosu na pravila koja se primjenjuju na odnose između osoba privatnog prava. Nadalje, poduzeća koja pružaju javne usluge u vezi s okolišem također se moraju smatrati „tijelima javne vlasti” na temelju Direktive⁸⁷ ako te usluge pružaju pod nadzorom tijela ili subjekta navedenog u članku 2. točki 2. podtočkama (a) ili (b) Direktive 2003/4 i u stvarnosti ne određuju autonomno način na koji pružaju te usluge, s obzirom na to da takvo nadzorno tijelo ili subjekt može presudno utjecati na djelovanje navedenih poduzeća u pitanjima okoliša.

Sud je dodao da je osoba koja obnaša „javne upravne funkcije” u smislu članka 2. točke 2. podtočke (b) Direktive 2003/4 i koja predstavlja tijelo javne vlasti dužna omogućiti pristup svim informacijama o okolišu koje posjeduje. Suprotno tome, trgovačka društva koja mogu biti tijela javne vlasti u smislu članka 2. točke 2. podtočke (c) navedene direktive, pod uvjetom da su tijekom pružanja javnih usluga u području okoliša pod nadzorom te vlasti, dužna su pružiti isključivo one informacije o okolišu koje se odnose na pružanje takvih usluga.

2. Pravo na djelotvornu sudsku zaštitu u pitanjima okoliša

U presudi od 11. travnja 2013., *Edwards* (C-260/11), Sud je bio pozvan izjasniti se o pitanju *troškova sudskih postupaka* koji bi mogli ugroziti pravo na djelotvornu sudsku zaštitu u pitanjima okoliša. Sud je ocijenio da zahtjev predviđen pravom Unije⁸⁸, prema kojem sudski postupak ne smije izazvati pretjerane troškove, podrazumijeva da zainteresirane osobe nisu spriječene podnijeti sudu pravno sredstvo koje ulazi u područje primjene relevantnih odredaba prava Unije te ostati pri tom pravnom sredstvu zbog financijskog tereta koji s tim može biti povezan, vodeći računa o ukupnosti troškova koje treba snositi. Sud je pojasnio da taj zahtjev u pitanjima okoliša proizlazi iz poštovanja prava na djelotvornu sudsku zaštitu utvrđenog u članku 47. Povelje o temeljnim pravima te iz načela djelotvornosti.

Prema tome, kada nacionalni sud treba naložiti snošenje troškova osobi koja nije uspjela kao tužitelj u sporu o pitanjima okoliša, mora se uvjeriti da postupak neće izazvati pretjerane troškove, uzimajući u obzir kako interes osobe koja želi zaštititi svoja prava tako i opći interes povezan sa zaštitom okoliša.

⁸⁵ Direktiva 2003/4/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2003. o javnom pristupu informacijama o okolišu i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/313/EEZ (SL L 41, str. 26.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 1., str. 128.).

⁸⁶ Članak 2. točka 2. podtočka (b) Direktive 2003/4.

⁸⁷ Članak 2. točka 2. podtočke (c) Direktive 2003/4.

⁸⁸ Članak 10.a stavak 5. Direktive Vijeća 85/337/EEZ od 27. lipnja 1985. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (SL L 175, str. 40.) i članak 15.a stavak 5. Direktive Vijeća 96/61/EZ od 24. rujna 1996. o integriranom sprečavanju i kontroli onečišćenja (SL L 257, str. 26.), kako su izmijenjene Direktivom 2003/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. o osiguravanju sudjelovanja javnosti u izradi određenih planova i programa koji se odnose na okoliš i o izmjeni direktiva Vijeća 85/337/EEZ i 96/61/EZ s obzirom na sudjelovanje javnosti i pristup pravosuđu (SL L 156, str. 17.).

U okviru te ocjene nacionalni sudac ne može se osloniti isključivo na financijsku situaciju zainteresiranog nego također mora objektivno analizirati iznos troškova. Troškovi postupka, prema tome, ne smiju nadilaziti financijske mogućnosti zainteresiranog ni, u nijednom slučaju, biti objektivno nerazumni.

XIV. Telekomunikacije

Sud je u okviru sudske prakse u protekloj godini imao priliku baviti se regulatornim okvirom mjerodavnim za elektroničke komunikacijske usluge.

U predmetu koji je doveo do presude od 21. ožujka 2013., *Belgacom i dr.* (C-375/11), Sudu je podnesen zahtjev za prethodnu odluku koji se odnosio na *sukladnost pristojbi primijenjenih na operatore mobilne telefonije* u Belgiji s Direktivom 2002/20 o ovlaštenju u području elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga⁸⁹.

Kao prvo, Sud je pojasnio da postupak produljenja prava na uporabu radijskih frekvencija treba smatrati dodjeljivanjem novih prava pa na postupak dodjele treba primjenjivati Direktivu. Kao drugo, ocijenio je da se članci 12. i 13. Direktive ne protive tome da država članica nametne jedinstvenu pristojbu operaterima mobilne telefonije, kako za stjecanje novih prava na uporabu radijskih frekvencija tako i za njihovo produljenje, uz godišnju pristojbu za stavljanje frekvencija na raspolaganje, koja je namijenjena osiguravanju optimalne uporabe resursa, te uz pristojbu kojom se pokrivaju troškovi upravljanja odobrenjima, pod uvjetom da su te pristojbe zaista namijenjene osiguravanju optimalne uporabe radijskih frekvencija, da su objektivno opravdane, transparentne, nediskriminirajuće i proporcionalne u odnosu na uporabu kojoj su namijenjene te da uzimaju u obzir ciljeve utvrđene člankom 8. Direktive.

Naposljetku, Sud je istaknuo da uvođenje jedinstvene pristojbe predstavlja izmjenu uvjeta mjerodavnih za operatere koji su nositelji prava na uporabu radijskih frekvencija. Prema tome, članak 14. stavak 1. Direktive ne protivi se tome da država članica predvidi takvu pristojbu, ako je ta izmjena sukladna uvjetima koji su njime propisani, to jest objektivno je opravdana, u razumnoj mjeri proporcionalna te je prethodno priopćena svim zainteresiranim strankama kako bi bile u mogućnosti izraziti svoja mišljenja.

U predmetu u kojem je donesena presuda od 7. studenoga 2013., *UPC Nederland* (C-518/11), Sud je bio pozvan precizirati *materijalno područje primjene direktiva kojima se uspostavlja novi regulatorni okvir za elektroničke komunikacijske mreže i usluge u pravu Unije*⁹⁰.

⁸⁹ Direktiva 2002/20/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o ovlaštenju u području elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga („Direktiva o ovlaštenju”) (SL L 108, str. 21.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 53., str. 62.).

⁹⁰ Riječ je o Direktivi 97/66/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. prosinca 1997. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području telekomunikacija (SL L 24, str. 1.), Direktivi 2002/19/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o pristupu i međusobnom povezivanju elektroničkih komunikacijskih mreža i pripadajuće opreme (SL L 108, str. 7.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 38., str. 69.), gore navedenoj Direktivi 2002/20/EZ, Direktivi 2002/21/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i usluge (Okvirna direktiva) (SL L 108, str. 33.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 49., str. 25.) i, naposljetku, o Direktivi 2002/22/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o univerzalnoj usluzi i pravima korisnika u vezi s elektroničkim komunikacijskim mrežama i uslugama (Direktiva o univerzalnoj usluzi) (SL L 108, str. 51.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 50., str. 3.).

Sud je ocijenio da je usluga koja se sastoji u pružanju osnovnog paketa radijskih i televizijskih programa putem žičane infrastrukture, čija naplata obuhvaća troškove prijenosa i plaćanje naknada radijskim i televizijskim kućama te društvima za kolektivno ostvarivanje autorskih prava u vezi s objavom sadržaja djela, obuhvaćena pojmom elektroničke komunikacijske usluge i, prema tome, ulazi u područje materijalne primjene pravnih propisa Unije kojima su uređene elektroničke komunikacije.

Što se tiče nadležnosti nacionalnih tijela u okviru primjene navedenih propisa, Sud je ocijenio kako predmetne direktive treba tumačiti na način da ne dopuštaju da subjekt poput onog lokalne naravi, koji nema svojstvo nacionalnog regulatornog tijela u smislu Direktive 2002/20, izravno zadire u tarife za pružanje osnovnog paketa radijskih i televizijskih programa putem žičane infrastrukture koje se primjenjuju na konačnog potrošača. Takav se subjekt, imajući u vidu načelo lojalne suradnje, nema pravo u odnosu na pružatelja osnovnog paketa radijskih i televizijskih programa putem žičane infrastrukture koristiti klauzulom ugovorenom prije donošenja novog regulatornog okvira, a koja ograničava tarifnu slobodu pružatelja usluge.

Nadalje, Direktiva 2010/13 o audiovizualnim medijskim uslugama⁹¹ bila je predmet dviju važnih presuda Suda.

Kao prvo, u presudi od 22. siječnja 2013., *Sky Österreich* (C-283/11), Sud je bio pozvan ocijeniti valjanost članka 15. stavka 6. Direktive 2010/13 u odnosu na pravo na privatno vlasništvo i slobodu poduzetništva. Nositelj prava na temelju te odredbe Direktive dužan je omogućiti kratka informativna izvješća svim drugim televizijskim kućama sa sjedištem u Uniji, pri čemu ne može zahtijevati naknadu koja prelazi iznos dodatnih troškova nastalih izravno pri pružanju pristupa signalu.

Što se tiče navoda o povredi članka 17. Povelje o temeljnim pravima kojim se zaštićuje pravo na privatno vlasništvo, Sud je istaknuo da se nositelj isključivih prava na televizijsko emitiranje događaja od velikog interesa za javnost ne može koristiti zaštitom koju dodjeljuje ta odredba jer bi bilo neosnovano pozivati se na stečeni pravni položaj da bi se zahtijevala naknada koja prelazi iznos dodatnih troškova nastalih izravno pri pružanju pristupa signalu.

U pogledu sukladnosti članka 15. stavka 6. Direktive 2010/13 sa slobodom poduzetništva iz članka 16. Povelje o temeljnim pravima, Sud je naglasio da ta sloboda za nositelje isključivih prava na televizijsko emitiranje ne znači apsolutno pravo, nego je treba uzeti u razmatranje s obzirom na njezinu društvenu funkciju. Vodeći računa, s jedne strane, o važnosti koju ima zaštita temeljne slobode primanja informacija te slobode i pluralizma medija i, s druge strane, o zaštiti slobode poduzetništva, Sud je ocijenio da je zakonodavac Unije smio usvojiti pravila koja uključuju ograničenja slobode poduzetništva, poput onih utvrđenih u članku 15. Direktive 2010/13, dajući prednost pristupu javnosti informacijama u odnosu na slobodu ugovaranja, nakon što je odvagao relevantna prava i interese.

Kao drugo, presuda od 18. srpnja 2013., *Sky Italia* (C-234/12), bila je prilika da se Sud izjasni o nacionalnom propisu koji za televizijske kuće koje naplaćuju program predviđa manji maksimalni vremenski udio emitiranja koji se može posvetiti oglašavanju od udjela predviđenog za televizijske kuće koje program ne naplaćuju.

⁹¹ Direktiva 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2010. o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga (SL L 95, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 7., str. 160.).

U toj presudi Sud je ocijenio da država članica može, ne vrijeđajući načelo jednakog postupanja, odrediti različita vremenska ograničenja emitiranja oglasa po satu ovisno o tome jesu li programi televizijskih kuća naplatni ili besplatni. U tom pogledu Sud je pojasnio da načela i ciljevi sadržani u pravilima koja se odnose na vrijeme posvećeno televizijskom oglašavanju, osobito u odredbama Direktive 2010/13, imaju za cilj uspostavu uravnotežene zaštite, s jedne strane, financijskih interesa televizijskih kuća i oglašivača i, s druge strane, interesa imatelja prava, tj. autora i stvaratelja, te televizijskih gledatelja kao potrošača. Uravnotežena zaštita navedenih interesa razlikuje se s obzirom na to naplaćuju li televizijske kuće program ili ne jer je situacija tih televizijskih kuća i njihovih gledatelja objektivno drukčija.

K tome, Sud je naglasio da, iako je točno da predmetni nacionalni propis može predstavljati ograničenje slobodnog pružanja usluga iz članka 56. UFEU-a, zaštita potrošača od prekomjernog komercijalnog oglašavanja važan je razlog u općem interesu koji može opravdati to ograničenje, pod uvjetom da je njegova primjena prikladna za ostvarivanje željenog cilja i da ne nadilazi ono što je nužno za njegovo postizanje.

XV. Zajednička vanjska i sigurnosna politika – Zamrzavanje financijskih sredstava

Sud je u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP) donio više odluka o mjerama zamrzavanja financijskih sredstava koje je vrijedno istaknuti zbog njihova doprinosa problematici meritornih uvjeta koji trebaju biti ispunjeni za njihovo izricanje, opsega sudskog nadzora nad tim mjerama te postupovnih pravila primjenjivih na pravna sredstva koja se protiv njih podnose sudovima.

1. Nadzor zakonitosti koji provodi sud Unije

U presudi od 18. srpnja 2013., *Komisija/Kadi* (C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P) („Kadi II”), Sud se, među ostalim, izjašnjavao o *opsegu sudskog nadzora koji sud Unije provodi nad zakonitošću mjera zamrzavanja financijskih sredstava*.

U postupku koji je doveo do presude Općeg suda protiv koje je podnesena žalba, Y. A. Kadi zahtijevao je poništenje odluke Komisije donesene nakon presude Suda od 3. rujna 2008., *Kadi i Al Barakaat International Foundation/Vijeće i Komisija*⁹². Među ostalim, istaknuo je povredu obveze obrazlaganja i povredu svog prava na obranu. Opći sud tu je tužbu ocijenio osnovanom i poništio pobijanu odluku. Sud je, unatoč utvrđenju povreda prava u pobijanoj presudi Općeg suda⁹³, potvrdio tu presudu, nakon što se uvjerio da je, bez obzira na te povrede, izreka presude Općeg suda osnovana.

Podsjetio je da se sud Unije treba uvjeriti da odluka o mjerama ograničavanja počiva na dovoljno čvrstoj činjeničnoj osnovi. To ispitivanje podrazumijeva provjeru činjenica navedenih u obrazloženju navedene odluke, kako sudski nadzor ne bi bio ograničen na utvrđivanje apstraktne vjerojatnosti razloga za odluku, nego bi obuhvaćao i saznanje o tome jesu li ti razlozi dokazani.

⁹² Spojeni predmeti C-402/05 P i C-415/05 P (*Recueil*, str. I-6351.).

⁹³ Presuda Općeg suda od 30. rujna 2010., *Kadi/Komisija* (T-85/09, *Recueil*, str. II-5177.).

Nije potrebno da nadležno tijelo Unije za potrebe takve ocjene podnese sudu Unije ukupnost podataka i dokaza nerazdvojivih od razloga navedenih u obrazloženju Odbora za sankcije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda. Važno je, međutim, da pruženi podaci ili dokazi podupru razloge protiv dotične osobe. No ako nadležno tijelo Unije ne može postupiti po zahtjevu suda Unije, tada je na sudu da odluku utemelji samo na onim elementima koji su mu priopćeni. Ako ti elementi ne omogućavaju ustanoviti osnovanost nekog razloga, sud Unije neće ga uzeti u obzir kao temelj za odluku o uvrštavanju na popis ili zadržavanju predmetnog upisa.

U tom pogledu sud je naglasio, pozivajući se na gore navedenu presudu ZZ⁹⁴, da se važni razlozi koji se tiču sigurnosti Unije ili njezinih država članica ili vođenja njihovih međunarodnih odnosa mogu protiviti priopćavanju određenih podataka ili određenih dokaza osobi koje se tiču. U takvu je slučaju na sudu Unije da pomiri, s jedne strane, legitimne sigurnosne prosudbe o prirodi i izvorima informacija koje su uzete u obzir pri donošenju akta i, s druge strane, potrebu da se stranci zajamči zaštita njezinih postupovnih prava, poput prava da bude saslušana, te raspravnog načela. Ako sud Unije zaključi da se važni razlozi koji se tiču sigurnosti ne protive priopćavanju podataka o kojima je riječ, dopustit će nadležnom tijelu Unije da ih priopći dotičnoj osobi. Ako to tijelo ne priopći te podatke ili dokaze, sud Unije pristupit će ocjeni zakonitosti pobijanog akta samo na temelju onih elemenata koji su toj osobi bili priopćeni. Ako se pokaže da se razlozi koje je navelo nadležno tijelo Unije zaista protive priopćavanju dotičnoj osobi podataka ili dokaza koji su izneseni pred sud Unije, potrebno je da se na primjeren način uravnoteže zahtjevi vezani uz pravo na djelotvornu sudsku zaštitu, osobito poštovanje raspravnog načela, i oni koji proizlaze iz sigurnosti Unije odnosno njezinih država članica ili iz vođenja njihovih međunarodnih odnosa. U tu je svrhu potrebno ocijeniti može li nepriopćavanje povjerljivih podataka dotičnoj osobi utjecati na njihovu dokaznu snagu.

U predmetnom slučaju Sud je, protivno ocjeni Općeg suda, istaknuo da je većina razloga navedenih protiv Y. A. Kadija dovoljno precizna i konkretna da omogućiti korisno ostvarivanje prava na obranu te sudski nadzor zakonitosti pobijanog akta. Međutim, budući da nije pružen nijedan činjenični ili dokazni element koji bi potkrijepio navode o umiješanosti Y. A. Kadija u aktivnosti povezane s međunarodnim terorizmom, ti navodi nisu mogli opravdati donošenje mjera ograničavanja protiv imenovanog na razini Unije.

Oslanjajući se na izneseno tumačenje odredaba prava Unije u području ZVSP-a, Sud je u presudi od 28. studenoga 2013., *Vijeće/Fulmen i Mahmoudian* (C-280/12 P), na sličan način odbio žalbu Vijeća protiv presude Općeg suda⁹⁵ kojom su poništene mjere ograničavanja protiv tužiteljâ u prvostupanjskom postupku koje su bile dio provedbenih mjera donesenih protiv Irana s ciljem sprečavanja širenja nuklearnog oružja⁹⁶. Naime, konstatirao je da se sud Unije, budući da mu Vijeće nije podnijelo ni dokaze ni sažetak povjerljivih podataka, mogao osloniti samo na onaj element koji mu je bio priopćen, to jest na navode iznesene u obrazloženju pobijanih akata. Stoga je ustvrdio da Opći sud nije povrijedio pravo ocijenivši da Vijeće nije dokazalo umiješanost društva Fulmen i F. Mahmoudiana u širenje nuklearnog oružja.

⁹⁴ Ta je presuda prikazana u dijelu „Građanstvo Unije“.

⁹⁵ Presuda Općeg suda od 21. ožujka 2012., *Fulmen/Vijeće* (T-439/10 i T-440/10).

⁹⁶ Opći je sud ocijenio da kontrola zakonitosti (...) nije ograničena na provjeru apstraktne „vjerojatnosti“ navedenih razloga, nego mora uključiti i pitanje jesu li ti razlozi dostatno pravno potkrijepljeni dokazima i konkretnim podacima. Potvrđujući da se Vijeće nije moglo koristiti elementima iz povjerljivih izvora, Opći je sud zaključio da mu nije podnesen dokaz o umiješanosti tužiteljâ u aktivnosti širenja nuklearnog oružja.

U presudi od 23. travnja 2013., *Gbagbo i dr./Vijeće* (C-478/11 P do C-482/11 P), Sud se izjasnio o početku računanja roka za podnošenje tužbe za poništenje u području ZVSP-a. Sudu je podnesena žalba protiv rješenja Općeg suda⁹⁷ kojima su kao nepravovremene odbačene tužbe za poništenje odluka i uredba Vijeća kojima su tužiteljima nametnute mjere ograničavanja među onima donesenima protiv određenih osoba i subjekata s obzirom na situaciju u Côte d'Ivoireu. Tužitelji su pred Općim sudom istaknuli da dvomjesečni rok za podnošenje tužbe na njih nije primjenjiv jer im pobijani akti nisu dostavljeni. Opći je sud, suprotno tome, bio mišljenja da je taj rok počeo teći četrnaest dana nakon objave pobijanih akata u *Službenom listu Europske unije* i da je već istekao u trenutku podnošenja tužbi.

Sud smatra da ta ocjena sadrži povredu prava, ali ne utječe na dopuštenost tužbe, koja je u svakom slučaju nepravovremena. Naime, Sud podsjeća da pobijani akti ne samo da trebaju biti objavljeni u *Službenom listu* nego i dostavljeni strankama o kojima je riječ, bilo izravno, ako je njihova adresa poznata, bilo objavom mišljenja iz članka 7. stavka 3. Odluke 2010/656⁹⁸ i članka 11.a stavka 3. Uredbe br. 560/2005⁹⁹ u *Službenom listu*. To mišljenje omogućava dotičnim osobama da utvrde koja im pravna sredstva stoje na raspolaganju za osporavanje svog uvrštavanja u predmetne popise i kada istječe rok za podnošenje tih sredstava. Dostava pobijanih akata u predmetnom slučaju nije izvršena izravno na adresu zainteresiranih, nego objavom navedenog mišljenja. Prema tome, rok za podnošenje tužbe za poništenje, mjerodavan za svaku od osoba i subjekata o kojima je riječ, počeo je teći danom dostave koja im je učinjena objavom mišljenja.

U presudi od 28. svibnja 2013., *Abdulrahim/Vijeće i Komisija* (C-239/12 P), Sud je bio pozvan izjasniti se o pitanju pod kojim uvjetima *i dalje postoji interes tužitelja da djeluje u svrhu pobijanja mjere zamrzavanja financijskih sredstava ako je ta mjera prestala proizvoditi učinke nakon podnošenja tužbe*.

A. Abdulrahim najprije se obratio Općem sudu kako bi ishodio poništenje uredbe kojom su protiv njega uvedene mjere ograničavanja, nakon što je uvršten na popis koji je utvrdio Odbor za sankcije ustanovljen 1999. Rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda o situaciji u Afganistanu. Tijekom postupka pred Općim sudom njegovo je ime izbrisano s popisa Odbora za sankcije, a potom uklonjeno i s popisa utvrđenog uredbom Komisije. Smatrajući da je tužba za poništenje predmetnog uvrštavanja na popis postala bespredmetna, Opći je sud odlučio¹⁰⁰ obustaviti postupak.

Sud je ukinuo rješenje Općeg suda podsjećajući da osoba na koju se odnosi pobijani akt i dalje ima interes za njegovo poništavanje, bilo radi povrata u prijašnje stanje, bilo radi toga da donositelj pobijanog akta u budućnosti izvrši prikladne izmjene kako bi izbjegao opasnost od ponavljanja nezakonitosti ili, naposljetku, radi eventualnog podnošenja tužbe za utvrđivanje odgovornosti i naknadu nematerijalne štete koju je osoba pretrpjela zbog te nezakonitosti.

Sud je zatim potvrdio razlikovanje koje je proveo Opći sud između ukidanja akta, koje nije jednako retroaktivnom utvrđivanju njegove nezakonitosti, i presude o poništenju, koja dovodi do

⁹⁷ Rješenja Općeg suda od 13. srpnja 2011., *Gbagbo/Vijeće* (T-348/11), *Koné/Vijeće* (T-349/11), *Boni-Claverie/Vijeće* (T-350/11), *Djédjé/Vijeće* (T-351/11) i *N'Guessan/Vijeće* (T-352/11), još neobjavljena u *Recueil*.

⁹⁸ Odluka Vijeća 2010/656/ZVSP od 29. listopada 2010. o produljenju mjera ograničavanja protiv Côte d'Ivoirea (SL L 285, str. 28.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 6., str. 166.).

⁹⁹ Uredba Vijeća (EZ) br. 560/2005 od 12. travnja 2005. o uvođenju određenih posebnih mjera ograničavanja protiv određenih osoba i subjekata s obzirom na stanje u Côte d'Ivoireu (SL L 95, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 8., str. 80.).

¹⁰⁰ Rješenje Općeg suda od 28. veljače 2012., *Abdulrahim/Vijeće i Komisija* (T-127/09).

retroaktivnog uklanjanja akta iz pravnog poretka za koji se, prema tome, smatra da nikada nije ni postojao. Sud je, međutim, ustvrdio da je Opći sud pogriješio ocijenivši da to razlikovanje ne može opravdati interes A. Abdulrahima da ishodi poništenje uredbe koja se na njega odnosi. Sud je posebno naglasio činjenicu da mjere ograničavanja uzrokuju znatne negativne posljedice i bitno utječu na prava i slobode osoba protiv kojih su usmjerene. Osim zamrzavanja financijskih sredstava kao takvog, koje zbog svog širokog dosega remeti profesionalni i obiteljski život osoba na koje se odnosi te ometa sklapanje brojnih pravnih poslova, u obzir se uzimaju i sramoćenje te nepovjerenje koji prate njihovo javno imenovanje osobama koje su povezane s terorističkom organizacijom.¹⁰¹

2. Stupanj umiješanosti subjekta i nametanje mjera ograničavanja

U presudi od 28. studenoga 2013., *Vijeće/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft* (C-348/12 P), Sud je ukinuo presudu Općeg suda¹⁰² donesenu u području mjera ograničavanja protiv Irana s ciljem sprečavanja širenja nuklearnog oružja, u odnosu na mjeru protiv društva koje nabavlja proizvode namijenjene iranskoj industriji nafte i plina. Ustvrdio je, naime, da Opći sud nije uzeo u obzir razvoj propisa Unije u području mjera ograničavanja, osobito nakon Rezolucije 1929 (2010)¹⁰³ Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda. Prema mišljenju Suda, iz propisa Unije¹⁰⁴ jasno proizlazi da iranska industrija nafte i plina može biti predmet mjera ograničavanja, osobito ako sudjeluje u nabavi zabranjene robe i tehnologije, s obzirom na to da je vezu između te robe i tehnologije i širenja nuklearnog oružja utvrdio zakonodavac Unije u općim pravilima.

U svjetlu tih propisa i navedene rezolucije Vijeća sigurnosti, Sud je konstatirao da se trgovina ključnom opremom i tehnologijama namijenjenima spomenutoj industriji može smatrati potporom nuklearnim aktivnostima Irana. Opći je sud, prema tome, povrijedio pravo ocijenivši da donošenje mjera ograničavanja protiv nekog subjekta pretpostavlja njegovo prethodno kažnjivo ponašanje, dok sama opasnost da će se dotični subjekt u budućnosti tako ponašati nije dovoljna. Sud je u okviru odlučivanja o meritumu predmeta potvrdio zakonitost odluke o uvrštavanju društva Kala Naft na popise o zamrzavanju financijskih sredstava.

XVI. Europska javna služba

Sud se očitovao o dvama iznimno važnim pitanjima u području europske javne službe.

U presudi od 19. rujna 2013., *Komisija/Strack* (C-579/12 RX II), trećoj presudi donesenoj u postupku preispitivanja sukladno članku 256. stavku 2. drugom podstavku UFEU-a, Sud je bio pozvan preispitati presudu Općeg suda kojom je ukinuta presuda Službeničkog suda u kojoj je potonji poništio odluku Komisije o odbijanju zahtjeva dužnosnika da prenese plaćeni godišnji odmor koji zbog dugotrajnog bolovanja nije mogao koristiti u referentnom razdoblju. Sud je ocijenio da se presudom Općeg suda ugrožava jedinstvo i dosljednost prava Unije. Naime, potvrđujući odluku o odbijanju zahtjeva za prenošenje godišnjeg odmora Opći je sud pogrešno protumačio, kao prvo, članak 1.e

¹⁰¹ Sud je ocijenio da stanje postupka ne omogućuje odluku o meritumu pa je vratio predmet na ponovno odlučivanje Općem sudu. Postupak je još u tijeku.

¹⁰² Presuda Općeg suda od 25. travnja 2012., *Manufacturing Support & Procurement Kala Naft/Vijeće* (T-509/10).

¹⁰³ Rezolucija 1929 (2010) Vijeća sigurnosti od 9. lipnja 2010.

¹⁰⁴ Vidjeti Odluku Vijeća 2010/413/ZVSP od 26. srpnja 2010. o mjerama ograničavanja protiv Irana i stavljanju izvan snage Zajedničkog stajališta 2007/140/ZVSP (SL L 195, str. 39.; ispravak u SL L 197, str. 19.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 3., str. 220.) i Uredbu Vijeća (EU) br. 961/2010 od 25. listopada 2010. o mjerama ograničavanja protiv Irana i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 423/2007 (SL L 281, str. 1.).

stavak 2. Pravilnika o osoblju za dužnosnike Europske unije (Pravilnik o osoblju)¹⁰⁵, na način da ne obuhvaća pravila o organizaciji radnog vremena utvrđena Direktivom 2003/88 o određenim oblicima organizacije radnog vremena, osobito ona o plaćanom godišnjem odmoru, i, kao drugo, članak 4. Priloga V. Pravilniku o osoblju, tako da se pravo na prijenos godišnjeg odmora izvan ograničenja određenih navedenom odredbom ne može priznati, osim u slučaju spriječenosti povezane s radom dužnosnika pri izvršavanju njegove službe.

Suprotno tome, na temelju općeg načela prema kojem akt Unije treba, koliko je moguće, tumačiti tako da se ne dovodi u pitanje njegova valjanost i sukladnost s ukupnošću primarnog prava, osobito s odredbama Povelje o temeljnim pravima, članak 1.e stavak 2. Pravilnika o osoblju treba tumačiti na način koji će omogućiti sukladnost te odredbe s pravom na plaćeni godišnji odmor kao načelom socijalnog prava Unije izričito utvrđenim u članku 31. stavku 2. Povelje o temeljnim pravima. Prema mišljenju Suda, navedeno zahtijeva da se članak 1.e stavak 2. tumači na način koji će omogućiti da se u Pravilnik o osoblju unese sadržaj članka 7. Direktive 2003/88 kao pravila minimalne zaštite kojim će se, prema potrebi, nadopuniti ostale statutarne odredbe o plaćenom godišnjem odmoru, osobito odredba članka 4. Priloga V. Pravilniku o osoblju.

Budući da članak 4. Priloga V. Pravilniku o osoblju treba tumačiti na način da ne rješava pitanje prenošenja plaćenog godišnjeg odmora koji dužnosnik zbog dugotrajnog bolovanja nije mogao iskoristiti u referentnom razdoblju, pravila koja u tom pogledu proizlaze iz članka 1.e stavka 2. Pravilnika o osoblju i, još preciznije, iz članka 7. Direktive 2003/88 treba uzeti u obzir kao mjerodavna minimalna pravila ako u Pravilniku o osoblju nema povoljnijih odredaba.

U presudama objavljenima 19. studenoga 2013., *Komisija/Vijeće* (C-63/12), *Vijeće/Komisija*, (C-66/12) i *Komisija/Vijeće* (C-196/12), Sud se izjašnjavao o odredbama Pravilnika o osoblju za dužnosnike Europske unije koje se odnose na postupke utvrđivanja *godišnjeg usklađivanja primitaka od rada i mirovina dužnosnika*. Sporovi između Komisije i Vijeća ticali su se pitanja treba li za 2011. godinu primjenjivati „uobičajenu” i automatsku metodu prilagodbe predviđenu u članku 3. Priloga XI. Pravilniku o osoblju ili klauzulu o izuzećima utvrđenu u članku 10. tog priloga, koja se primjenjuje „ako se u Uniji ozbiljno i naglo pogorša gospodarska i socijalna situacija”.

Imajući u vidu specifičnosti postupaka predviđenih u Prilogu XI. Pravilniku o osoblju i kontekst u koji je smješten članak 10. Priloga XI., osobito s obzirom na ulogu dodijeljenu Vijeću člankom 65. Pravilnika o osoblju, Sud je ocijenio da je dužnost Vijeća ocijeniti objektivne podatke koje mu dostavi Komisija kako bi utvrdilo postoji li zaista ozbiljno i naglo pogoršanje koje bi opravdalo primjenu klauzule o izuzećima. Dužnost je Komisije, naglašava Sud, da Parlamentu i Vijeću, u slučaju da potonje utvrdi postojanje ozbiljnog i naglog pogoršanja u smislu članka 10., podnese odgovarajuće prijedloge na temelju tog članka.

Sud je naposljetku ocijenio da Vijeće nije bilo obvezno usvojiti prijedlog Komisije pripremljen za 2011. godinu na osnovi „uobičajene” metode prilagodbe jer je na temelju podataka koje mu je Komisija dostavila za tu godinu utvrdilo postojanje ozbiljnog i naglog pogoršanja.

¹⁰⁵ Uredba Vijeća (EEZ, Euratom, EZUČ) br. 259/68 od 29. veljače 1968. o Pravilniku o osoblju za dužnosnike i Uvjetima zaposlenja ostalih službenika Europskih zajednica te uvođenju posebnih mjera koje se privremeno primjenjuju na dužnosnike Komisije (SL L 56, 1968., str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 6. str. 3.), kako je izmijenjena Uredbom (EU, Euratom) br. 1080/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. (SL L 311, str. 1.), u njezinoj verziji koja proizlazi iz ispravka objavljenog 5. lipnja 2012. (SL L 144, str. 48.).

C – Sastav Suda

(Protokolarni red na dan 23. listopada 2013.)

Prvi red, slijeva nadesno:

Predsjednik vijeća L. Bay Larsen, predsjednica vijeća R. Silva de Lapuerta, potpredsjednik K. Lenaerts, predsjednik Suda V. Skouris, predsjednici vijeća A. Tizzano i M. Ilešič.

Drugi red, slijeva nadesno:

Predsjednici vijeća C. G. Fernlund i A. Borg Barthet, prvi nezavisni odvjetnik P. Cruz Villalón, predsjednici vijeća T. von Danwitz, E. Juhász, M. Safjan i J. L. da Cruz Vilaça.

Treći red, slijeva nadesno:

Nezavisni odvjetnik P. Mengozzi, suci J.-C. Bonichot i J. Malenovský, nezavisna odvjetnica J. Kokott, suci A. Rosas, G. Arestis i E. Levits, nezavisna odvjetnica E. Sharpston.

Četvrti red, slijeva nadesno:

Sutkinje A. Prechal, M. Berger i C. Toader, sudac A. Ó Caoimh, nezavisni odvjetnik Y. Bot, suci A. Arabadjiev i D. Šváby, nezavisni odvjetnik N. Jääskinen.

Peti red, slijeva nadesno:

Nezavisni odvjetnik M. Szpunar, sudac F. Biltgen, nezavisni odvjetnici N. Wahl i M. Wathelet, suci E. Jarašiūnas, C. Vajda i S. Rodin, sutkinja K. Jürimäe, tajnik A. Calot Escobar.

1. Članovi Suda

(prema redoslijedu stupanja na dužnost)

Vassilios Skouris

Rođen 1948.; diploma iz prava na Slobodnom sveučilištu u Berlinu (1970.); doktorat iz ustavnog i upravnog prava na Sveučilištu u Hamburgu (1973.); docent na Sveučilištu u Hamburgu (1972.-1977.); profesor javnog prava na Sveučilištu u Bielefeldu (1978.); profesor javnog prava na Sveučilištu u Solunu (1982.); ministar unutarnjih poslova (1989. i 1996.); član upravnog odbora Sveučilišta na Kreti (1983.-1987.); direktor Centra za međunarodno gospodarsko i europsko pravo u Solunu (1997.-2005.); predsjednik Grčkog društva za europsko pravo (1992.-1994.); član Grčkog nacionalnog odbora za istraživanje (1993.-1995.); član Visokog odbora za odabir grčkih državnih službenika (1994.-1996.); član znanstvenog vijeća Akademije za europsko pravo u Trieru (od 1995.); član upravnog odbora Grčke nacionalne škole za suce (1995.-1996.); član znanstvenog vijeća Ministarstva vanjskih poslova (1997.-1999.); predsjednik Grčkog gospodarskog i socijalnog vijeća 1998.; sudac na Sudu od 8. lipnja 1999.; predsjednik Suda od 7. listopada 2003.

Koen Lenaerts

Rođen 1954.; diploma i doktorat iz pravnih znanosti (Katholieke Universiteit Leuven); magisterij iz pravnih znanosti, magisterij iz javne uprave (Sveučilište Harvard); asistent (1979.-1983.), zatim profesor europskog prava na Katholieke Universiteit Leuven (od 1983.); sudski savjetnik na Sudu (1984.-1985.); profesor na Collège d'Europe u Brugesu (1984.-1989.); odvjetnik, član odvjetničke komore u Bruxellesu (1986.-1989.); gostujući profesor na Harvard Law School (1989.); sudac na Prvostupanjskom sudu od 25. rujna 1989. do 6. listopada 2003.; sudac na Sudu od 7. listopada 2003.; potpredsjednik Suda od 9. listopada 2012.

Antonio Tizzano

Rođen 1940.; profesor europskog prava na Sveučilištu La Sapienza u Rimu; profesor na sveučilištima „Istituto Orientale“ (1969.-1979.) i „Federico II“ u Napulju (1979.-1992.), u Kataniji (1969.-1977.) i u Mogadišuu (1967.-1972.); odvjetnik ovlašten za zastupanje pred talijanskim Vrhovnim sudom; pravni savjetnik u stalnom predstavništvu Republike Italije pri Europskim zajednicama (1984.-1992.); član talijanskog izaslanstva u pregovorima za pristupanje Kraljevine Španjolske i Republike Portugala Europskim zajednicama, pri donošenju Jedinstvenog europskog akta i Ugovora o Europskoj uniji; autor brojnih publikacija, među kojima Komentara europskih ugovora i Zbirki prava Europske unije; osnivač i direktor od 1996. časopisa „Il Diritto dell’Unione Europea“; član upravnih odbora ili uredništava više pravnih časopisa; izvjestitelj na mnogim međunarodnim kongresima; konferencije i predavanja u brojnim međunarodnim institucijama, među kojima na Akademiji za međunarodno pravo u Haagu (1987.); član skupine nezavisnih stručnjaka određenih za preispitivanje financijskog poslovanja Komisije Europskih zajednica (1999.); nezavisni odvjetnik na Sudu od 7. listopada 2000. do 3. svibnja 2006.; sudac na Sudu od 4. svibnja 2006.

Allan Rosas

Rođen 1948.; doktorat iz pravnih znanosti na Sveučilištu u Turkuu (Finska); profesor prava na Sveučilištu u Turkuu (1978.-1981.) i na Åbo Akademi (Turku/Åbo) (1981.-1996.), gdje je bio direktor Instituta za ljudska prava (1985.-1995.); različite nacionalne i međunarodne sveučilišne funkcije; član znanstvenih udruženja; koordinator više nacionalnih i međunarodnih projekata i istraživačkih programa, osobito u sljedećim područjima: pravo Zajednica, međunarodno pravo, ljudska prava i temeljne slobode, ustavno pravo i komparativno javno pravo; predstavnik finske vlade kao član ili savjetnik finskih izaslanstava na različitim konferencijama i međunarodnim sastancima; stručnjak za finsko pravo, ponajprije u pravnim komisijama vlade ili parlamenta u Finskoj, kao i pri Ujedinjenim narodima, UNESCO-u, Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju (OESS) i Vijeću Europe; od 1995. glavni pravni savjetnik u pravnoj službi Europske komisije zadužen za vanjske poslove; od ožujka 2001. zamjenik generalnog direktora pravne službe Europske komisije; sudac na Sudu od 17. siječnja 2002.

Rosario Silva de Lapuerta

Rođena 1954.; diploma iz prava (Universidad Complutense de Madrid); abogado del Estado u Malagi; abogado del Estado u pravnoj službi Ministarstva prometa, turizma i komunikacija, zatim u pravnoj službi Ministarstva vanjskih poslova; abogado del Estado-Jefe u državnoj pravnoj službi za postupke pred Sudom i zamjenica glavnog direktora službe za pravnu pomoć za pravo Zajednice i međunarodno pravo pri Abogacía General del Estado (Ministarstvo pravosuđa); članica stručne skupine Komisije za buduće uređenje pravnog sustava Zajednice; predsjednica španjolskog izaslanstva u grupi „Amis de la Présidence” za reformu sudbenog sustava Zajednice kroz Ugovor iz Nice i ad hoc skupine „Sud” pri Vijeću; profesorica prava Zajednice na Diplomatskoj školi u Madridu; suurednica časopisa „Noticias de la Unión Europea”; sutkinja na Sudu od 7. listopada 2003.

Juliane Kokott

Rođena 1957.; studij prava (sveučilišta u Bonnu i Ženevi); LL.M. (American University/Washington DC); doktorat iz pravnih znanosti (Sveučilište u Heidelbergu, 1985.; Sveučilište Harvard, 1990.); gostujuća profesorica na Sveučilištu Berkeley (1991.); profesorica njemačkog i stranog javnog prava, međunarodnog prava i europskog prava na Sveučilištu u Augsburgu (1992.), Heidelbergu (1993.) i Düsseldorfu (1994.); zamjenska sutkinja za njemačku vladu na Međunarodnom sudu za mirenje i arbitražu Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS); potpredsjednica Saveznog savjetodavnog vijeća za globalne promjene (WBGU, 1996.); profesorica međunarodnog prava, međunarodnog poslovnog prava i europskog prava na Sveučilištu u St. Gallenu (1999.); direktorica Instituta za europsko pravo i međunarodno poslovno pravo na Sveučilištu u St. Gallenu (2000.); zamjenica direktora programa specijalizacije u području poslovnog prava na Sveučilištu u St. Gallenu (2001.); nezavisna odvjetnica na Sudu od 7. listopada 2003.

Endre Juhász

Rođen 1944.; diploma iz prava na Sveučilištu u Szegedu, Mađarska (1967.); ispit za pristupanje mađarskoj odvjetničkoj komori (1970.); poslijediplomski studij iz komparativnog prava na Sveučilištu u Strasbourgu, Francuska (1969., 1970., 1971., 1972.); službenik u pravnom odjelu Ministarstva za vanjsku trgovinu (1966.-1974.), ravnatelj za zakonodavna pitanja (1973.-1974.); prvi trgovinski ataše u mađarskom veleposlanstvu u Bruxellesu, nadležan za pitanja Zajednice (1974.-1979.); ravnatelj Ministarstva za vanjsku trgovinu (1979.-1983.); prvi trgovinski ataše za trgovinu, zatim savjetnik za trgovinu u mađarskom veleposlanstvu u Washingtonu DC, SAD (1983.-1989.); glavni ravnatelj u Ministarstvu trgovine i u Ministarstvu međunarodnih gospodarskih odnosa (1989.-1991.); glavni pregovarač za Sporazum o pridruživanju između Republike Mađarske i Europskih zajednica i njihovih država članica (1990.-1991.); glavni tajnik Ministarstva međunarodnih gospodarskih odnosa, ravnatelj Ureda za europska pitanja (1992.); državni tajnik u Ministarstvu međunarodnih gospodarskih odnosa (1993.-1994.); državni tajnik, predsjednik Ureda za europska pitanja u Ministarstvu industrije i trgovine (1994.); izvanredni i opunomoćeni veleposlanik, šef diplomatskog predstavništva Republike Mađarske pri Europskoj uniji (siječanj 1995.-svibanj 2003.); glavni pregovarač za pristupanje Republike Mađarske Europskoj uniji (srpanj 1998.-travanj 2003.); ministar bez lisnice za usklađivanje pitanja europske integracije (od svibnja 2003.); sudac na Sudu od 11. svibnja 2004.

George Arestis

Rođen 1945.; diploma iz prava na Sveučilištu u Ateni (1968.); M. A. iz Comparative Politics and Government, Sveučilište Kent u Canterburyju (1970.); odvjetnik na Cipru (1972.-1982.); imenovan sucem na District Court (1982.); promoviran na mjesto predsjednika District Court (1995.); upravni predsjednik District Court u Nikoziji (1997.-2003.); sudac na Supreme Court na Cipru (2003.); sudac na Sudu od 11. svibnja 2004.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

Rođen 1947.; doktorat iz pravnih znanosti na Kraljevskom sveučilištu na Malti 1973.; zaposlen u malteškoj javnoj službi kao Notary to Government od 1975.; Counsel for the Republic 1978., Senior Counsel for the Republic 1979., Assistant Attorney General 1988., a 1989. predsjednik Malte imenuje ga za Attorney General; honorarni profesor građanskog prava na Sveučilištu na Malti (1985.-1989.); član vijeća Sveučilišta na Malti (1998.-2004.); član komisije za pravosuđe (1994.-2004.); član odbora upravitelja Malteškog centra za arbitražu (1998.-2004.); sudac na Sudu od 11. svibnja 2004.

Marko Ilešič

Rođen 1947.; doktorat iz pravnih znanosti (Sveučilište u Ljubljani); specijalizacija iz komparativnog prava (Sveučilište u Strasbourgu i Coimbri); pravosudni ispit; profesor građanskog, trgovačkog i međunarodnog privatnog prava; prodekan (1995.-2001.) i dekan (2001.-2004.) na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani; autor brojnih pravnih publikacija; počasni sudac i predsjednik vijeća na Sudu udruženog rada u Ljubljani (1975.-1986.); predsjednik Sportskog suda Slovenije (1978.-1986.); predsjednik arbitražnog vijeća Ljubljanske burze; arbitar u Jugoslavenskoj gospodarskoj komori (do 1991.) i u Slovenskoj gospodarskoj komori (od 1991.); arbitar u Međunarodnoj trgovačkoj komori u Parizu; sudac na žalbenom sudu UEFA-e i FIFA-e; predsjednik Slovenskog udruženja pravnih udruga (1993.-2005.); član Međunarodnog udruženja pravnika, Comité maritime international i mnogih međunarodnih pravnih udruženja; sudac na Sudu od 11. svibnja 2004.

Jiří Malenovský

Rođen 1950.; doktorat iz pravnih znanosti na Karlovu sveučilištu u Pragu (1975.); asistent (1974.-1990.), prodekan (1989.-1991.) i voditelj odjela za međunarodno i europsko pravo (1990.-1992.) na Sveučilištu Masaryk u Brnu; sudac na čehoslovačkom Ustavnom sudu (1992.); veleposlanik u Vijeću Europe (1993.-1998.); predsjednik Vijeća zamjenika ministara u Vijeću Europe (1995.); glavni ravnatelj u Ministarstvu vanjskih poslova (1998.-2000.); predsjednik češkog i slovačkog odjela Udruge za međunarodno pravo (1999.-2001.); sudac na Ustavnom sudu (2000.-2004.); član Zakonodavnog vijeća (1998.-2000.); član Stalnog arbitražnog suda u Haagu (od 2000.); profesor javnog međunarodnog prava na Sveučilištu Masaryk u Brnu (2001.); sudac na Sudu od 11. svibnja 2004.

Uno Lõhmus

Rođen 1952.; doktorat iz pravnih znanosti 1986.; odvjetnik (1977.-1998.); gostujući profesor kaznenog prava na Sveučilištu u Tartuu; sudac na Europskom sudu za ljudska prava (1994.-1998.); predsjednik Vrhovnog suda Estonije (1998.-2004.); član pravne komisije za ustav; savjetnik redakcijskog odbora za kazneni zakon; član radne skupine za zakon o kaznenom postupku; autor brojnih radova iz područja ljudskih prava i ustavnog prava; sudac na Sudu od 11. svibnja 2004. do 23. listopada 2013.

Egils Levits

Rođen 1955.; diplomirao pravo i političke znanosti na Sveučilištu u Hamburgu; znanstveni suradnik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Kielu; savjetnik latvijskog parlamenta za pitanja međunarodnog prava, ustavnog prava i zakonodavne reforme; veleposlanik Republike Latvije u Njemačkoj i Švicarskoj (1992.-1993.), u Austriji, Švicarskoj i Mađarskoj (1994.-1995.); potpredsjednik vlade i ministar pravosuđa, obavljao i funkciju ministra vanjskih poslova (1993.-1994.); miritelj na Sudu za mirenje i arbitražu u okviru OESS-a (od 1997.); član Stalnog arbitražnog suda (od 2001.); 1995. izabran za suca Europskog suda za ljudska prava, ponovno imenovan 1998. i 2001.; autor brojnih publikacija iz područja ustavnog i upravnog prava, zakonodavne reforme i prava Zajednice; sudac na Sudu od 11. svibnja 2004.

Aindrias Ó Caoimh

Rođen 1950.; diploma iz građanskog prava (National University of Ireland, University College Dublin, 1971.); barrister (King's Inns, 1972.); diploma studija europskog prava (University College Dublin, 1977.); barrister pri irskoj odvjetničkoj komori (1972.-1999.); predavač europskog prava (King's Inns, Dublin); Senior Counsel (1994.-1999.); zastupnik irske vlade u brojnim predmetima pred Sudom Europskih zajednica; sudac na High Court of Ireland (od 1999.); doajen bencher u Honorable Society of King's Inns (od 1999.); potpredsjednik Irskog društva za europsko pravo; član Udruženja za međunarodno pravo (irski ogranak); sin Andreasa O'Keeffe (Aindrias Ó Caoimh), suca na Sudu (1974.-1985.); sudac na Sudu od 13. listopada 2004.

Lars Bay Larsen

Rođen 1953.; diploma iz političkih znanosti (1976.) i prava (1983.), Sveučilište u Kopenhagenu; službenik u Ministarstvu pravosuđa (1983.-1985.); predavač (1984.-1991.), zatim izvanredni profesor (1991.-1996.) obiteljskog prava na Sveučilištu u Kopenhagenu; voditelj odjela u Advokatsamfund (1985.-1986.); načelnik sektora (1986.-1991.) u Ministarstvu pravosuđa; postao član odvjetničke komore (1991.); voditelj odjela (1991.-1995.), voditelj odjela za policiju (1995.-1999.), voditelj pravnog odjela u Ministarstvu pravosuđa (2000.-2003.); predstavnik Danske u Odboru K-4 (1995.-2000.), u Centralnoj grupi za Schengen (1996.-1998.) i u Europol Management Board (1998.-2000.); sudac na Højesteret (2003.-2006.); sudac na Sudu od 11. siječnja 2006.

Eleanor Sharpston

Rođena 1955.; studij ekonomije, jezika i prava na King's College, Cambridge (1973.-1977.); asistentica i istraživačica na Corpus Christi College, Oxford (1977.-1980.); upisana u odvjetničku komoru (Middle Temple, 1980.); barrister (1980.-1987. i 1990.-2005.); sudska savjetnica nezavisnog odvjetnika, kasnije suca, Sir Gordona Slyna (1987.-1990.); profesorica europskog i komparativnog prava (Director of European Legal Studies) na University College London (1990.-1992.); profesorica (Lecturer) na Pravnom fakultetu (1992.-1998.), zatim izvanredna profesorica (Affiliated Lecturer) (1998.-2005.) na Sveučilištu Cambridge; Fellow of King's College, Cambridge (1992.-2010.); Emeritus Fellow of King's College, Cambridge (od 2011.); izvanredna profesorica i istraživačica (Senior Research Fellow) u Centru za europske pravne studije na Sveučilištu Cambridge (1998.-2005.); Queen's Counsel (1999.); bencher of Middle Temple (2005.); Honorary Fellow of Corpus Christi College, Oxford (2010.); LL.D (h.c.) Glasgow (2010.) i Nottingham Trent (2011.); nezavisna odvjetnica na Sudu od 11. siječnja 2006.

Paolo Mengozzi

Rođen 1938.; profesor međunarodnog prava i predstojnik katedre Jean Monnet za pravo Europskih zajednica na Sveučilištu u Bologni; počasni doktorat Sveučilišta Carlos III u Madridu; gostujući profesor na sveučilištima Johns Hopkins (Bologna Center), St. Johns (New York), Georgetown, Paris-II, Georgia (Athens) i na Institut universitaire international (Luxembourg); koordinator European Business Law Pallas Program na Sveučilištu u Nijmegenu; član savjetodavnog odbora Komisije Europskih zajednica za javnu nabavu; državni podtajnik za trgovinu i industriju za vrijeme predsjedavanja Italije Vijećem; član radne skupine Europskih zajednica o Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) i direktor zasjedanja Centra za istraživanje Akademije za međunarodno pravo u Haagu 1997. posvećenog WTO-u; sudac na Prvostupanjskom sudu od 4. ožujka 1998. do 3. svibnja 2006.; nezavisni odvjetnik na Sudu od 4. svibnja 2006.

Yves Bot

Rođen 1947.; diploma Pravnog fakulteta u Rouenu; doktor pravnih znanosti (Sveučilište Paris II Panthéon-Assas); izvanredni profesor na Pravnom fakultetu u Mansu; zamjenik, zatim prvi zamjenik državnog odvjetnika u Mansu (1974.-1982.); državni odvjetnik na Tribunal de grande instance u Dieppeu (1982.-1984.); zamjenik državnog odvjetnika na Tribunal de grande instance u Strasbourgu (1984.-1986.); državni odvjetnik na Tribunal de grande instance u Bastiji (1986.-1988.); avocat général na Cour d'appel u Caenu (1988.-1991.); državni odvjetnik na Tribunal de grande instance u Mansu (1991.-1993.); voditelj izaslanstva pri ministru pravosuđa, čuvar pečata (1993.-1995.); državni odvjetnik na Tribunal de grande instance u Nanterreu (1995.-2002.); državni odvjetnik na Tribunal de grande instance u Parizu (2002.-2004.); glavni državni odvjetnik na Cour d'appel u Parizu (2004.-2006.); nezavisni odvjetnik na Sudu od 7. listopada 2006.

Jean-Claude Bonichot

Rođen 1955.; diploma iz prava na Sveučilištu u Metz, diploma Instituta za političke studije u Parizu, bivši student École nationale d'administration; sudac izvjestitelj (1982.-1985.), povjerenik vlade (1985.-1987. i 1992.-1999.); sudski prisjednik (1999.-2000.); predsjednik 6. poddjela Odjela za sporove (2000.-2006.) u Državnom savjetu; sudski savjetnik na Sudu (1987.-1991.); ravnatelj ureda ministra rada, zapošljavanja i stručnog osposobljavanja, zatim ravnatelj kabineta državnog tajnika, ministra za javnu upravu i za modernizaciju uprave (1991.-1992.); voditelj pravnog odjela Državnog vijeća pri Nacionalnom fondu za zdravstveno osiguranje zaposlenih osoba (2001.-2006.); izvanredni profesor na Sveučilištu u Metz (1988.-2000.), zatim na Sveučilištu Paris I Panthéon-Sorbonne (od 2000.); autor brojnih publikacija iz područja upravnog prava, prava Zajednice i europskog prava o zaštiti ljudskih prava; osnivač i predsjednik uredničkog odbora „Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme“, suosnivač i član uredničkog odbora „Bulletin juridique des collectivités locales“, predsjednik znanstvenog vijeća istraživačke skupine o institucijama i pravu urbanističkog uređenja i uređenja naselja; sudac na Sudu od 7. listopada 2006.

Thomas von Danwitz

Rođen 1962.; studiji u Bonnu, Ženevi i Parizu; pravnički državni ispit (1986. i 1992.); doktorat iz pravnih znanosti (Sveučilište u Bonnu, 1988.); međunarodna diploma iz područja javne uprave (École nationale d'administration, 1990.); habilitacija (Sveučilište u Bonnu, 1996.); profesor javnog njemačkog i europskog prava (1996.-2003.), dekan na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Ruhru, Bochum (2000.-2001.); profesor javnog njemačkog prava i europskog prava (Sveučilište u Kölnu, 2003.-2006.); ravnatelj Instituta za javno pravo i upravnu znanost (2006.); gostujući profesor na Fletcher School of Law and Diplomacy (2000.), na Sveučilištu François Rabelais (Tours, 2001.-2006.) i na Sveučilištu Paris I Panthéon-Sorbonne (2005.-2006.); počasni doktorat na Sveučilištu François Rabelais (Tours, 2010.); sudac na Sudu od 7. listopada 2006.

Alexander Arabadjiev

Rođen 1949.; studij prava (Sveučilište St. Kliment Ohridski, Sofija); sudac na prvostupanjskom sudu u Blagoevgradu (1975.-1983.); sudac na regionalnom sudu u Blagoevgradu (1983.-1986.); sudac na Vrhovnom sudu (1986.-1991.); sudac na Ustavnom sudu (1991.-2000.); član Europske komisije za ljudska prava (1997.-1999.); član Europske konvencije o budućnosti Europe (2002.-2003.); zastupnik (2001.-2006.); promatrač u Europskom parlamentu; sudac na Sudu od 12. siječnja 2007.

Camelia Toader

Rođena 1963.; diploma iz prava (1986.), doktorat iz pravnih znanosti (1997.) (Sveučilište u Bukureštu); sudska vježbenica na prvostupanjskom sudu u Buftei (1986.-1988.); sutkinja na 5. odjelu prvostupanjskog suda u Bukureštu (1988.-1992.); upisana u odvjetničku komoru u Bukureštu (1992.); predavačica (1992.-2005.), a od 2005. profesorica građanskog prava i europskog ugovornog prava na Sveučilištu u Bukureštu; više doktorskih studija i istraživanja na Institutu Max Planck za međunarodno privatno pravo u Hamburgu (između 1992. i 2004.); voditeljica odjela za europsku integraciju u Ministarstvu pravosuđa (1997.-1999.); sutkinja na Visokom kasacijskom sudu (1999.-2007.); gostujuća profesorica na Sveučilištu u Beču (2000. i 2011.); predavačica prava Zajednice na Nacionalnom institutu za suce (2003. i 2005.-2006.); članica uređivačkih odbora više pravnih časopisa; od 2010. pridružena članica Međunarodne akademije za komparativno pravo i honorarna istraživačica centra za studije europskog prava Instituta za pravna istraživanja rumunjske akademije; sutkinja na Sudu od 12. siječnja 2007.

Jean-Jacques Kasel

Rođen 1946.; doktorat iz pravnih znanosti, licence spéciale iz upravnog prava (ULB, 1970.); diploma IEP-a u Parizu (Ecofin, 1972.); odvjetnički vježbenik; pravni savjetnik u Banque de Paris et des Pays-Bas (1972.-1973.); ataše, zatim secrétaire de légation u Ministarstvu vanjskih poslova (1973.-1976.); predsjednik radnih skupina u Vijeću ministara (1976.); prvi tajnik u veleposlanstvu (Pariz), zamjenik stalnog zastupnika u OECD-u (osoba zadužena za odnose s UNESCO-om, 1976.-1979.); voditelj ureda potpredsjednika vlade (1979.-1980.); predsjednik radnih skupina CPE (Azija, Afrika, Latinska Amerika); savjetnik, zatim zamjenik šefa ureda predsjednika Komisije Europskih zajednica (1981.); direktor za proračun i kadrovske poslove u glavnom tajništvu Vijeća ministara (1981.-1984.); povjerenik u stalnom predstavništvu pri Europskim zajednicama (1984.-1985.); predsjednik proračunskog odbora; ovlašteni ministar, ravnatelj za političke i kulturne poslove (1986.-1991.); diplomatski savjetnik premijera (1986.-1991.); veleposlanik u Grčkoj (1989.-1991., nerezident), predsjednik političkog odbora (1991.); veleposlanik, stalni predstavnik u Europskim zajednicama (1991.-1998.); predsjednik Coreper (1997.); veleposlanik (Bruxelles, 1998.-2002.); stalni predstavnik u NATO-u (1998.-2002.); maréchal de la Cour i šef kabineta Njegove Kraljevske Visosti velikog vojvode (2002.-2007.); sudac na Sudu od 15. siječnja 2008. do 7. listopada 2013.

Marek Safjan

Rođen 1949.; doktorat iz pravnih znanosti (Sveučilište u Varšavi, 1980.); habilitirani doktor pravnih znanosti (Sveučilište u Varšavi, 1990.); redovni profesor prava (1998.); direktor Instituta za građansko pravo Sveučilišta u Varšavi (1992.-1996.); prorektor Sveučilišta u Varšavi (1994.-1997.); glavni tajnik poljskog odjela Udruge prijatelja francuske pravne kulture Henri Capitant (1994.-1998.); predstavnik Poljske u odboru za bioetiku Vijeća Europe (1991.-1997.); sudac na Ustavnom sudu (1997.-1998.), zatim predsjednik istog suda (1998.-2006.); član Međunarodne akademije za komparativno pravo (od 1994.) i njezin potpredsjednik (od 2010.), član Međunarodne udruge za pravo, etiku i znanost (od 1995.), član Poljskog helsinškog odbora; član poljske Akademije umjetnosti i književnosti; medalja pro merito koju mu je dodijelio glavni tajnik Vijeća Europe (2007.); autor mnogih publikacija iz područja građanskog, medicinskog i europskog prava; počasni doktor Europskog sveučilišnog instituta (2012.); sudac na Sudu od 7. listopada 2009.

Daniel Šváby

Rođen 1951.; doktor pravnih znanosti (Sveučilište u Bratislavi); sudac prvostupanjskog suda u Bratislavi; sudac na žalbenom sudu nadležnom za građanskopravne sporove i potpredsjednik žalbenog suda u Bratislavi; član odjela za građansko i obiteljsko pravo instituta za pravo Ministarstva pravosuđa; privremeni sudac na Vrhovnom sudu zadužen za sporove trgovačkog prava; član Europske komisije za ljudska prava (Strasbourg); sudac na Ustavnom sudu (2000.-2004.); sudac na Prvostupanjskom sudu od 12. svibnja 2004. do 6. listopada 2009.; sudac na Sudu od 7. listopada 2009.

Maria Berger

Rođena 1956.; studij prava i ekonomije (1975.-1979.), doktorat iz pravnih znanosti; asistentica i predavačica na Institutu za javno pravo i političke znanosti na Sveučilištu u Innsbrucku (1979.-1984.); zaposlena u Saveznom ministarstvu znanosti i istraživanja, zadnje kao zamjenica voditelja odjela (1984.-1988.); nadležna za pitanja Europske unije u Saveznom uredu (1988.-1989.); voditeljica službe „Europska integracija“ u Saveznom uredu (priprema pristupanja Republike Austrije Europskoj uniji) (1989.-1992.); direktorica Nadzornog tijela EFTA-e, u Ženevi i Bruxellesu (1993.-1994.); potpredsjednica Donau-Universität u Kremsu (1995.-1996.); zastupnica u Europskom parlamentu (studen 1996.-siječanj 2007. i prosinac 2008.-srpanj 2009.) i članica Pravnog odbora; zamjenska članica Europske konvencije o budućnosti Europe (veljača 2002.-srpanj 2003.); članica gradskog vijeća grada Perga (rujan 1997.-rujan 2009.); savezna ministrica pravosuđa (siječanj 2007.-prosina 2008.); sutkinja na Sudu od 7. listopada 2009.

Niilo Jääskinen

Rođen 1958.; diploma iz prava (1980.), magisterij iz pravnih znanosti (1982.), doktorat na Sveučilištu u Helsinkiju (2008.); predavač na Sveučilištu u Helsinkiju (1980.-1986.); sudski savjetnik i privremeni sudac na prvostupanjskom sudu u Rovaniemiju (1983.-1984.); pravni savjetnik (1987.-1989.), zatim voditelj odjela za europsko pravo (1990.-1995.) u Ministarstvu pravosuđa; pravni savjetnik u Ministarstvu vanjskih poslova (1989.-1990.); savjetnik i tajnik za europska pitanja u Velikom odboru finskog parlamenta (1995.-2000.); privremeni sudac (srpanj 2000.-prosinac 2002.), zatim sudac (siječanj 2003.-rujan 2009.) na Visokom upravnom sudu; zadužen za pravna i institucionalna pitanja u pregovorima za pristupanje Republike Finske Europskoj uniji; nezavisni odvjetnik na Sudu od 7. listopada 2009.

Pedro Cruz Villalón

Rođen 1946.; studij prava (1963.-1968.) i doktorat na Sveučilištu u Sevilli (1975.); poslijediplomski studij na Sveučilištu u Freiburg im Breisgau (1969.-1971.); redovni profesor političkog prava na Sveučilištu u Sevilli (1978.-1986.); predstojnik katedre za ustavno pravo na Sveučilištu u Sevilli (1986.-1992.); sudski savjetnik na Ustavnom sudu (1986.-1987.); sudac na Ustavnom sudu (1992.-1998.); predsjednik Ustavnog suda (1998.-2001.); profesor na Wissenschaftskolleg u Berlinu (2001.-2002.); predstojnik katedre za ustavno pravo na Nezavisnom sveučilištu u Madridu (2002.-2009.); izborni član državnog vijeća (2004.-2009.); autor brojnih publikacija; nezavisni odvjetnik na Sudu od 14. prosinca 2009.

Alexandra (Sacha) Prechal

Rođena 1959.; studij prava (Sveučilište u Groningenu, 1977.-1983.); doktorat iz pravnih znanosti (Sveučilište u Amsterdamu, 1995.); predavačica na Pravnom fakultetu u Maastrichtu (1983.-1987.); sudska savjetnica na Sudu Europskih zajednica (1987.-1991.); predavačica na Institutu Europa na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Amsterdamu (1991.-1995.); profesorica europskog prava na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Tilburgu (1995.-2003.); profesorica europskog prava na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Utrechtu i članica upravnog odbora na Institutu Europa Sveučilišta u Utrechtu (od 2003.); članica uredničkih odbora više nacionalnih i međunarodnih pravnih časopisa; autorica brojnih publikacija; članica Kraljevske akademije znanosti Nizozemske; sutkinja na Sudu od 10. lipnja 2010.

Egidijus Jarašiūnas

Rođen 1952.; diploma iz prava na Sveučilištu u Vilniusu (1974.-1979.); doktor pravnih znanosti litavske pravne akademije (1999.), odvjetnik, odvjetnička komora Litve (1979.-1990.); izaslanik vrhovnog vijeća (parlamenta) Republike Litve (1990.-1992.), zatim član Seimasa (parlamenta) Republike Litve i član državnog i pravnog odbora (1992.-1996.); sudac na Ustavnom sudu Republike Litve (1996.-2005.), zatim savjetnik predsjednika Ustavnog suda Republike Litve (od 2006.); asistent na katedri za ustavno pravo na Pravnom fakultetu Sveučilišta Mykolas Romeris (1997.-2000.), zatim izvanredni profesor (2000.-2004.), potom profesor (od 2004.) na navedenoj katedri i na kraju predstojnik katedre za ustavno pravo (2005.-2007.); dekan na Pravnom fakultetu Sveučilišta Mykolas Romeris (2007.-2010.); član Venecijanske komisije (2006.-2010.); potpisnik akta od 11. ožujka 1990. o ponovnom uspostavljanju neovisnosti Litve; autor brojnih pravnih publikacija; sudac na Sudu od 6. listopada 2010.

Carl Gustav Fernlund

Rođen 1950.; diploma iz prava na Sveučilištu u Lundu (1975.); tajnik na prvostupanjskom sudu u Landskroni (1976.-1978.); sudski savjetnik na Žalbenom upravnom sudu (1978.-1982.); zamjenski sudac na Žalbenom upravnom sudu (1982.); pravni savjetnik u stalnom odboru za ustav švedskog parlamenta (1983.-1985.); pravni savjetnik u Ministarstvu financija (1985.-1990.); ravnatelj odjela za porez na dohodak fizičkih osoba u Ministarstvu financija (1990.-1996.); ravnatelj odjela za trošarine u Ministarstvu financija (1996.-1998.); porezni savjetnik u stalnom predstavništvu Kraljevine Švedske u Europskoj uniji (1998.-2000.); ravnatelj za pravne sporove u odjelu za poreze i carine u Ministarstvu financija (2000.-2005.); sudac na Visokom upravnom sudu (2005.-2009.); predsjednik Žalbenog upravnog suda u Göteborgu (2009.-2011.); sudac na Sudu od 6. listopada 2011.

José Luís da Cruz Vilaça

Rođen 1944.; diploma iz prava i magisterij iz političke ekonomije na Sveučilištu u Coimbri; doktorat iz međunarodne ekonomije (Sveučilište Paris I-Panthéon Sorbonne); obavezni vojni rok odslužen u okviru Ministarstva pomorstva (pravna služba, 1969.-1972.); profesor na Katoličkom sveučilištu i Sveučilištu Nova u Lisabonu; ranije profesor na Sveučilištu u Coimbri i na Sveučilištu Lusíada u Lisabonu (direktor Instituta za europske studije); član portugalske vlade (1980.-1983.); državni tajnik u Ministarstvu unutarnjih poslova, u Predsjedništvu Vijeća ministara i za europska pitanja; zastupnik u portugalskom parlamentu, potpredsjednik demokršćanske grupe; nezavisni odvjetnik na Sudu (1986.-1988.); predsjednik Prvostupanjskog suda Europskih zajednica (1989.-1995.); odvjetnik, Lisabonska odvjetnička komora, specijalist za europsko pravo i za pravo tržišnog natjecanja (1996.-2012.); član radne skupine za budućnost pravnog sustava Europskih zajednica „Groupe Due” (2000.); predsjednik disciplinske komisije Europske komisije (2003.-2007.); predsjednik portugalske udruge za europsko pravo (od 1999.); sudac na Sudu od 8. listopada 2012.

Melchior Wathelet

Rođen 1949.; diploma iz prava i ekonomskih znanosti (Sveučilište u Liègeu); Master of Laws (Sveučilište Harvard, SAD); počasni doktor (Sveučilište Paris-Dauphine); profesor europskog prava na Sveučilištu Leuven i Sveučilištu u Liègeu; zastupnik (1977.-1995.); državni tajnik, ministar i ministar-predsjednik Valonske regije (1980.-1988.); potpredsjednik vlade, ministar pravosuđa i ministar malih i srednjih poduzeća (1988.-1992.); potpredsjednik vlade, ministar pravosuđa i gospodarstva (1992.-1995.); potpredsjednik vlade, ministar obrane (1995.); gradonačelnik Verviersa (1995.); sudac na Sudu Europskih zajednica (1995.-2003.); pravni savjetnik, zatim odvjetnik (2004.-2012.); državni ministar (2009.-2012.); nezavisni odvjetnik na Sudu od 8. listopada 2012.

Christopher Vajda

Rođen 1955.; diploma iz prava na Sveučilištu u Cambridgeu; licence spéciale iz europskog prava na Slobodnom sveučilištu u Bruxellesu (grande distinction); član odvjetničke komore Engleske i Walesa (Gray's Inn, 1979.); barrister (1979.-2012.); član odvjetničke komore Sjeverne Irske (1996.); Queen's Counsel (1997.); bencher u Gray's Inn (2003.); recorder u Crown Court (2003.-2012.); blagajnik United Kingdom Association for European Law (2001.-2012.); doprinos European Community Law of Competition (Bellamy & Child, izdanja 3. do 6.); sudac na Sudu od 8. listopada 2012.

Nils Wahl

Rođen 1961.; doktorat iz pravnih znanosti, Sveučilište u Stockholmu (1995.); izvanredni profesor (docent) i predstojnik katedre Jean Monnet za europsko pravo (1995.); profesor europskog prava, Sveučilište u Stockholmu (2001.); generalni direktor obrazovne fondacije (1993.-2004.); predsjednik švedske udruge Nätverket för europarättslig forskning (Mreža za istraživanje prava Zajednica) (2001.-2006.); član Rådet för konkurrensfrågor (Vijeće za pravo tržišnog natjecanja, 2001.-2006.); sudac na Općem sudu od 7. listopada 2006. do 28. studenog 2012.; nezavisni odvjetnik na Sudu od 28. studenog 2012.

Siniša Rodin

Rođen 1963. godine; studirao na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (diplomirao 1986., magistrirao 1991. i doktorirao 1995.); magistrirao na University of Michigan Law School (L.L.M.) (1992.); Fulbright Fellow i Visiting Scholar na Harvard Law School (2001.-2002.); u nastavnom zvanju od 1987. i znanstveno-nastavnom zvanju od 1998. na Pravnom fakultetu u Zagrebu; predstojnik katedre Jean Monnet od 2006. i nositelj ad personam katedre Jean Monnet od 2011.; gostujući profesor na Cornell Law School (2012.); član povjerenstva za reformu Ustava, predstojnik Radne skupine za pristupanje Europskoj uniji (2009.-2010.); član hrvatske Pregovaračke skupine za vođenje pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (2006.-2011.); autor brojnih publikacija; sudac Suda od 4. srpnja 2013.

François Biltgen

Rođen 1958.; diploma iz prava (1981.) i poslijediplomski studij (DEA) iz prava Zajednice na Sveučilištu Paris II (pravo, ekonomija i društvene znanosti) (1982.); diploma Instituta za političke studije u Parizu (1982.); odvjetnik u odvjetničkoj komori u Luxembourgu (1987.-1999.); zastupnik u Zastupničkom domu (1994.-1999.); općinski savjetnik u Esch-sur-Alzetteu (1987.-1999.); porotnik u Esch-sur-Alzetteu (1997.-1999.); zamjenski član luksemburške delegacije u Odboru regija Europske unije (1994.-1999.); ministar rada i zapošljavanja, ministar za religijska pitanja, ministar za odnose s parlamentom, ministar za komunikacije (1999.-2004.); ministar rada i zapošljavanja, ministar za religijska pitanja, ministar kulture, visokog obrazovanja i istraživanja (2004.-2009.); ministar pravosuđa, ministar za javnu službu i upravnu reformu, ministar za visoko obrazovanje i istraživanje, ministar za komunikacije i medije, ministar za religijska pitanja (2009.-2013.); dopredsjednik na ministarskoj konferenciji za Bolonjski proces 2005. i 2009.; dopredsjednik na ministarskoj konferenciji Europske svemirske agencije (2012.-2013.); sudac na Sudu od 7. listopada 2013.

Küllike Jürimäe

Rođena 1962.; diploma iz prava na Sveučilištu u Tartuu (1981.-1986.); zamjenica državnog odvjetnika u Tallinnu (1986.-1991.); diploma estonske diplomatske škole (1991.-1992.); pravna savjetnica (1991.-1993.) i glavna savjetnica u trgovačkoj i industrijskoj komori (1992.-1993.); sutkinja prizivnog suda u Tallinnu (1993.-2004.); European Master u području ljudskih prava i demokratizacije na Sveučilištu u Padovi i Sveučilištu u Nottinghamu (2002.-2003.); sutkinja na Općem sudu od 12. svibnja 2004. do 23. listopada 2013.; sutkinja na Sudu od 23. listopada 2013.

Maciej Szpunar

Rođen 1971.; diploma iz prava na Šleskom sveučilištu i na Collège d'Europe u Brugesu; doktor pravnih znanosti (2000.); ovlašteni doktor pravnih znanosti (2009.); profesor prava (2013.); gostujući znanstvenik na Jesus Collegeu, Cambridge (1998.), Sveučilištu u Liègeu (1999.) te Europskom sveučilišnom institutu u Firenci (2003.); odvjetnik (2001.-2008.); član odbora za međunarodno privatno pravo Povjerenstva za kodifikaciju građanskog prava pri ministru pravosuđa (2001.-2008.); član znanstvenog vijeća Akademije za europsko pravo u Trieru (od 2008.); član skupine za istraživanje privatnog prava Zajednice na snazi „Acquis Group” (od 2006.); državni podtajnik u Uredu odbora za europsku integraciju (2008.-2009.), zatim u Ministarstvu vanjskih poslova (2010.-2013.); potpredsjednik znanstvenog vijeća Instituta za pravosuđe; zastupnik poljske vlade u velikom broju predmeta pred sudovima Europske unije; voditelj poljske delegacije na pregovorima o Ugovoru o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u ekonomskoj i monetarnoj Uniji; član uredničkog vijeća većeg broja pravnih revija; autor brojnih publikacija u području europskog prava i međunarodnog privatnog prava; nezavisni odvjetnik pri Sudu od 23. listopada 2013.

Alfredo Calot Escobar

Rođen 1961.; diploma iz prava na Sveučilištu u Valenciji (1979.-1984.); tržišni analitičar u vijeću trgovačkih komora nezavisne komune Valencija (1986.); pravnik lingvist na Sudu (1986.-1990.); pravnik revizor na Sudu (1990.-1993.); administrator u službi za medije i informiranje Suda (1993.-1995.); administrator u tajništvu institucionalnog odbora Europskog parlamenta (1995.-1996.); pomoćnik tajnika na Sudu (1996.-1999.); sudski savjetnik na Sudu (1999.-2000.); voditelj španjolskog prevoditeljskog odjela na Sudu (2000.-2001.); direktor, zatim generalni direktor odjela za prevođenje na Sudu (2001.-2010.); tajnik Suda od 7. listopada 2010.

2. Promjene u sastavu Suda u 2013.

Svečana sjednica održana 4. srpnja 2013.

Nakon pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, 1. srpnja 2013., predstavnici vlada država članica Europske unije imenovali su odlukom od 1. srpnja 2013. Sinišu Rodina za suca Suda na razdoblje od 1. srpnja 2013. do 6. listopada 2015.

Svečana sjednica održana 7. listopada 2013.

Nakon ostavke Jean-Jacquesa Kasela, predstavnici vlada država članica Europske unije imenovali su odlukom od 26. lipnja 2013. François Biltgena za suca Suda za preostalo vrijeme trajanja dužnosti Jean-Jacquesa Kasela, to jest do 6. listopada 2015.

Svečana sjednica održana 23. listopada 2013.

Predstavnici vlada država članica imenovali su odlukom od 16. listopada 2013. Macieja Szpunara za nezavisnog odvjetnika na razdoblje od 16. listopada 2013. do 6. listopada 2018.

S druge strane, zbog ostavke Una Lõhmusa predstavnici vlada država članica imenovali su odlukom od 26. lipnja 2013. Küllike Jürimäe, sutkinju Općeg suda, na dužnost sutkinje Suda na razdoblje od 6. listopada 2013. do 6. listopada 2015.

3. Protokolarni red

Od 1. siječnja 2013. do 3. srpnja 2013.

V. SKOURIS, predsjednik Suda
K. LENAERTS, potpredsjednik Suda
A. TIZZANO, predsjednik prvog vijeća
R. SILVA DE LAPUERTA, predsjednica drugog vijeća
M. ILEŠIČ, predsjednik trećeg vijeća
L. BAY LARSEN, predsjednik četvrtog vijeća
T. VON DANWITZ, predsjednik petog vijeća
N. JÄÄSKINEN, prvi nezavisni odvjetnik
A. ROSAS, predsjednik desetog vijeća
G. ARESTIS, predsjednik sedmog vijeća
J. MALENOVSKÝ, predsjednik devetog vijeća
M. BERGER, predsjednica šestog vijeća
E. JARAŠIŪNAS, predsjednik osmog vijeća
J. KOKOTT, nezavisna odvjetnica
E. JUHÁSZ, sudac
A. BORG BARTHET, sudac
U. LÖHMUS, sudac
E. LEVITS, sudac
A. Ó CAOIMH, sudac
E. SHARPSTON, nezavisna odvjetnica
P. MENGGOZZI, nezavisni odvjetnik
Y. BOT, nezavisni odvjetnik
J.-C. BONICHOT, sudac
A. ARABADJIEV, sudac
C. TOADER, sutkinja
J.-J. KASEL, sudac
M. SAFJAN, sudac
D. ŠVÁBY, sudac
P. CRUZ VILLALÓN, nezavisni odvjetnik
A. PRECHAL, sutkinja
C. G. FERNLUND, sudac
J. L. DA CRUZ VILAÇA, sudac
M. WATHELET, nezavisni odvjetnik
C. VAJDA, sudac
N. WAHL, nezavisni odvjetnik

A. CALOT ESCOBAR, tajnik

Od 4. srpnja 2013. do 7. listopada 2013.

V. SKOURIS, predsjednik
K. LENAERTS, potpredsjednik
A. TIZZANO, predsjednik prvog vijeća
R. SILVA DE LAPUERTA, predsjednica drugog vijeća
M. ILEŠIČ, predsjednik trećeg vijeća
L. BAY LARSEN, predsjednik četvrtog vijeća
T. VON DANWITZ, predsjednik petog vijeća
N. JÄÄSKINEN, prvi nezavisni odvjetnik
A. ROSAS, predsjednik desetog vijeća
G. ARESTIS, predsjednik sedmog vijeća
J. MALENOVSKÝ, predsjednik devetog vijeća
M. BERGER, predsjednica šestog vijeća
E. JARAŠIŪNAS, predsjednik osmog vijeća
J. KOKOTT, nezavisna odvjetnica
E. JUHÁSZ, sudac
A. BORG BARTHET, sudac
U. LÖHMUS, sudac
E. LEVITS, sudac
A. Ó CAOIMH, sudac
E. SHARPSTON, nezavisna odvjetnica
P. MENGGOZZI, nezavisni odvjetnik
Y. BOT, nezavisni odvjetnik
J.-C. BONICHOT, sudac
A. ARABADJIEV, sudac
C. TOADER, sutkinja
J.-J. KASEL, sudac
M. SAFJAN, sudac
D. ŠVÁBY, sudac
P. CRUZ VILLALÓN, nezavisni odvjetnik
A. PRECHAL, sutkinja
C. G. FERNLUND, sudac
J. L. DA CRUZ VILAÇA, sudac
M. WATHELET, nezavisni odvjetnik
C. VAJDA, sudac
N. WAHL, nezavisni odvjetnik
S. RODIN, sudac

A. CALOT ESCOBAR, tajnik

Od 8. listopada 2013. do 22. listopada 2013.

V. SKOURIS, predsjednik
K. LENAERTS, potpredsjednik
A. TIZZANO, predsjednik prvog vijeća
R. SILVA DE LAPUERTA, predsjednica drugog vijeća
M. ILEŠIČ, predsjednik trećeg vijeća
L. BAY LARSEN, predsjednik četvrtog vijeća
T. VON DANWITZ, predsjednik petog vijeća
P. CRUZ VILLALÓN, prvi nezavisni odvjetnik
E. JUHÁSZ, predsjednik desetog vijeća
A. BORG BARTHET, predsjednik šestog vijeća
M. SAFJAN, predsjednik devetog vijeća
C. G. FERNLUND, predsjednik osmog vijeća
J. L. DA CRUZ VILAÇA, predsjednik sedmog vijeća
A. ROSAS, sudac
J. KOKOTT, nezavisna odvjetnica
G. ARESTIS, sudac
J. MALENOVSKÝ, sudac
U. LÖHMUS, sudac
E. LEVITS, sudac
A. Ó CAOIMH, sudac
E. SHARPSTON, nezavisna odvjetnica
P. MENGOZZI, nezavisni odvjetnik
Y. BOT, nezavisni odvjetnik
J.-C. BONICHOT, sudac
A. ARABADJIEV, sudac
C. TOADER, sutkinja
D. ŠVÁBY, sudac
M. BERGER, sutkinja
N. JÄÄSKINEN, nezavisni odvjetnik
A. PRECHAL, sutkinja
E. JARAŠIŪNAS, sudac
M. WATHELET, nezavisni odvjetnik
C. VAJDA, sudac
N. WAHL, nezavisni odvjetnik
S. RODIN, sudac
F. BILTGEN, sudac

A. CALOT ESCOBAR, tajnik

Od 23. listopada 2013. do 31. prosinca 2013.

V. SKOURIS, predsjednik
K. LENAERTS, potpredsjednik
A. TIZZANO, predsjednik prvog vijeća
R. SILVA DE LAPUERTA, predsjednica drugog vijeća
M. ILEŠIČ, predsjednik trećeg vijeća
L. BAY LARSEN, predsjednik četvrtog vijeća
T. VON DANWITZ, predsjednik petog vijeća
P. CRUZ VILLALÓN, prvi nezavisni odvjetnik
E. JUHÁSZ, predsjednik desetog vijeća
A. BORG BARTHET, predsjednik šestog vijeća
M. SAFJAN, predsjednik desetog vijeća
C. G. FERNLUND, predsjednik osmog vijeća
J. L. DA CRUZ VILAÇA, predsjednik sedmog vijeća
A. ROSAS, sudac
J. KOKOTT, nezavisna odvjetnica
G. ARESTIS, sudac
J. MALENOVSKÝ, sudac
E. LEVITS, sudac
A. Ó CAOIMH, sudac
E. SHARPSTON, nezavisna odvjetnica
P. MENGOZZI, nezavisni odvjetnik
Y. BOT, nezavisni odvjetnik
J.-C. BONICHOT, sudac
A. ARABADJIEV, sudac
C. TOADER, sutkinja
D. ŠVÁBY, sudac
M. BERGER, sutkinja
N. JÄÄSKINEN, nezavisni odvjetnik
A. PRECHAL, sutkinja
E. JARAŠIŪNAS, sudac
M. WATHELET, nezavisni odvjetnik
C. VAJDA, sudac
N. WAHL, nezavisni odvjetnik
S. RODIN, sudac
F. BILTGEN, sudac
K. JÜRIMÄE, sutkinja
M. SZPUNAR, nezavisni odvjetnik

A. CALOT ESCOBAR, tajnik

4. Nekadašnji članovi Suda

Massimo Pilotti, sudac (1952.-1958.), predsjednik od 1952. do 1958.
Petrus Serrarens, sudac (1952.-1958.)
Adrianus Van Kleffens, sudac (1952.-1958.)
Jacques Rueff, sudac (1952.-1959. i 1960.-1962.)
Otto Riese, sudac (1952.-1963.)
Maurice Lagrange, nezavisni odvjetnik (1952.-1964.)
Louis Delvaux, sudac (1952.-1967.)
Charles Léon Hammes, sudac (1952.-1967.), predsjednik od 1964. do 1967.
Karl Roemer, nezavisni odvjetnik (1953.-1973.)
Nicola Catalano, sudac (1958.-1962.)
Rino Rossi, sudac (1958.-1964.)
Andreas Matthias Donner, sudac (1958.-1979.), predsjednik od 1958. do 1964.
Alberto Trabucchi, sudac (1962.-1972.), zatim nezavisni odvjetnik (1973.-1976.)
Robert Lecourt, sudac (1962.-1976.), predsjednik od 1967. do 1976.
Walter Strauss, sudac (1963.-1970.)
Joseph Gand, nezavisni odvjetnik (1964.-1970.)
Riccardo Monaco, sudac (1964.-1976.)
Josse J. Mertens de Wilmars, sudac (1967.-1984.), predsjednik od 1980. do 1984.
Pierre Pescatore, sudac (1967.-1985.)
Alain Louis Dutheillet de Lamothe, nezavisni odvjetnik (1970.-1972.)
Hans Kutscher, sudac (1970.-1980.), predsjednik od 1976. do 1980.
Henri Mayras, nezavisni odvjetnik (1972.-1981.)
O'Dalaigh Cearbhall, sudac (1973.-1974.)
Max Sørensen, sudac (1973.-1979.)
Gerhard Reischl, nezavisni odvjetnik (1973.-1981.)
Jean-Pierre Warner, nezavisni odvjetnik (1973.-1981.)
Alexander J. Mackenzie Stuart, sudac (1973.-1988.), predsjednik od 1984. do 1988.
O'Keeffe Aindrias, sudac (1974.-1985.)
Adolphe Touffait, sudac (1976.-1982.)
Francesco Capotorti, sudac (1976.), zatim nezavisni odvjetnik (1976.-1982.)
Giacinto Bosco, sudac (1976.-1988.)
Thymen Koopmans, sudac (1979.-1990.)
Ole Due, sudac (1979.-1994.), predsjednik od 1988. do 1994.
Ulrich Everling, sudac (1980.-1988.)
Alexandros Chloros, sudac (1981.-1982.)
Simone Rozès, nezavisna odvjetnica (1981.-1984.)
Pieter VerLoren van Themaat, nezavisni odvjetnik (1981.-1986.)
Sir Gordon Slynn, nezavisni odvjetnik (1981.-1988.), zatim sudac (1988.-1992.)
Fernand Grévisse, sudac (1981.-1982. i 1988.-1994.)
Kai Bahlmann, sudac (1982.-1988.)
Yves Galmot, sudac (1982.-1988.)
G. Federico Mancini, nezavisni odvjetnik (1982.-1988.), zatim sudac (1988.-1999.)
Constantinos Kakouris, sudac (1983.-1997.)

Marco Darmon, nezavisni odvjetnik (1984.-1994.)
René Joliet, sudac (1984.-1995.)
Carl Otto Lenz, nezavisni odvjetnik (1984.-1997.)
Thomas Francis O'Higgins, sudac (1985.-1991.)
Fernand Schockweiler, sudac (1985.-1996.)
José Luís Da Cruz Vilaça, nezavisni odvjetnik (1986.-1988.)
José Carlos De Carvalho Moitinho de Almeida, sudac (1986.-2000.)
Jean Mischo, nezavisni odvjetnik (1986.-1991. i 1997.-2003.)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, sudac (1986.-2003.), predsjednik od 1994. do 2003.
Manuel Díez de Velasco, sudac (1988.-1994.)
Manfred Zuleeg, sudac (1988.-1994.)
Walter Van Gerven, nezavisni odvjetnik (1988.-1994.)
Giuseppe Tesauro, nezavisni odvjetnik (1988.-1998.)
Francis Geoffrey Jacobs, nezavisni odvjetnik (1988.-2006.)
Paul Joan George Kapteyn, sudac (1990.-2000.)
John L. Murray, sudac (1991.-1999.)
Claus Christian Gulmann, nezavisni odvjetnik (1991.-1994.), zatim sudac (1994.-2006.)
David Alexander Ogilvy Edward, sudac (1992.-2004.)
Michael Bendik Elmer, nezavisni odvjetnik (1994.-1997.)
Günter Hirsch, sudac (1994.-2000.)
Georges Cosmas, nezavisni odvjetnik (1994.-2000.)
Antonio Mario La Pergola, sudac (1994. i 1999.-2006.), nezavisni odvjetnik (1995.-1999.)
Jean-Pierre Puissochet, sudac (1994.-2006.)
Philippe Léger, nezavisni odvjetnik (1994.-2006.)
Hans Ragnemalm, sudac (1995.-2000.)
Nial Fennelly, nezavisni odvjetnik (1995.-2000.)
Leif Sevón, sudac (1995.-2002.)
Melchior Wathelet, sudac (1995.-2003.)
Peter Jann, sudac (1995.-2009.)
Dámaso Colomer Ruiz-Jarabo, nezavisni odvjetnik (1995.-2009.)
Romain Schintgen, sudac (1996.-2008.)
Krateros Ioannou, sudac (1997.-1999.)
Siegbert Alber, nezavisni odvjetnik (1997.-2003.)
Antonio Saggio, nezavisni odvjetnik (1998.-2000.)
Fidelma O'Kelly Macken, sutkinja (1999.-2004.)
Stig Von Bahr, sudac (2000.-2006.)
Ninon Colneric, sutkinja (2000.-2006.)
Leendert A. Geelhoed, nezavisni odvjetnik (2000.-2006.)
Christine Stix-Hackl, nezavisna odvjetnica (2000.-2006.)
Christiaan Willem Anton Timmermans, sudac (2000.-2010.)
José Narciso Da Cunha Rodrigues, sudac (2000.-2012.)
Luís Miguel Póiares Pessoa Maduro, nezavisni odvjetnik (2003.-2009.)
Jerzy Makarczyk, sudac (2004.-2009.)
Ján Klučka, sudac (2004.-2009.)
Pranas Kūris, sudac (2004.-2010.)
Konrad Hermann Theodor Schiemann, sudac (2004.-2012.)

Uno Löhmus, sudac (2004.-2013.)
Pernilla Lindh, sutkinja (2006.-2011.)
Ján Mazák, nezavisni odvjetnik (2006.-2012.)
Verica Trstenjak, nezavisna odvjetnica (2006.-2012.)
Jean-Jacques Kasel, sudac (2008.-2013.)

Predsjednici

Massimo Pilotti (1952.-1958.)
Andreas Donner Matthias (1958.-1964.)
Charles Léon Hammes (1964.-1967.)
Robert Lecourt (1967.-1976.)
Hans Kutscher (1976.-1980.)
Josse J. Mertens de Wilmars (1980.-1984.)
Alexander John Mackenzie Stuart (1984.-1988.)
Ole Due (1988.-1994.)
Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994.-2003.)

Tajnici

Albert Van Houtte (1953.-1982.)
Paul Heim (1982.-1988.)
Jean Giraud-Guy (1988.-1994.)
Roger Grass (1994.-2010.)

D – Sudska statistika Suda

Opća aktivnost Suda

1. Novi, zaključeni i neriješeni predmeti (2009.-2013.)

Novi predmeti

2. Vrste postupaka (2009.-2013.)
3. Predmet pravnog sredstva (2013.)
4. Tužbe zbog povrede obveze države članice (2009.-2013.)

Zaključeni predmeti

5. Vrsta postupaka (2009.-2013.)
6. Presude, rješenja, mišljenja (2013.)
7. Sastav (2009.-2013.)
8. Predmeti okončani presudom, mišljenjem ili rješenjem (2009.-2013.)
9. Predmet pravnog sredstva (2009.-2013.)
10. Predmet pravnog sredstva (2013.)
11. Presude zbog povrede obveze države članice: ishod postupka (2009.-2013.)
12. Trajanje postupaka (presude i rješenja) (2009.-2013.)

Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca

13. Vrste postupaka (2009.-2013.)
14. Sastav (2009.-2013.)

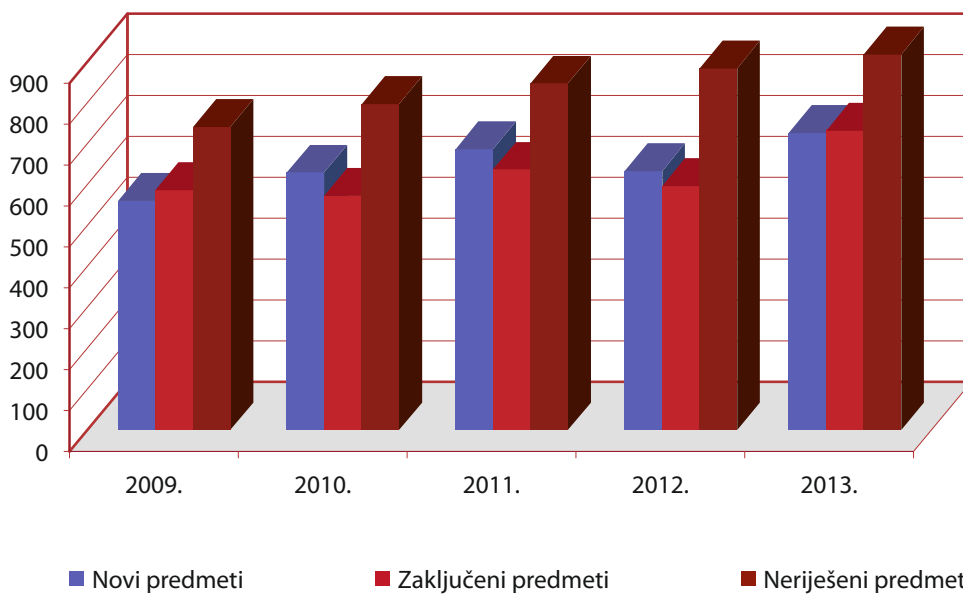
Razno

15. Ubrzani postupci (2009.-2013.)
16. Hitri prethodni postupci (2009.-2013.)
17. Postupci privremene pravne zaštite (2013.)

Opći trend u radu Suda (1952.-2013.)

18. Novi postupci i presude
19. Podneseni zahtjevi za prethodnu odluku (prema državi članici i godini)
20. Podneseni zahtjevi za prethodnu odluku (prema državi članici i sudu)
21. Podnesene tužbe zbog povrede obveze države članice

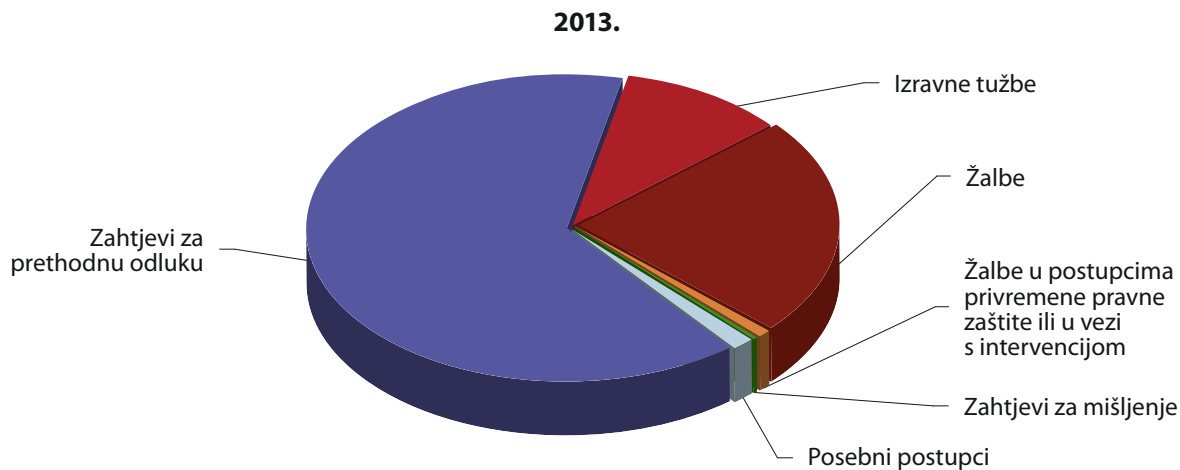
1. Opća aktivnost Suda – Novi, zaključeni i neriješeni predmeti (2009.-2013.)¹

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Novi predmeti	562	631	688	632	699
Zaključeni predmeti	588	574	638	595	701
Neriješeni predmeti	742	799	849	886	884

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovoj spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

2. Novi predmeti – Vrste postupaka (2009.-2013.)¹

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Zahtjevi za prethodnu odluku	302	385	423	404	450
Izravne tužbe	143	136	81	73	72
Žalbe	105	97	162	136	161
Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	2	6	13	3	5
Zahtjevi za mišljenje	1			1	2
Posebni postupci ²	9	7	9	15	9
Ukupno	562	631	688	632	699
Zahtjevi za privremenu pravnu zaštitu	1	3	3		1

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovoj spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

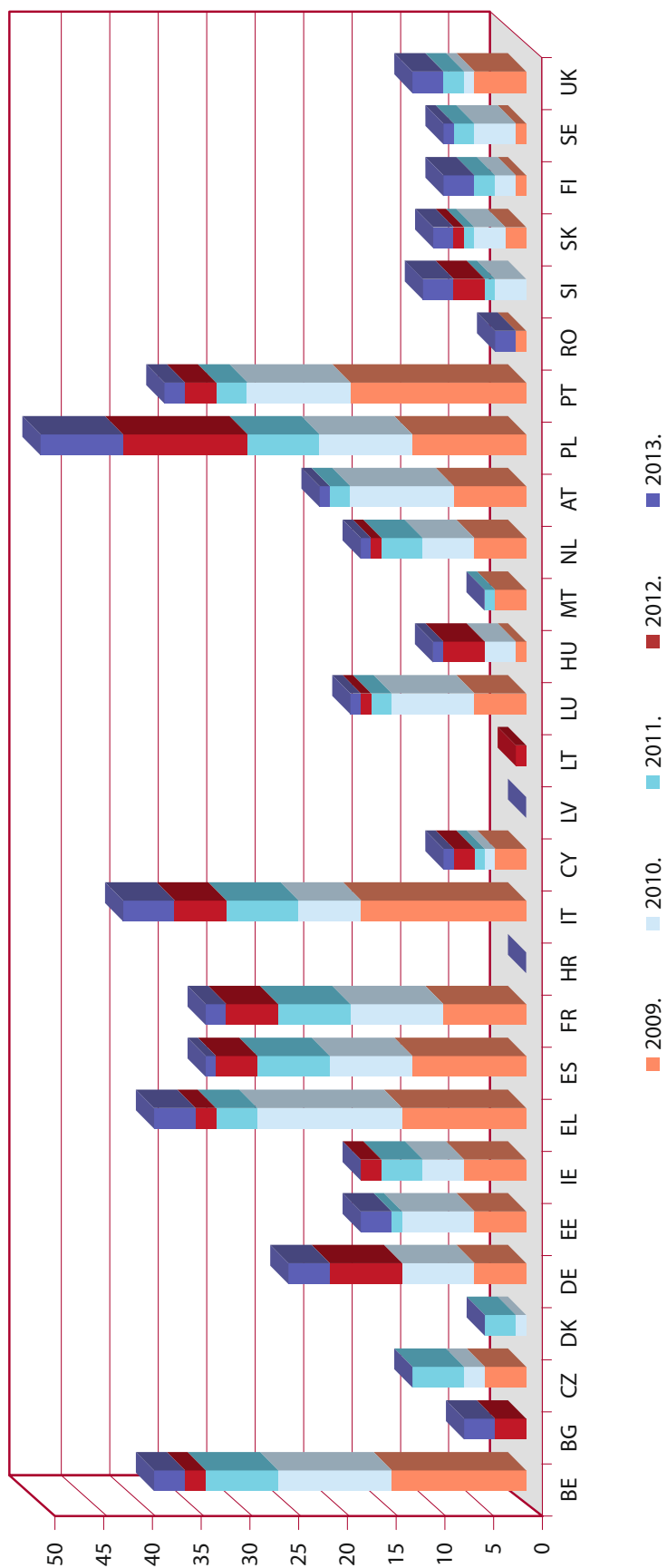
² „Posebnim postupcima“ smatraju se: besplatna pravna pomoć, određivanje troškova, ispravak presude, pobijanje presude zbog ogluhe, prigovor trećeg, tumačenje, ponavljanje postupka, ispitivanje prijedloga prvog nezavisnog odvjetnika da se preispita odluka Općeg suda, postupak oduzimanja, predmeti u vezi s imunitetom.

3. Novi predmeti – Predmet pravnog sredstva (2013.)¹

	Izravne tužbe	Zahtjevi za prethodnu odluku	Žalbe	Žalbe u postupcima u privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	Zahtjevi za mišljenje	Ukupno	Posebni postupci
Carinska unija i zajednička carinska tarifa		17				17	
Državljanstvo Unije		6				6	
Državne potpore	1	9	29	1		40	
Ekonomska i monetarna politika	1	1				2	
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija		2	8			10	
Energija	9	1	1			11	
Financijske odredbe (proračun, financijski okvir, vlastita sredstva, borba protiv prijevara itd.)	1	2				3	
Industrijska politika	2	9				11	
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	2	22	38			62	
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir			1			1	
Javna nabava	1	13	3			17	
Javno zdravlje		3	2	1		6	
Načela prava Unije		16				16	
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport		1				1	
Okoliš	12	16	1			29	
Opozivanje	8	44				52	
Područje slobode, sigurnosti i pravde	1	57			1	59	
Poljoprivreda	2	20	9			31	
Pravo društava	1	2				3	
Pravo institucija	12	2	8		1	23	1
Približavanje zakonodavstva	2	24				26	
Pristup dokumentima			8	2		10	
Pristupanje novih država	1					1	
Promet	3	26				29	
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)			5			5	
Sloboda poslovnog nastana	2	7				9	
Slobodno kretanje kapitala	1	4				5	
Slobodno kretanje osoba	2	22				24	
Slobodno kretanje robe	1	5				6	
Slobodno pružanje usluga		12				12	
Socijalna politika	3	37	3			43	
Socijalna sigurnost radnika migranata		18				18	
Trgovinska politika		4	4			8	
Tržišno natjecanje		6	32	1		39	1
Vanjsko djelovanje Europske unije		5				5	
Zajednička ribarstvena politika	2		2			4	
Zajednička vanjska i sigurnosna politika		1	6			7	
Zaštita potrošača		34				34	
UFEU	70	448	160	5	2	685	2
Postupak							7
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	2	2	1			5	
Ostalo	2	2	1			5	7
SVEUKUPNO	72	450	161	5	2	690	9

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovoj spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

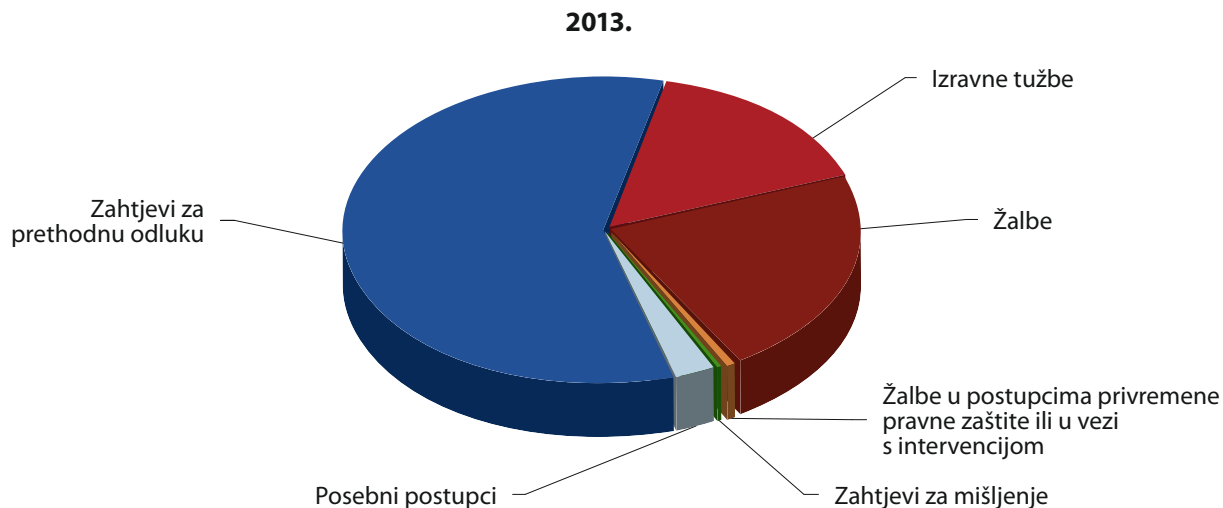
4. Novi predmeti – Tužbe zbog povrede obveze države članice (2009.-2013.)¹⁾

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Belgija	13	11	7	2	3
Bugarska				3	3
Češka	4	2	5		
Danska		1	3		
Njemačka	5	7		7	4
Estonija	5	7	1		3
Irska	6	4	4	2	
Grčka	12	14	4	2	4
Španjolska	11	8	7	4	1
Francuska	8	9	7	5	2
Hrvatska					
Italija	16	6	7	5	5
Cipar	3	1	1	2	1
Latvija					
Litva				1	
Luksemburg	5	8	2	1	1
Mađarska	1	3		4	1
Malta	3		1		
Nizozemska	5	5	4	1	1
Austrija	7	10	2		1
Poljska	11	9	7	12	8
Portugal	17	10	3	3	2
Rumunjska	1				2
Slovenija		3	1	3	3
Slovačka	2	3	1	1	2
Finska	1	2	2		3
Švedska	1	4	2		1
Ujedinjena Kraljevina	5	1	2		3
Ukupno	142	128	73	58	54

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovoj spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

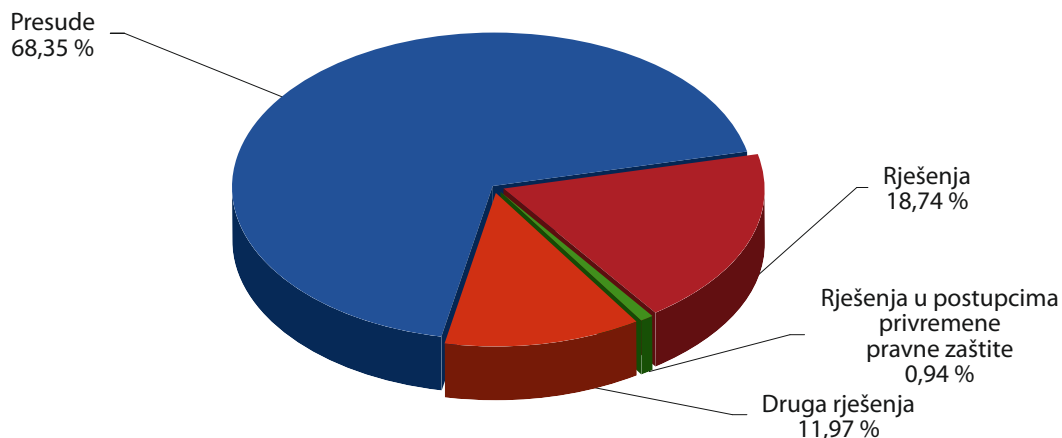
5. Zaključeni predmeti – Vrste postupaka (2009.-2013.)¹

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Zahtjevi za prethodnu odluku	259	339	388	386	413
Izravne tužbe	215	139	117	70	110
Žalbe	97	84	117	117	155
Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	7	4	7	12	5
Zahtjevi za mišljenje	1		1		1
Posebni postupci	9	8	8	10	17
Ukupno	588	574	638	595	701

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovoj spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

6. Zaključeni predmeti – Presude, rješenja, mišljenja (2013.)¹

	Presude	Rješenja ²	Rješenja u postupcima privremene pravne zaštite ³	Druga rješenja ⁴	Zahtjevi za mišljenje	Ukupno
Zahtjevi za prethodnu odluku	276	51		35		362
Izravne tužbe	74	1		34		109
Žalbe	82	52	1	6		141
Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom			5			5
Zahtjevi za mišljenje				1		1
Posebni postupci	2	15				17
Ukupno	434	119	6	76		635

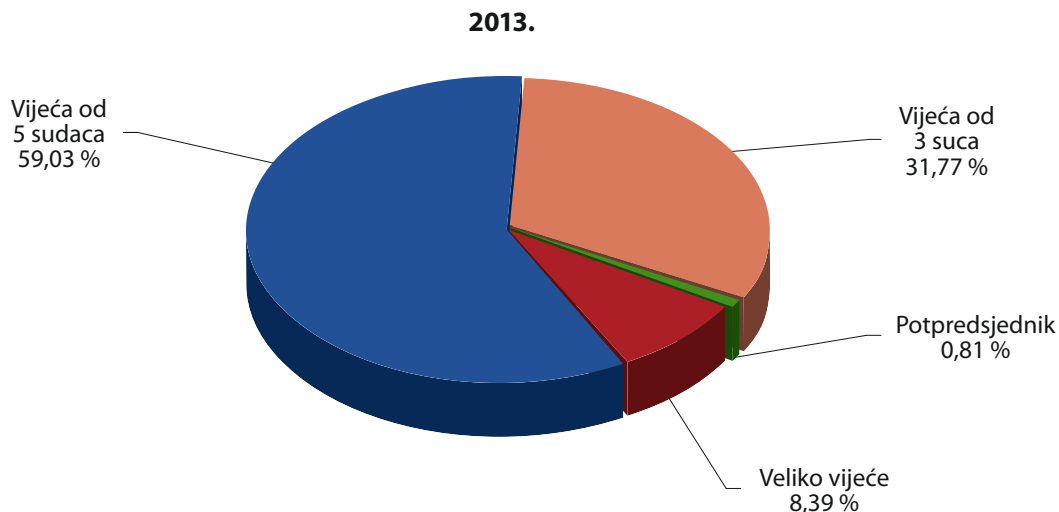
¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta uzimajući u obzir njihovo spajanje zbog povezanosti (niz spojenih predmeta = jedan predmet).

² Rješenja kojima se završava postupak, osim rješenja o brisanju predmeta, o obustavi postupka te o vraćanju predmeta na ponovno odlučivanje Općem sudu.

³ Rješenja donesena po zahtjevu na temelju članaka 278. i 279. UFEU-a (nekadašnji članci 242. i 243. UEZ-a), na temelju članka 280. UFEU-a (nekadašnji članak 244. UEZ-a), na temelju odgovarajućih odredaba UEZAE-a ili po žalbi protiv rješenja u postupku privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom.

⁴ Rješenja kojima se postupak završava brisanjem predmeta, obustavom ili vraćanjem predmeta na ponovno odlučivanje Općem sudu.

7. Zaključeni predmeti – Sastav suda (2009.-2013.)¹

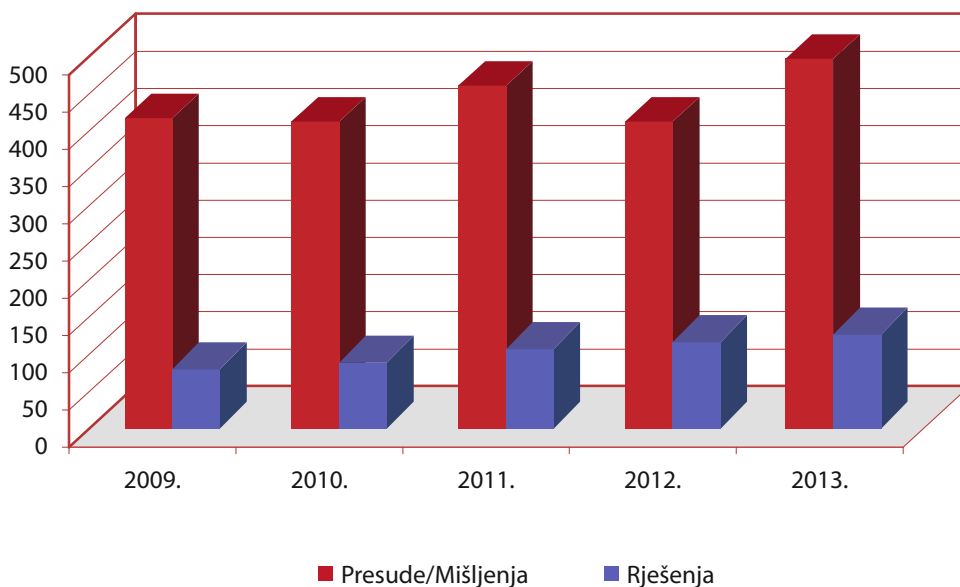

	2009.			2010.			2011.			2012.			2013.		
	Presude/Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno	Presude/Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno	Presude/Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno	Presude/Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno	Presude/Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno
Puni sastav							1		1	1		1			
Veliko vijeće	41		41	70	1	71	62		62	47		47	52		52
Vijeća od 5 sudaca	275	8	283	280	8	288	290	10	300	275	8	283	348	18	366
Vijeća od 3 suca	96	70	166	56	76	132	91	86	177	83	97	180	91	106	197
Predsjednik		5	5		5	5		4	4		12	12			
Potpredsjednik														5	5
Ukupno	412	83	495	406	90	496	444	100	544	406	117	523	491	129	620

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovoj spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

² Rješenja kojima se završava postupak, osim rješenja o brisanju predmeta, o obustavi postupka te o vraćanju predmeta na ponovno odlučivanje Općem sudu.

8. *Predmeti završeni presudom, mišljenjem ili rješenjem (2009.-2013.)*^{1 2}

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Presude/Mišljenja	412	406	444	406	491
Rješenja	83	90	100	117	129
Ukupno	495	496	544	523	620

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovoj spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

² Rješenja kojima se završava postupak, osim rješenja o brisanju predmeta, o obustavi postupka te o vraćanju predmeta na ponovno odlučivanje Općem sudu.

9. Predmeti završeni presudom, mišljenjem ili rješenjem – Predmet pravnog sredstva (2009.-2013.)¹

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Briselska konvencija	2				
Carinska unija i zajednička carinska tarifa ⁴	5	15	19	19	11
Državljanstvo Unije	3	6	7	8	12
Državne potpore	10	16	48	10	34
Ekonomska i monetarna politika	1	1		3	
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija				3	6
Energija	4	2	2		1
Financijske odredbe (proračun, financijski okvir, vlastita sredstva, borba protiv prijevara itd.) ²		1	4	3	2
Industrijska politika	6	9	9	8	15
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	31	38	47	46	43
Istraživanje, informacije, obrazovanje, statistike		1			
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir				1	1
Javna nabava			7	12	12
Javno zdravlje			3	1	2
Načela prava Unije	4	4	15	7	17
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport				1	
Okoliš ³		9	35	27	35
Okoliš i potrošači ³	60	48	25	1	
Oporezivanje	44	66	49	64	74
Područje slobode, sigurnosti i pravde	26	24	24	37	46
Poljoprivreda	18	15	23	22	33
Pravo društava	17	17	8	1	4
Pravo institucija	29	26	20	27	31
Približavanje zakonodavstava	32	15	15	12	24
Pristup dokumentima			2	5	6
Pristupanje novih država	1		1	2	
Promet	9	4	7	14	17
Proračun Zajednica ²		1			
Regionalna politika	3	2			
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)			1		
Rimska konvencija	1				
Sloboda poslovnog nastana	13	17	21	6	13
Slobodno kretanje kapitala	7	6	14	21	8
Slobodno kretanje osoba	19	17	9	18	15
Slobodno kretanje robe	13	6	8	7	1
Slobodno pružanje usluga	17	30	27	29	16
Socijalna politika	33	36	36	28	27
Socijalna sigurnost radnika migranata	3	6	8	8	12
Trgovinska politika	5	2	2	8	6

>>>

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Tržišno natjecanje	28	13	19	30	43
Turizam				1	
Vanjsko djelovanje Europske unije	8	10	8	5	4
Vlastita sredstva Zajednica ²	10	5	2		
Zajednička carinska tarifa ⁴	13	7	2		
Zajednička ribarstvena politika	4	2	1		
Zajednička vanjska i sigurnosna politika	2	2	3	9	12
Zaštita potrošača ³		3	4	9	19
Ugovor o EZ-u/FEU-u	481	482	535	513	602
Ugovor o EU-u	1	4	1		
Ugovor o EZUČ-u			1		
Povlastice i imuniteti			2	3	
Postupak	5	6	5	7	13
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	8	4			5
Ostalo	13	10	7	10	18
SVEUKUPNO	495	496	544	523	620

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovoj spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

² Za predmete započete nakon 1. prosinca 2009. rubrike „Proračun Zajednica” i „Vlastita sredstva Zajednica” spojene su u rubriku „Financijske odredbe”.

³ Za predmete započete nakon 1. prosinca 2009. rubrika „Okoliš i potrošači” podijeljena je na dvije različite rubrike.

⁴ Za predmete započete nakon 1. prosinca 2009. rubrike „Zajednička carinska tarifa” i „Carinska unija” spojene su u jednu rubriku.

10. Predmeti završeni presudom, mišljenjem ili rješenjem – Predmet pravnog sredstva (2013.)¹

	Presude/Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno
Carinska unija i zajednička carinska tarifa ⁵	9	2	11
Državljanstvo Unije	11	1	12
Državne potpore	30	4	34
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	3	3	6
Energija	1		1
Financijske odredbe (proračun, financijski okvir, vlastita sredstva, borba protiv prijevara itd.) ³	2		2
Industrijska politika	14	1	15
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	24	19	43
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir	1		1
Javna nabava	8	4	12
Javno zdravlje	1	1	2
Načela prava Unije	4	13	17
Okoliš ⁴	33	2	35
Oporezivanje	67	7	74
Područje slobode, sigurnosti i pravde	41	5	46
Poljoprivreda	30	3	33
Pravo društava	4		4
Pravo institucija	9	22	31
Približavanje zakonodavstava	18	6	24
Pristup dokumentima	4	2	6
Promet	16	1	17
Sloboda poslovnog nastana	13		13
Slobodno kretanje kapitala	8		8
Slobodno kretanje osoba	14	1	15
Slobodno kretanje robe	1		1
Slobodno pružanje usluga	14	2	16
Socijalna politika	21	6	27
Socijalna sigurnost radnika migranata	12		12
Trgovinska politika	6		6
Tržišno natjecanje	38	5	43
Vanjsko djelovanje Europske unije	4		4
Zajednička vanjska i sigurnosna politika	12		12
Zaštita potrošača ⁴	15	4	19
Ugovor o EZ-u/FEU-u	488	114	602

>>>

	Presude/Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno
Postupak		13	13
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	3	2	5
Ostalo	3	15	18
SVEUKUPNO	491	129	620

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovoj spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

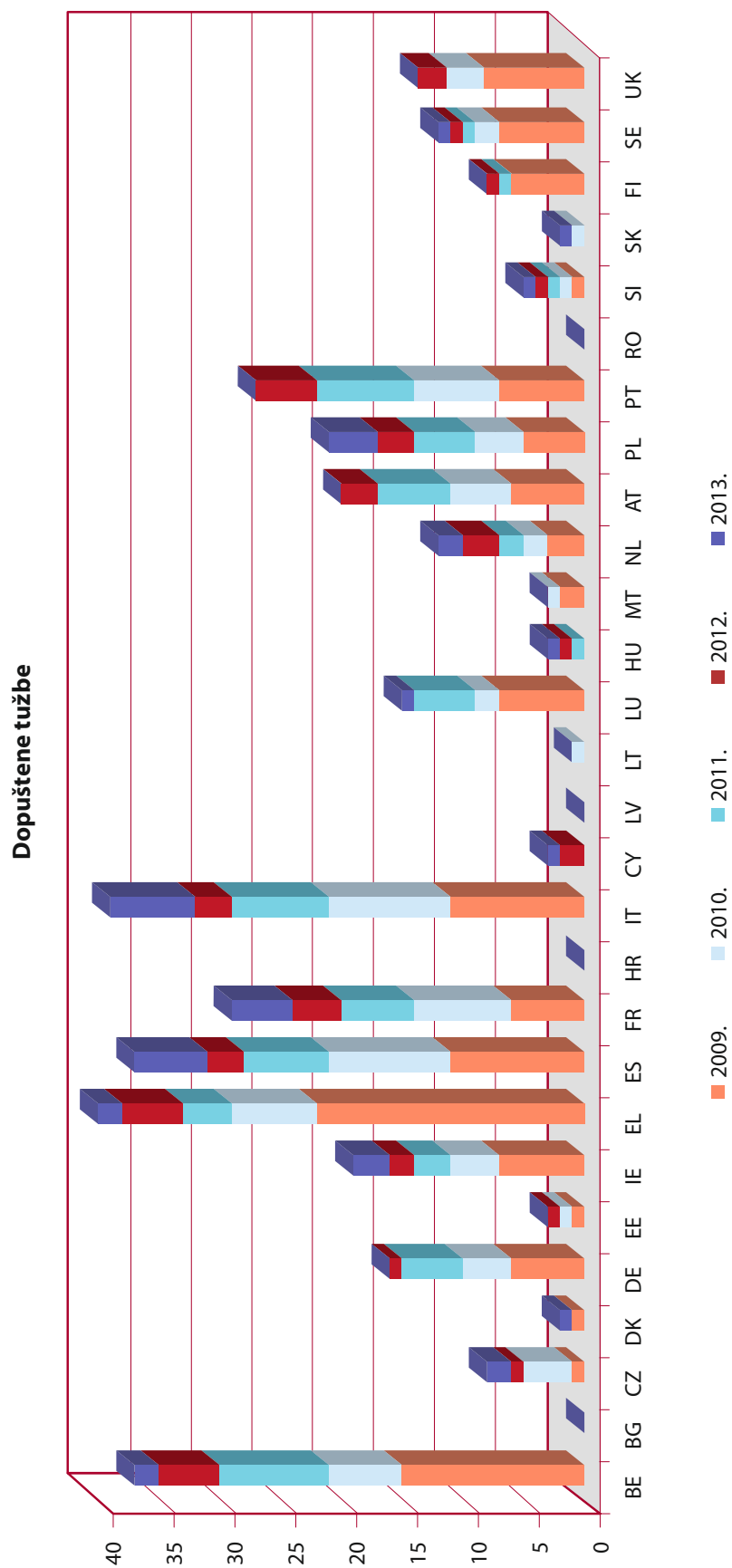
² Rješenja kojima se završava postupak, osim rješenja o brisanju predmeta, o obustavi postupka te o vraćanju predmeta na ponovno odlučivanje Općem sudu.

³ Za predmete započete nakon 1. prosinca 2009. rubrike „Proračun Zajednica” i „Vlastita sredstva Zajednica” spojene su u rubriku „Financijske odredbe”.

⁴ Za predmete započete nakon 1. prosinca 2009. rubrika „Okoliš i potrošači” podijeljena je na dvije različite rubrike.

⁵ Za predmete započete nakon 1. prosinca 2009. rubrike „Zajednička carinska tarifa” i „Carinska unija” spojene su u jednu rubriku.

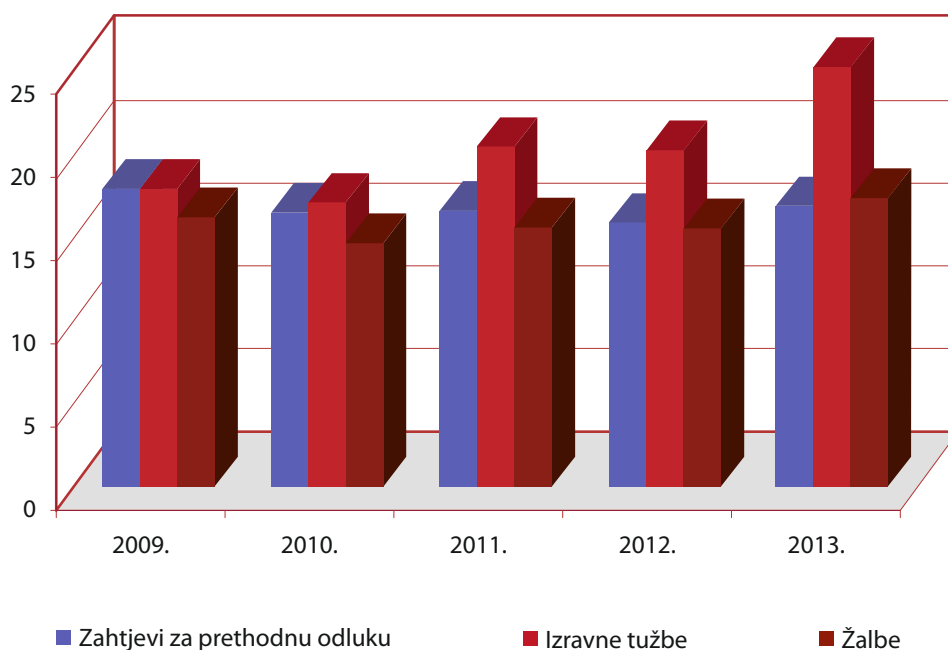
11. Zaključeni predmeti – Presude zbog povrede obveze države članice: ishod postupka (2009.-2013.)¹⁾

	2009.		2010.		2011.		2012.		2013.	
	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno
Belgija	15	1	6	1	9	1	5	1	2	1
Bugarska										
Češka	1		4				1		2	2
Danska	1								1	1
Njemačka	6	2	4	2	5		1	2		2
Estonija	1		1				1			
Irska	7		4		3		2		3	1
Grčka	22		7		4		5		2	1
Španjolska	11		10	2	7	1	3		6	1
Francuska	6		8	2	6		4		5	3
Hrvatska										
Italija	11	4	10		8	1	3		7	1
Cipar						1	2		1	
Latvija										
Litva			1							
Luksemburg	7		2		5				1	1
Mađarska					1	1	1		1	
Malta	2		1	1		1				
Nizozemska	3		2	1	2		3	1	2	2
Austrija	6		5		6		3			1
Poljska	5		4	1	5		3		4	2
Portugal	7	1	7	1	8	1	5			1
Rumunjska						1				
Slovenija	1		1		1		1		1	
Slovačka			1			1		1	1	
Finska	6	1			1		1			2
Švedska	7		2		1		1		1	1
Ujedinjena Kraljevina	8	1	3	1			2			1
Ukupno	133	10	83	12	72	9	47	5	40	23

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta uzimajući u obzir njihovo spajanje zbog povezanosti (niz spojenih predmeta = jedan predmet).

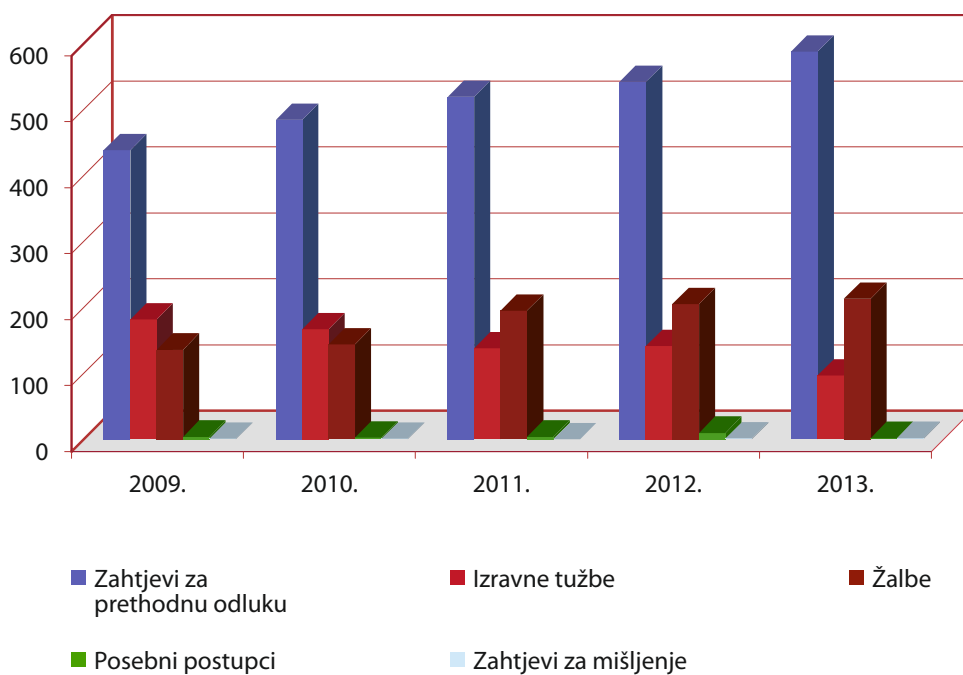
12. *Zaključeni predmeti – Trajanje postupaka (2009.-2013.)¹* (presude i rješenja)

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Zahtjevi za prethodnu odluku	17,0	16,1	16,3	15,6	16,3
Hitni prethodni postupci	2,6	2,2	2,5	1,9	2,2
Izravne tužbe	17,1	16,7	20,3	19,7	24,3
Žalbe	15,5	14,0	15,1	15,2	16,6

¹ Pri izračunavanju trajanja postupaka ne uzimaju se u obzir: predmeti u kojima je donesena međupresuda ili mjera izvođenja dokaza; mišljenja; posebni postupci (i to: besplatna pravna pomoć, određivanje troškova, ispravak presude, pobijanje presude zbog ogluhe, prigovor trećeg, tumačenje, ponavljanje postupka, ispitivanje prijedloga prvog nezavisnog odvjetnika da se preispita odluka Općeg suda, postupak oduzimanja i predmeti u vezi s imunitetom); predmeti koji su završeni rješenjem o brisanju, rješenjem o obustavi postupka ili rješenjem o vraćanju na ponovno odlučivanje Općem sudu; postupci privremene pravne zaštite, kao i žalbe u tim postupcima ili u vezi s intervencijom.

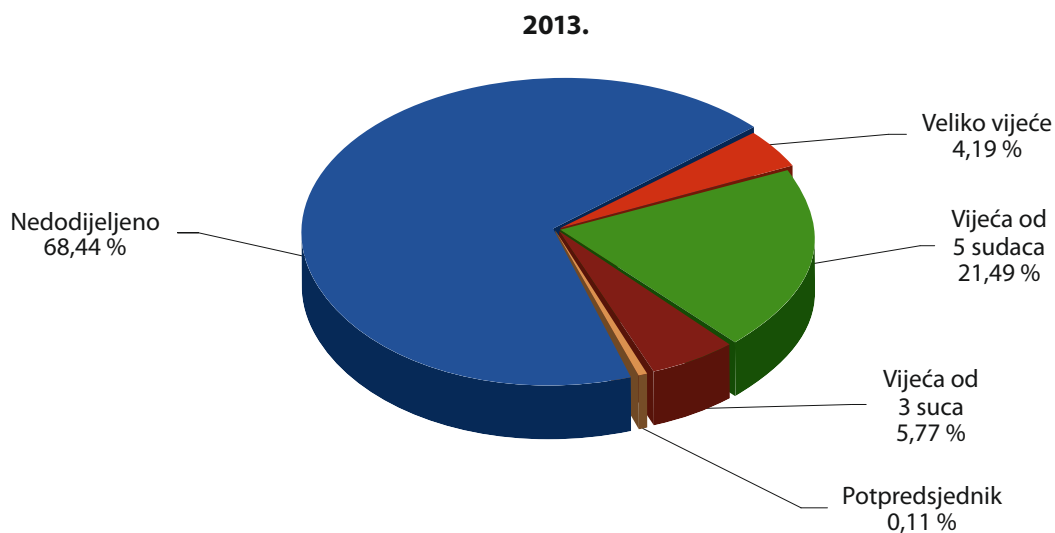
13. *Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Vrste postupaka (2009.-2013.)¹*

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Zahtjevi za prethodnu odluku	438	484	519	537	574
Izravne tužbe	170	167	131	134	96
Žalbe	129	144	195	205	211
Posebni postupci	4	3	4	9	1
Zahtjevi za mišljenje	1	1		1	2
Ukupno	742	799	849	886	884

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovoj spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

14. Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Sastav suda (2009.-2013.)¹

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Puni sastav		1			
Veliko vijeće	65	49	42	44	37
Vijeća od 5 sudaca	169	193	157	239	190
Vijeća od 3 suca	15	33	23	42	51
Predsjednik	3	4	10		
Potpredsjednik				1	1
Nedodijeljeno	490	519	617	560	605
Ukupno	742	799	849	886	884

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovoj spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

15. Razno – Ubrzani postupci (2009.-2013.)

	2009.		2010.		2011.		2012.		2013.	
	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno
Izravne tužbe				1			1			
Zahtjevi za prethodnu odluku	1	3	4	8	2	7	1	4		14
Žalbe		1				5		1		
Posebni postupci		1								
Ukupno	1	5	4	9	2	12	2	5		14

16. Razno – Hitni prethodni postupci (2009.-2013.)

	2009.		2010.		2011.		2012.		2013.	
	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno
Policijska i pravosudna suradnja u kaznenim stvarima		1								
Područje slobode, sigurnosti i pravde	2		5	4	2	5	4	1	2	3
Ukupno	2	1	5	4	2	5	4	1	2	3

17. Razno – Postupci privremene pravne zaštite (2013.)¹

	Novi postupci privremene pravne zaštite	Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	Ishod postupka	
			Odbijeno	Prihvaćeno
Pristup dokumentima		2	2	
Državne potpore		1		
Tržišno natjecanje		1	2	
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir	1		1	
Javno zdravlje		1	1	
SVEUKUPNO	1	5	6	

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta uzimajući u obzir njihovo spajanje zbog povezanosti (niz spojenih predmeta = jedan predmet).

18. Opći trend u radu Suda (1952.-2013.) – Novi postupci i presude

Godina	Novi predmeti ¹							Presude/ Mišljenja ²
	Zahtjevi za prethodnu odluku	Izravne tužbe	Žalbe	Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	Zahtjevi za mišljenje	Ukupno	Zahtjevi za privremenu pravnu zaštitu	
1953.		4				4		
1954.		10				10		2
1955.		9				9	2	4
1956.		11				11	2	6
1957.		19				19	2	4
1958.		43				43		10
1959.		46			1	47	5	13
1960.		22			1	23	2	18
1961.	1	24			1	26	1	11
1962.	5	30				35	2	20
1963.	6	99				105	7	17
1964.	6	49				55	4	31
1965.	7	55				62	4	52
1966.	1	30				31	2	24
1967.	23	14				37		24
1968.	9	24				33	1	27
1969.	17	60				77	2	30
1970.	32	47				79		64
1971.	37	59				96	1	60
1972.	40	42				82	2	61
1973.	61	131				192	6	80
1974.	39	63				102	8	63
1975.	69	61			1	131	5	78
1976.	75	51			1	127	6	88
1977.	84	74				158	6	100
1978.	123	146			1	270	7	97
1979.	106	1218				1324	6	138
1980.	99	180				279	14	132
1981.	108	214				322	17	128
1982.	129	217				346	16	185
1983.	98	199				297	11	151
1984.	129	183				312	17	165
1985.	139	294				433	23	211
1986.	91	238				329	23	174
1987.	144	251				395	21	208
1988.	179	193				372	17	238
1989.	139	244				383	19	188

>>>

Godina	Novi predmeti ¹							Presude/ Mišljenja ²
	Zahtjevi za prethodnu odluku	Izravne tužbe	Žalbe	Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	Zahtjevi za mišljenje	Ukupno	Zahtjevi za privremenu pravnu zaštitu	
1990.	141	221	15	1		378	12	193
1991.	186	140	13	1	2	342	9	204
1992.	162	251	24	1	2	440	5	210
1993.	204	265	17			486	13	203
1994.	203	125	12	1	3	344	4	188
1995.	251	109	46	2		408	3	172
1996.	256	132	25	3		416	4	193
1997.	239	169	30	5		443	1	242
1998.	264	147	66	4		481	2	254
1999.	255	214	68	4		541	4	235
2000.	224	197	66	13	2	502	4	273
2001.	237	187	72	7		503	6	244
2002.	216	204	46	4		470	1	269
2003.	210	277	63	5	1	556	7	308
2004.	249	219	52	6	1	527	3	375
2005.	221	179	66	1		467	2	362
2006.	251	201	80	3		535	1	351
2007.	265	221	79	8		573	3	379
2008.	288	210	77	8	1	584	3	333
2009.	302	143	105	2	1	553	1	376
2010.	385	136	97	6		624	3	370
2011.	423	81	162	13		679	3	370
2012.	404	73	136	3	1	617		357
2013.	450	72	161	5	2	690	1	434
Ukupno	8282	8827	1578	106	22	18.815	356	9797

¹ Bruto podaci; bez posebnih postupaka.

² Neto podaci.

19. Opći trend u radu Suda (1952.-2013.) – Novi zahtjevi za prethodnu odluku
(prema državi članici i godini)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Drugi ¹	Ukupno
1961.																			1											1
1962.																			5											5
1963.																1			5											6
1964.												2							4											6
1965.					4					2									1											7
1966.																			1											1
1967.	5				11					3						1			3											23
1968.	1				4					1		1							2											9
1969.	4				11					1						1														17
1970.	4				21					2		2							3											32
1971.	1				18					6		5				1			6											37
1972.	5				20					1		4							10											40
1973.	8				37					4		5				1			6											61
1974.	5				15					6		5							7									1		39
1975.	7			1	26					15		14				1			4									1		69
1976.	11				28					8		12							14								1			75
1977.	16			1	30		2			14		7							9								5			84
1978.	7			3	46		1			12		11							38								5			123
1979.	13			1	33		2			18		19				1			11								8			106
1980.	14			2	24		3			14		19							17								6			99
1981.	12			1	41					17		11				4			17								5			108
1982.	10			1	36					39		18							21								4			129
1983.	9			4	36		2			15		7							19								6			98
1984.	13			2	38		1			34		10							22								9			129
1985.	13				40		2			45		11				6			14								8			139
1986.	13			4	18		4	2	1	19		5				1			16								8			91
1987.	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19								9			144
1988.	30			4	34				1	38		28				2			26								16			179
1989.	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1					14			139

>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Drugi ¹	Ukupno	
1990.	17			5	34	4	2	6	21		25					4			9			2						12		141	
1991.	19			2	54	2	3	5	29		36					2			17			3						14		186	
1992.	16			3	62		1	5	15		22					1			18			1						18		162	
1993.	22			7	57	1	5	7	22		24					1			43			3						12		204	
1994.	19			4	44	2		13	36		46					1			13			1						24		203	
1995.	14			8	51	3	10	10	43		58					2			19	2		5					6	20		251	
1996.	30			4	66			4	6	24	70					2			10	6		6				3	4	21		256	
1997.	19			7	46	1	2	9	10		50					3			24	35		2				6	7	18		239	
1998.	12			7	49	3	5	55	16		39					2			21	16		7				2	6	24		264	
1999.	13			3	49	2	3	4	17		43					4			23	56		7				4	5	22		255	
2000.	15			3	47	2	3	5	12		50								12	31		8				5	4	26	1	224	
2001.	10			5	53	1	4	4	15		40					2			14	57		4				3	4	21		237	
2002.	18			8	59		7	3	8		37					4			12	31		3				7	5	14		216	
2003.	18			3	43	2	4	8	9		45					4			28	15		1				4	4	22		210	
2004.	24			4	50	1	18	8	21		48					1	2		28	12		1				4	5	22		249	
2005.	21		1	4	51	2	11	10	17		18					2	3		36	15	1	2				4	11	12		221	
2006.	17		3	3	77		1	14	17	24	34				1	1	4		20	12	2	3				1	5	2	10		251
2007.	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26	43				1		2		19	20	7	3	1			1	5	6	16		265
2008.	24		1	6	71	2	1	9	17	12	39			1	3	3	4	6	34	25	4	1				4	7	14		288	
2009.	35	8	5	3	59	2		11	11	28	29			1	4	3	10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302	
2010.	37	9	3	10	71		4	6	22	33	49			3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385	
2011.	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31	44			10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423	
2012.	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15	65			5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404	
2013.	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24	62			3	5	10	20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450	
Ukupno	739	65	34	155	2050	15	72	166	313	886	1227	5	30	23	83	84	84	2	879	429	60	116	63	5	24	83	111	561	2	8282	

¹ Predmet *Campina Melkunie*, C-265/00 (Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof).
Predmet *Miles i drugi*, C-196/09 (Odbor za pritužbe europskih škola).

20. Opći trend u radu Suda (1952.-2013.) – Novi zahtjevi za prethodnu odluku (prema državi članici i sudu)

			Ukupno
Belgija	Cour constitutionnelle	28	
	Cour de cassation	90	
	Conseil d'État	68	
	Drugi sudovi	553	739
Bugarska	Върховен касационен съд	1	
	Върховен административен съд	10	
	Drugi sudovi	54	65
Češka	Ústavní soud		
	Nejvyššího soudu	2	
	Nejvyšší správní soud	16	
	Drugi sudovi	16	34
Danska	Højesteret	33	
	Drugi sudovi	122	155
Njemačka	Bundesverfassungsgericht		
	Bundesgerichtshof	184	
	Bundesverwaltungsgericht	109	
	Bundesfinanzhof	295	
	Bundesarbeitsgericht	26	
	Bundessozialgericht	75	
	Drugi sudovi	1361	2050
Estonija	Riigikohus	5	
	Drugi sudovi	10	15
Irska	Supreme Court	23	
	High Court	23	
	Drugi sudovi	26	72
Grčka	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	51	
	Drugi sudovi	105	166
Španjolska	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	49	
	Drugi sudovi	263	313
Francuska	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	107	
	Conseil d'État	83	
	Drugi sudovi	695	886
Hrvatska	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		

>>>

			Ukupno
Italija	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	119	
	Consiglio di Stato	101	
	Drugi sudovi	1005	1227
Cipar	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Drugi sudovi	1	5
Latvija	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Drugi sudovi	9	30
Litva	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	9	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	7	
	Drugi sudovi	6	23
Luksemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	12	
	Cour administrative	10	
	Drugi sudovi	51	83
Mađarska	Kúria	15	
	Fővárosi Ítéltábla	4	
	Szegedi Ítéltábla	2	
	Drugi sudovi	63	84
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Drugi sudovi	2	2
Nizozemska	Hoge Raad der Nederlanden	239	
	Raad van State	95	
	Centrale Raad van Beroep	58	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	148	
	Tariefcommissie	35	
	Drugi sudovi	304	879
Austrija	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	98	
	Verwaltungsgerichtshof	76	
	Drugi sudovi	250	429
Poljska	Trybunał Konstytucyjny		
	Sąd Najwyższy	6	
	Naczelny Sąd Administracyjny	24	
	Drugi sudovi	30	60
Portugal	Supremo Tribunal de Justiça	3	
	Supremo Tribunal Administrativo	51	
	Drugi sudovi	62	116

>>>

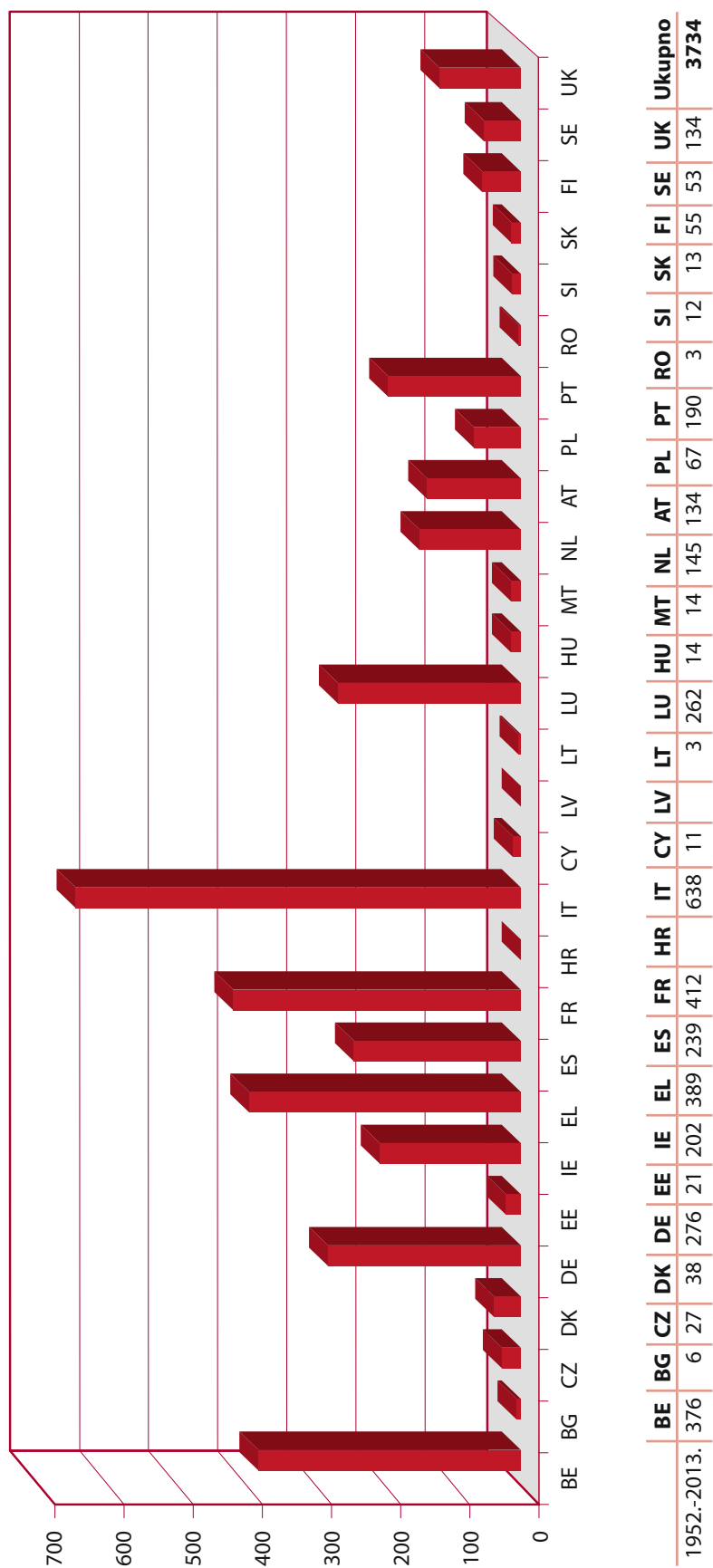
			Ukupno
Rumunjska	Înalta Curte de Casație și Justiție	6	
	Curtea de Apel	31	
	Drugi sudovi	26	63
Slovenija	Ustavno sodišče		
	Vrhovno sodišče	2	
	Drugi sudovi	3	5
Slovačka	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd	9	
	Drugi sudovi	15	24
Finska	Korkein oikeus	13	
	Korkein hallinto-oikeus	42	
	Työtuomioistuin	3	
	Drugi sudovi	25	83
Švedska	Högsta Domstolen	17	
	Högsta förvaltningsdomstolen	5	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	3	
	Drugi sudovi	81	111
Ujedinjena Kraljevina	House of Lords	40	
	Supreme Court	5	
	Court of Appeal	73	
	Drugi sudovi	443	561
Drugi	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹	1	
	Odbor za pritužbe europskih škola ²	1	2
Ukupno			8282

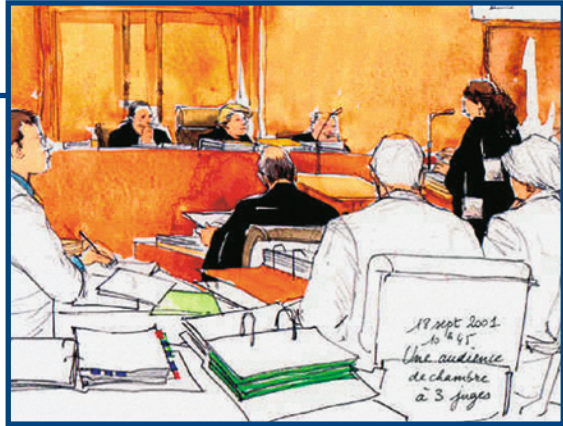
¹ Predmet *Campina Melkunie*, C-265/00.

² Predmet *Miles i drugi*, C-196/09.

21. Opći trend u radu Suda (1952.-2013.) – Nove tužbe zbog povrede obveze države članice

1952.-2013.

Poglavlje II.

Opći sud

A – Aktivnost Općeg suda u 2013.

Marc Jaeger, predsjednik

Godina 2013. obilježena je pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji i primanjem Vesne Tomljenović, prvog hrvatskog člana u sastavu Općeg suda, 4. srpnja 2013. Tom je imenovanju prethodilo ono C. Wettera, koji je stupio na dužnost 18. ožujka 2013. kao zamjena za N. Wahla, imenovanog nezavisnim odvjetnikom Suda 28. studenoga 2012. Također, 16. rujna 2013., nakon odlaska J. Azizija (sudac na Općem sudu od 1995.), V. Vadapalasa (sudac na Općem sudu od 2004.), S. Soldevile Fragosa, L. Truchota (obojica suci na Općem sudu od 2007.) i K. O'Higginsa (sudac na Općem sudu od 2008.), imenovani su njihovi nasljednici V. Kreuzschitz, E. Bieliūnas, I. Ulloa Rubio, S. Gervasoni i A. M. Collins. Naposljetku, nakon ostavke K. Jürimäe (sutkinja na Općem sudu od 2004.) i njezina imenovanja za sutkinju Suda, L. Madise stupio je na dužnost suca Općeg suda 23. listopada 2013.

Te mnogobrojne zamjene (koje čine četvrtinu članstva) također upućuju na akutnu nestabilnost od koje pati sastav Općeg suda, koji se trebao suočiti s izazovom integriranja osmero novih članova u okrilje sudbenog tijela koje broji njih 28. Koliko god osvježavajuće bile, te okolnosti neće biti bez utjecaja na aktivnost Općeg suda u 2014.

Godina 2013., kao godina djelomične zamjene sudaca do koje dolazi svake tri godine, također je obilježena izborom predsjednika, ali i prvi put potpredsjednika, H. Kanninena, kao i predsjednikâ vijeća M. E. Martins Ribeiro, S. Papasavvasa, M. Preka, A. Dittricha, S. Frimodta Nielsena, M. van der Woudea, D. Gratsiasa i G. Berardisa. Tom je prilikom ustanovljeno deveto vijeće s ciljem povećanja učinkovitosti suda.

Na statističkom planu 2013. godina bila je vrlo znakovita. S jedne strane, Opći je sud treću godinu zaredom povećao produktivnost, što je rezultat provedenih unutarnjih reformi i trajnog unapređivanja metoda rada. U 2013. tako su riješena 702 predmeta (unatoč snažnim organizacijskim naporima vezanima uz zamjenu sudaca), što godišnji prosjek riješenih predmeta u posljednje tri godine dovodi na razinu od oko 700 predmeta. Usporedbe radi, taj je prosjek u 2008. bio na razini 480 predmeta. Porast učinkovitosti u petogodišnjem razdoblju omogućio je tako povećanje produktivnosti suda za više od 45 %. S druge strane, novi predmeti brojkom od 790 dosegli su povijesni rekord, što predstavlja skok od gotovo 30 % u odnosu na 2012. Opći trend rasta broja sporova pred Općim sudom, posebno u području intelektualnog vlasništva, potvrđuje se tako na osobito vidljiv način. Iz navedenoga proizlazi da se broj neriješenih predmeta osjetno povećao, prešavši prag od 1300 predmeta (točno 1325). Naposljetku, što se tiče trajanja postupaka, iako se ono – općenito gledajući (to jest uključujući predmete u kojima je odlučeno rješenjem) – produljilo za približno 10 % (i sada iznosi 26,9 mjeseci), valja istaknuti da se u pogledu predmeta u kojima je odlučeno presudom može zamijetiti skraćenje na mjesečnoj razini u odnosu na 2012., s prosječnim trajanjem od 30,6 mjeseci.

Analiza tih različitih elemenata otkriva, međutim, da Opći sud, unatoč tome što su koraci koje je poduzeo s ciljem poboljšanja svoje učinkovitosti donijeli plodove, ne upravlja ni stabilnošću svog sastava ni svojim radnim opterećenjem. Tako nadležne institucije Unije više ne ikad moraju spoznati neizostavnu potrebu da Općem sudu pruže sredstva koja će mu omogućiti da ispuni svoju temeljnu zadaću, a to je osiguravanje prava na učinkovitu sudsku zaštitu, koja pred sud postavlja zahtjeve kako u pogledu kvalitete i intenzivnosti sudskog nadzora tako i u pogledu brzine.

Novi tekst Poslovnika Općeg suda, koji će biti podnesen Vijeću Europske unije početkom 2014. godine, omogućit će osuvremenjivanje njegova postupka, kao i novi rast učinkovitosti. Očito

je, međutim, da ne može biti riječ o odgovoru koji bi mogao ukloniti postojeći vidljiv jaz između kapaciteta suda za rješavanje predmeta i masovnosti sporova koji mu se upućuju.

Na sljedećim stranicama daje se pregled, nužno selektivan, razvoja sudske prakse u 2013. godini, koji ilustrira važnost funkcije europskog suda prilikom rješavanja izravnih tužbi, kako u gospodarskom području tako i u sektorima poput javnog zdravlja, zajedničke vanjske i sigurnosne politike ili okoliša.

I. Sporovi o zakonitosti

Dopuštenost tužbi na temelju članka 263. UFEU-a

1. Pojam akta koji se može pobijati

U predmetu *European Dynamics Luxembourg i dr./OHIM* (rješenje od 12. rujna 2013., T-556/11) Opći je sud imao priliku izjasniti se o pitanju predstavlja li odluka predsjednika Ureda za usklađivanje na unutarnjem tržištu (žigovi i dizajni) (OHIM) o dodjeli predmetnog ugovora drugim ponuditeljima, donesena u okviru otvorenog postupka javne nabave, akt koji se može pobijati tužbom za poništenje, što je OHIM osporavao.

Opći sud ponajprije ističe da druga rečenica članka 263. stavka 1. UFEU-a predstavlja novu odredbu primarnog prava, na temelju koje sud Europske unije također ispituje zakonitost akata tijela, ureda ili agencija Unije koji bi mogli proizvesti pravne učinke prema trećima. Ta odredba namijenjena je popunjavanju važne praznine u tekstu nekadašnjeg članka 230. stavka 1. UEZ-a, izričitim određivanjem da sud Unije, uz akte institucija Unije u smislu članka 13. UFEU-a, nadzire i zakonitost pravno obvezujućih akata tijela, ureda ili agencija Unije. Valja ustvrditi da je na temelju članka 115. stavka 1. Uredbe (EZ) br. 207/2009¹ OHIM tijelo Unije u smislu druge rečenice članka 263. stavka 1. UFEU-a. Prema tome, Opći je sud nadležan odlučivati o tužbama podnesenima protiv akata OHIM-a koji bi mogli proizvesti pravne učinke prema trećima, među kojima su i akti njegova predsjednika u području javne nabave.

Opći sud zatim podsjeća da članak 122. stavak 1. Uredbe br. 207/2009 predviđa da „Komisija provjerava zakonitost onih akata predsjednika Ureda u odnosu na koje pravo Zajednice ne predviđa nikakvu provjeru zakonitosti od strane nekog drugog tijela”. Tako je područje primjene te odredbe uvjetovano nepostojanjem nadzora nad zakonitošću akata predsjednika OHIM-a od strane nekog drugog tijela. Opći sud, međutim, ocjenjuje da bi on sam trebao biti smatran takvim „drugim tijelom” u mjeri u kojoj izvršava navedeni nadzor. Od stupanja na snagu članka 263. UFEU-a, cilj koji se sastoji u pribavljanju odluke Europske komisije ne bi li se akti tijela, ureda ili agencija, makar i posredno, podvrgnuli nadzoru zakonitosti od strane suda Unije izgubio je svoj smisao i ne može opravdati tobože obvezujuću narav postupka iz članka 122. Uredbe br. 207/2009 kao faze koja prethodi upućivanju predmeta sudu Unije.

2. Pojam regulatornog akta koji ne podrazumijeva provedbene mjere

U 2013. Opći je sud dao važna pojašnjenja u vezi s pojmom regulatornog akta koji ne podrazumijeva provedbene mjere, u smislu članka 263. stavka 4. UFEU-a.

¹ Uredba Vijeća (EZ) br. 207/2009 od 26. veljače 2009. o žigu Zajednice (SL L 78, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 226.).

U rješenju od 5. veljače 2013., *BSI/Vijeće* (T-551/11), u povodu zahtjeva za poništenje Provedbene uredbe (EU) br. 723/11² o proširenju antidampinške pristojbe uvedene Uredbom (EZ) br. 91/2009³, nakon što je prethodno utvrdio da je pobijana uredba regulatorni akt u smislu članka 263. stavka 4. UFEU-a, Opći je sud istaknuo da je, u okviru analize pojma regulatornog akta koji ne podrazumijeva provedbene mjere, potrebno uzeti u obzir cilj kojem teži članak 263. stavak 4. UFEU-a. Taj se cilj sastoji u tome da se fizičkim ili pravnim osobama omogući podnošenje tužbe protiv regulatornih akata koji se na njih izravno odnose i koji ne podrazumijevaju provedbene mjere, ne bi li se izbjegle situacije u kojima su osobe prinuđene povrijediti pravo da bi ostvarile pristup sudu.

U predmetnom slučaju Opći je sud ocijenio da pobijana uredba podrazumijeva provedbene mjere u smislu članka 263. stavka 4. UFEU-a jer su odluke nadležnih nacionalnih carinskih tijela koje je tužitelj zaprimio u svakom slučaju donesene primjenom te uredbe. Cilj kojemu teži navedena odredba ne dovodi u pitanje taj zaključak, u mjeri u kojoj je tužitelj načelno mogao, bez potrebe da prethodno povrijedi pobijanu uredbu, osporavati nacionalne mjere za njezinu provedbu i, u tom okviru, istaknuti nezakonitost Uredbe pred nacionalnim sudovima koji, prije donošenja odluke, mogu pribjeći odredbi članka 267. UFEU-a. Jednako vrijedi u pogledu argumenta tužitelja prema kojem je zaštita njegovih pojedinačnih prava ugrožena jer mu zahtjev za prethodnu odluku, predviđen člankom 267. UFEU-a, ne osigurava učinkovitu i potpunu sudsku zaštitu. Naime, prema ustaljenoj sudskoj praksi, sudovi Unije ne mogu, a da pritom ne prekorače granice svoje nadležnosti, tumačiti pretpostavke pod kojima pojedinac može podnijeti tužbu protiv neke uredbe tako da dovedu do zanemarivanja tih pretpostavki, koje su izričito predviđene Ugovorom, čak i u svjetlu prava na učinkovitu sudsku zaštitu.

Opći sud također se našao pozvanim protumačiti taj pojam u presudi od 7. ožujka 2013., *Bilbaína de Alquitranes i dr./ECHA* (T-93/10, podnesena žalba), u povodu tužbe za poništenje odluke Europske agencije za kemikalije (ECHA) kojom se smola visokotemperaturnog katrana kamenog ugljena identificira kao posebno zabrinjavajuća tvar koja ispunjava kriterije iz članka 57. točaka (a), (d) i (e) Uredbe (EZ) br. 1907/2006⁴.

Opći sud podsjeća da pojam regulatornog akta u smislu članka 264. stavka 4. UFEU-a treba razumjeti tako da obuhvaća svaki akt opće primjene osim zakonodavnih akata. Takav je slučaj i s odlukom poput one u navedenom predmetu. Ona je općeg karaktera jer se primjenjuje na određene situacije i proizvodi pravne učinke prema kategoriji osoba promatranih na općenit i apstraktan način, to jest, među ostalim, prema svakoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja ulazi u područje primjene članka 31. stavka 9. točke (a) i članka 34. točke (a) Uredbe br. 1907/2006. K tome, takva odluka ne predstavlja zakonodavni akt jer nije donesena ni u redovnom ni u posebnom zakonodavnom postupku, u smislu članka 289. stavaka 1. i 3. UFEU-a. Naposljetku, pobijani akt, donesen na temelju članka 59. Uredbe br. 1907/2006, ne podrazumijeva nijednu provedbenu mjeru

² Provedbena uredba Vijeća (EU) br. 723/2011 od 18. srpnja 2011. o proširenju konačne antidampinške pristojbe uvedene Uredbom (EZ) br. 91/2009 o uvozu određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje podrijetlom iz Narodne Republike Kine na uvoz određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje poslanih iz Malezije, bez obzira na to imaju li deklarirano podrijetlo iz Malezije ili ne (SL L 194, str. 6.).

³ Uredba Vijeća (EZ) br. 91/2009 od 26. siječnja 2009. o uvođenju konačne antidampinške pristojbe na uvoz određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje podrijetlom iz Narodne Republike Kine (SL L 29, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 82., str. 72.).

⁴ Uredba (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) i osnivanju Europske agencije za kemikalije te o izmjeni Direktive 1999/45/EZ i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EEZ) br. 793/93 i Uredbe Komisije (EZ) br. 1488/94 kao i Direktive Vijeća 76/769/EEZ i direktiva Komisije 91/155/EEZ, 93/67/EEZ, 93/105/EZ i 2000/21/EZ (SL L 396, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 23., str. 3.).

jer identifikacija posebno zabrinjavajuće tvari stvara obvezu obavješćavanja, bez potrebe za nekim drugim dodatnim mjerama.

S druge strane, Opći sud primjećuje da članak 263. stavak 1. UFEU-a izričito spominje ispitivanje zakonitosti akata tijela, ureda ili agencija Unije koji bi mogli proizvesti pravne učinke prema trećima. Autori Ugovora tako su izrazili svoju namjeru da i akte ECHA-e, kao tijela Unije, načelno podvrgnu nadzoru suda Unije. Štoviše, uloga ECHA-e, definirana u članku 75. stavku 1. Uredbe br. 1907/2006 kao upravljanje i, u određenim slučajevima, provođenje tehničkih, znanstvenih i upravnih aspekata navedene uredbe te osiguravanje usklađenosti u pogledu tih aspekata na razini Unije, ne isključuje mogućnost donošenja regulatornog akta.

Naposljetku, u predmetu *Altadis/Komisija* (rješenje od 9. rujna 2013., T-400/11) odlučivalo se o zahtjevu za djelomično poništenje odluke Komisije kojom je sustav potpora koji dopušta poreznu amortizaciju financijskog ugleda kod stjecanja inozemnih udjela proglašen nespojivim s unutarnjim tržištem. Komisija je tvrdila da je na temelju pobijane odluke trebalo donijeti više nacionalnih provedbenih mjera, i to, među ostalim, da je nacionalni zakonodavac trebao ukinuti sporni sustav, a porezna tijela ishoditi od korisnika povrat nezakonitih potpora dodijeljenih na temelju tog sustava te prihvatiti ili odbiti priznanje porezne olakšice.

Opći sud ističe da je na temelju članka 288. stavka 4. UFEU-a odluka poput one u predmetnom slučaju obvezujuća u svim svojim dijelovima isključivo za adresate koji su u njoj navedeni. Prema tome, obveze odbijanja dodjele koristi iz spornog sustava, ukidanja dodijeljenih poreznih olakšica i povrata potpora isplaćenih na temelju tog sustava obvezujući su pravni učinci pobijane odluke za državu članicu kojoj je upućena. Pobijana odluka nije, međutim, proizvodila takve pravne učinke prema korisnicima spornog sustava. Člankom 1. stavkom 1. pobijane odluke nisu definirane posljedice koje nespojivost spornog sustava s unutarnjim tržištem ima za svakog od korisnika navedenog sustava jer proglašavanje nespojivosti nije donosilo nikakvu zabranu ili nalog tim korisnicima. K tome, utjecaj nespojivosti na svakoga od njih nije bio nužno jednak. Posljedice nespojivosti stoga su trebale biti individualizirane pravnim aktima nadležnih nacionalnih tijela, poput rješenja o odmjeravanju poreza koje, u smislu članka 263. stavka 4. UFEU-a, predstavlja mjeru provedbe članka 1. stavka 1. pobijane odluke. U tom kontekstu nije važno to što država članica u ovom slučaju nije raspolagala diskrecijskim pravom prilikom provedbe pobijane odluke jer, iako je nepostojanje diskrecijskog prava kriterij koji treba ispitivati prije ispitivanja ispunjenosti pretpostavke izravnog utjecaja na tužitelja, postojanje akta koji ne podrazumijeva provedbene mjere predstavlja pretpostavku različitu od one koja se odnosi na izravni utjecaj.

Primjena pravila o tržišnom natjecanju na poduzetnike

1. Općenito

(a) Pritužba – Preispitivanje

Spojeni predmeti *BVGD/Komisija* (presuda od 11. srpnja 2013., T-104/07 i T-339/08) dali su priliku Općem sudu očitovati se o mogućnosti da Komisija, nakon odluke o odbacivanju pritužbe, pokrene dodatni postupak da bi preispitala okolnosti koje su bile predmet navedene odluke. Povod tim predmetima dala je pritužba koju je Komisiji podnijela Belgische Vereniging van handelaars in- en uitvoerders geslepen diamant (BVGD), belgijska udruga trgovaca, uvoznika i izvoznika brušenih dijamantata, protiv društva koje obavlja aktivnost u tom sektoru. BVGD se pritužio na činjenicu da su sporazumi koje je navedeno društvo sklopilo sa svojim klijentima s ciljem uspostave sustava opskrbe brušenim dijamantima bili protivni člancima 101. i 102. UFEU-a. Nakon što je tu pritužbu odbacila s osnove nepostojanja interesa Zajednice da istu provjerava, Komisija je u svjetlu presude

od 11. srpnja 2007., *Alrosa/Komisija*⁵, koju je u međuvremenu donio Opći sud, odlučila preispitati prigovor koristeći se u tu svrhu dodatnim postupkom.

Pozvan da ispita navod tužitelja prema kojem Komisija nije ovlaštena preispitivati odluke osim kada se njima nameće kakav teret ili sankcija, što nije bio slučaj u ovom predmetu, Opći je sud podsjetio da je još u ranim presudama suda priznato opće pravno načelo, utemeljeno na pravima država članica, prema kojem administracija ima mogućnost preispitati i, prema potrebi, povući pojedinačni upravni akt. Povlačenje nezakonitog upravnog akta koji je povoljan ili je stvorio subjektivna prava također je moguće pod uvjetom da institucija koja to čini postupi u skladu sa zahtjevima koji se tiču poštovanja razumnog roka i zaštite legitimnih očekivanja osobe kojoj je akt pogodio, a koja se mogla pouzdati u njegovu zakonitost.

Komisiji se, k tome, ne može prigovoriti to što nije povukla početnu odluku o odbacivanju i potom donijela novu jer bi takvo povlačenje bilo protivno sudskoj praksi koja se odnosi na načelo povlačenja upravnih akata. Naime, čak i ako predmetni akt ne daje subjektivna prava, kakav je slučaj s odlukom o odbacivanju, sud Unije, osobito se oslanjajući na načela dobre uprave i pravne sigurnosti, ograničava mogućnost povlačenja isključivo na nezakonite akte. S obzirom na to da je samo jedna od osnova za odluku o odbacivanju povučena, a zatim poništena gore navedenom presudom *Alrosa/Komisija*, dodatni postupak mogao se odnositi samo na tu osnovu te bi odluka o odbacivanju mogla biti povučena samo u slučaju da je Komisija iz nepostojanja obveza društava stranaka spornog sporazuma izvela potrebu za provedbom istrage o tom sporazumu, čime bi predmetna nezakonitost utjecala na odluku o odbacivanju pritužbe. Postupajući na taj način, Komisija nije zamijenila postupovne elemente povlačenja za meritum predmeta obilježen nepostojanjem dostatnog interesa Zajednice, nego je jednostavno ispitala je li u predmetnom slučaju bio ispunjen uvjet za povlačenje akta, to jest njegova nezakonitost.

(b) Pretrage – Zakonitost sustava pretraga (članak 20. stavak 4. Uredbe (EZ) br. 1/2003)

Spojeni predmeti *Deutsche Bahn i dr./Komisija* (presuda od 6. rujna 2013., T-289/11, T-290/11 i T-521/11, podnesena žalba) pružili su Općem sudu priliku ocijeniti zakonitost sustava pretraga ustanovljenog člankom 20. stavkom 4. Uredbe (EZ) br. 1/2003⁶, u okviru tužbi podnesenih protiv više odluka Komisije koje se odnose na sektor željezničkog prometa, a kojima je tužiteljima naloženo podvrgnuti se pretragama. Potonji su istaknuli da se pobijanim odlukama, u mjeri u kojoj su donesene bez prethodnog sudske naloga, vrijeđaju jamstva koja proizlaze iz načela nepovredivosti doma. U tom su kontekstu također uložili prigovor nezakonitosti koji se osobito odnosi na gore navedenu odredbu Uredbe br. 1/2003.

U tom pogledu Opći sud prije svega ocjenjuje da izvršavanje ovlasti pretrage poduzetnika koja je Komisiji dodijeljena tom odredbom predstavlja očito uplitanje u njegovo pravo na poštovanje privatnog života, doma i komuniciranja. Međutim, sustav ustanovljen Uredbom br. 1/2003, osobito njezinim člankom 20. stavkom 4., pruža prikladna i dostatna jamstva koja dovoljno strogo ograničavaju ovlasti Komisije posredstvom pet kategorija jamstava koja mogu nadomjestiti nepostojanje prethodnog sudske naloga. Opći je sud ustvrdio da je sustav ustanovljen Uredbom br. 1/2003 u predmetnom slučaju primijenjen tako da je osigurano svih pet spomenutih kategorija

⁵ T-170/06, *Recueil*, str. II-2601.

⁶ Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2012. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima (101. UFEU-a) i (102. UFEU-a) (SL L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.).

jamstava. Među ostalim, odluke o pretrazi uključivale su elemente predviđene člankom 20. stavkom 4. Uredbe br. 1/2003.

Kao prvo, u odluci o pretrazi treba naznačiti predmet i svrhu pretrage, odrediti datum njezina početka te upozoriti na kazne predviđene u člancima 23. i 24. Uredbe br. 1/2003, kao i na mogućnost da se protiv te odluke podnese tužba sudu Unije. U obrazloženju odluke također treba naznačiti hipoteze i pretpostavke koje Komisija želi provjeriti. Kao drugo, dokumenti koji nisu poslovne naravi, to jest oni koji se ne odnose na aktivnost poduzetnika na tržištu, isključeni su iz pretrage i poduzetnici nad kojima se provodi pretraga naložena odlukom imaju mogućnost korištenja pravne pomoći odnosno pravo na očuvanje tajnosti komunikacije između odvjetnika i stranke. S druge strane, Komisija ne može obvezati poduzetnika o kojem jer riječ na davanje odgovora kojima bi bio doveden do priznanja postojanja povrede koju je Komisija dužna dokazati. To se načelo primjenjuje i na pitanja koja bi istražitelji mogli postaviti tijekom pretrage koja se provodi na temelju članka 20. stavka 4. Uredbe br. 1/2003. Kao treće, Komisija ne raspolaže značajnim sredstvima prisile koja bi u stvarnosti onemogućila opiranje pretrazi na temelju članka 20. stavka 6. Uredbe br. 1/2003. Tako agenti Komisije ne mogu pristupiti prostorijama i opremi uz uporabu sile, prisiliti zaposlenike poduzetnika da im omoguće takav pristup ni izvršiti pretres bez odobrenja odgovornih osoba poduzetnika. Kao četvrto, Komisija ima obvezu zatražiti pomoć nacionalnih tijela države na čijem području treba izvršiti pretragu. Taj postupak podrazumijeva uspostavljanje nadzornih mehanizama, prema potrebi sudskih, na razini države članice o kojoj je riječ. Naposljetku, ograničavanje uplitanja koje predstavlja pretraga također se oslanja na nadzor zakonitosti odluke kojom se pretraga nalaže *a posteriori* od strane suda Unije, koji je posebno važan jer je njime moguće nadomjestiti nepostojanje prethodnog sudskog naloga.

(c) Sudski nadzor – Puna nadležnost

U presudi od 16. rujna 2013., *Galp Energía España i dr./Komisija* (T-462/07, podnesena žalba), Opći je sud pojasnio da nemogućnost da se u okviru nadzora zakonitosti uzme u razmatranje element koji nije sadržan u pobijanoj odluci, poput izjave direktora prodaje bitumena tvrtke Petrogal Española, SA (kasnije Galp Energía España, SA), koja je u predmetnom slučaju priložena tužbi, ne vrijedi u okviru pune nadležnosti.

Takva nadležnost omogućava Općem sudu da izmijeni pobijani akt vodeći računa o svim činjenicama koje su stranke iznijele. Iz navedenog proizlazi da se nemogućnost Komisije da prilikom nadzora zakonitosti izmijeni svoje obrazloženje ne protivi tomu da Opći sud u okviru izvršavanja svoje pune nadležnosti uzme u obzir spornu izjavu na temelju koje je moguće dokazati da su tužitelji znali za jedan od elemenata povrede, imajući u vidu to da su svi elementi spisa bili predmet kontradiktorne rasprave između stranaka.

To je još više tako stoga što ocjena primjerenosti visine iznosa novčane kazne može opravdati izlaganje i uzimanje u razmatranje dodatnih činjeničnih elemenata spomen kojih u odluci kao takvoj nije nužan na temelju obveze obrazlaganja predviđene u članku 296. UFEU-a. Takav je slučaj osobito s onim elementima koji se tiču određenih nezakonitih djelovanja u predmetnom razdoblju koja se poduzetniku stavljaju na teret. K tome, nije isključeno da se dodatni činjenični elementi mogu ticati i utvrđenja povrede. Naime, puna nadležnost, koja Općem sudu omogućava uzeti u obzir takve elemente, može se izvršavati čak i ako se istaknuti prigovor odnosi na utvrđenje povrede jer takav prigovor, ako je utemeljen, može dovesti do izmjene iznosa novčane kazne. Nadalje, izvršavanje pune nadležnosti, uključujući i slučaj u kojem je sporno utvrđenje povrede, Općem sudu omogućava da smanji iznos novčane kazne čak i ako poništenje odluke, makar i djelomično, ne bi bilo moguće. Takav je slučaj, primjerice, kada pojedini elementi na kojima Komisija temelji svoju tvrdnju o sudjelovanju tužitelja u povredi nisu dokazani, ali zaključak

o tome nije takve prirode da bi opravdao poništenje pobijane odluke, nego samo smanjenje visine novčane kazne, kako bi se uzelo u obzir manje aktivno i manje redovito sudjelovanje tužitelja u počinjenju povrede.

(d) Razuman rok – Sudski postupak

U presudi od 16. rujna 2013., *CEPSA/Komisija* (T-497/07, podnesena žalba), Opći je sud ocijenio da je prigovor koji se odnosi na nerazumno trajanje sudskog postupka nedopušten kada je podnesen u okviru tužbe kojom je pokrenut postupak za koji se tvrdi da je njime povrijeđeno načelo suđenja u razumnom roku. U protivnom, sudsko bi vijeće koje odlučuje o tužbi bilo prisiljeno prilikom ispitivanja prigovora oglasiti se o pogrešnosti ili nezakonitosti vlastitog postupanja, što bi kod tužitelja moglo izazvati opravdanu sumnju u njegovu nepristranost. Opći je sud, k tome, istaknuo da u predmetnom slučaju nedopuštenost prigovora o kojemu je riječ ni na koji način ne vrijeđa pravo tužitelja na pristup sudu jer on takav prigovor može istaknuti u okviru žalbe protiv presude ili tužbe zbog izvanugovorne odgovornosti na temelju članaka 268. i 340. TFEU-a.

2. Doprimosi sudskoj praksi u području primjene članka 101. UFEU-a

(a) Dokaz o postojanju usklađenog djelovanja

Predmet *Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto/Komisija* (presuda od 12. travnja 2013., T-401/08⁷) omogućio je Općem sudu pojasniti opseg tereta dokazivanja koji je na Komisiji prilikom utvrđivanja postojanja usklađenog djelovanja.

U tom pogledu Opći sud podsjeća da je, u slučaju da se zaključak Komisije o postojanju usklađenog djelovanja između poduzetnika temelji na pretpostavci kako se činjenice utvrđene u njezinoj odluci ne mogu objasniti drukčije nego usklađenošću, zainteresiranim poduzetnicima dovoljno da dokažu okolnosti koje bacaju drukčije svjetlo na činjenice koje je Komisija utvrdila, omogućujući tako da se njezino objašnjenje činjenica zamijeni drugim. To se načelo, međutim, ne primjenjuje kada se dokazivanje usklađenosti između poduzetnika ne temelji na pukoj konstataciji o paralelnom djelovanju na tržištu, nego na elementima iz kojih proizlazi da su djelovanja bila rezultat usklađenosti. U tim okolnostima na zainteresiranim poduzetnicima nije samo iznijeti drukčije objašnjenje činjenica koje je utvrdila Komisija nego i osporiti postojanje tih činjenica koje su utvrđene na osnovi dokaza koje je Komisija predložila.

S obzirom na navedeno, Opći je sud ocijenio da je u predmetnom slučaju, prije ocjenjivanja postoje li objašnjenja o paralelnom djelovanju koja ne uključuju postojanje usklađenosti, bilo potrebno ispitati je li Komisija potvrdila postojanje povrede u obliku nacionalnih teritorijalnih ograničenja sadržanih u spornim sporazumima, koja se imputira tužitelju, dokazima koji nadilaze puku konstataciju o paralelnom djelovanju. Opći sud naglašava da takvo ispitivanje prethodi onomu o osnovanosti objašnjenja koja ne uključuju postojanje usklađenosti jer, ako dovede do zaključka da su traženi dokazi ponuđeni u pobijanoj odluci, navedena objašnjenja, čak i ako bi bila vjerojatna, ne bi pobila utvrđenje o postojanju povrede.

Što se tiče dokazne vrijednosti elemenata koje je Komisija istaknula radi dokazivanja usklađenog djelovanja, ne oslanjajući se na paralelna djelovanja društava za kolektivno ostvarivanje o kojima

⁷ Ovaj predmet pripada skupini od 22 predmeta koji se odnose na uvjete upravljanja pravima na javno izvođenje glazbenih djela i na uvjete dodjele licencija od društava za kolektivno ostvarivanje. Pobijana je odluka, u dijelu koji se tiče tužitelja, poništena u 21 od tih predmeta.

je riječ, Opći je sud, među ostalim, istaknuo da je sama Komisija, u pogledu rasprava koje su se odvijale između navedenih društava u sklopu aktivnosti što ih vodi Međunarodna konferencija društava autora i skladatelja (CISAC), naglasila da se pobijanom odlukom ne zabranjuju sustav uzajamnog zastupanja između društava za kolektivno ostvarivanje ni ma kakav oblik teritorijalnog ograničavanja mandata koje si međusobno podjeljuju ta društva. Komisija društvima za kolektivno ostvarivanje ne zamjera ni to što su pristupila određenoj suradnji u okviru aktivnosti koje vodi CISAC. Komisijina kritika odnosi se na usklađenost pristupa svih navedenih društava prema teritorijalnim ograničenjima. Prema tome, činjenica da su se društva za kolektivno ostvarivanje sastajala u okviru aktivnosti koje vodi CISAC-a te da su između njih postojali određeni oblici suradnje ne predstavlja kao takva indiciju o zabranjenoj usklađenosti. Naime, kada kontekst u kojemu se odvijaju sastanci poduzetnika osumnjičenih za povredu prava tržišnog natjecanja pokazuje da su ti sastanci bili potrebni radi kolegijalnog rješavanja pitanja koja se ne odnose na povredu tog prava, Komisija ne može predmnijevati da su takvi sastanci bili namijenjeni usklađivanju djelovanja protivnih tržišnom natjecanju. U tom pogledu Opći je sud ocijenio da Komisija nije pružila nijedan dokaz u prilog tvrdnji da su se sastanci koje je organizirao CISAC i na kojima je tužitelj sudjelovao odnosili na ograničavanje tržišnog natjecanja u obliku nacionalnih teritorijalnih ograničenja.

Što se tiče vjerojatnosti objašnjenja o paralelnom djelovanju društava za kolektivno ostvarivanje koja ne uključuju postojanje usklađenosti, Opći je sud, među ostalim, ocijenio da Komisija nije mogla pobiti objašnjenje o paralelnom djelovanju tih društava koje je ponudio tužitelj, opravdavajući to djelovanje potrebom borbe protiv nezakonitog korištenja glazbenih djela te se oslanjajući na jednostavnu tvrdnju da nisu postojala tehnička rješenja koja bi omogućila da se oblici korištenja obuhvaćeni pobijanom odlukom prate na daljinu. U tom pogledu Komisija je dužna prilikom iznošenja primjera kojima bi opovrgnula prihvatljivost teze zainteresiranog poduzetnika dokazati njihovu prikladnost. Nadalje, Komisija nije mogla tom poduzetniku prigovoriti to da nije pružio više objašnjenja kada je upravo njezina dužnost podastrijeti dokaze o povredi. Prema tome, ako Komisija u upravnom dijelu postupka smatra da predmetni poduzetnik nije dostatno potkrijepio svoje objašnjenje, mora provesti ispitivanje spisa ili zaključiti da zainteresirani subjekt nije bio u mogućnosti dati potrebne podatke. Opći je sud tako ocijenio da iz pobijane odluke ne proizlazi da je nedostatnost analize koju je provela Komisija posljedica činjenice da od društava za kolektivno ostvarivanje ili od CISAC-a, kojeg su ta društva članovi, nije mogla pribaviti elemente koji su joj bili potrebni da bi ispitala postoje li prihvatljiva objašnjenja za paralelno ponašanje društava za kolektivno ostvarivanje.

(b) Sudjelovanje u jedinstvenoj povredi

i. Narušavanje tržišnog natjecanja

U presudi od 16. rujna 2013., *Wabco Europe i dr./Komisija* (T-380/10), koja se tiče zabranjenih sporazuma na belgijskom, njemačkom, francuskom, talijanskom, nizozemskom i austrijskom tržištu sanitarne opreme za kupaonice, Opći je sud odbio argumente Komisije istaknute tijekom rasprave prema kojima nije bila dužna utvrditi narušavanje tržišnog natjecanja koje je rezultiralo iz svakog pojedinog sastanka udruženja jer su keramički proizvodi bili jedna od podskupina proizvoda obuhvaćenih jedinstvenom povredom. Takva ocjena Komisiju ne oslobađa obveze utvrditi narušenost tržišnog natjecanja u odnosu na svaku od triju podskupina proizvoda obuhvaćenih tom povredom. Naime, ako postoji jedinstvena povreda koja se sastoji u sporazumima i usklađenim djelovanjima koji su, iako se odnose na različita dobra, usluge ili područja, dio jedinstvenog plana koji poduzetnici ostvaruju radi postizanja jedinstvenog cilja protivnog tržišnom natjecanju, utvrđivanje takve povrede ne može zanemariti prethodni uvjet postojanja narušenog tržišnog natjecanja u pogledu svakog od proizvoda obuhvaćenih jedinstvenom povredom.

ii. Pojam ponovljene povrede

U predmetu *Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisija* (presuda od 17. svibnja 2013., T-147/09 i T-148/09) Opći je sud dobio priliku, nakon što je u predmetnom slučaju odbio kvalificirati predmetnu povredu kao jedinstvenu i kontinuiranu, izjasniti se o osnovanosti njezina kvalificiranja kao jedinstvene i ponovljene povrede.

U tom pogledu Opći sud navodi da se pojam ponovljene povrede razlikuje od pojma kontinuirane povrede, što se dodatno potvrđuje uporabom veznika „ili” u članku 25. stavku 2. Uredbe 1/2003. Kada se može utvrditi da je sudjelovanje poduzetnika u povredi prekinuto i da je on sudjelovao u počinjenju povrede prije i nakon tog prekida, ta se povreda može smatrati kao ponovljena ako, kao i u slučaju kontinuirane povrede, postoji jedinstven cilj kojem poduzetnik teži prije i nakon prekida, o čemu je moguće izvesti zaključak iz istovjetnosti ciljeva na koje su usmjerena djelovanja o kojima je riječ, predmetnih proizvoda, poduzetnika koji su sudjelovali u tajnom dogovoru, glavnih metoda za provedbu tog dogovora, fizičkih osoba koje su umiješane za račun poduzetnika i, naposljetku, zemljopisnog područja na kojem se odvijaju navedena djelovanja. Povreda je u tom slučaju jedinstvena i ponovljena te, iako Komisija može izreći novčanu kaznu za cjelokupno razdoblje nezakonitog djelovanja, isto ne može učiniti za razdoblje tijekom kojeg je povreda bila prekinuta. Tako se različiti pojavni oblici povrede u kojima sudjeluje isti poduzetnik, ali za koje nije moguće dokazati postojanje zajedničkog cilja, ne mogu smatrati jedinstvenom povredom, bilo kontinuiranom ili ponovljenom, nego predstavljaju različite povrede. Imajući u vidu navedena razmatranja, Opći je sud zaključio da ga u predmetnom slučaju Komisijino pogrešno kvalificiranje povrede kao kontinuirane ne sprečava da tu povredu prekvalificira u ponovljenu, imajući u vidu činjenične elemente koji proizlaze iz upravnog spisa, a na temelju kojih je donesena pobijana odluka.

(c) Izračun novčane kazne

i. Trajanje povrede

U presudi od 13. rujna 2013., *Total Raffinage Marketing/Komisija* (T-566/08, podnesena žalba), koja se tiče zabranjenih sporazuma na tržištu parafinskog voska, Opći je sud primijetio da je Komisija prilikom utvrđivanja trajanja sudjelovanja tužitelja u počinjenju povrede, sukladno stavku 24. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni iz 2006.⁸, izjednačila njegovo sudjelovanje u trajanju od sedam mjeseci i dvadeset i osam dana s cjelogodišnjim sudjelovanjem, učinivši to i u odnosu na druga dva društva koja su sudjelovala u zabranjenom sporazumu, kod kojih je sudjelovanje u počinjenju povrede trajalo jedanaest mjeseci i dvadeset dana odnosno jedanaest mjeseci i dvadeset sedam dana, što je predstavljalo istovjetno postupanje u različitim okolnostima. S obzirom na to da je jedini razlog za takvo postupanje Komisije metoda izračuna predviđena u stavku 24. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni iz 2006., ono se ne može smatrati objektivno opravdanim. Imajući u vidu da je cilj te odredbe osigurati da iznos novčane kazne bude razmjern trajanju sudjelovanja u počinjenju povrede, ona ne može predstavljati objektivno opravdanje za nejednako postupanje, u mjeri u kojoj je njezina stroga primjena u predmetnom slučaju dovela do utvrđenja trajanja koje je očito neproporcionalno, kako u odnosu na stvarno trajanje sudjelovanja tužitelja u zabranjenom sporazumu tako i u odnosu na postupanje prema ostalim sudionicima.

⁸ Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 58.).

ii. Suradnja

– Privilegij od samooptuživanja

Predmet u kojem je donesena gore navedena presuda *Galp Energia España i dr./Komisija* Općem je sudu dao priliku naglasiti da, u uvjetima u kojima Komisija ne može naložiti poduzetniku davanje odgovora koji bi ga naveli na priznanje postojanja povrede koju je ona dužna dokazati, rizik za poduzetnika da ne izvuče punu korist iz Obavijesti o suradnji iz 2002.⁹, koja ga potiče da iskreno surađuje s Komisijom, što uključuje i davanje podataka odnosno izjava koje su protivne njegovim interesima, ne može biti izjednačen s prisilnom mjerom kojom se tom poduzetniku nalaže da prizna postojanje povrede. Naime, primjena Obavijesti o suradnji iz 2002. prije svega ovisi o inicijativi zainteresiranog poduzetnika koji traži da bude obuhvaćen odredbama te obavijesti, a ne o jednostranom činu Komisije koji se nameće tom poduzetniku. Prema tome, ako nema prisilne mjere kojom se poduzetnika tjera da pridonesu vlastitoj inkriminaciji, izjave kojima priznaje postojanje povrede nisu lišene dokazne vrijednosti.

– Ponašanje poduzetnika koji surađuje

U okviru predmeta *Roca/Komisija* (presuda od 16. rujna 2013., T-412/10, podnesena žalba) Komisija je istaknula da je tužitelj svojim ponašanjem nakon podnošenja zahtjeva za smanjenje iznosa novčane kazne doveo u pitanje dodatnu važnost informacija koje je pružio, osobito zato što nije pokazao iskrenu želju za suradnjom tijekom upravnog postupka i što je sam umanjio upotrebljivost tih informacija, dovodeći u sumnju njihovu vjerodostojnost.

U tom pogledu Opći je sud istaknuo, s jedne strane, da pobijana odluka ne odaje nikakav pripor u vezi s informacijama koje je tužitelj pružio u okviru svog zahtjeva za smanjenje iznosa novčane kazne, koja se u predmetnom slučaju odnosila na francusko tržište. S druge strane, naglasio je da izjave tužitelja koje su se odnosile na nezakonita postupanja u vezi sa sanitarnom armaturom na tom tržištu, a na kojima je Komisija temeljila svoju tvrdnju o tome da je tužitelj osporio važnost informacija koje je prethodno pružio, nisu mogle dovesti u pitanje dodatnu važnost navedenih informacija jer su se one isključivo odnosile na povredu u vezi sa sanitarnom keramikom u Francuskoj. S obzirom na to da nijedan od elemenata koje je Komisija iznijela u pobijanoj odluci ili razvila u okviru sudskog postupka nije omogućio zaključak o tome da je tužitelj obezvrijedio informacije koje je pružio, Opći je sud utvrdio pogrešnom ocjenu Komisije prema kojoj je tužitelj svojim ponašanjem nakon podnošenja zahtjeva za smanjenje iznosa novčane kazne umanjio važnost podataka što ih je prethodno predočio.

(d) Pripisivanje nezakonitog ponašanja – Solidarno kažnjavanje

Predmet *Roca Sanitario/Komisija* (presuda od 16. rujna 2013., T-408/10, podnesena žalba) omogućio je Općem sudu istaknuti da je, u slučaju u kojem se odgovornost društva majke temelji isključivo na sudjelovanju njezina društva kćeri u zabranjenom sporazumu, ta odgovornost izvedena, sporedna i zavisna u odnosu na odgovornost njezina društva kćeri, pa prema tome ne može biti veća od odgovornosti potonje.

U tim uvjetima Opći je sud na društvo majku, u okviru tužbe koju je podnijela i uz postojanje zahtjeva u tom smislu, mogao primijeniti cjelokupno smanjenje iznosa novčane kazne koji bi bio dodijeljen njezinu društvu kćeri da je kojim slučajem tužbu podnijelo to društvo. Tako postupajući

⁹ Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL C 45, str. 3.).

Opći sud ne odlučuje *ultra petita*, čak i ako društvo majka ne istakne nikakvu pogrešku Komisije počinjenu prilikom izračuna iznosa novčane kazne.

Državne potpore

1. Dopuštenost

U 2013. Opći je sud u području državnih potpora objašnjavao pojmove akta koji se može pobijati, procesne legitimacije i osobnog utjecaja.

Prva dva pojma Opći je sud imao priliku obuhvatiti, među ostalim, u predmetu *Aiscat/Komisija* (presuda od 15. siječnja 2013., T-182/10).

Opći je sud mišljenja da odluka Komisije o arhiviranju prigovora u obliku dopisa opće uprave predstavlja akt koji se može pobijati tužbom u smislu članka 263. UFEU-a. Naime, ispitivanje prigovora u području državnih potpora nužno dovodi do pokretanja postupka prethodnog ispitivanja koji je Komisija obvezna završiti donošenjem odluke na temelju članka 4. Uredbe (EZ) br. 659/1999¹⁰, pri čemu se prešutno odbijanje pokretanja formalnog istražnog postupka ne može smatrati privremenom mjerom. Da bi se odredilo predstavlja li akt Komisije takvu odluku, valja uzeti u obzir isključivo sadržaj tog akta, a ne činjenicu zadovoljava li on određene formalne zahtjeve. Obveza Komisije da donese odluku nakon postupka prethodnog ispitivanja nije, s druge strane, podložna uvjetu koji se odnosi na kvalitetu informacija što ih je pružio podnositelj prigovora. Niska razina kvalitete takvih informacija ne može stoga Komisiju osloboditi obveze da otvori postupak prethodnog ispitivanja i zaključi ga odlukom. Ta obveza ne nalaže Komisiji prekomjerno ispitivanje u slučajevima u kojima su pružene informacije nejasne ili se odnose na preširoko područje. S obzirom na to da je u predmetnom slučaju Komisija jasno istaknula kako se čini da osporavane mjere ne predstavljaju potporu, Opći je sud zaključio da pobijanu odluku treba smatrati odlukom donesenom na temelju članka 4. stavka 2. Uredbe br. 659/1999.

U pogledu procesne legitimacije tužitelja, strukovnog udruženja za obranu kolektivnih interesa svojih članova, Opći je sud podsjetio da takvo udruženje može podnijeti tužbu za poništenje protiv konačne odluke Komisije u području državnih potpora kada, među ostalim, poduzetnici koje ono predstavlja ili neki od njih imaju takvu legitimaciju na pojedinačnoj razini. Opći je sud pojasnio da u tom kontekstu nije nužno da udruženje, čije statutarne zadaće uključuju obranu interesa svojih članova, raspolaže posebnim mandatom koji su mu dodijelili članovi u svrhu priznavanja procesne legitimacije pred sudovima Unije. Imajući u vidu da je podnošenje tužbi tim sudovima dio statutarnih zadaća udruženja, činjenica da su se pojedini članovi naknadno ogradili od podnošenja određene tužbe ne može dovesti u pitanje tu legitimaciju.

U rješenju od 9. rujna 2013., *Altadis/Komisija* (T-400/11), Opći je sud zahvatio pojam osobnog utjecaja¹¹. U predmetnom slučaju bila je riječ o pitanju osobnog utjecaja koji je na tužitelja kao korisnika potpore dodijeljene u okviru sustava potpora imala odluka Komisije kojom je taj sustav proglašen nespojivim s unutarnjim tržištem. Rješavajući o tužbi za poništenje navedene odluke, Opći je sud istaknuo kako činjenica da tužitelj može dokazati svoje svojstvo stvarnog korisnika spornog sustava nije dovoljna da bi ga se smatralo osobno pogođenim odlukom Komisije. Naime, osobni utjecaj na stvarnog

¹⁰ Uredba Vijeća (EZ) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka (108. UFEU-a) (SL L 83, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 16.).

¹¹ U pogledu tumačenja tog pojma vidjeti također rješenja donesena istoga dana u predmetima *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria/Komisija* (T-429/11) i *Telefónica/Komisija* (T-430/11) (podnesene žalbe).

korisnika pojedinačnih potpora koje su dodijeljene u okviru sustava potpora i za koje je Komisija naložila povrat zahtijeva korištenje potpore koja je obuhvaćena obvezom povrata koja se odlukom nalaže. Tako se povrat mora konkretno odnositi na potporu koju je primio tužitelj, a ne općenito na potpore isplaćene u okviru sustava o kojem je riječ. Prema tome, svojstvo stvarnog korisnika sustava potpora nije dovoljno da individualizira korisnika kada se, kao u predmetnom slučaju, na njega ne odnosi obveza povrata potpora isplaćenih u okviru tog sustava, naložena pobijanom odlukom.

2. Pitanja merituma

(a) Pojam državne potpore

Predmet *MOL/Komisija* (presuda od 12. studenoga 2013., T-499/10) bio je prilika da se Opći sud ponovno očituje o uvjetu selektivnosti koji određuje pojam državne potpore. U slučaju o kojem je riječ predmet spora bio je ugovor što ga je mađarska država 2005. sklopila s jednim naftnim društvom, a kojim je utvrđena rudarska naknada za to društvo, kao i izmjene u mađarskom Zakonu o rudarstvu u 2007. kojima je povećana rudarska naknada koja se primjenjuje na konkurente navedenog društva.

Rješavajući o tužbi navedenog društva podnesenoj protiv odluke Komisije kojom su te dvije mjere ocijenjene državnom potporom nespojivom s unutarnjim tržištem, Opći je sud ponajprije istaknuo da primjena članka 107. stavka 1. UFEU-a nalaže da se utvrdi je li u okviru pojedinog pravnog sustava državna mjera takve prirode da pogoduje pojedinim poduzetnicima u odnosu na druge koji se, u pogledu cilja kojem teži navedeni sustav, nalaze u činjenično i pravno usporedivoj situaciji. Kada država sklapa ugovor s gospodarskim subjektom koji ne sadržava element državne potpore, činjenica da su se vanjske okolnosti naknadno izmijenile u toj mjeri da se gospodarski subjekt nalazi u povlaštenom položaju u odnosu na druge subjekte koji nisu sklopili sličan ugovor ne može biti dovoljna da se ugovor i naknadna promjena vanjskih okolnosti, uzeti zajedno, promatraju kao sastavni elementi državne potpore. Suprotno tomu, kombinacija elemenata poput onih u predmetnom slučaju može se smatrati državnom potporom kada država djeluje tako da štiti jednog ili više subjekata koji su već prisutni na tržištu, zaključujući s njima ugovor kojim im odobrava zajamčenu stopu rudarske naknade tijekom cjelokupnog važenja ugovora, imajući pritom namjeru naknadno izvršiti svoju zakonodavnu ovlast povećavanjem stope naknade tako da druge subjekte na tržištu dovede u nepovoljniji položaj.

Imajući u vidu navedena razmatranja, Opći je sud zaključio da je sporni zakon omogućavao svakom poduzetniku u rudarskom sektoru da zahtijeva produljenje svojih rudarskih prava na jednom ili više nalazišta koje nije počeo iskorištavati u roku od pet godina od izdavanja dozvole za iskorištavanje. Okolnost da je tužitelj bio jedini poduzetnik koji je u stvarnosti sklopio ugovor o produljenju u sektoru ugljikovodika nije mogla izmijeniti takav zaključak jer se ta okolnost mogla objasniti odsutnošću interesa na strani drugih subjekata i time nepodnošenjem zahtjeva za produljenjem odnosno odsutnošću dogovora između stranaka o stopama naknada za produljenje. Iz navedenog slijedi da su kriteriji za sklapanje ugovora o produljenju utvrđeni spornim zakonom bili objektivni i primjenjivi na sve potencijalno zainteresirane subjekte.

Uzevši u obzir odsutnost selektivnosti kao obilježja pravnog okvira koji uređuje sklapanje ugovora o produljenju i odsutnost bilo kakve indicije prema kojoj su mađarske vlasti tužitelja stavile u povlašten položaj u odnosu na sve ostale poduzetnike koji su se nalazili u usporedivoj situaciji, Opći je sud ocijenio da se selektivni karakter ugovora iz 2005. ne može smatrati dokazanim. K tome, budući da Komisija nije navela da je ugovor iz 2005. sklopljen u očekivanju povećanja rudarskih naknada, spoj tog ugovora i spornog zakona ne može se valjano ocijeniti državnom potporom u smislu članka 107. UFEU-a.

U presudi od 12 rujna 2013., *Njemačka/Komisija* (T-347/09), Opći je sud potvrdio odluku Komisije kojom je kao državna potpora ocijenjen prijenos bez naknade zemljišta u vlasništvu Savezne Republike Njemačke koja čine dio njezine prirodne baštine organizacijama za zaštitu okoliša. Predmet u kojem je donesena ta presuda započeo je tužbom koju je protiv navedene odluke podnijela Savezna Republika Njemačka, ističući da je Komisija navedene organizacije pogrešno kvalificirala kao poduzetnike kojima je dodijeljena prednost.

Narav postupanja u predmetnom slučaju valja ocijeniti osobito u svjetlu načela prema kojem subjekt javnog prava djeluje kao poduzetnik kada izvršava gospodarsku aktivnost koja se može odvojiti od izvršavanja njegovih javnih ovlasti, dok u slučaju u kojem je ta aktivnost neodvojiva od javnih ovlasti ostaje aktivnost vezana uz njihovo izvršavanje. Iako aktivnost koja ima za cilj zaštitu okoliša ima isključivo društveni karakter, Opći je sud prihvatio ocjenu Komisije prema kojoj su se predmetne organizacije predale aktivnostima koje su imale gospodarski karakter, a s obzirom na koje su se trebale smatrati poduzetnicima. Naime, izvršavajući aktivnosti koje su im odobrene u okviru predmetnih mjera, poput prodaje drvne građe, izdavanja dozvola za lov i ribolov te turizma, navedene su organizacije izravno nudile proizvode i usluge na konkurentskim tržištima te tako slijedile interes odvojen od isključivo društvenog cilja zaštite okoliša. S obzirom na to da su se tijekom izvršavanja tih aktivnosti organizacije o kojima je riječ nalazile u tržišnom natjecanju s gospodarskim subjektima koji teže ostvarivanju profita, činjenica da su nudile svoju robu i usluge bez takva cilja nije imala utjecaja.

Opći je sud potom razmotrio pitanje jesu li navedene organizacije ostvarile prednost zbog spornih mjera. I ovaj je put odgovorio pozitivno, ocijenivši da im je prijenos vlasništva bez naknade omogućio gospodarsko iskorištavanje, pogodujući im u odnosu na druge poduzetnike koji djeluju u predmetnim sektorima, a koji su morali ulagati u zemljišta da bi mogli izvršavati te aktivnosti. Komisija je, dakle, pravilno utvrdila postojanje prednosti koja je dodijeljena organizacijama za zaštitu okoliša.

(b) Usluge od općeg gospodarskog interesa

Predmeti *Orange/Komisija* (presuda od 16. rujna 2013., T-258/10, podnesena žalba), *Iliad i dr./Komisija* (presuda od 16. rujna 2013., T-325/10, podnesena žalba) i *Colt Télécommunications France/Komisija* (presuda od 16. rujna 2013., T-79/10) omogućili su Općem sudu da se izjasni o relevantnosti kriterija tržišnih nedostataka u okviru zaključka o postojanju usluge od općeg ekonomskog interesa (u daljnjem tekstu: SIEG) u području uspostavljanja i korištenja širokopojasne elektroničke komunikacijske mreže.

U tom pogledu Opći je sud istaknuo da kriterij tržišnih nedostataka, uz to što se uzima u obzir prilikom ocjene spojivosti potpore s unutarnjim tržištem, ima ulogu i u utvrđivanju samog postojanja potpore, osobito kada je riječ o SIEG-u. Tako, prema mjerodavnim pravilima, kada javne vlasti ocijene da su određene usluge od općeg interesa i da tržišni mehanizmi ne mogu osigurati dostatnu ponudu tih usluga, mogu ustanoviti određenu razinu pružanja usluga koja bi trebala odgovarati postojećim potrebama u obliku posebnih uvjeta za usluge od općeg interesa. Suprotno tome, u područjima u kojima su privatni ulagači već investirali u određenu infrastrukturu i već pružaju konkurentne usluge, ustanovljavanje usporedne i konkurentne infrastrukture financirane iz javnih fondova ne bi trebalo kvalificirati kao SIEG.

Smatrajući kako iz ukupnosti tih pravila proizlazi da ocjena postojanja tržišnih nedostataka predstavlja preduvjet za kvalifikaciju određene aktivnosti kao SIEG-a i, posljedično, zaključak o nepostojanju državne potpore, Opći sud pojašnjava da ta ocjena treba biti izvršena u trenutku uspostavljanja usluge namijenjene ublažavanju utvrđenih tržišnih nedostataka. Ocjena također

treba sadržavati dubinsku analizu situacije na tržištu za vrijeme cjelokupnog trajanja primjene SIEG-a, tijekom kojega treba provjeravati i postojanje tržišnih nedostataka.

Gore navedeni predmet *Iliad i dr./Komisija* također je bio prilika da Opći sud razjasni pojam tržišnih nedostataka, kvalificirajući ga kao objektivan pojam čija se ocjena temelji na analizi stvarne situacije na tržištu¹².

Što se tiče razvoja širokopojasnih komunikacijskih mreža, može se smatrati da postoje tržišni nedostaci koji mogu dati povoda uspostavljanju SIEG-a kada je moguće dokazati da privatni ulagači ne bi bili u mogućnosti u bliskoj budućnosti, to jest na kraju trogodišnjeg razdoblja, osigurati prikladnu pokrivenost za sve građane odnosno korisnike, čime bi bitan dio stanovništva mogao biti lišen usluge. Iz objektivnog karaktera ocjene o postojanju tržišnih nedostataka proizlazi da razlozi za odsutnost privatne inicijative nisu od važnosti za tu ocjenu. Opći sud zaključuje da pojedini uzroci utvrđenih tržišnih nedostataka ne mogu isključiti uspostavljanje SIEG-a.

U gore navedenoj presudi *Iliad i dr./Komisija* Opći sud se, k tome, ponovno osvrnuo na kriterij ustanovljen u sudskoj praksi proizišloj iz presude *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg*¹³ prema kojem naknada dodijeljena od države može izbjeći ocjeni o državnoj potpori ako je korisnik te naknade poduzetnik kojemu je povjereno pružanje SIEG-a aktom javne vlasti u kojem su jasno definirani uvjeti za pružanje usluge. Iako je Komisija ocijenila da su uvjeti za pružanje predmetne javne usluge bili jasno definirani kako u sporazumu o delegiranju javne usluge koja se odnosi na sporni projekt tako i u savjetodavnom programu koji je dostavljen kandidatima u okviru postupka selekcije okončanog izborom poduzetnika koji će provoditi navedeni projekt, taj je program, kako naglašava Opći sud, trebalo promatrati isključivo kao pripremni akt u postupku koji je doveo do sklapanja navedenog sporazuma. S obzirom na činjenicu da je taj sporazum, a ne savjetodavni program, bio dokument kojim je određen ovlaštenik SIEG-a, upravo je taj dokument trebao sadržavati jasnu definiciju uvjeta pod kojima ovlaštenik pruža javnu uslugu. S obzirom na to da savjetodavni program nije bio relevantan dokument, Opći je sud odbio kao neosnovan argument tužitelja prema kojemu su definicije uvjeta iz sporazuma o delegiranju javne usluge i savjetodavnog programa bile proturječne.

Naposljetku, gore navedeni predmeti *Orange/Komisija*, *Iliad/Komisija* i *Colt Télécommunications France/Komisija* potaknuli su Opći sud da ispita problematiku naknade troškova nastalih prilikom pružanja javnih usluga. Podsjećajući da takva naknada ne može prelaziti iznos potreban za cjelokupno ili djelomično podmirenje nastalih troškova, uzimajući u obzir s tim povezane prihode, kao i razumnu dobit potrebnu za ispunjavanje obveza, Opći je sud ustvrdio da, bez obzira na to što naknada treba pokrivati samo troškove razvoja infrastrukture u nerentabilnim područjima, za financiranje SIEG-a u tim područjima mogu se upotrijebiti prihodi ostvareni komercijalnim iskorištavanjem infrastrukture u područjima koja su rentabilna. Prema tome, pokrivenost rentabilnih područja ne znači nužno da je dodijeljena subvencija prekomjerna jer je ona izvor prihoda koji se mogu koristiti za financiranje pokrivenosti nerentabilnih područja, omogućujući tako smanjenje iznosa dodijeljene subvencije.

(c) Pojam ozbiljnih teškoća

U gore navedenoj presudi *Orange/Komisija* Opći je sud, nadalje, bio u prilici razviti svoja stajališta o pojmu ozbiljnih teškoća koje u okviru primjene pravila o državnim potporama zahtijevaju otvaranje formalnog istražnog postupka.

¹² Vidjeti također, u tom smislu, gore navedenu presudu *Colt Télécommunications France/Komisija*.

¹³ Presuda Suda od 24. srpnja 2003., C-280/00, *Recueil*, str. I-7747.

Opći sud podsjeća da je pojam ozbiljnih teškoća objektivnog karaktera. Postojanje takvih teškoća treba ocjenjivati kako s obzirom na okolnosti u kojima je pobijana odluka donesena tako i s obzirom na njezin sadržaj, i to na objektivan način, stavljajući u odnos razloge za odluku s podacima kojima je Komisija raspolagala u trenutku kvalificiranja sporne mjere kao potpore. Iz navedenog proizlazi da za potrebe utvrđivanja postojanja ozbiljnih teškoća ne treba uzimati u obzir broj i opširnost prigovora koje su konkurentni gospodarski subjekti podnijeli protiv projekta. Takav se zaključak još više nameće kada je, kao u predmetnom slučaju, najmanje jedan od gospodarskih subjekata koji je uputio prigovor bez uspjeha sudjelovao u postupku odabira poduzetnika kojem će se povjeriti provedba spornog projekta. Uzimanje u obzir broja i opširnosti prigovora podnesenih protiv takva projekta učinilo bi otvaranje formalnog istražnog postupka ovisnim o suprotstavljanju nacionalnom projektu, a ne o ozbiljnim teškoćama čije je postojanje Komisija utvrdila u okviru ispitnog postupka. Štoviše, to bi protivnicima projekta omogućilo da bez teškoća odgode njegovo ispitivanje, obvezujući Komisiju da otvori formalni istražni postupak na temelju njihove intervencije¹⁴.

Naposljetku, u vezi s istom problematikom, Opći je sud u gore navedenim presudama *Orange/Komisija* i *Iliad i dr./Komisija* pojasnio da je dužnost tužitelja bila da, u okviru tužbe protiv odluke Komisije kojom je utvrđeno nepostojanje potpore, dokaže postojanje ozbiljnih teškoća utvrđenje kojih bi opravdalo otvaranje formalnog istražnog postupka. Opći sud prihvaća da tužitelj koji se poziva na povredu svojih postupovnih prava zbog činjenice da Komisija nije otvorila formalni istražni postupak može iznijeti bilo koji tužbeni razlog kojim može dokazati da je ocjena podataka kojima je Komisija raspolagala tijekom prethodnog ispitnog postupka trebala izazvati sumnju u karakter priopćene mjere kao državne potpore i njezinu spojivost s Osnivačkim ugovorom. Međutim, iako je na sudu Unije da ocijeni tužbene razloge kojima se želi osporiti spojivost mjere s Osnivačkim ugovorom s obzirom na postojanje ozbiljnih teškoća, Opći sud smatra da je na tužitelju da upozori na indicije koje će omogućiti utvrđenje njihova postojanja. Kada se u svom podnesku osvrće na argumente istaknute u okviru nekog drugog tužbenog razloga koji se odnosi na meritum, na njemu je da precizno naznači one od istaknutih argumenata koji mogu dokazati postojanje ozbiljnih teškoća. S obzirom na to da se u predmetnom slučaju tužitelj ograničio na tvrdnju da su podaci izneseni u okviru jednog od njegovih tužbenih razloga koji se tiču merituma doveli do mnogobrojnih nedosljednosti i netočnosti koje su obilježile analizu Komisije, Opći je sud ocijenio da mu takav nejasan i nepotkrijepljen podnesak ne omogućava raspoznati precizne elemente na temelju kojih bi se moglo utvrditi postojanje ozbiljnih teškoća.

(d) Kriterij privatnog ulagača u tržišnom gospodarstvu

U predmetu *Poste Italiane/Komisija* (presuda od 13. rujna 2013., T-525/08) Opći je sud odlučivao o tužbi za poništenje odluke Komisije kojom je prihodovanje od kamata na sredstva s poštanskih žiro-računa položena u talijansku državnu riznicu ocijenjeno kao državna potpora nespojiva s unutarnjim tržištem. Da bi utvrdila postojanje prednosti pružene korisniku potpore, Komisija se, primjenjujući kriterij privatnog ulagača u tržišnom gospodarstvu, oslonila na usporedbu između kamatne stope koju je na temelju sklopljenog ugovora riznica odobrila tužitelju i stope koju bi, prema Komisiji, utvrdio privatni zajmoprimac u normalnim tržišnim uvjetima.

Opći je sud ocijenio da se državna intervencija kojom je, prema Komisiji, pružena prednost tužitelju, i to utvrđivanjem kamatne stope na temelju ugovora, ne može odvojiti od obveze koju je država nametnula tužitelju da prikupljena sredstva na koja se obračunava kamata položi na žiro-račun. U stvarnosti državna se intervencija sastojala samo u tome da se oprihoduje deponiranje sredstava

¹⁴ Vidjeti također gore navedene presude *Colt Télécommunications France/Komisija* i *Iliad i dr./Komisija*.

s poštanskih žiro-računa u riznicu i da se tužitelja obveže da izvrši to deponiranje. Ta je državna intervencija za tužitelja imala dvije različite posljedice na gospodarskom planu. S jedne strane, lišila ga je mogućnosti koja postoji u svakoj drugoj banci da sredstva s poštanskih žiro-računa kojima raspolaže uloži u svrhu koju ocijeni prikladnom. S druge strane, omogućila mu je jednu vrstu prihoda. Iz toga je Opći sud zaključio da bi tužitelj mogao ostvariti prednost samo ako bi na temelju kamatne stope utvrđene ugovorom ostvario prihod od deponiranja tih sredstava veći od prinosa koji bi razumno mogao ostvariti slobodnim i razboritim upravljanjem tim sredstvima. Komisija je, dakle, očito pogriješila u ocjeni temeljeći postojanje državne potpore isključivo na utvrđenju pozitivne razlike između kamatne stope utvrđene ugovorom i stope privatnog zajmoprimca.

Predmet *Rousse Industry/Komisija* (presuda od 20. ožujka 2013., T-489/11, podnesena žalba) omogućio je Općem sudu da u području državnih potpora iznova potvrdi načelo prema kojem se ponašanje javnog vjerovnika kada pruža pogodnosti plaćanja treba uspoređivati s onim privatnog vjerovnika koji traži vraćanje dugovanih iznosa od dužnika u financijskim teškoćama. U središtu predmeta nalazili su se ugovori o zajmu koje je tužitelj sklopio s bugarskim javnim fondom čija je potraživanja naknadno preuzela bugarska država, a koja je naknadno tužitelju odobrila reprogramiranje njegova duga. Budući da po isteku propisanog roka nije mogao platiti sve obroke koje duguje na osnovi tog reprogramiranja, tužitelj je od bugarskih vlasti zahtijevao novi plan reprogramiranja, koji su te vlasti prijavile Komisiji kao potporu za restrukturiranje. Ta je prijava Komisiju navela na odluku prema kojoj je suzdržavanje bugarske države od toga da učinkovito i u višegodišnjem razdoblju zahtijeva isplatu iznosa koji su joj bili dugovani predstavljalo nezakonitu državnu potporu nespojivu s unutarnjim tržištem. Tu je odluku tužitelj osporavao obrazlažući da su bugarske vlasti postupile onako kako bi postupio privatni vjerovnik, zbog čega se njihovo ponašanje ne može smatrati državnom potporom.

Rješavajući o toj tužbi, Opći je sud ustvrdio da je tužitelj tijekom cjelokupnog promatranog razdoblja redovito kasnio s isplatama znatnih iznosa, da je bilježio stalan pad prometa i izrazite gubitke, bez vidljivih izgleda za ponovnu uspostavu održivosti, prije no što će zaključiti da je Komisija s pravom ocijenila da bi privatni vjerovnik protiv tužitelja poduzeo mjere za prisilno izvršenje kako bi povratio makar dio svoga potraživanja. Same opomene nakon kojih, unatoč stalnim propustima u plaćanju, nisu uslijedile represivnije mjere ne mogu se ocijeniti mjerama za učinkovitu naplatu potraživanja. U pogledu tužiteljeve tvrdnje da bi takve mjere nesumnjivo ugrozile naplatu potraživanja Opći je sud ocijenio da mu tužitelj nije pružio nijedan element kojim bi mogao dokazati da su tijekom promatranog razdoblja postojale konkretne i vjerodostojne naznake o povratku u stanje rentabilnosti, koje bi mogle uvjeriti privatnog vjerovnika da se suzdrži od poduzimanja mjera za prisilno izvršenje.

(e) Državna potpora spojiva s unutarnjim tržištem

U predmetu *Andersen/Komisija* (presuda od 20. ožujka 2013., T-92/11, podnesena žalba) raspravljalo se o odluci Komisije kojom su ugovori o javnom željezničkom prijevozu sklopljeni između danskog ministarstva transporta i jednog javnog poduzetnika proglašeni spojivima s unutarnjim tržištem. Opći je sud odlučivao o tužbi za poništenje koju je protiv te odluke podnio konkurent navedenog poduzetnika, koji je Komisiji prigovorio to što je predmetne ugovore ispitala u svjetlu Uredbe (EZ) br. 1370/2007¹⁵, koja je bila na snazi u vrijeme donošenja pobijane odluke. S obzirom na to da se odluka odnosila na neprijavljene potpore, tužitelj je smatrao da je Komisija trebala primijeniti

¹⁵ Uredba (EZ) br. 1370/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o uslugama javnog željezničkog i cestovnog prijevoza putnika i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 1191/69 i (EEZ) br. 1107/70 (SL L 315, p. 1) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 13., str. 96.).

materijalna pravila koja su bila na snazi u vrijeme kada su navedene potpore bile isplaćene, to jest Uredbu (EEZ) br. 1191/69¹⁶.

Opći sud ocjenjuje da je za utvrđivanje materijalnih pravila mjerodavnih za ocjenu spojivosti potpore s unutarnjim tržištem potrebno jasno razlikovati, s jedne strane, prijavljene i neisplaćene potpore te, s druge strane, potpore koje su isplaćene, a nisu prijavljene. U pogledu prve vrste potpora, datum na koji se učinci namjeravane potpore smatraju uspostavljenima odgovara trenutku u kojem je Komisija donijela odluku o spojivosti navedene potpore s unutarnjim tržištem. Naime, potpora o kojoj je riječ ne pruža stvarne prednosti odnosno ne stvara nedostatke na unutarnjem tržištu do onog dana kada Komisija odluči hoće li je odobriti. Što se tiče druge vrste potpora, mjerodavna su pravila materijalnog prava koja su na snazi u trenutku isplaćivanja potpore jer su se prednosti odnosno nedostaci izazvani takvom potporom materijalizirali u razdoblju u kojem je potpora o kojoj je riječ isplaćena. S obzirom na to da mjere u predmetnom slučaju prije provedbe nisu bile prijavljene Komisiji, Opći je sud ocijenio da se spojivost tih potpora s unutarnjim tržištem treba ocjenjivati na temelju materijalnih pravila koja su bila na snazi u vrijeme njihova isplaćivanja, osim ako su ispunjeni iznimni uvjeti za retroaktivnu primjenu. Opći je sud ustvrdio da u predmetnom slučaju nije bilo moguće retroaktivno primijeniti nove odredbe iz Uredbe br. 1370/2007 jer iz njihova teksta, svrhe ili strukture ne proizlazi jasno da bi im trebalo dodijeliti takav učinak. Stoga je Opći sud poništio odluku Komisije.

U predmetu *TF1/Komisija* (presuda od 16. listopada 2013., T-275/11) Opći je sud bio pozvan ispitati spojivost s unutarnjim tržištem mehanizma dugoročnog financiranja šest postaja francuske javne televizije u vlasništvu tvrtke France Télévisions, koja se nalazi pod gospodarskom i financijskom kontrolom francuske države. Predmetno financiranje u obliku godišnje proračunske subvencije u korist tvrtke France Télévision Komisija je odobrila, nakon što je ispitala i mogući učinak na predmetnu subvenciju novih poreza na javno oglašavanje i elektroničke komunikacije koji su uvedeni nacionalnim propisima.

U tom pogledu Opći sud podsjeća da se porez može smatrati sastavnim dijelom mjere potpore samo uz postojanje njegove izravne veze s potporom, u tom smislu da prihod od poreza mora biti namijenjen financiranju potpore i izravno utjecati na njezinu visinu. Iz toga proizlazi nužnost postojanja prisilne odredbe nacionalnog prava koja nalaže korištenje poreza za financiranje potpore. Puko postojanje takve odredbe ne može, međutim, samo po sebi biti dovoljno za utvrđenje o porezu kao sastavnom dijelu potpore. Naime, k tome treba ispitati utječe li porez izravno na visinu potpore. Imajući u vidu ta načela, Sud je prihvatio ocjenu Komisije prema kojoj, na temelju francuskih propisa koji ne sadržavaju odredbu koja to predviđa, novi porezi nisu bili nužno korišteni za financiranje sporne subvencije. Takav zaključak nije doveden u pitanje postojanjem određene veze između novih poreza i financiranja predmetne mjere potpore. Naime, činjenica da su porezi, uvedeni s ciljem podmirivanja troškova financiranja javnih audiovizualnih medija općenito, služili, među ostalim, i financiranju potpore nije značila da su prihodi od poreza bili samo njoj namijenjeni jer su mogli biti podijeljeni u različite svrhe prema diskrecijskoj ocjeni nadležnih tijela i korišteni za financiranje troškova različitih od predmetne mjere potpore.

Gore navedeni predmet *TF1/Komisija* također je bio prilika da Opći sud pojasni kako gospodarska učinkovitost poduzetnika u ispunjavanju misije pružanja javnih usluga ne može biti uvjerljiv argument za pobijanje ocjene Komisije o spojivosti državne potpore koja mu je

¹⁶ Uredba Vijeća (EEZ) br. 1191/69 od 26. lipnja 1969. o djelovanju država članica u vezi s obvezama koje su svojstvene javnim uslugama u željezničkom i cestovnom prijevozu i prijevozu unutarnjim vodnim putovima (SL L 156, 28. 6. 1969., str. 1.).

dodijeljena s unutarnjim tržištem. Test izvršen na temelju gore navedene presude *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg* radi utvrđenja može li se naknada za javnu uslugu smatrati državnom potporom u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a ne treba zamjenjivati za test koji se provodi na temelju članka 106. stavka 2. UFEU-a i koji omogućava utvrđenje o spojivosti s unutarnjim tržištem naknade za uslugu od općeg ekonomskog interesa, koja predstavlja državnu potporu. U tom pogledu, gospodarska učinkovitost poduzetnika kojemu je povjereno pružanje javne usluge koju pritom iskazuje nije relevantna za ocjenu spojivosti takve naknade s unutarnjim tržištem, u svjetlu članka 106. stavka 2. UFEU-a. Naime, dopuštajući odstupanja od općih pravila Ugovora, ta odredba teži tomu da pomiri interes država članica da određene poduzetnike, osobito one iz javnog sektora, upotrijebi kao instrument gospodarske i socijalne politike, s interesom Unije da se poštuju pravila tržišnog natjecanja i sačuva jedinstvenost unutarnjeg tržišta. Da bi uvjeti primjene članka 106. stavka 2. UFEU-a bili ispunjeni, nije nužno da je ugrožena financijska ravnoteža poduzetnika kojemu je povjereno upravljanje javnim uslugama. Dovoljno je da je uz nepostojanje spornih prava spriječeno ispunjenje njegovih zadaća u pružanju javnih usluga ili da je održavanje tih prava nužno da bi mu se omogućilo ispuniti te zadaće u ekonomski prihvatljivim uvjetima. Nadalje, u okolnostima nepostojanja usklađenih propisa u predmetnom području, Komisija nije ovlaštena odlučivati ni o opsegu zadaća koje javni operater ima prilikom pružanja javnih usluga odnosno o razini troškova vezanih uz tu uslugu, ni o mogućnosti odabira političkih odluka koje u tom pogledu donose nacionalne vlasti, ni o gospodarskoj učinkovitosti javnog operatera. Iz navedenog proizlazi da za ocjenu o sukladnosti državnog financiranja javne usluge televizijskog emitiranja s pravilima Ugovora u području državnih potpora nije relevantno može li poduzetnik kojemu je povjereno pružanje tih usluga ispunjavati svoje s tim povezane obveze uz manje troškove.

Intelektualno vlasništvo

1. Žig Zajednice

(a) Apsolutni razlozi za odbijanje

U 2013. Opći je sud imao priliku izjasniti se o više apsolutnih razloga za odbijanje navedenih u članku 7. stavku 1. Uredbe (EZ) br. 207/2009¹⁷.

U presudi od 15. siječnja 2013., *BSH/OHIM (ecoDoor)* (T-625/11, podnesena žalba), Opći je sud ustvrdio da je, u mjeri u kojoj se, s jedne strane, element „eco” može doživjeti kao oznaka „ekološkog” i, s druge strane, element „door” protumačiti kao da se odnosi na „vrata”, žalbeno vijeće s pravom ocijenilo da će termin „ecodoor” relevantna javnost neposredno prihvatiti kao oznaku „ekovrata” odnosno „vrata čija su izrada i način funkcioniranja ekološki”. Opći sud također ističe da znak koji opisuje karakteristiku jednog dijela ugrađenog u proizvod može opisivati i isti taj proizvod. Takav je slučaj kada u percepciji relevantne javnosti karakteristika navedenog dijela proizvoda koju opisuje znak može izvršiti važan utjecaj na bitne karakteristike samog proizvoda.

U predmetu *ultra air/OHIM – Donaldson Filtration Deutschland (ultrafilter international)* (presuda od 30. svibnja 2013., T-396/11, podnesena žalba) Opći je sud bio pozvan ispitati zakonitost odluke četvrtog žalbenog vijeća OHIM-a kojom je, nakon ukidanja odluke odjela za poništaj OHIM-a o prihvaćanju zahtjeva za proglašavanje ništavim spornog žiga, navedeni zahtjev odbačen kao nedopušten zbog zloporabe prava.

¹⁷ Uredba Vijeća (EZ) br. 207/2009 od 26. veljače 2009. o žigu Zajednice (SL L 78, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 226.).

Opći sud podsjeća da upravni postupak predviđen u članku 56. stavku 1. točki (a) Uredbe br. 207/2009, u vezi s njezinim člankom 52. stavkom 1. točkom (a), ima za cilj, među ostalim, omogućiti OHIM-u da provjeri valjanost registracije žiga i zauzme stav koji, kada je potrebno, mora zauzeti po službenoj dužnosti na temelju članka 37. stavka 1. te uredbe. U tom kontekstu, OHIM je dužan ocijeniti je li znak koji se ispituje deskriptivan ili lišen razlikovnog karaktera, pri čemu razlozi ili prethodno ponašanje podnositelja zahtjeva za proglašavanje žiga ništavim ne mogu utjecati na djelokrug zadaća povjerenih OHIM-u u pogledu općih interesa na kojima se temelje članak 7. stavak 1. točke (b) i (c) i članak 56. stavak 1. točka 1. Uredbe. Naime, s obzirom na to da se OHIM primjenjujući predmetne odredbe u okviru postupka za proglašavanje žiga ništavim ne izjašnjava o pitanju ima li pravo nositelja žiga prvenstvo pred nekim pravom podnositelja zahtjeva za proglašavanje žiga ništavim, nego provjerava je li pravo nositelja žiga valjano ustanovljeno s obzirom na pravila kojima je uređena mogućnost njegove registracije, ne može biti riječ o pitanju „zloporabe prava” podnositelja zahtjeva za proglašavanje ništavim. Dakle, činjenica da podnositelj zahtjeva za proglašavanje žiga ništavim može podnijeti svoj zahtjev s ciljem da svoje proizvode naknadno označi žigom koji je u pitanju odgovara upravo općem interesu raspoloživosti i slobodne uporabe koji štiti članak 7. stavak 1. točka (c) Uredbe br. 207/2009. Prema tome, Opći sud smatra da takva okolnost ni u kojem slučaju ne može predstavljati zloporabu prava, što potvrđuje članak 52. stavak 1. Uredbe br. 207/2009 prema kojem ništavost žiga Zajednice također može biti proglašena na osnovi protuzahtjeva iskazanog povodom tužbe zbog povrede, što pretpostavlja da tuženik u tom slučaju može ishoditi proglašavanje ništavosti čak i ako je upotrebljavao predmetni i žig i ima namjeru to nastaviti činiti.

U predmetu *Kreyenberg/OHIM – Komisija (MEMBER OF €e euro experts)* (presuda od 10. srpnja 2013., T-3/12) Opći je sud bio pozvan odlučiti o osnovanosti tužbe podnesene protiv odluke desetog žalbenog vijeća u postupku za proglašavanje ništavim figurativnog žiga MEMBER OF €e euro experts, na kraju kojeg se navedeno žalbeno vijeće očitovalo o vezi između članka 7. stavka 1. točke (i) i članka 7. stavka 1. točke (h) Uredbe br. 207/2009. Opći sud ocjenjuje da članak 7. stavak 1. točka (i) navedene uredbe pod određenim uvjetima zabranjuje da se kao žigovi ili elementi žigova registriraju amblemi različiti od onih iz članka 7. stavka 1. točke (h) te uredbe, bilo da su ti amblemi prikazani istovjetno ili su samo predmet imitacije. Opći je sud došao do takva zaključka na temelju teksta članka 7. stavka 1. točke (i) Uredbe br. 207/2009 i dviju dodatnih prosudbi. Kao prvo, ocjenjuje da navedenom odredbom nije izričito ograničeno područje zabrane utvrđeno za žigove kojima je istovjetno prikazan amblem. Tekst ove odredbe omogućuje da se ona tumači tako da zabranjuje ne samo istovjetan prikaz nego i imitaciju amblema nekim žigom. Opći sud dodaje da bi, u slučaju da se takvo tumačenje ne prihvati, praktičan učinak te odredbe vjerojatno bio znatno umanjen jer bi za registraciju amblema kao žiga ili elementa žiga bilo dostatno da se tek neznatno promijeni, čak i na način neprepoznatljiv za osobu koja nije stručnjak za heraldiku. Kao drugo, Opći sud naglašava da zakonodavac Unije nije uopće precizirao da se na temelju članka 7. stavka 1. točke (i) Uredbe br. 207/2009 može zabraniti samo žig koji sadrži isključivo jedan amblem. Upotrijebivši glagol „sadržavati” u predmetnoj odredbi, zakonodavac je upozorio na to da je, pod uvjetima predviđenima navedenom odredbom, uporaba amblema različitih od onih iz članka 7. stavka 1. točke (h) Uredbe br. 207/2009 zabranjena, ne samo kao žiga nego i kao elementa žiga. To je također u skladu s praktičnim učinkom članka 7. stavka 1. točke (i) Uredbe br. 207/2009, kojim se želi osigurati najpotpunija zaštita amblema na koji se odnosi. Analogno sa sudskom praksom koja se tiče članka 7. stavka 1. točke (h) Uredbe br. 207/2009, a u pogledu amblema međunarodnih međuvladinih organizacija koji se državama strankama Pariške konvencije¹⁸ redovno priopćavaju, Opći sud zaključuje da se zaštita osigurana za ambleme iz članka 7. stavka 1. točke (i) navedene uredbe može primijeniti samo kada bi, uzevši u cjelini, žig koji sadrži takav amblem mogao dovesti

¹⁸ Pariška konvencija za zaštitu industrijskog vlasništva od 20. ožujka 1883., kako je izmijenjena i dopunjena.

javnost u zabludu glede postojanja veze između, s jedne strane, njegova nositelja ili korisnika i, s druge strane, tijela na koje se odnosi amblem o kojem je riječ.

(b) Relativni razlozi za odbijanje

U predmetu *Sanco/OHIM – Marsalman (Prikaz pileta)* (presuda od 14. svibnja 2013., T-249/11, podnesena žalba) Opći je sud razmatrao pitanje ocjene komplementarnosti proizvoda i usluga za koje se podnosi prijava za registraciju žiga.

Kao prvo, Opći sud podsjeća da se samo u slučaju kad je utvrđeno da ne postoji nikakva sličnost između proizvoda i usluga na koje se odnose dva žiga može zaključiti o nepostojanju vjerojatnosti dovođenja u zabludu u pogledu navedenih žigova, bez potrebe pristupanja općoj ocjeni prilikom koje se uzimaju u obzir svi relevantni čimbenici o percepciji relevantne javnosti o predmetnim znakovima, proizvodima i uslugama. Prilikom ocjenjivanja sličnosti između proizvoda i usluga u načelu je potrebno voditi računa o relevantnim čimbenicima koji karakteriziraju njihovu međusobnu vezu. Tako u cilju ocjene komplementarnosti proizvoda i usluga valja uzeti u razmatranje percepciju relevantne javnosti o važnosti koju jedan proizvod ili usluga ima za korištenje drugog.

Prema tome, komplementarnost proizvoda i usluga u kontekstu dovođenja u zabludu ne ocjenjuje se na temelju postojanja međusobnog odnosa koji prema toj javnosti predmetni proizvodi i usluge imaju s gledišta svoje prirode, korištenja i kanala distribucije, nego na temelju postojanja bliske veze između tih proizvoda i usluga, to jest karakteristike jednog proizvoda ili usluge koja je nužna ili važna za korištenje drugog, tako da navedena publika može smatrati da odgovornost za njihovu proizvodnju odnosno pružanje pripada istom poduzetniku. Činjenica da korištenje jednog proizvoda ili usluge nije u vezi s korištenjem drugog ne podrazumijeva u svim slučajevima da korištenje jednog nije važno ili nužno za korištenje drugog. Imajući u vidu ta razmatranja, Opći je sud u predmetnom slučaju ocijenio da je žalbeno vijeće pogriješilo prilikom ocjene komplementarnosti između proizvoda na koje se odnosi prethodni žig i usluga oglašavanja, trgovačkog zastupstva, prodaje franšiza te izvoza i uvoza na koje se odnosi prijavljeni žig te da zbog te pogreške žalbeno vijeće nije uzelo u obzir sve čimbenike relevantne za ocjenu sličnosti proizvoda i usluga o kojima je riječ.

U presudi od 11. srpnja 2013., *SA. PAR./OHIM – Salini Costruttori (GRUPPO SALINI)* (T-321/10), Opći je sud precizirao tumačenje pojma zle vjere iz članka 52. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 207/2009. Ističe da se na temelju te odredbe ništavost žiga Zajednice proglašava na osnovi zahtjeva podnesenog OHIM-u ili na temelju protuzahtjeva iskazanog povodom tužbe zbog povrede u slučaju kada je podnositelj prijave žiga bio u zloj vjeri, što je dužan dokazati podnositelj zahtjeva za proglašavanje žiga ništavim. Opći sud u tom pogledu naglašava da pojam zle vjere naveden u tom članku uopće nije definiran, omeđen ili opisan zakonodavstvom Unije. Stoga valja smatrati da se, u okviru opće analize provedene na temelju te odredbe, može uzeti u obzir komercijalno objašnjenje za podnošenje prijave za registraciju znaka kao žiga Zajednice, kao i slijed događaja koji su obilježili taj čin. Ilustracije radi, u obzir treba uzeti, kao prvo, činjenicu da je podnositelj prijave znao ili trebao znati da treća osoba u najmanje jednoj državi članici upotrebljava istovjetan ili sličan znak za istovjetan ili sličan proizvod odnosno uslugu koji bi mogao dovesti u zabludu u pogledu znaka za koji je zatražena registracija, kao drugo, namjeru podnositelja prijave da spriječi tu treću osobu u daljnjoj uporabi takva znaka i, kao treće, stupanj pravne zaštite koju uživaju znak treće osobe i znak za koji je zatražena registracija. Prema tome, upućenost podnositelja prijave žiga u poslovnu situaciju i strukturu društva nositelja ranijeg znaka, uključujući i znanje o rastu tog društva, nije sama po sebi dovoljna za zaključak o postojanju zle vjere na strani podnositelja prijave žiga. Također treba uzeti u obzir njegovu namjeru u trenutku podnošenja prijave za registraciju.

Ta namjera, kao subjektivan element, treba biti utvrđena s obzirom na objektivne okolnosti predmetnog slučaja. Prema tome, da bi se utvrdila eventualna zla vjera podnositelja prijave žiga, treba ispitati njegove namjere, kako se mogu izvesti iz objektivnih okolnosti i njegovih konkretnih radnji, njegove uloge i položaja, znanja kojim raspolaže u pogledu uporabe ranijeg znaka, iz veza ugovorne, predugovorne ili postugovorne prirode koje je imao s podnositeljem zahtjeva za proglašenje žiga ništavim, postojanja uzajamnih dužnosti ili obveza i, na općenitiji način, iz svih objektivnih okolnosti sukoba interesa u kojima se našao podnositelj prijave žiga. Dakle, među svim objektivnim okolnostima koje mogu razjasniti namjere podnositelja prijave osobito se ističu slijed događaja koji su obilježili podnošenje prijave spornog žiga, mogući sukob interesa u kojem se nalazi podnositelj prijave u odnosu na nositelja ranijeg znaka te priroda znaka za koji je zatražena registracija ili stupanj prepoznatljivosti koju znak uživa u trenutku podnošenja prijave za njegovu registraciju. Slijedom tih razmatranja, Opći je sud ocijenio pravilnim zaključak žalbenog vijeća o ništavosti spornog žiga na temelju članka 52. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 207/2009.

(c) Teret dokazivanja – Ispitivanje po službenoj dužnosti koje provodi OHIM

U presudi od 20. ožujka 2013., *El Corte Inglés/OHIM – Chez Gerard (CLUB GOURMET)* (T-571/11, podnesena žalba), Opći je sud, u okviru primjene Uredbe br. 207/2009, pojasnio da određivanje i tumačenje nacionalnih pravnih pravila, u mjeri u kojoj su nužna za djelovanje institucija Unije, pripadaju utvrđivanju činjenica, a ne primjeni prava.

Opći sud ocjenjuje da, unatoč tome što članak 65. stavak 2. Uredbe br. 207/2009 treba razumjeti tako da pravno pravilo zbog čije je povrede moguće podnijeti tužbu Općem sudu može pripadati i nacionalnom pravu i pravu Zajednice, samo odredba prava Zajednice ulazi u pravnu domenu unutar koje se primjenjuje načelo *iura novit curia*, dok se odredba nacionalnog prava smješta u područje tereta dokazivanja i pronalaženja dokaza za iznesene činjenice, tako da se sadržaj te odredbe, kada je to potrebno, mora predložiti u dokaznom postupku. Iz navedenog načelno slijedi da je stranka koja se poziva na nacionalno pravo dužna u okviru postupka pred institucijama Unije dokazati da ono ide u prilog njezinim zahtjevima. Iako je točno da se OHIM po službenoj dužnosti, na način koji ocijeni korisnim u tu svrhu, treba informirati o nacionalnom pravu države članice o kojoj je riječ kada su mu takve informacije potrebne radi ocjene uvjeta za primjenu nekog od razloga za odbijanje prijave te osobito radi ocjene istinitosti iznesenih činjenica ili snage predloženih dokaza, ta OHIM-ova dužnost vrijedi samo ako već raspolaže naznakama koje se odnose na nacionalno pravo, bilo u obliku navoda koji se odnose na njegov sadržaj, bilo u obliku elemenata iznesenih na raspravi čija se dokazna snaga ističe.

U presudi od 7. svibnja 2013., *macros consult/OHIM – MIP Metro (makro)* (T-579/10), Opći je sud naglasio da, u slučaju podnošenja zahtjeva na temelju članka 53. stavka 2. Uredbe br. 207/2009, pozivanjem na ranije pravo zaštićeno nacionalnim propisima, iz pravila 37. Uredbe (EZ) br. 2868/95¹⁹ proizlazi da je na podnositelju zahtjeva predočavanje relevantnih dokaza o tome da je na temelju mjerodavnog nacionalnog zakonodavstva bio ovlašten istaknuti to pravo.

To pravilo obvezuje podnositelja zahtjeva da OHIM-u predloži ne samo dokaze o ispunjavanju uvjeta za zabranu uporabe žiga Zajednice na temelju ranijeg prava, sukladno nacionalnom zakonodavstvu čiju primjenu zahtijeva, nego i dokaze o sadržaju tog zakonodavstva. Štoviše, s obzirom na to da članak 53. stavak 1. točka (c) Uredbe br. 207/2009 sadrži izričito upućivanje na članak 8. stavak 4. iste uredbe, koji utvrđuje ranija prava koja štiti zakonodavstvo Unije ili pravo države članice mjerodavno

¹⁹ Uredba Komisije (EZ) br. 2868/95 od 13. prosinca 1995. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 40/94 o žigu Zajednice (SL L 303, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 84.).

za predmetni znak, ta su načela mjerodavna i prilikom pozivanja na nacionalno pravo na temelju članka 53. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 207/2009. Naime, pravilo 37. točka (b) podtočka ii. Uredbe br. 2868/95 predviđa analogne odredbe u području dokazivanja ranijeg prava kada je zahtjev podnesen na temelju članka 53. stavka 1. Uredbe br. 207/2009. Prema tome, pitanje postojanja nacionalnog prava činjenično je pitanje te je na stranci koja ističe postojanje prava koje ispunjava uvjete iz članka 8. stavka 4. Uredbe br. 207/2009 da pred OHIM-om dokaže ne samo da to pravo proizlazi iz nacionalnog zakonodavstva nego i doseg samog tog zakonodavstva.

Naposljetku, u predmetu *Fürstlich Castell'sches Domänenamt/OHIM – Castel Frères (CASTEL)* (presuda od 13. rujna 2013., T-320/10, podnesena žalba) Opći sud izjasnio se o pitanju treba li žalbeno vijeće po službenoj dužnosti ispitivati apsolutni razlog za odbijanje prijave žiga iz članka 7. stavka 1. točke (d) Uredbe br. 207/2009 i onda kada ga žalitelj nije istaknuo u okviru postupka koji se pred njim vodi.

Opći sud ponajprije podsjeća da, u skladu s člankom 76. stavkom 1. Uredbe br. 207/2009, tijekom ispitivanja apsolutnih razloga za odbijanje ispitivači OHIM-a te povodom žalbe žalbeno vijeće trebaju po službenoj dužnosti pristupiti ispitivanju činjenica kako bi utvrdili je li žig za koji je zatražena registracija opterećen jednim od razloga za odbijanje prijave iz članka 7. navedene uredbe. Iz toga proizlazi da OHIM-ova nadležna tijela mogu svoje odluke temeljiti na činjenicama koje podnositelj nije iznio. Međutim, Opći sud pojašnjava da, u okviru postupka za proglašenje žiga ništavim, OHIM ne može biti prisiljen da po službenoj dužnosti još jednom, nakon što je to učinio ispitivač, provede ispitivanje relevantnih činjenica koje bi dovele do primjene apsolutnih razloga za odbijanje. Naime, iz odredaba članaka 52. i 55. Uredbe br. 207/2009 proizlazi da se žig Zajednice smatra valjanim sve dok ga OHIM ne proglasi ništavim u postupku koji je tomu namijenjen. Žig, dakle, uživa presumpciju valjanosti koja predstavlja logičnu posljedicu nadzora što ga OHIM provodi u okviru ispitivanja prijave za registraciju žiga.

Opći sud ocjenjuje da navedena presumpcija valjanosti ograničava OHIM-ovu obvezu da, sukladno članku 76. stavku 1. Uredbe br. 207/2009, po službenoj dužnosti ispita relevantne činjenice koje mogu dovesti do primjene apsolutnih razloga za odbijanje na ispitivanje prijave žiga Zajednice od OHIM-ovih ispitivača te žalbenih vijeća u postupku registracije tog žiga. U postupku za proglašenje žiga ništavim na podnositelju je zahtjeva da, s obzirom na presumiranu valjanost registriranog žiga Zajednice, pred OHIM-om iznese konkretne dokaze koji će osporiti njegovu valjanost. Dakle, u okviru postupka za proglašenje žiga ništavim žalbeno vijeće OHIM-a ne mora po službenoj dužnosti ispitivati relevantne činjenice koje bi mogle dovesti do primjene apsolutnog razloga za odbijanje iz članka 7. stavka 1. točke (d) Uredbe br. 207/2009.

(d) Ovlast izmjene

U presudi od 4. srpnja 2013., *i-content /OHIM – Decathlon (BETWIN)* (T-514/11), Opći je sud ispitivao uvjete pod kojima izvršava ovlast izmjene koja mu je dana člankom 65. stavkom 3. Uredbe br. 207/2009.

Opći sud naglašava da mu mogućnost priznata na temelju članka 65. stavka 3. Uredbe br. 207/2009 ne daje pravo da pristupi ocjeni o kojoj žalbeno vijeće OHIM-a još nije zauzelo stav. Izvršavanje ovlasti izmjene treba, prema tome, biti načelno ograničeno na situacije u kojima Opći sud može, nakon što je izvršio nadzor nad ocjenom žalbenog vijeća i na osnovi utvrđenih činjeničnih i pravnih elemenata, doći do odluke koju je žalbeno vijeće trebalo donijeti. Opći je sud u predmetnom slučaju ustvrdio da su uvjeti za primjenu te ovlasti ispunjeni. Prema mišljenju suda, žalbeno vijeće trebalo je zaključiti, suprotno ocjeni odjela za prigovore, da nije postojala nikakva vjerojatnost dovođenja u zabludu o proizvodima koji su navedeni u prijavi za registraciju žiga. Dosljedno tome, Opći je sud izmijenio pobijanu odluku.

U presudi od 3. srpnja 2013., *Airbus/OHIM (NEO)* (T-236/12), Opći je sud odlučivao o opsegu ispitivanja koje je trebalo provesti žalbeno vijeće.

U tom pogledu Opći sud ističe da žalbeno vijeće, na temelju članka 64. stavka 1. Uredbe br. 207/2009, nakon ispitivanja njezine osnovanosti odlučuje o žalbi, pri čemu može izvršavati nadležnosti odjela čija je odluka predmet žalbe. Ta je mogućnost pristupanja ponovnom cjelovitom ispitivanju osnovanosti prijave za registraciju, međutim, kako s pravne tako i s činjenične strane ovisna o dopuštenosti žalbe pred žalbenim vijećem. Nakon što je ispitivač, kao u predmetnom slučaju, odbio prijavu za registraciju žiga Zajednice samo za proizvode navedene u spomenutoj prijavi, odobrivši pritom registraciju za u njoj navedene usluge, žalba koju je podnositelj prijave za registraciju žiga podnio žalbenom vijeću može se u pravilu odnositi samo na odbijanje ispitivača da odobri registraciju za proizvode navedene u prijavi. Suprotno tome, odobrenje registracije za usluge ne može biti predmet žalbe koju je podnositelj prijave uputio žalbenom vijeću. Dosljedno tome, Opći je sud pojasnio da, iako je točno da je u predmetnom slučaju tužitelj podnio žalbu žalbenom vijeću s ciljem da u cijelosti poništi odluku ispitivača, još je manje sporno da je na temelju prve rečenice članka 59. Uredbe br. 207/2009 žalbeno vijeće bilo nadležno odlučivati o žalbi isključivo u mjeri u kojoj je niža instanca odbila zahtjeve tužitelja. Prema tome, Opći je sud ocijenio da je žalbeno vijeće prekoračilo granice svoje nadležnosti time što je po službenoj dužnosti ponovilo ispitivanje prijave za registraciju žiga Zajednice za usluge navedene u toj prijavi u pogledu apsolutnih razloga za odbijanje navedenih u članku 7. Uredbe br. 207/2009, kao i time što je utvrdilo da žig za koji je podnesena prijava nema razlikovni karakter koji bi omogućio razlikovanje tih usluga u smislu članka 7. stavka 1. točaka (b) i (c) i članka 7. stavka 2. navedene uredbe.

(e) Dokaz o ozbiljnoj uporabi žiga

U presudi od 28. studenoga 2013., *Herbacin cosmetic/OHIM – Laboratoire Garnier (HERBA SHINE)* (T-34/12), Opći je sud precizirao doseg obveze obrazlaganja žalbenih vijeća u vezi s primjenom članka 15. stavka 1. drugog podstavka točke (b) Uredbe br. 207/2009. Ta odredba predviđa da se obilježavanje žigom Zajednice proizvoda ili njihovih pakiranja u Zajednici isključivo za potrebe izvoza također smatra uporabom žiga u smislu članka 15. stavka 1. prvog podstavka Uredbe 207/2009. U predmetnom slučaju Opći je sud ocijenio nemogućim izvršiti nadzor zakonitosti pobijane presude jer razlozi koji su potaknuli žalbeno vijeće da ne uzme u obzir račune upućene primateljima sa sjedištem izvan Europske unije nisu, makar i implicitno, vidljivi iz pobijane odluke. K tome, Opći je sud zaključio da bi ocjena o tome jesu li dokazni elementi koje je predložio žalitelj dovoljni da se utvrdi ispunjenost uvjeta iz članka 15. stavka 1. drugog podstavka točke (b) Uredbe zahtijevala analizu svih tih dokaznih elemenata koju nije provelo žalbeno vijeće, a koju on nije ovlašten prvi provoditi. Dosljedno tome, poništio je pobijanu odluku zbog nedostatka u obrazloženju.

2. Dizajni

Jedna od presuda donesenih u području dizajna Zajednice zaslužuje osobitu pozornost. Riječ je o presudi od 6. lipnja 2013., *Kastenholtz/OHIM – Qwatchme (Satni brojčanici)* (T-68/11, podnesena žalba), koja se, među ostalim, tiče zahtjeva u pogledu novosti i individualnog karaktera o kojima ovisi zaštita dizajna Zajednice. Opći sud ističe da iz članka 5. stavka 2. Uredbe (EZ) br. 6/2002²⁰ proizlazi da se dva dizajna smatraju istovjetnima ako se njihova obilježja razlikuju samo u beznačajnim pojedinostima, to jest pojedinostima koje se ne mogu odmah opaziti i koje stoga ne

²⁰ Uredba Vijeća (EZ) br. 6/2002 od 12. prosinca 2001. o dizajnu Zajednice (SL L 3, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 24., str. 45.).

dovode do razlikovanja, makar i malog, između navedenih dizajna. *A contrario*, prilikom ocjenjivanja novosti dizajna potrebno je vrednovati razlike između dizajna u sukobu koje nisu beznačajne, čak i ako su male. Opći sud ocjenjuje da u tom pogledu tekst članka 6. Uredbe br. 6/2002 ide dalje od teksta njezina članka 5. Tako razlike između dizajna u sukobu utvrđene u okviru članka 5. mogu, osobito ako su male, biti nedovoljne da na upućenog korisnika ostave različit ukupan dojam u smislu članka 6. U tom slučaju sporni dizajn može biti smatran novim u smislu članka 5. Uredbe br. 6/2002, ali se ne može smatrati da ima individualan karakter u smislu članka 6. iste uredbe. Suprotno tome, u mjeri u kojoj uvjet predviđen člankom 6. ide dalje od onoga utvrđenog člankom 5. Uredbe br. 6/2002, različit ukupan dojam koji je ostavljen na upućenog korisnika u smislu članka 6. iste uredbe može se temeljiti samo na postojanju objektivnih razlika između dizajna u sukobu. Te razlike stoga trebaju biti dovoljne da bi se zadovoljio uvjet novosti iz članka 5. Uredbe br. 6/2002.

Zajednička vanjska i sigurnosna politika – Mjere ograničavanja

Opći je sud u 2013. riješio 40 predmeta koji se odnose na mjere zamrzavanja financijskih sredstava, od kojih se većina odnosila na mjere koje je Vijeće donijelo u pogledu osoba i subjekata uključenih u nuklearni program Islamske Republike Irana. Presude Općeg suda povodom tužbi dvaju od tih subjekata zaslužuju osobitu pozornost.

Kao prvo, u presudi od 5. veljače 2013., *Bank Saderat Iran/Vijeće* (T-494/10, podnesena žalba), Opći je sud naglasio da se pravna osoba koja predstavlja emanaciju treće države može pozvati na jamstva vezana uz zaštitu temeljnih prava. U predmetnom slučaju osporavala se zakonitost mjera ograničavanja koje je Vijeće nametnulo iranskoj poslovnoj banci zato što je djelomično bila u vlasništvu iranske vlade. Vijeće je istaknulo, u čemu ga je poduprla Komisija, da se navedena banka, kao emanacija iranske države, nije mogla pozvati na zaštitne mehanizme i jamstva vezana uz temeljna prava.

Opći je sud odbacio taj argument ističući da ni Povelja Europske unije o temeljnim pravima ni Osnivački ugovori ne sadrže odredbe koje bi iz blagodati zaštite temeljnih prava isključile pravne osobe koje su emanacija države. Suprotno tome, odredbe Povelje o temeljnim pravima, a osobito njezini članci 17., 41. i 47., jamče prava „svim osobama“, što je formulacija koja obuhvaća i pravne osobe poput tužitelja. Takvo isključivanje iz uživanja temeljnih prava ne bi se moglo utemeljiti ni na članku 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950., koji isključuje mogućnost da vladine organizacije podnose zahtjeve Europskom sudu za ljudska prava, ali nije mjerodavan za postupke pred sudom Unije. Pred tim se sudom, dakle, na temeljna prava mogu pozivati i osobe koje su emanacija države, sve dok su ta prava spojiva s njihovim svojstvom pravne osobe.

Kao drugo, u presudi od 6. rujna 2013., *Persia International Bank/Vijeće* (T-493/10), Opći je sud pojasnio doseg načela poštovanja prava na obranu u okviru donošenja mjera ograničavanja. Tužitelja, društvo u vlasništvu dviju iranskih banaka, Vijeće je uvrstilo na popis kojim se predviđa zamrzavanje financijskih sredstava osoba ili subjekata za koje se smatra da su umiješani u iranski program širenja nuklearnog oružja, ocijenivši da ga treba smatrati društvom u vlasništvu ili posjedu jedne od dviju gore navedenih banaka pod nazivom Bank Mellat. Tužitelj je isticao da su mu povrijeđena prava na obranu i na učinkovitu sudska zaštitu, u mjeri u kojoj nije mogao pribaviti dovoljno informacija o navodnoj umiješanosti Bank Mellata u širenje nuklearnog oružja.

U tom pogledu Opći sud ističe da, iako je Vijeće dužno, kada se prilikom donošenja mjera ograničavanja s obzirom na određenog subjekta namjerava osloniti na podatke koje mu pruža država članica, prije donošenja mjera uvjeriti se da se ti podaci mogu pravodobno priopćiti

subjektu o kojem je riječ ne bi li on mogao korisno istaknuti svoje stajalište, zakašnjelo priopćavanje dokumenta na kojem je zasnovano donošenje odnosno zadržavanje mjera ograničavanja u odnosu na određenog subjekta ne predstavlja nužno povredu prava na obranu koja bi opravdala poništenje prethodno donesenih akata. To se rješenje nameće samo onda kada se utvrdi da bi donošenje odnosno zadržavanje predmetnih mjera ograničavanja moglo biti nezakonito da je kasno priopćeni dokument trebalo odbiti kao optužujući dokaz. Opći je sud ocijenio da to u predmetnom slučaju nije bilo tako jer podaci koje je Vijeće kasno priopćilo nisu sadržavali dodatne dokaze u odnosu na prethodne mjere i da, prema tome, odbijanje tih podataka kao optužujućeg dokaza nije moglo ugroziti osnovanost donošenja i održavanja navedenih mjera. U pogledu nepriopćavanja dokaza, Opći je sud primijetio da, na temelju načela poštovanja prava na obranu, Vijeće nije bilo dužno priopćiti dokaze koji nisu činili dio njegova spisa. U predmetnom slučaju, međutim, nije ni osporavano to da spis Vijeća nije sadržavao dodatne dokaze koji se tiču umiješanosti Bank Mellata ili tužitelja u širenje nuklearnog oružja, tako da se Vijeću nije moglo prigovoriti da je nepriopćavanjem takvih dokaza povrijedilo tužiteljeva prava na obranu i na učinkovitu sudsku zaštitu.

Povlastice i imuniteti

U spojenim predmetima *Gollnisch/Parlament* (presuda od 17. siječnja 2013., T-346/11 i T-347/11) Opći je sud odlučivao o tužbi za poništenje odluke Europskog parlamenta o ukidanju imuniteta jednom od njegovih članova i njegove odluke da ne zaštiti taj imunitet. Te su odluke donesene povodom zahtjeva francuskog Ministarstva pravosuđa i sloboda, a na traženje državnog odvjetništva te zemlje da se tužitelju ukine zastupnički imunitet radi provođenja istrage zbog poticanja na rasnu mržnju i, u slučaju potrebe, njegova dovođenja pred nadležna sudska tijela.

Opći sud razlikuje, s jedne strane, ukidanje imuniteta europskog zastupnika i, s druge, zaštitu tog imuniteta. Ako je prvi institut izričito predviđen člankom 9. Protokola br. 7 o povlasticama i imunitetima Europske unije²¹, to nije slučaj s drugim institutom, koji proizlazi iz članka 6. stavka 3. Poslovnika Parlamenta²², kojim se ne definira taj pojam i koji predstavlja mišljenje koje ne proizvodi obvezujuće učinke prema nacionalnim sudskim tijelima. S obzirom na to da je nepovredivost predviđena u članku 9. Protokola br. 7 pravo europskog zastupnika koje mu se ne može oduzeti osim ako mu ga Parlament ukine, zaštita imuniteta u okviru odredbe tog članka podrazumijeva se samo u slučaju kada je, zbog nepostojanja zahtjeva za ukidanje imuniteta europskom zastupniku, nepovredivost, tako kako proizlazi iz odredaba nacionalnog prava države članice iz koje potječe europski zastupnik, dovedena u opasnost, osobito postupanjem policijskih ili sudskih tijela te države članice. U takvim okolnostima europski zastupnik može od Parlamenta zahtijevati zaštitu svog imuniteta, kako je to predviđeno člankom 6. stavkom 3. Poslovnika Parlamenta. Zaštita imuniteta predstavlja, prema tome, način na koji Parlament može intervenirati na zahtjev europskog zastupnika kada nacionalna tijela povređuju ili su spremna povrijediti imunitet jednog od njegovih članova. Suprotno tome, ako nacionalna tijela podnesu zahtjev za ukidanje imuniteta, Parlament mora donijeti odluku o tome ukida li se imunitet ili ne. U takvu slučaju više nema opravdanja za postojanje zaštite imuniteta jer Parlament ili ukida imunitet, pa se njegova zaštita ne podrazumijeva, ili ga odbija ukinuti, pa njegova zaštita postaje beskorisna jer se nacionalna tijela obavještavaju o tome da je njihov zahtjev za ukidanje Parlament odbio i da imunitet sprečava mjere koje su ta tijela mogla ili namjeravala poduzeti. Zaštita imuniteta je, prema tome, lišena svog sadržaja kada postoji zahtjev za ukidanje imuniteta koji su formulirala nacionalna tijela. Parlament više nije dužan

²¹ SL C 83, str. 266.

²² SL L 116, str. 1.

postupati na vlastitu inicijativu zbog nepostojanja formalnog zahtjeva nadležnih tijela države članice, nego je, suprotno tome, obvezan donijeti odluku postupajući po navedenom zahtjevu.

Nadalje, ako zbog pokrivenosti imunitetom mišljenje europskog zastupnika mora biti izneseno tijekom izvršavanja zastupničkih dužnosti, što podrazumijeva vezu između izraženog mišljenja i tih dužnosti, to nije slučaj s mišljenjima, poput onih u predmetnom slučaju, koje europski zastupnik izražava izvan Europskog parlamenta, u okviru dužnosti člana regionalnog tijela države članice i kao predsjednik političke skupine u okrilju tog tijela. Naime, ne postoji veza između spornih izjava i dužnosti europskog zastupnika ni, *a fortiori*, izravne i dokazane veze između tih izjava i te dužnosti koja bi mogla opravdati primjenu članka 8. Protokola br. 7 o povlasticama i imunitetima. Opći je sud, prema tome, ocijenio da se Parlamentu ne može prigovoriti to što je, imajući u vidu okolnosti predmetnog slučaja i zahtjev francuskih tijela, odlučio ukinuti imunitet tužitelju radi provođenja istrage od strane tih tijela.

Javno zdravlje

U predmetu *Laboratoires CTRS/Komisija* (presuda od 4. srpnja 2013., T-301/12) Opći sud izjasnio se o iznimkama od načelnih uvjeta za dobivanje odobrenja za stavljanje u promet lijekova za humanu uporabu. Tužbom je zatraženo poništenje provedbene odluke Komisije kojom je odbijen zahtjev da se, u skladu s Uredbom (EZ) br. 726/2004²³, odobri stavljanje u promet lijeka za rijetke bolesti za humanu uporabu čiji je aktivni sastojak kolna kiselina, a koji je namijenjen liječenju dviju rijetkih, ali vrlo teških bolesti jetre koje bez prikladnog liječenja u prvim tjednima ili prvim mjesecima života mogu dovesti do smrti. Tužitelj je pred Općim sudom pobijao tu odluku ističući, među ostalim, da je Komisija pogrešno utvrdila da uporaba kolne kiseline kao provjerena medicinska uporaba, u smislu članka 10.a Direktive 2001/83/EZ²⁴, nije dokazana i da bibliografski podaci iskazani u zahtjevu za odobrenje nisu bili potpuni.

Opći je sud, prije svega, istaknuo da je kolna kiselina upotrebljavana za liječenje pacijenata u Francuskoj u razdoblju od 1993. do 2007. u bolničkim pripravcima koji su se izdavali na liječnički recept i bili pripremani pojedinačno, na temelju recepture iz farmakopeje te u skladu s dobrim praksama nacionalnog zakonodavstva. Ti bolnički pripravci kolne kiseline, s jedne strane, bili su namijenjeni zadovoljavanju posebnih potreba (osobito zadovoljavanju potreba pacijenata vodeći računa o činjenici da na tržištu nije postojao nijedan lijek koji bi mogao tretirati predmetne bolesti jetre) te ih je, s druge strane, propisivao liječnik nakon provedenih pregleda pacijenata, vodeći se isključivo terapijskim razlozima. Stoga je, prema mišljenju Općeg suda, pogrešna ocjena Komisije da uporaba kolne kiseline kao bolničkog pripravka u Francuskoj između 1993. i listopada 2007. nije predstavljala provjerenu medicinsku uporabu u smislu članka 10.a Direktive 2001/83.

Nadalje, Opći je sud smatrao dokazanom tvrdnju tužitelja da zbog izvanrednih okolnosti nije bio u mogućnosti dostaviti potpune informacije o učinkovitosti i neškodljivosti spornoga lijeka u normalnim uvjetima uporabe. Ustvrdio je da je tužitelj u svojim sažecima valjano naznačio razloge zbog kojih nije mogao dati potpune informacije o učinkovitosti i neškodljivosti lijeka (imajući u vidu rijetkost bolesti i etičke razloge) te dao obrazloženje omjera koristi i rizika za

²³ Uredba (EZ) br. 726/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o utvrđivanju postupaka odobravanja primjene i postupaka nadzora nad primjenom lijekova koji se rabe u humanoj i veterinarskoj medicini, te uspostavi Europske agencije za lijekove (SL L 136, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 31., str. 18.).

²⁴ Direktiva 2001/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. studenoga 2001. o zakoniku Zajednice o lijekovima za humanu primjenu (SL L 311, str. 67.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 56., str. 27.).

predmetni lijek. Stoga je, prema mišljenju Općeg suda, Komisija u svojoj odluci pogrešno ocijenila da su podaci koje je tužitelj predočio trebali biti potpuni te da se nije mogao pozvati na postojanje izvanrednih okolnosti u okviru zahtjeva koji je temeljio na provjerenoj medicinskoj uporabi.

Ističući potom da je Komisija u pobijanoj odluci, također neosnovano, ocijenila da bi davanje odobrenja za stavljanje u promet lijeka u predmetnom slučaju naštetilo ciljevima Uredbe (EZ) br. 1901/2006²⁵ i zaštiti inovacija, Opći je sud zaključio da je odbijanje traženog odobrenja bilo neosnovano pa je poništio navedenu odluku.

Okoliš

U presudi od 7. ožujka 2013., *Poljska/Komisija* (T-370/11), Opći je sud odlučivao o sustavu trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova uspostavljenom Direktivom 2003/87/EZ²⁶. Tužba koju je podnijela Republika Poljska bila je usmjerena protiv odluke Komisije kojom su utvrđena prijelazna pravila na razini Unije za usklađenu besplatnu dodjelu tih jedinica²⁷. Republika Poljska osporavala je referentne vrijednosti koje je Komisija upotrijebila za izračun njihove dodjele.

Opći je sud ponajprije istaknuo da je pobijana odluka predstavljala mjeru provedbe Direktive 2003/87, donesene na temelju odredaba Ugovora o FEU-u koje se odnose na politiku okoliša. Stoga je odbio argument tužitelja prema kojem je Komisija donijela odluku protivno članku 194. stavku 2. UFEU-a kojim se predviđa nadležnost država članica u području energetske politike.

Nakon toga Opći je sud ustvrdio da se jednako postupanje Komisije prema industrijskim postrojenjima koja se nalaze u različitoj situaciji s obzirom na korištenje različitih vrsta goriva prilikom utvrđivanja referentnih vrijednosti proizvoda radi dodjele jedinica moglo smatrati objektivno opravdanim. Prema Općem sudu, razlikovanje navedenih referentnih vrijednosti s obzirom na vrstu goriva ne bi potaknulo industrijska postrojenja koja koriste gorivo s većom emisijom CO₂ na pronalazak rješenja za smanjenje emisija, nego, naprotiv, na održavanje postojećeg stanja, što bi bilo protivno članku 10.a stavku 1. trećem podstavku Direktive 2003/87. Nadalje, takvo bi razlikovanje podrazumijevalo rizik povećanja emisija jer bi industrijska postrojenja koja koriste gorivo s manjom emisijom CO₂ mogla biti potaknuta zamijeniti ga gorivom s većom emisijom CO₂, ne bi li im se besplatno dodijelilo više emisijskih jedinica. Također, Opći je sud ocijenio da je odabir prirodnog plina, goriva s manjom emisijom CO₂, za utvrđivanje referentnih vrijednosti za toplinu i za gorivo bio namijenjen smanjenju emisija stakleničkih plinova.

Opći je sud, s druge strane, utvrdio da se prilikom donošenja pobijane odluke s pravom vodilo računa o gospodarskim i socijalnim posljedicama mjera namijenjenih smanjenju emisija CO₂. S jedne strane, mjerodavna pravila postupanja uvode se postupno, počevši od 2013. U tom kontekstu, postrojenjima s većim emisijama CO₂ poput onih u Poljskoj, koja koriste ugljen i koja imaju potrebu za velikim brojem jedinica za svoju proizvodnju, u početku će se besplatno

²⁵ Uredba (EZ) br. 1901/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o lijekovima za pedijatrijsku upotrebu i o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 1768/92, Direktive 2001/20/EZ, Direktive 2001/83/EZ i Uredbe (EZ) br. 726/2004 (SL L 378, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 64., str. 111.).

²⁶ Direktiva 2003/87/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 13. listopada 2003. uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice i o izmjeni Direktive Vijeća 96/61/EZ (SL L 275, str. 32.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 9., str. 28.).

²⁷ Odluka Komisije 2011/278/EU od 27. travnja 2011. kojom se utvrđuju prijelazna pravila na razini Unije za usklađenu besplatnu dodjelu emisijskih jedinica u skladu s člankom 10.a Direktive 2003/87/EZ (SL L 130, str. 1.).

dodijeliti veći broj jedinica kako bi se zadovoljile njihove potrebe. S druge strane, zakonodavac Unije ustanovio je mehanizme kojima se pruža potpora naporima država članica s relativno niskim dohotkom po stanovniku i relativno velikim perspektivama rasta da do 2020. godine smanje korištenje ugljena u svojoj ekonomiji.

Naposljetku, Opći je sud precizirao da će se sustav dodjele emisijskih jedinica CO₂, počevši od 2013., temeljiti na načelu javnih dražbi. Tako će države članice moći na javnu dražbu staviti sve jedinice koje ne mogu biti besplatno dodijeljene, kako bi postrojenja mogla otkupiti jedinice koje im nedostaju. Taj je sustav, k tome, sukladan načelu „onečišćivač plaća”, u mjeri u kojoj će postrojenja s većim emisijama CO₂ biti dužna plaćati jedinice ili smanjiti svoje emisije.

Pristup dokumentima institucija

Sudska praksa u području pristupa dokumentima protekle godine bila je osobito zaokupljena dosegom iznimke iz Uredbe (EZ) br. 1049/2001²⁸ koja se odnosi na zaštitu međunarodnih odnosa, kao i tumačenjem Uredbe (EZ) br. 1367/2006²⁹ u specifičnijem području pristupa informacijama u pitanjima okoliša.

1. Zaštita međunarodnih odnosa

U presudi od 19. ožujka 2013., *In't Veld/Komisija* (T-301/10), Opći je sud odlučivao o osnovanosti odluke Komisije u kojoj je, među ostalim, primijenjena iznimka iz članka 4. stavka 1. točke (a) treće alineje Uredbe br. 1049/2001, koja se odnosi na zaštitu međunarodnih odnosa, kako bi se odbio zahtjev tužitelja za ostvarivanje pristupa određenom broju dokumenata vezanih uz nacrt međunarodnog trgovačkog sporazuma protiv krivotvorenja.

U tom pogledu Opći sud u bitnome ističe da institucija Unije može zakonito uskratiti javni pristup dokumentima pozivajući se na članak 4. stavak 1. točku (a) treću alineju Uredbe br. 1049/2001 kako bi očuvala povjerljivost pregovaračkih pozicija o sklapanju međunarodnih sporazuma, imajući u vidu da takvi pregovori mogu, s ciljem osiguravanja učinkovitosti, opravdati određenu razinu diskrecije kako bi se zajamčilo uzajamno povjerenje pregovarača i slobodno i učinkovito odvijanje rasprave. Pokretanje i vođenje pregovora o sklapanju međunarodnog sporazuma u načelu su u domeni izvršne vlasti pa je sudjelovanje javnosti u postupcima pregovaranja o međunarodnom ugovoru i njegova sklapanja nužno suženo, s obzirom na legitiman interes neotkrivanja strateških elemenata pregovora.

U tom kontekstu otkrivanje pozicija Unije ili drugih stranaka u pregovorima o sklapanju međunarodnog trgovačkog sporazuma protiv krivotvorenja može naštetiti javnom interesu koji štiti članak 4. stavak 1. točka (a) treća alineja Uredbe br. 1049/2001. Naime, s jedne strane, nije isključeno da bi takvo otkrivanje omogućilo posredno upoznavanje s pozicijama drugih stranaka u pregovorima. S druge strane, u kontekstu međunarodnih pregovora, pozicije koje zauzima Unija mogu se, hipotetski gledano, razvijati s obzirom na tijek tih pregovora, ustupke i kompromise koje su različiti sudionici postigli u tom okviru. Oblikovanje pregovaračkih pozicija može sadržavati

²⁸ Uredba (EZ) br. 1049/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2001. o javnom pristupu dokumentima Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije (SL L 145, str. 43.).

²⁹ Uredba (EZ) br. 1367/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. rujna 2006. o primjeni odredaba Aarhuške konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša na institucije i tijela Zajednice (SL L 264, str. 13.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 20., str. 29.).

i određen broj taktičkih stajališta pregovarača, što uključuje i samu Uniju. K tome, ne može se isključiti da bi Europska unija otkrivanjem svojih pregovaračkih pozicija javnosti, u vrijeme kada su one drugih stranaka i dalje tajne, mogla u praksi imati za posljedicu negativan učinak na pregovaračke sposobnosti Unije.

Štoviše, u kontekstu međunarodnih pregovora jednostrano otkrivanje pregovaračkih pozicija drugih stranaka, čak i ako je na prvi pogled anonimno, može ozbiljno naštetiti klimi uzajamnog povjerenja koja je nužna za uspješnost pregovora, bilo na strani pregovarača čija je pozicija otkrivena javnosti, bilo kod drugih pregovaračkih strana koje su tomu svjedočile. S druge strane, takvo otkrivanje može narušiti kako kredibilitet Komisije kao partnera u pregovorima kod drugih pregovaračkih strana tako i odnose svih pregovaračkih strana, među kojima je i Unija, s trećim državama koje bi bile voljne pridružiti se pregovorima.

2. Pristup informacijama u pitanjima okoliša

U presudi od 8. listopada 2013., *Stichting Greenpeace Nederland i PAN Europe/Komisija* (T-545/11, podnesena žalba), Opći je sud ispitivao uvjete javnog pristupa informacijama u pitanjima okoliša, kao i povezanost Uredbe br. 1367/2006, kojom se uređuje pristup takvim informacijama, i sustava koji proizlazi iz Uredbe 1049/2001.

Opći sud ocjenjuje da, u pogledu zahtjeva za pristup informacijama u pitanjima okoliša ili informacijama koje se tiču emisija u okoliš, iz uvodnih izjava 8. i 15. Uredbe br. 1367/2006, u vezi s njezinim člancima 3. i 6., proizlazi da ta uredba sadrži odredbe koje zamjenjuju, izmjenjuju ili preciziraju određene odredbe Uredbe br. 1049/2001. U tom je slučaju obveza uskog tumačenja iznimaka predviđenih potonjom uredbom pojačana, s jedne strane, potrebom da institucija o kojoj je riječ uzme u obzir javni interes za otkrivanje takvih informacija, kao i to je li riječ o informacijama koje se tiču emisija te, s druge strane, činjenicom da navedena uredba nije jednako precizna u pogledu primjene navedenih iznimaka u tom području.

U prvoj rečenici članka 6. stavka 1. Uredbe br. 1367/2006 utvrđena je pravna presumpcija prema kojoj je otkrivanje informacija pitanje od prevladavajućeg javnog interesa ako se tražene informacije odnose na emisije u okoliš, osim onih koje se tiču istraga, osobito o mogućim povredama prava Unije. Prema tome, kada se tražene informacije odnose na emisije u okoliš predmetna je institucija dužna otkriti dokument, čak i ako bi takvo otkrivanje moglo naštetiti zaštiti komercijalnih interesa određene fizičke ili pravne osobe, uključujući njezina prava intelektualnog vlasništva. S obzirom na to da je u predmetnom slučaju riječ o zahtjevu za otkrivanje dokumenata koji se odnose na prvo odobrenje za stavljanje u promet aktivnog sastojka predviđenog u Prilogu I. Direktivi 91/414/EEZ³⁰, iako ta direktiva sadrži odredbe o zaštiti povjerljivosti informacija koje uključuju industrijske i trgovačke tajne, postojanje takvih pravila ne omogućava suprotstavljanje neoborivoj presumpciji iz Uredbe br. 1367/2006. K tome, iako članci 16. i 17. Povelje Europske unije o temeljnim pravima štite slobodu poduzetništva i pravo na vlasništvo, nije moguće prihvatiti da se, s ciljem osiguravanja dosljednog tumačenja zakonodavstva Unije, dovede u pitanje valjanost jedne jasne i bezuvjetne odredbe sekundarnog zakonodavstva. Prvu rečenicu članka 6. stavka 1. Uredbe br. 1367/2006 ne bi bilo moguće ostaviti izvan primjene ni radi usklađivanja s člankom 39. stavcima 2. i 3. Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualnoga vlasništva (TRIPS) od 15. travnja 1994.³¹, koji štite od javnog otkrivanja informacije koje imaju komercijalnu vrijednost.

³⁰ Direktiva Vijeća 91/414/EEZ od 15. srpnja 1991. o stavljanju sredstava za zaštitu bilja na tržište (SL L 230, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 55., str. 32.).

³¹ SL L 336, str. 214.

Takav bi pristup u stvarnosti vodio tomu da se dovede u pitanje zakonitost prve rečenice članka 6. stavka 1. Uredbe br. 1367/2006 s obzirom na odredbe Sporazuma o TRIPS-u.

S druge strane, u predmetu *ClientEarth/Komisija* (presuda od 13. rujna 2013., T-111/11, podnesena žalba) postavljeno je pitanje o tome je li način na koji je Komisija primijenila iznimku iz članka 4. stavka 2. treće alineje Uredbe br. 1049/2001, koja se odnosi na zaštitu svrhe istražnog postupka, sukladan s Konvencijom o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Arhuška konvencija). Tužitelj je tvrdio da ta konvencija doista ne predviđa nikakve iznimke od prava na pristup dokumentima koje bi bile namijenjene zaštiti svrhe istražnog postupka, osim onih kaznene i disciplinske prirode. Dokumenti za koje je Komisija uskratila pristup odnosili su se, međutim, na sukladnost zakonodavstava država članica sa zakonodavstvom Unije o okolišu te ih je Komisija sastavila osobito radi provedbe nadzora nad prenošenjem više direktiva od strane država članica i, ako je potrebno, radi pokretanja postupka zbog povrede obveze.

U tom pogledu Opći sud ističe da je Europska unija vezana Arhuškom konvencijom. Međutim, što se tiče razloga za odbijanje zahtjeva za pristup informacijama u pitanjima okoliša, ta se konvencija u pogledu svojeg sadržaja ne pokazuje bezuvjetnom i dovoljno preciznom jer predviđa da svaka stranka mora poduzeti potrebne mjere radi uspostavljanja i održavanja preciznog, transparentnog i dosljednog okvira za primjenu njezinih odredaba, kojom prilikom stranke Konvencije raspolažu širokim diskrecijskim pravom pri utvrđivanju na koji će način informacije o okolišu koje se zahtijevaju od javnih tijela stavljati na raspolaganje javnosti.

Osobito članak 4. stavak 4. točka (c) Arhuške konvencije nije dovoljno precizan da bi bio izravno primjenjiv, u najmanju ruku kada je o riječ organizacijama regionalnih gospodarskih integracija koje su navedene u njezinu članku 2. točki (d). Naime, ta je konvencija, a osobito njezin članak 4. stavak 4. točka (c), očito zamišljena tako da se prije svega primjenjuje na državna tijela stranaka te koristi pojmove koji su im svojstveni, kao što to proizlazi iz upućivanja na nacionalne zakonodavne okvire predviđene u članku 4. stavku 1. Suprotno tome, ona ne vodi računa o posebnostima koje karakteriziraju organizacije regionalnih gospodarskih integracija koje unatoč tome mogu pristupiti Konvenciji. Osobito nijedna naznaka u članku 4. stavku 4. točki (c) ili u drugim odredbama Arhuške konvencije ne omogućava protumačiti pojmove koji su upotrijebljeni u toj odredbi te utvrditi obuhvaća li ona i istragu u postupku zbog povrede obveze.

U odsutnosti bilo kakve preciznosti u tom pogledu, može se smatrati da Arhuška konvencija ne sprečava zakonodavca Unije da predvidi iznimku od načela pristupa dokumentima institucija u pitanjima okoliša kada se ti dokumenti odnose na postupak zbog povrede obveze koji pripada ustavnim mehanizmima prava Unije kakvi su utvrđeni Osnivačkim ugovorima.

Odobrenje za stavljanje u promet genetski modificiranih organizama

Predmet *Mađarska/Komisija* (presuda od 13. prosinca 2013., T-240/10) doveo je do pojašnjenja u pogledu mjerodavnog postupka za odobravanje stavljanja na tržište genetski modificiranih organizama. Povod tom postupku bile su dvije odluke Komisije: odluka o odobrenju za stavljanje na tržište genetski modificiranog krumpira i odluka o odobrenju za stavljanje na tržište hrane za životinje proizvedene od tog krumpira te za slučajnu ili tehnički neizbježnu prisutnost tog krumpira

u hrani i drugim proizvodima namijenjenima ishrani životinja. Ocjenjujući da taj krumpir predstavlja rizik za zdravlje ljudi i životinja te za okoliš, Mađarska je podnijela tužbu za poništenje tih dviju odluka.

Opći je sud ponajprije naglasio da se mjere koje je Komisija predložila u pogledu stavljanja na tržište genetski modificiranih proizvoda trebaju donositi u regulatornom postupku koji je utvrđen člankom 5. Odluke 1999/468/EZ³². Taj postupak predviđa obvezu Komisije da nacrt mjera podnese nadležnom regulatornom odboru. Odlučivši da u predmetnom slučaju zatraži konsolidirano mišljenje Europske agencije za sigurnost hrane (EFSA) i utemeljivši na njemu, među ostalim, pobijane odluke, bez pružanja mogućnosti nadležnim odborima da zauzmu stajalište o tom mišljenju ili o nacrtu izmijenjenih odluka, Komisija nije poštovala tu obvezu.

U tom kontekstu Opći je sud ocijenio da bi rezultat postupka odnosno sadržaj pobijanih odluka bio bitno drukčiji da je Komisija poštovala mjerodavne propise. Naime, s obzirom na to da su glasovi članova regulatornih odbora o prethodnim nacrtima bili vrlo podijeljeni te da je u zaključcima sadržanima u gore navedenom mišljenju iskazana još veća neodlučnost u odnosu na prethodna mišljenja EFSA-e, kojom prilikom su odabrani stavovi manjine, nije isključena mogućnost da bi članovi nadležnih odbora promijenili svoje stajalište. Uz nepovoljno mišljenje ili nepostojanje mišljenja regulatornih odbora, Komisija je dužna prijedloge podnijeti na suglasnost Vijeću, koje tom prilikom može odlučiti u korist ili protiv predmetnih odobrenja. Komisija je svoje odluke, prema tome, mogla donijeti isključivo nakon tog postupka, uz uvjet da ih nije donijelo Vijeće.

Opći je sud, slijedom navedenog, prihvatio tužbu i poništio pobijane odluke.

II. Žalbe

Među odlukama koje je žalbeno vijeće Općeg suda donijelo tijekom 2013. godine tri presude zaslužuju biti posebno istaknute.

Kao prvo, u presudi od 11. rujna 2013., *L/Parlament* (T-317/10 P), Opći je sud, u pogledu razloga za otkazivanje vezanih uz gubitak ili prekid međusobnog povjerenja između člana privremenog osoblja i političke skupine u Europskom parlamentu za koju radi, pojasnio da, za razliku od člana privremenog osoblja koji radi za nezavisne članove, član privremenog osoblja koji radi za klasičnu političku skupinu, koja se razlikuje od nezavisnih članova i koju obilježava političko uvjerenje za koje se pretpostavlja da je zajedničko, ne treba potvrđivati da je prekinuta veza povjerenja upravo ona koja ga veže za njegova neposredno nadređenog službenika. U tom slučaju, ako je povjerenje prekinuto, ono više ne postoji u odnosu na skupinu kao cjelinu, pa pitanje koje su osobe izgubile povjerenje više nije relevantno. Nakon što je podsjetio da se postojanje veze povjerenja ne zasniva na objektivnim elementima i po svojoj naravi izmiče sudskom nadzoru, pri čemu sud Unije ne može svojom ocjenom zamijeniti onu tijela ovlaštenog za sklapanje ugovora o radu, *a fortiori* u političkoj domeni u kojoj je gubitak povjerenja širok pojam, Opći sud prihvaća da je njegova dužnost provjeriti istinitost točno određenih činjenica koje su dovele do odluke o otkazivanju zbog gubitka povjerenja, ako se institucija koja odlučuje o prestanku ugovora s članom ugovornog osoblja poziva na te činjenice. Postupajući na taj način, sud svojom ocjenom ne zamjenjuje ocjenu nadležnog tijela prema kojoj je gubitak povjerenja dokazan, nego se ograničava na nadzor istinitosti činjenica koje je institucija izrijeком istaknula, a koje su dovele do odluke.

³² Odluka Vijeća 1999/468/EZ od 28. lipnja 1999. o utvrđivanju postupaka za izvršavanje provedbenih ovlasti dodijeljenih Komisiji (SL L 184, str. 23.).

Kao drugo, u presudi od 23. listopada 2003., *Komisija/Moschonaki* (T-476/11 P), Opći je sud razjasnio doseg pravila o sukladnosti između žalbe, u smislu članka 91. stavka 2. prve alineje Pravilnika o osoblju za dužnosnike Europske unije, i naknadne tužbe. Opći sud smatra da to što se pojedinim tužbenim odnosno žalbenim razlozima želi pobiti bilo unutarnja bilo vanjska zakonitost akta samo po sebi ne dopušta zaključak o uskoj povezanosti tih razloga. To bi tužitelju moglo dati priliku da pred Službeničkim sudom prvi put istakne razlog koji nema nikakve veze s onima istaknutima u žalbi, sve dok se ti razlozi, uzeti zajedno, tiču ili unutarnje ili vanjske zakonitosti predmetnog akta. U tim uvjetima tijelu za imenovanje bili bi poznati samo oni prigovori na rad administracije koji su sadržani u žalbi. Budući da na taj način ne bi bilo u mogućnosti dovoljno se dobro upoznati s prigovorima odnosno zahtjevima zainteresiranog, tijelo za imenovanje ne bi moglo pokušati mirno riješiti spor. Pojmovi unutarnje i vanjske zakonitosti doista su preširoki i preapstraktni u odnosu na jasan predmet zahtjeva o kojemu je riječ da bi osigurali postojanje veze između razloga koji se isključivo odnose bilo na jedan bilo na drugi pojam.

Međutim, iako je nepromjenjivost predmeta i uzroka spora od žalbe do tužbe nužna radi omogućavanja njegova mirnog rješavanja, obavješćavanjem tijela za imenovanje o kritikama zainteresiranog još u fazi žalbe, tumačenje tih pojmova ne može završiti ograničavanjem mogućnosti zainteresiranog da korisno pobija odluku kojom mu se nanosi šteta. Dakle, ako se s obrazloženjem akta kojim mu se nanosi šteta podnositelj prigovora upoznao u okviru odgovora na žalbu ili ako se obrazloženjem sadržanim u tom odgovoru u bitnome mijenja ili upotpunjuje obrazloženje navedenog akta, svaki razlog kojim se nastoji pobiti osnovanost obrazloženja sadržanog u odgovoru na žalbu, iako prvi put istaknut u fazi tužbe, treba smatrati dopuštenim.

Kao treće, u presudi od 4. prosinca 2013., *ETF/Schuerings* (T-107/11 P), Opći je sud pojasnio narav obveze koju institucija ima u slučaju prestanka ugovora na neodređeno vrijeme s članom ugovornog osoblja. Prema njegovu mišljenju, s obzirom na to da je u predmetnom slučaju postojao valjan razlog za otkazivanje, a to je smanjenje opsega aktivnosti jedne agencije, Europska zaklada za izobrazbu (ETF) nije imala obvezu ispitivati je li član ugovornog osoblja mogao biti premješten na drugi položaj koji već postoji ili ga treba ustrojiti u bliskoj budućnosti nakon dodjele novih nadležnosti ETF-u. Naime, iako je točno da se ugovori na neodređeno vrijeme u pogledu sigurnosti radnog mjesta razlikuju od ugovora na određeno, članovi ostalog osoblja u javnoj službi Unije zaposleni na osnovi ugovora na neodređeno vrijeme ne mogu zanemariti privremeni karakter svog zapošljavanja i činjenicu da im ono ne jamči radno mjesto jer pojam „stalno radno mjesto u jednoj od institucija” u smislu članka 1.a stavka 1. Pravilnika o osoblju obuhvaća samo ona radna mjesta koja su izričito predviđena kao „stalna” ili su u proračunu slično naznačena.

III. Zahtjevi za privremenu pravnu zaštitu

Opći je sud u 2013. odlučivao o 31 zahtjevu za privremenu pravnu zaštitu, što čini znatno povećanje u odnosu na broj zahtjeva podnesenih u 2012. godini (21). U 2013. predsjednik Općeg suda odlučio je u 27 predmeta, u odnosu na 23 u 2012. U cijelosti ili djelomično prihvatio je četiri zahtjeva, i to one koji su doveli do rješenja od 11. ožujka 2013., *Pilkington Group/Komisija* (T-462/12 R, podnesena žalba), od 25. travnja 2013., *AbbVie/EMA* (T-44/13 R, podnesena žalba) i *InterMune UK i dr./EMA* (T-73/13 R, podnesena žalba) te od 15. svibnja 2013., *Njemačka/Komisija* (T-198/12 R, podnesena žalba). Prva tri rješenja, vezana za problematiku otkrivanja navodno

povjerljivih informacija od strane Komisije i Europske agencije za lijekove (EMA), slijede pristup zauzet prilikom donošenja triju rješenja u 2012³³.

U gore navedenom predmetu Njemačka/Komisija njemačka je vlada, ocjenjujući da granične vrijednosti koje se u toj zemlji primjenjuju za određene teške metale prisutne u igračkama nude bolju zaštitu od vrijednosti utvrđenih Direktivom 2009/48/EZ³⁴, zahtijevala od Komisije odobrenje da zadrži nacionalne vrijednosti. Komisija je u bitnome odbila taj zahtjev. Njemačka je vlada, nakon podnošenja tužbe za poništenje te odluke o odbijanju, zatražila donošenje privremene mjere kojom bi se odobrio nastavak korištenja njezinih graničnih vrijednosti do objave meritorne presude. U rješenju predsjednika Općeg suda od 15. svibnja 2013. zahtjev da se Komisiji naloži izdavanje tog odobrenja ocijenjen je dopuštenim. Nema sumnje da je zahtjev za privremenu pravnu zaštitu koji teži isključivo odgoditi izvršenja u cijelosti nepovoljne odluke u načelu nedopušten jer takva odgoda ne može sama po sebi promijeniti situaciju u kojoj se nalazi podnositelj zahtjeva. Njemačka vlada, međutim, nije zahtijevala odgodu izvršenja odluke o odbijanju, nego donošenje privremenih mjera u smislu članka 279. UFEU-a. Ta je mogućnost postojala i u okviru tužbe za poništenje nepovoljne odluke, s obzirom da ni članak 279. UFEU-a, ni članak 104. Poslovnika Općeg suda, ni, *a fortiori*, članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima ne dopuštaju proglašenje takva zahtjeva nedopuštenim. Predsjednik Općeg suda dodao je da sud koji odlučuje u postupcima privremene pravne zaštite u pogledu privremenih mjera raspolaže ovlastima čiji učinak na zainteresirane institucije Unije ide dalje od učinaka koji se vezuju uz presudu za poništenje, pod uvjetom da se te privremene mjere primjenjuju samo u vrijeme trajanja glavnog postupka, da su u dovoljno uskoj vezi s glavnim pravnim sredstvom, da ne prejudiciraju ishod odluke o meritumu i da ne sprečavaju koristan učinak te odluke. Predsjednik Općeg suda ocijenio je da su ti uvjeti u predmetnom slučaju ispunjeni.

Što se tiče merituma, predsjednik Općeg suda ustvrdio je da je njemačka vlada uspješno činjenično i pravno dokazala kako potrebu za donošenjem privremenih mjera s ciljem zaštite zdravlja djece tako i hitnost tih mjera. Posebno je naglasio da je prijepor između njemačke vlade i Komisije oko „ispravnih” graničnih vrijednosti za olovo, barij, antimon, arsen i živu istaknuo složena i izrazito tehnička pitanja koja se na prvi pogled ne mogu smatrati lišenima relevantnosti, nego zahtijevaju provedbu dubinske analize u okviru glavnog postupka. Slijedom navedenog, predsjednik Suda Komisiji je naložio izdavanje odobrenja za nastavak korištenja njemačkih graničnih vrijednosti³⁵.

Svi su ostali zahtjevi za privremenu pravnu zaštitu odbijeni, osim u nekoliko slučajeva u kojima je postupak obustavljen, najčešće zbog nepostojanja hitnosti.

Predmet *Francuska/Komisija* (rješenje od 29. kolovoza 2013., T-366/13 R, podnesena žalba) odnosio se na odluku Komisije kojom je naložen povrat državne potpore u iznosu većem od 220 milijuna eura koju je Francuska Republika dodijelila Société nationale Corse Méditerranée

³³ Osnovni sadržaj rješenja od 16. studenoga 2012., *Evonik Degussa/Komisija* (T-341/12 R) i *Akzo Nobel i dr./Komisija* (T-345/12 R), kao i od 29. studenoga 2012., *Alstom/Komisija* (T-164/12 R), protiv kojih nisu podnesene žalbe, posebno je opisan u Godišnjem izvješću 2012. (str. 161. i 162.). Žalbu koju je Komisija podnijela protiv gore navedenog rješenja *Pilkington Group/Komisija* potpredsjednik Suda odbio je rješenjem od 10. rujna 2013., *Komisija/Pilkington Group* (C-278/13 P(R)). Nakon žalbi koje je podnijela EMA, potpredsjednik Suda rješenjima od 28. studenoga 2013., *EMA/AbbVie* (C-389/13 P(R)) i *EMA/InterMune UK i dr.* (C-390/13 P(R)) ukinuo je gore navedena rješenja *AbbVie/EMA* i *InterMune UK i dr./EMA* i vratio predmete na ponovno odlučivanje Općem sudu.

³⁴ Direktiva 2009/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 18. lipnja 2009. o sigurnosti igračaka (SL L 170, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 55., str. 213.).

³⁵ Žalbu podnesenu protiv tog rješenja odbio je predsjednik Suda rješenjem od 19. prosinca 2013., *Komisija/Njemačka* (C-426/13 P(R)).

(SNCM). Prema Francuskoj Republici, povrat takva iznosa neizbježno bi doveo do nesposobnosti plaćanja i likvidacije SNCM-a, što bi izazvalo teške i nepopravljive štete poput prekida teritorijalne povezanosti, narušavanja javnog reda i negativnih gospodarskih posljedica na Korzici. Podsjećajući da je pobijana odluka obvezna samo u odnosu na francuske vlasti, predsjednik Općeg suda ustvrdio je da ona nije mogla sama po sebi prisiliti SNCM na povrat državne potpore. Naime, s obzirom na to da francuske vlasti nisu donijele nijednu pravno obvezujuću mjeru s ciljem izvršenja pobijane odluke, rizik od moguće likvidacije SNCM-a nije se mogao smatrati dovoljno neizbježnim da bi opravdao zatraženu odgodu izvršenja. Što se tiče unutarnjih pravnih sredstava koja SNCM-u stoje na raspolaganju za obranu od nacionalne mjere povrata potpore, Francuska Republika nije dokazala nemogućnost da SNCM njihovom primjenom izbjegne likvidaciju, pozivajući se pred nacionalnim sudom na vlastiti financijski položaj i obvezu da osigura održavanje pomorskih linija između Marseilla i Korzike. Predsjednik Općeg suda, prema tome, mogao je ustvrditi da u tom pogledu ne postoje dokazi o nedostacima francuskih pravnih sredstava. S druge strane, iznošenje spora pred francuski sud od strane SNCM-a trebalo je smatrati nužnim prethodnim korakom u predmetnom slučaju jer se Francuska Republika ne može pozivati na hitnost sve dok nacionalne vlasti ne donesu obvezujuće mjere izvršenja i dok se nacionalnom sudu ne podnese eventualni zahtjev za odgodu tog izvršenja.

Predmet *Tilly-Sabco/Komisija* (rješenje od 26. rujna 2013., T-397/13 R) odnosio se na poduzetnika specijaliziranog za izvoz u zemlje Bliskog istoka smrznute piletine čija je pojedinačna masa manja od mase piletine koja se prodaje na europskom tržištu. Isplativost navedenog izvoza ovisila je ponajprije o dodjeli javne potpore u obliku izvozne subvencije čiji se cilj sastojao u tome da se, u okviru ostvarivanja ciljeva zajedničke poljoprivredne politike, u slučaju potrebe olakša izvoz. Nakon što je uredbom Komisije iznos izvozne subvencije za izvoz smrznute piletine sveden na nulu, tužitelj je iznio tvrdnju o gubitku 80 % općeg prometa i dovođenju u opasnost svoje financijske održivosti. U rješenju od 26. rujna 2013. predsjednik Općeg suda odbio je zahtjev za privremenu pravnu zaštitu smatrajući da tužitelj, kao pažljiv i obaviješten gospodarski subjekt, nije mogao ne poznavati činjenicu da je područje zajedničke organizacije poljoprivrednih tržišta vrlo uređeno i da Komisija svaka tri mjeseca utvrđuje iznose izvoznih subvencija, prilagođavajući ih promjenama gospodarskih okolnosti. Prema tome, tužitelj se nije mogao pozivati na stečeno pravo na održavanje subvencije utvrđene u određenom iznosu i korištene u određenom trenutku, to više što su izvozne subvencije na temelju relevantnog zakonodavstva fakultativne, pa ne postoji nikakva pravna obveza da se njihov sustav održava unedogled, nego se one, ovisno o kretanjima na tržištu, mogu smanjivati ili čak potpuno ukinuti. U tim je okolnostima na tužitelju da pokaže dužnu pažnju poduzimanjem mjera opreza s ciljem proširenja svoje proizvodnje i izvoza. S obzirom na to da nije pokazao takvu pažnju, morao je sam snositi štetu uzrokovanu svođenjem izvoznih subvencija na nulu, kao dijelom poslovnih rizika.

B – Sastav Općeg suda

(Protokolarni red na dan 23. listopada 2013.)

Prvi red, slijeva nadesno:

Predsjednici vijeća G. Berardis, M. van der Woude, A. Dittrich, S. Papasavvas, potpredsjednik Općeg suda H. Kanninen, predsjednik Općeg suda M. Jaeger, predsjednica vijeća M. E. Martins Ribeiro, predsjednici vijeća M. Prek, S. Frimodt Nielsen i D. Gratsias.

Drugi red, slijeva nadesno:

Suci E. Buttigieg i A. Popescu, sutkinje I. Labucka i I. Wiszniewska-Białecka, suci F. Dehousse, N. J. Forwood i O. Czúcz, sutkinja I. Pelikánová, sudac J. Schwarcz, sutkinja M. Kancheva.

Treći red, slijeva nadesno:

Suci L. Madise, I. Ulloa Rubio i V. Kreuschitz, sutkinja V. Tomljenović, suci C. Wetter, E. Bieliūnas, A. M. Collins i S. Gervasoni, tajnik E. Coulon.

1. Članovi Općeg suda

(prema redoslijedu stupanja na dužnost)

Marc Jaeger

Rođen 1954.; diploma iz prava na Sveučilištu Robert Schuman u Strasbourgu; studij na Collège d'Europe; primljen u Luksemburšku odvjetničku komoru (1981.); pravni ataše državnog odvjetnika Luksemburga (1983.); sudac okružnog suda u Luksemburgu (1984.); sudski savjetnik na Sudu Europskih zajednica (1986.-1996.); predsjednik Institut universitaire international de Luxembourg (IUIL); sudac Općeg suda od 11. srpnja 1996.; predsjednik Suda od 17. rujna 2007.

Heikki Kanninen

Rođen 1952.; diplomirao na Školi za visoke poslovne studije u Helsinkiju i na Pravnom fakultetu u Helsinkiju; sudski savjetnik na Vrhovnom upravnom sudu Finske; glavni tajnik odbora za reformu pravne zaštite u javnoj upravi; glavni administrator na Vrhovnom upravnom sudu; glavni tajnik odbora za reformu upravnog sudskog postupka, savjetnik Uprave za zakonodavstvo Ministarstva pravosuđa; zamjenik tajnika Suda EFTA-e; sudski savjetnik na Sudu Europskih zajednica; sudac Vrhovnog upravnog suda (1998.-2005.); član odbora za pritužbe izbjeglica; potpredsjednik odbora za razvoj finskih pravosudnih institucija; sudac Službeničkog suda od 6. listopada 2005. do 6. listopada 2009.; sudac Općeg suda od 7. listopada 2009.; potpredsjednik Općeg suda od 17. rujna 2013.

Josef Azizi

Rođen 1948.; doktorat iz pravnih znanosti i magisterij iz društvenih i ekonomskih znanosti na Sveučilištu u Beču; predavač i profesor na Ekonomskom sveučilištu u Beču, na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Beču i na više drugih sveučilišta; počasni profesor na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Beču; *Ministerialrat* i voditelj odjela u uredu saveznog kancelara; član Upravnog odbora za pravnu suradnju Vijeća Europe (CDCJ); zastupnik pred Verfassungsgerichtshof (Ustavni sud) u postupcima za ocjenu ustavnosti saveznih zakona; glavni koordinator za usklađivanje austrijskog saveznog prava s pravom Zajednice; sudac Općeg suda od 18. siječnja 1995. do 16. rujna 2013.

Nicholas James Forwood

Rođen 1948.; diplome Sveučilišta u Cambridgeu (BA 1969., MA 1973.) (strojarstvo i pravo); godine 1970. upisan u englesku odvjetničku komoru, potom radi kao odvjetnik u Londonu (1971.-1999.) i u Bruxellesu (1979.-1999.); godine 1981. upisan u irsku odvjetničku komoru; godine 1987. imenovan za Queen's Counsel; godine 1998. imenovan članom uprave (bencher) za Middle Temple; predstavnik engleske i velške odvjetničke komore pri Vijeću odvjetničkih komora Europske unije (CCBE) i predsjednik stalnog izaslanstva CCBE-a pri Sudu (1995.-1999.); član upravnog odbora World Trade Law Association i European Maritime Law Organization (1993.-2002.); sudac Općeg suda od 15. prosinca 1999.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

Rođena 1956.; studij u Lisabonu, Bruxellesu i Strasbourgu; odvjetnica u Portugalu i Bruxellesu; slobodna istraživačica na Institut d'études européennes de l'Université libre de Bruxelles; sudska savjetnica J. C. Moitinha de Almeida, portugalskog suca na Sudu (1986.-2000.), a zatim predsjednika Prvostupanjskog suda B. Vesterdorfa (2000.-2003.); sutkinja Općeg suda od 31. ožujka 2003.

Franklin Dehousse

Rođen 1959.; diploma iz prava (Sveučilište u Liègeu, 1981.); suradnik (Fonds national de la recherche scientifique, 1985.-1989.); pravni savjetnik u Zastupničkom domu (1981.-1990.); doktor pravnih znanosti (Sveučilište u Strasbourgu, 1990.); profesor (sveučilišta u Liègeu i Strasbourgu, Collège d'Europe, Institut royal supérieur de Défense, Sveučilište Montesquieu u Bordeauxu, Collège Michel Servet Sveučilišta u Parizu; fakulteti Notre-Dame de la Paix u Namuru); posebni predstavnik ministra vanjskih poslova (1995.-1999.); direktor europskih studija na Institut royal des relations internationales (1998.-2003.); sudac prisjednik u Conseil d'État (2001.-2003.); savjetnik Europske komisije (1990.-2003.); član Observatoire Internet (2001.-2003.); sudac Općeg suda od 7. listopada 2003.

Ottó Czúcz

Rođen 1946.; doktorat iz pravnih znanosti na Sveučilištu u Szegedu (1971.); referent u Ministarstvu rada (1971.-1974.); predavač i profesor (1974.-1989.), dekan pravnog fakulteta (1989.-1990.), prorektor (1992.-1997.) Sveučilišta u Szegedu; odvjetnik; član uprave nacionalnog mirovinskog osiguranja; potpredsjednik Europskog instituta za socijalno osiguranje (1998.-2002.); član znanstvenog vijeća Međunarodne udruge za socijalnu sigurnost; sudac Ustavnog suda (1998.-2004.); Sudac Općeg suda od 12. svibnja 2004.

Irena Wiszniewska-Białecka

Rođena 1947.; diploma iz prava na Sveučilištu u Varšavi (1965.-1969.); istraživačica (asistentica, docentica, profesorica) na Institutu pravnih znanosti Poljske akademije znanosti (1969.-2004.); istraživačica na Institutu Max Planck za strano i međunarodno patentno pravo, autorsko pravo i pravo tržišnog natjecanja u Münchenu (stipendija Foundation AvH – 1985.-1986.); odvjetnica (1992.-2000.); sutkinja Vrhovnog upravnog suda (2001.-2004.); sutkinja Općeg suda od 12. svibnja 2004.

Irena Pelikánová

Rođena 1949.; doktorica pravnih znanosti, asistentica iz gospodarskog prava (do 1989.), potom doktorica znanosti, profesorica poslovnog prava (od 1993.) na Pravnom fakultetu Karlova sveučilišta u Pragu; članica upravnog tijela Komisije za vrijednosne papire (1999.-2002.); odvjetnica; članica Zakonodavnog vijeća češke vlade (1998.-2004.); sutkinja Općeg suda od 12. svibnja 2004.

Vilenas Vadapalas

Rođen 1954.; doktor pravnih znanosti (Sveučilište u Moskvi); habilitacija iz pravnih znanosti (Sveučilište u Varšavi); profesor na Sveučilištu u Vilniusu: međunarodno pravo (od 1981.), ljudska prava (od 1991.), pravo Zajednice (od 2000.); savjetnik vlade za vanjske poslove (1991.-1993.); član koordinacijske skupine pregovaračkog izaslanstva (skupine) za pristupanje Europskoj uniji; glavni ravnatelj vladina odjela za europsko pravo (1997.-2004.); profesor europskog prava na Sveučilištu u Vilniusu, predstojnik Jean Monnet katedre; predsjednik litavske udruge za studije o Europskoj uniji; predsjednik parlamentarne radne skupine za ustavnu reformu, povezanu s pristupanjem Litve; član Međunarodne komisije pravnika (travanj 2003.); sudac Općeg suda od 12. svibnja 2004. do 16. rujna 2013.

Küllike Jürimäe

Rođena 1962.; diploma iz prava na Sveučilištu u Tartuu (1981.-1986.); zamjenica državnog odvjetnika u Tallinnu (1986.-1991.); diploma estonske diplomatske škole (1991.-1992.); pravna savjetnica (1991.-1993.) i glavna savjetnica u trgovačkoj i industrijskoj komori (1992.-1993.); sutkinja prizivnog suda u Tallinnu (1993.-2004.); European Master u području ljudskih prava i demokratizacije na Sveučilištu u Padovi i Sveučilištu u Nottinghamu (2002.-2003.); sutkinja Općeg suda od 12. svibnja 2004 do 23. listopada 2013.; sutkinja na Sudu od 23. listopada 2013.

Ingrida Labucka

Rođena 1963.; diploma iz prava na Latvijskom sveučilištu (1986.); inspektorica u Ministarstvu unutarnjih poslova za regiju Kirov i grad Rigu (1986.-1989.); sutkinja Prvostupanjskog suda u Rigi (1990.-1994.); odvjetnica (1994.-1998. i srpanj 1999.-svibanj 2000.); ministrica pravosuđa (studenj 1998.-srpanj 1999. i svibanj 2000.-listopad 2002.); članica Stalnog arbitražnog suda u Haagu (2001.-2004.); zastupnica u parlamentu (2002.-2004.); sutkinja Općeg suda od 12. svibnja 2004.

Savvas S. Papasavvas

Rođen 1969.; studij na Sveučilištu u Ateni (Ptychion, 1991.); poslijediplomski studij na Sveučilištu Paris II (magistarski studij javnog prava 1992.) i na Sveučilištu Aix-Marseille III (doktorat iz pravnih znanosti 1995.); upisan u ciparsku odvjetničku komoru, član odvjetničke komore u Nikoziji od 1993.; predavač na Ciparskom sveučilištu (1997.-2002.), docent iz ustavnog prava od rujna 2002.; istraživač na Europskom centru za javno pravo (2001.-2002.); sudac Općeg suda od 12. svibnja 2004.

Miro Prek

Rođen 1965.; diploma iz prava (1989.); pravnički državni ispit (1994.); različiti poslovi i položaji u javnoj upravi, prvenstveno u službi vlade za zakonodavstvo (zamjenik državnog tajnika i zamjenik direktora, voditelj odjela za europsko i poredbeno pravo) i u službi vlade za europske poslove (zamjenik državnog tajnika); član pregovaračke skupine za sporazum o pridruživanju (1994.-1996.) i za pristupanje Europskoj uniji (1998.-2003.), odgovoran za pravne poslove; odvjetnik; voditelj projekata za prilagodbu europskom zakonodavstvu i za europsku integraciju, prvenstveno na zapadnom Balkanu; voditelj odjela na Sudu Europskih zajednica (2004.-2006.); sudac Općeg suda od 7. listopada 2006.

Alfred Dittrich

Rođen 1950.; studij prava na Sveučilištu Erlangen-Nürnberg (1970.-1975.); *Rechtsreferendar* na području u nadležnosti Višeg regionalnog suda u Nürnbergu (1975.-1978.); referent u Saveznom ministarstvu gospodarstva (1978.-1982.); referent u stalnom predstavništvu Savezne Republike Njemačke pri Europskim zajednicama (1982.); referent u Saveznom ministarstvu gospodarstva, zadužen za pitanja prava Zajednice i prava tržišnog natjecanja (1983.-1992.); voditelj odjela „Pravo Europske unije” (1992.-2007.) u Ministarstvu pravosuđa; voditelj njemačkog izaslanstva radne skupine „Sud” pri Vijeću; zastupnik savezne vlade u brojnim poslovima pred Sudom Europskih zajednica; sudac Općeg suda od 17. rujna 2007.

Santiago Soldevila Fragoso

Rođen 1960.; diploma iz prava na Universitat Autònoma u Barceloni (1983.); sudac (1985.); od 1992. sudac specijaliziran za upravne sporove na Visokom sudu Kanarskih otoka, Santa Cruz de Tenerife (1992. i 1993.) i na Audiencia Nacional (Madrid, svibanj 1998.-kolovoz 2007.), gdje je odlučivao o pravnim sredstvima u fiskalnim sporovima (PDV), o pravnim sredstvima podnesenim protiv odredaba općih propisa Ministarstva gospodarstva i njegovih odluka u svezi s državnom pomoći ili s materijalnom odgovornošću državne uprave, te o pravnim sredstvima podnesenim protiv svih sporazuma središnjih regulatornih tijela u području bankarstva, burze, energetike, osiguranja i tržišnog natjecanja; sudski savjetnik na Ustavnom sudu (1993.-1998.); sudac Općeg suda od 17. rujna 2007. do 16. rujna 2013.

Laurent Truchot

Rođen 1962.; diplomirao na Institut d'études politiques u Parizu (1984.); student École nationale de la magistrature (1986.-1988.); sudac na Tribunal de grande instance u Marseilleu (siječanj 1988.-siječanj 1990.); službenik u upravi za građanske poslove i žigove u Ministarstvu pravosuđa (siječanj 1990.-lipanj 1992.); zamjenik voditelja ureda, zatim voditelj ureda Opće uprave za tržišno natjecanje, potrošače i sprečavanje prijevara u Ministarstvu gospodarstva, financija i industrije (lipanj 1992.-rujan 1994.); tehnički savjetnik ministra pravosuđa (rujan 1994.-svibanj 1995.); sudac na Tribunal de grande instance u Nîmesu (svibanj 1995.-svibanj 1996.); sudski savjetnik nezavisnog odvjetnika Légera na Sudu (svibanj 1996.-prosinac 2001.); sudski savjetnik na Cour de cassation (prosinac 2001.-kolovoz 2007.); sudac Općeg suda od 17. rujna 2007. do 16. rujna 2013.

Sten Frimodt Nielsen

Rođen 1963.; diploma iz prava, Sveučilište u Kopenhagenu (1988.); službenik u Ministarstvu vanjskih poslova (1988.-1991.); predavač međunarodnog i europskog prava na Sveučilištu u Kopenhagenu (1988.-1991.); tajnik stalnog predstavništva Danske pri Ujedinjenim narodima u New Yorku (1991.-1994.); službenik u pravnoj službi Ministarstva vanjskih poslova (1994.-1995.); izvanredni profesor na Sveučilištu u Kopenhagenu (1995.); savjetnik, potom glavni savjetnik službe predsjednika vlade (1995.-1998.); ministar savjetnik stalnog predstavništva Danske pri Europskoj uniji (1998.-2001.); posebni savjetnik službe predsjednika vlade za pravna pitanja (2001.-2002.); voditelj odjela i pravni savjetnik službe predsjednika vlade (ožujak 2002.-srpanj 2004.); zamjenik državnog tajnika i pravni savjetnik službe predsjednika vlade (kolovoz 2004.-kolovoz 2007.); sudac Općeg suda od 17. rujna 2007.

Kevin O'Higgins

Rođen 1946.; studij na Crescent College u Limericku, Clongowes Wood College, University College u Dublinu (B.A. degree i diploma iz europskog prava) i na King's Inns; upisan u irsku odvjetničku komoru 1968.; barrister (1968.-1982.); Senior Counsel (Inner Bar of Ireland, 1982.-1986.); sudac na Circuit court (1986.-1997.); sudac na High Court of Ireland (1997.-2008.); benchler of King's Inns; predstavnik Irske pri Savjetodavnom vijeću europskih sudaca (2000.-2008.); sudac Općeg suda od 15. rujna 2008. do 16. rujna 2013.

Juraj Schwarcz

Rođen 1952.; doktor pravnih znanosti (Sveučilište Comenius u Bratislavi, 1979.); pravni savjetnik u trgovačkom društvu (1975.-1990.); tajnik trgovačkog registra općinskog suda u Košicama (1991.); sudac općinskog suda u Košicama (siječanj-listopad 1992.); sudac i predsjednik vijeća regionalnog suda u Košicama (studenj 1992.-2009.); sudac Vrhovnog suda Republike Slovačke, Odjel za trgovačko pravo (listopad 2004.-rujan 2005.); predsjednik vijeća za trgovačko pravo regionalnog suda u Košicama (listopad 2005.-rujan 2009.); vanjski član odjela za trgovačko i gospodarsko pravo Sveučilišta P. J. Šafárika u Košicama (1997.-2009.); vanjski član nastavnog zbora Pravnosudne akademije (2005.-2009.); sudac Općeg suda od 7. listopada 2009.

Marc van der Woude

Rođen 1960.; diplomirao pravo (Sveučilište u Groningenu, 1983.); studij na Collège d'Europe (1983.-1984.); asistent na Collège d'Europe (1984.-1986.); predavač na Sveučilištu u Leidenu (1986.-1987.); izvijestitelj Opće uprave za tržišno natjecanje Komisije Europskih zajednica (1987.-1989.); sudski savjetnik na Sudu Europskih zajednica (1989.-1992.); politički koordinator Opće uprave za tržišno natjecanje Komisije Europskih zajednica (1992.-1993.); član pravne službe Komisije Europskih zajednica (1993.-1995.); odvjetnik, član odvjetničke komore u Bruxellesu od 1995.; profesor na Sveučilištu Erasmus u Rotterdamu od 2000.; autor brojnih publikacija; sudac Općeg suda od 13. rujna 2010.

Dimitrios Gratsias

Rođen 1957.; diploma iz prava na Sveučilištu u Ateni (1980.), magisterij iz javnog prava na Sveučilištu Paris I, Panthéon-Sorbonne (1981.); certifikat sveučilišnog centra za studije Zajednice i Europske studije (Sveučilište Paris I) (1982.); stručni suradnik u Conseil d'État (Francuska) (1985.-1992.); viši stručni suradnik u Conseil d'État (1992.-2005.); sudski savjetnik na Sudu (1994.-1996.); vanjski član grčkog Vrhovnog suda posebne nadležnosti (1998. i 1999.); pravni savjetnik u Conseil d'État (2005.); član posebnog suda za rješavanje disciplinskih pitanja koja se tiču sudaca (Francuska) (2006.); član Vrhovnog upravnosudskog vijeća (Francuska) (2008.); inspektor upravnih sudova (Francuska) (2009. i 2010.); sudac Općeg suda od 25. listopada 2010.

Andrei Popescu

Rođen 1948.; diploma iz prava na Sveučilištu u Bukureštu (1971.); poslijediplomski studij iz međunarodnog radnog prava i europskog socijalnog prava, Sveučilište u Ženevi (1973.-1974.); doktorat iz pravnih znanosti na Sveučilištu u Bukureštu (1980.); asistent pripravnika (1971.-1973.), asistent (1974.-1985.), zatim predavač radnog prava na Sveučilištu u Bukureštu (1985.-1990.); glavni istraživač na Institutu za znanstvena istraživanja u području rada i socijalne sigurnosti (1990.-1991.); zamjenik glavnog ravnatelja (1991.-1992.), zatim ravnatelj (1992.-1996.) u Ministarstvu rada i socijalne skrbi; docent (1997.), zatim profesor na Nacionalnoj školi za političke i upravne studije (2000.); državni tajnik u Ministarstvu europskih integracija (2001.-2005.); voditelj odjela u Zakonodavnom vijeću Rumunjske (1996.-2001. i 2005.-2009.); direktor i osnivač Rumunjske revije za europsko pravo; predsjednik Rumunjskog društva za europsko pravo (2009.-2010.); agent rumunjske vlade pred sudovima Europske unije (2009.-2010.); sudac Općeg suda od 26. studenoga 2010.

Mariyana Kancheva

Rođena 1958.; diploma iz prava na Sveučilištu u Sofiji (1979.-1984.); dodatni magisterij iz europskog prava na Institut d'Etudes Européennes de l'Université Libre de Bruxelles (2008.-2009.); specijalizacija iz trgovačkog prava i prava intelektualnog vlasništva; sutkinja pripravnica na Okružnom sudu u Sofiji (1985.-1986.); pravna savjetnica (1986.-1988.); odvjetnica, članica odvjetničke komore u Sofiji (1988.-1992.); glavna ravnateljica Ureda diplomatskih službi Ministarstva vanjskih poslova (1992.-1994.); obavljanje odvjetničkog zvanja u Sofiji (1994.-2011.) i Bruxellesu (2007.-2011.); arbitar u Sofiji za rješavanje trgovačkih sporova; sudjelovanje u uređivanju različitih zakonodavnih tekstova kao pravna savjetnica u bugarskom parlamentu; sutkinja Općeg suda od 19. rujna 2011.

Guido Berardis

Rođen 1950.; diploma iz prava (Sveučilište La Sapienza u Rimu, 1973.); poslijediplomski studij iz europskog prava na Collège d'Europe (Bruges, 1974.-1975.); službenik Komisije Europskih zajednica (uprava „Međunarodni odnosi” u Općoj upravi za poljoprivredu, 1975.-1976.); član pravne službe Komisije Europskih zajednica (1976.-1991. i 1994.-1995.); predstavnik pravne službe Komisije Europskih zajednica u Luxembourggu (1990.-1991.); sudski savjetnik suca G. F. Mancinija na Sudu Europskih zajednica (1991.-1994.); pravni savjetnik članova Komisije Europskih zajednica M. Montija (1995.-1997.) i F. Bolkesteina (2000.-2002.); direktor uprave „Politika javne nabave” (2002.-2003.), uprave „Usluge, intelektualno i industrijsko vlasništvo, mediji i zaštita podataka” (2003.-2005.) i uprave „Usluge” (2005.-2011.) pri općoj upravi „Unutarnje tržište” Komisije Europskih zajednica; glavni pravni savjetnik i voditelj skupine „Pravda, sloboda i sigurnost, građansko i kazneno pravo” u pravnoj službi Europske komisije (2011.-2012.); sudac Općeg suda od 17. rujna 2012.

Eugène Buttigieg

Rođen 1961.; doktor prava na Malteškom sveučilištu; magisterij iz europskog prava (Sveučilište u Exeteru); doktorat iz prava tržišnog natjecanja (Sveučilište u Londonu); pravnik u Ministarstvu pravosuđa (1987.-1990.); glavni pravnik u Ministarstvu vanjskih poslova (1990.-1994.); član Copyright board (Odbor za autorsko pravo) (1994.-2005.); pravnik revizor u Ministarstvu pravosuđa i lokalnih zajednica (2001.-2002.); administrator u Malta Resources Authority (malteško tijelo za upravljanje resursima) (2001.-2009.); savjetnik u području europskog prava (od 1994.); pravni savjetnik u području prava tržišnog natjecanja i prava potrošača u Ministarstvu financija, gospodarstva i ulaganja (2000.-2010.); savjetnik predsjednika vlade u području prava tržišnog natjecanja i prava potrošača (2010.-2011.); savjetnik u Malta Competition and Consumer Affairs Authority (malteško tijelo za poslove tržišnog natjecanja i potrošača) (2012.); predavač (1994.-2001.), docent (2001.-2006.), a zatim izvanredni profesor (od 2007.) i predstojnik Jean Monnet katedre za europsko pravo (od 2009.) na Malteškom sveučilištu; suosnivač i potpredsjednik Maltese Association for European Law (Malteška udruga za europsko pravo); sudac Općeg suda od 8. listopada 2012.

Carl Wetter

Rođen 1949.; diploma iz ekonomije (Bachelor of Arts, 1974.) i prava (Master of Laws, 1977.) na Sveučilištu u Uppsali; referent u Ministarstvu vanjskih poslova (1977.); član švedske odvjetničke komore (od 1983.); član švedske radne skupine za pravo tržišnog natjecanja pri Međunarodnoj trgovačkoj komori (ICC); predavač prava tržišnog natjecanja (Sveučilišta u Lundu i Stockholmu); autor brojnih publikacija; sudac Općeg suda od 18. ožujka 2013.

Vesna Tomljenović

Rođena 1956. godine; diplomirala na Sveučilištu u Rijeci 1979.; na Sveučilištu u Zagrebu stekla magisterij iz pravnih znanosti 1984. i doktorat iz pravnih znanosti 1996.; asistentica (1980.-1998.), izvanredna profesorica (2003.-2009.) i profesorica (2009.-2013.) na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Rijeci; asistentica na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci (1990.-2013.); predsjednica Hrvatske udruge za poredbeno pravo (2006.-2013.); sutkinja Općeg suda od 4. srpnja 2013.

Egidijus Bieliūnas

Rođen 1950.; diploma iz prava na Sveučilištu u Vilniusu (1973.); doktorat iz pravnih znanosti (1978.); asistent, predavač i potom docent na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Vilniusu (1977.-1992.); savjetnik u pravnom odjelu parlamenta Republike Litve (1990.-1992.); savjetnik u veleposlanstvu Litve u Belgiji (1992.-1994.); savjetnik u veleposlanstvu Litve u Francuskoj (1994.-1996.); član Europske komisije za ljudska prava (1996.-1999.); sudac Vrhovnog suda Litve (1999.-2011.); docent na katedri kaznenog prava Sveučilišta u Vilniusu (2003.-2013.); predstavnik Republike Litve u Zajedničkom nadzornom tijelu Eurojusta (2004.-2011.); sudac Ustavnog suda Republike Litve (2011.-2013.); sudac Općeg suda od 16. rujna 2013.

Viktor Kreuschitz

Rođen 1952.; doktorat iz pravnih znanosti Sveučilišta u Beču (1981.); službenik u uredu saveznog kancelara – služba za ustavne poslove (1981.-1997.); pravni savjetnik u pravnoj službi Europske komisije (1997.-2013.); sudac Općeg suda od 16. rujna 2013.

Anthony Michael Collins

Rođen 1960.; diploma Trinity Collegea, Dublin (pravne znanosti) (1984.) i Honourable Society of the King's Inns, Dublin (Barrister-at-Law) (1986.); Barrister-at-Law (1986.-1990. i 1997.-2003.) i Senior Counsel (2003.-2013.) pri Irskoj odvjetničkoj komori; sudski savjetnik na Sudu Europskih zajednica (1990.-1997.); direktor Irish Centre for European Law (1997.-2000.), a i danas član njegova upravnog odbora; potpredsjednik Council of European National Youth Committees (1979.-1981.); glavni tajnik Organizacijskog ureda za europske udruge učenika (1977.-1984.); glavni tajnik Irish Union of School Students (1977.-1979.); međunarodni potpredsjednik Union of Students in Ireland (1982.-1983.); član upravnog odbora Association amicale des référendaires, Luxembourg (1992.-2000.); član stalnog izaslanstva Vijeća odvjetničkih komora Europe (CCBE) pri Sudu Europske unije i Sudu EFTA-e (2006.-2013.); sudac Općeg suda od 16. rujna 2013.

Ignacio Ulloa Rubio

Rođen 1967.; diploma iz prava s počastima (1985.-1990.) i doktorski studij (1990.-1993.) na Universidad Complutense, Madrid; državni odvjetnik (2000.-2003.), Girona, Španjolska; savjetnik za pravne poslove i ljudska prava u privremenoj koalicijskoj vlasti, Bagdad, Irak (2003.-2004.); sudac u građanskim stvarima u prvom stupnju i istražni sudac (2003.-2007.), zatim glavni sudac, Girona (2008.); zamjenik voditelja integrirane misije Europske unije za uspostavu vladavine prava u Iraku, EUJUST LEX pri Vijeću Europske unije (2005.-2006.); sudski savjetnik na Ustavnom sudu Španjolske (2006.-2011. i 2013.); državni tajnik za sigurnost (2012.-2013.); stručnjak u području vladavine prava i reforme sigurnosnog sektora pri Vijeću Europske unije (2005.-2011.); vanjski stručni suradnik u području temeljnih prava i kaznenog prava pri Europskoj komisiji (2011.-2013.); predavač i autor brojnih publikacija; sudac Općeg suda od 16. rujna 2013.

Stéphane Gervasoni

Rođen 1967.; diploma Institut d'études politiques de Grenoble (1988.) i École nationale d'administration (1993.); niži stručni suradnik u Conseil d'État [sudac izvjestitelj odjela za sporove, (1993.-1997.) i član socijalnog odjela (1996.-1997.)]; viši stručni savjetnik u Conseil d'État (1996.-2008.); docent na Institut d'études politiques de Paris (1993.-1995.); povjerenik vlade pred posebnom pritužbenom komisijom za mirovine (1994.-1996.); pravni savjetnik Ministarstva javnih službi i grada Pariza (1995.-1997.); glavni tajnik prefektura departmana Yonne, potprefekt okruga Auxerre (1997.-1999.); glavni tajnik prefektura departmana Savoie, potprefekt okruga Chambéry (1999.-2001.); sudski savjetnik na Sudu Europskih zajednica (2001.-2005.); redoviti član komisije za pritužbe Organizacije Sjeverno-atlantskog sporazuma (NATO) (2001.-2005.); sudac na Službeničkom sudu Europske unije (2005.-2011., predsjednik vijeća od 2008. do 2011.); conseiller d'État (zamjenik predsjednika osmog vijeća odjela za sporove, 2011.-2013.); član komisije za pritužbe Europske svemirske agencije (2011.-2013.); sudac Općeg suda od 16. rujna 2013.

Lauri Madise

Rođen 1974.; diploma iz prava (sveučilišta u Tartuu i Poitiersu); savjetnik u Ministarstvu pravosuđa (1995.-1999.); voditelj tajništva ustavnog odbora estonskog parlamenta (1999.-2000.); sudac prizivnog suda u Talinu (od 2002.); član sudbene ispitivačke komisije (od 2005.); sudjelovanje u zakonodavnim djelatnostima u području ustavnog i upravnog prava; sudac Općeg suda od 23 listopada 2013.

Emmanuel Coulon

Rođen 1968.; studij prava (Sveučilište Panthéon-Assas, Pariz); studij menadžmenta (Sveučilište Paris-Dauphine); Collège d'Europe (1992.); prijemni ispit za regionalni centar za izobrazbu za odvjetničko zvanje u Parizu; certifikat odvjetničke komore u Bruxellesu o sposobnosti za obavljanje odvjetničkog zvanja; obavljanje odvjetničkog zvanja u Bruxellesu; laureat općeg natječaja Komisije Europskih zajednica; sudski savjetnik na Prvostupanjskom sudu (kabinet predsjednika Saggia, 1996.-1998.; kabinet predsjednika Vesterdorfa, 1998.-2002.); voditelj kabineta predsjednika Prvostupanjskog suda (2003.-2005.); tajnik Općeg suda od 6. listopada 2005.

2. Promjene u sastavu Općeg suda u 2013.

Svečana sjednica održana 18. ožujka 2013.

Nakon ostavke Nilsa Wahla, koji je postao nezavisni odvjetnik Suda, predstavnici vlada država članica imenovali su odlukom od 6. ožujka 2013. Carla Wettera za suca Općeg suda za preostalo vrijeme trajanja dužnosti Nilsa Wahla, to jest do 31. kolovoza 2013.

Svečana sjednica održana 4. srpnja 2013.

Nakon pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, 1. srpnja 2013., predstavnici vlada država članica Europske unije imenovali su odlukom od 1. srpnja 2013. Vesnu Tomljenović za sutkinju Općeg suda na razdoblje od 1. srpnja 2013. do 31. kolovoza 2013.

Svečana sjednica održana 16. rujna 2013.

U okviru djelomične zamjene sudaca Općeg suda i u zamjenu za Laurenta Truchota, Vilenasa Vadapalasa, Santiaga Soldevilu Fragosa i Kevina O'Higginsa, predstavnici vlada država članica imenovali su odlukama od 26. lipnja i 24. srpnja Egidijusa Bieliūnasa, Anthonyja Collinsa, Ignacija Ullou Rubija i Stéphanea Gervasonija za suce Općeg suda na razdoblje od 1. rujna 2013. do 31. kolovoza 2019.

Odlukama od 6. ožujka, 26. lipnja i 24. srpnja 2013. predstavnici vlada država članica ponovno su izabrali, za isto razdoblje, Nicholasa Jamesa Forwooda, Alfreda Dittricha, Ingridu Labucku, Miru Preka, Mariyanu Kanchevu, Guida Berardisa, Eugènea Buttigiega, Carla Wettera i Vesnu Tomljenović.

Naposljetku, nakon ostavke Josefa Azizija, predstavnici vlada država članica imenovali su odlukom od 26. lipnja 2013. Viktora Kreuschitza za suca Općeg suda na razdoblje od 1. rujna 2013. do 31. kolovoza 2016.

Svečana sjednica održana 23. listopada 2013.

Odlukom od 16. listopada 2013. Lauri Madise imenovan je za suca Općeg suda na razdoblje od 6. listopada 2013. do 31. kolovoza 2016.

U okviru djelomične zamjene sudaca Općeg suda predsjednici vlada država članica odlukom od 16. listopada 2013. ponovno su izabrali Irenu Pelikánovu na razdoblje od 1. rujna 2013. do 31. kolovoza 2019.

3. Protokolarni red

Od 1. siječnja do 17. ožujka 2013.

M. JAEGER, predsjednik Općeg suda
J. AZIZI, predsjednik vijeća
N. J. FORWOOD, predsjednik vijeća
M. O. CZÚCZ, predsjednik vijeća
I. PELIKÁNOVÁ, predsjednica vijeća
S. PAPASAVVAS, predsjednik vijeća
A. DITTRICH, predsjednik vijeća
L. TRUCHOT, predsjednik vijeća
H. KANNINEN, predsjednik vijeća
M. E. MARTINS RIBEIRO, sutkinja
F. DEHOUSSE, sudac
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sutkinja
V. VADAPALAS, sudac
K. JÜRIMÄE, sutkinja
I. LABUCKA, sutkinja
M. PREK, sudac
S. SOLDEVILA FRAGOSO, sudac
S. FRIMODT NIELSEN, sudac
K. O'HIGGINS, sudac
J. SCHWARCZ, sudac
M. VAN DER WOUDE, sudac
D. GRATSIAS, sudac
A. POPESCU, sudac
M. KANCHEVA, sutkinja
G. BERARDIS, sudac
E. BUTTIGIEG, sudac

E. COULON, tajnik

Od 18. ožujka do 3. srpnja 2013.

M. JAEGER, predsjednik Općeg suda
J. AZIZI, predsjednik vijeća
N. J. FORWOOD, predsjednik vijeća
O. CZÚCZ, predsjednik vijeća
I. PELIKÁNOVÁ, predsjednica vijeća
S. PAPASAVVAS, predsjednik vijeća
A. DITTRICH, predsjednik vijeća
L. TRUCHOT, predsjednik vijeća
H. KANNINEN, predsjednik vijeća
M. E. MARTINS RIBEIRO, sutkinja
F. DEHOUSSE, sudac
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sutkinja
V. VADAPALAS, sudac
K. JÜRIMÄE, sutkinja
I. LABUCKA, sutkinja
M. PREK, sudac
S. SOLDEVILA FRAGOSO, sudac
S. FRIMODT NIELSEN, sudac
K. O'HIGGINS, sudac
J. SCHWARCZ, sudac
M. VAN DER WOUDE, sudac
D. GRATSIAS, sudac
A. POPESCU, sudac
M. KANCHEVA, sutkinja
G. BERARDIS, sudac
E. BUTTIGIEG, sudac
C. WETTER, sudac

E. COULON, tajnik

Od 4. srpnja 2013. do 17. rujna 2013.

M. JAEGER, predsjednik Općeg suda
J. AZIZI, predsjednik vijeća
N. J. FORWOOD, predsjednik vijeća
O. CZÚCZ, predsjednik vijeća
I. PELIKÁNOVÁ, predsjednica vijeća
S. PAPASAVVAS, predsjednik vijeća
A. DITTRICH, predsjednik vijeća
L. TRUCHOT, predsjednik vijeća
H. KANNINEN, predsjednik vijeća
M. E. MARTINS RIBEIRO, sutkinja
F. DEHOUSSE, sudac
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sutkinja
V. VADAPALAS, sudac
K. JÜRIMÄE, sutkinja
I. LABUCKA, sutkinja
M. PREK, sudac
S. SOLDEVILA FRAGOSO, sudac
S. FRIMODT NIELSEN, sudac
K. O'HIGGINS, sudac
J. SCHWARCZ, sudac
M. VAN DER WOUDE, sudac
D. GRATSIAS, sudac
A. POPESCU, sudac
M. KANCHEVA, sutkinja
G. BERARDIS, sudac
E. BUTTIGIEG, sudac
C. WETTER, sudac
V. TOMLJENović, sutkinja

E. COULON, tajnik

Od 18. rujna 2013. do 22. listopada 2013.

M. JAEGER, predsjednik Općeg suda
H. KANNINEN, potpredsjednik
M. E. MARTINS RIBEIRO, predsjednica vijeća
S. PAPASAVVAS, predsjednik vijeća
M. PREK, predsjednik vijeća
A. DITTRICH, predsjednik vijeća
S. FRIMODT NIELSEN, predsjednik vijeća
M. VAN DER WOUDE, predsjednik vijeća
D. GRATSIAS, predsjednik vijeća
G. BERARDIS, predsjednik vijeća
N. J. FORWOOD, sudac
F. DEHOUSSE, sudac
O. CZÚCZ, sudac
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sutkinja
I. PELIKÁNOVÁ, sutkinja
K. JÜRIMÄE, sutkinja
I. LABUCKA, sutkinja
J. SCHWARCZ, sudac
A. POPESCU, sudac
M. KANCHEVA, sutkinja
E. BUTTIGIEG, sudac
C. WETTER, sudac
V. TOMLJENović, sutkinja
E. BIELIŪNAS, sudac
V. KREUSCHITZ, sudac
A. COLLINS, sudac
I. ULLOA RUBIO, sudac
S. GERVASONI, sudac

E. COULON, tajnik

Od 23. listopada 2013. do 31. prosinca 2013.

M. JAEGER, predsjednik Općeg suda
H. KANNINEN, potpredsjednik
M. E. MARTINS RIBEIRO, predsjednica vijeća
S. PAPASAVVAS, predsjednik vijeća
M. PREK, predsjednik vijeća
A. DITTRICH, predsjednik vijeća
S. FRIMODT NIELSEN, predsjednik vijeća
M. VAN DER WOUDE, predsjednik vijeća
D. GRATSIAS, predsjednik vijeća
G. BERARDIS, predsjednik vijeća
N. J. FORWOOD, sudac
F. DEHOUSSE, sudac
O. CZÚCZ, sudac
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sutkinja
I. PELIKÁNOVÁ, sutkinja
I. LABUCKA, sutkinja
J. SCHWARCZ, sudac
A. POPESCU, sudac
M. KANCHEVA, sutkinja
E. BUTTIGIEG, sudac
C. WETTER, sudac
V. TOMLJENović, sutkinja
E. BIELIŪNAS, sudac
V. KREUSCHITZ, sudac
A. COLLINS, sudac
I. ULLOA RUBIO, sudac
S. GERVASONI, sudac
L. MADISE, sudac

E. COULON, tajnik

4. Nekadašnji članovi Općeg suda

David Alexander Ogilvy Edward (1989.-1992.)
Christos Yeraris (1989.-1992.)
José Luís Da Cruz Vilaça (1989.-1995.), predsjednik (1989.-1995.)
Jacques Biancarelli (1989.-1995.)
Donal Patrick Michael Barrington (1989.-1996.)
Romain Alphonse Schintgen (1989.-1996.)
Heinrich Kirschner (1989.-1997.)
Antonio Saggio (1989.-1998.), predsjednik (1995.-1998.)
Cornelis Paulus Briët (1989.-1998.)
Koen Lenaerts (1989.-2003.)
Bo Vesterdorf (1989.-2007.), predsjednik (1998.-2007.)
Rafael García-Valdecasas y Fernández (1989.-2007.)
Andreas Kalogeropoulos (1992.-1998.)
Christopher William Bellamy (1992.-1999.)
André Potocki (1995.-2001.)
Rui Manuel Gens de Moura Ramos (1995.-2003.)
Pernilla Lindh (1995.-2006.)
Virpi Tiili (1995.-2009.)
Josef Azizi (1995.-2013.)
John D. Cooke (1996.-2008.)
Jörg Pirrung (1997.-2007.)
Paolo Mengozzi (1998.-2006.)
Arjen W. H. Meij (1998.-2010.)
Mihalis Vilaras (1998.-2010.)
Hubert Legal (2001.-2007.)
Verica Trstenjak (2004.-2006.)
Daniel Šváby (2004.-2009.)
Ena Cremona (2004.-2012.)
Vilenas Vadapalas (2004.-2013.)
Küllike Jürimäe (2004.-2013.)
Enzo Moavero Milanesi (2006.-2011.)
Nils Wahl (2006.-2012.)
Teodor Tchișev (2007.-2010.)
Valeriu M. Ciucă (2007.-2010.)
Santiago Soldevila Frago (2007.-2013.)
Laurent Truchot (2007.-2013.)
Kevin O'Higgins (2008.-2013.)

Predsjednici

José Luís Da Cruz Vilaça (1989.-1995.)

Antonio Saggio (1995.-1998.)

Bo Vesterdorf (1998.-2007.)

Tajnik

Hans Jung (1989.-2005.)

C – Sudska statistika Općeg suda

Opća aktivnost Općeg suda

1. Novi, zaključeni i neriješeni predmeti (2009.-2013.)

Novi predmeti

2. Vrste postupaka (2009.-2013.)
3. Vrsta pravnog sredstva (2009.-2013.)
4. Predmet pravnog sredstva (2009.-2013.)

Zaključeni predmeti

5. Vrste postupaka (2009.-2013.)
6. Predmet pravnog sredstva (2013.)
7. Predmet pravnog sredstva (2009.-2013.) (presude i rješenja)
8. Sastav suda (2009.-2013.)
9. Trajanje postupaka u mjesecima (2009.-2013.) (presude i rješenja)

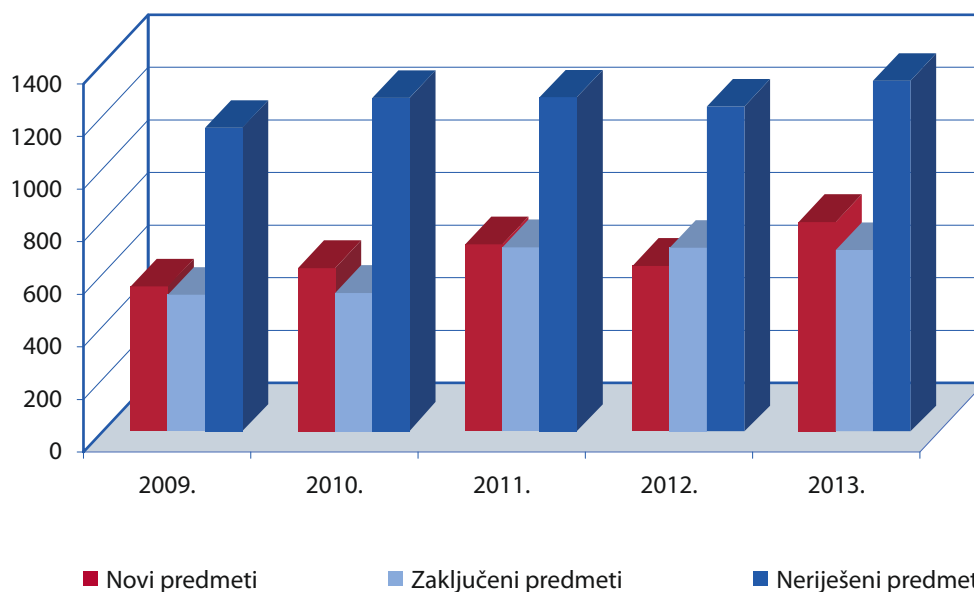
Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca

10. Vrste postupaka (2009.-2013.)
11. Predmet pravnog sredstva (2009.-2013.)
12. Sastav suda (2009.-2013.)

Razno

13. Postupci privremene pravne zaštite (2009.-2013.)
14. Ubrzani postupci (2009.-2013.)
15. Odluke Općeg suda protiv kojih je Sudu podnesena žalba (1990.-2013.)
16. Raspodjela žalbi podnesenih Sudu prema vrsti postupka (2009.-2013.)
17. Ishodi žalbenih postupaka pred Sudom (2013.) (presude i rješenja)
18. Ishodi žalbenih postupaka pred Sudom (2009.-2013.) (presude i rješenja)
19. Opći trend (1989.-2013.) (novi, zaključeni i neriješeni predmeti)

1. Opća aktivnost Općeg suda – Novi, zaključeni i neriješeni predmeti (2009.-2013.)¹²

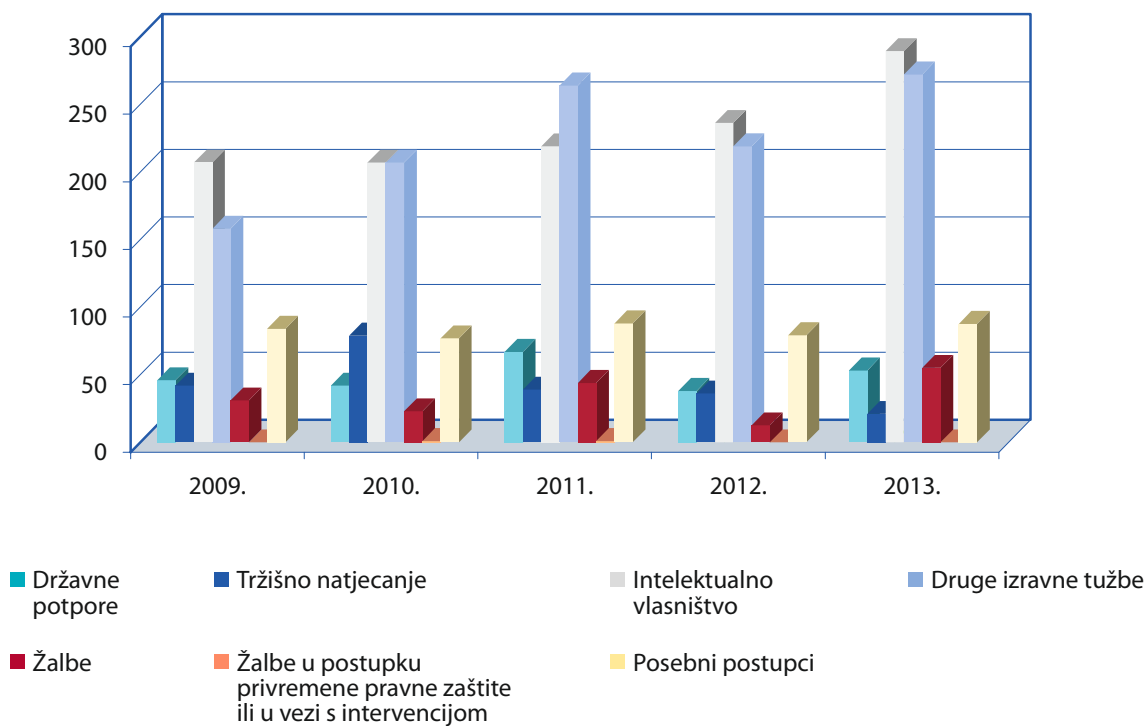
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Novi predmeti	568	636	722	617	790
Zaključeni predmeti	555	527	714	688	702
Neriješeni predmeti	1191	1300	1308	1237	1325

¹ Osim ako nije drukčije naznačeno, ova tablica i tablice na sljedećim stranicama uzimaju u obzir posebne postupke.

„Posebnim postupcima” smatraju se: prigovor protiv presude (članak 41. Statuta Suda; članak 122. Poslovnika Općeg suda); prigovor trećeg (članak 42. Statuta Suda; članak 123. Poslovnika Općeg suda); ponavljanje postupka (članak 44. Statuta Suda; članak 125. Poslovnika Općeg suda); tumačenje presude (članak 43. Statuta Suda; članak 129. Poslovnika Općeg suda); određivanje troškova (članak 92. Poslovnika Općeg suda); besplatna pravna pomoć (članak 96. Poslovnika Općeg suda) i ispravak presude (članak 84. Poslovnika Općeg suda).

² Osim ako nije drukčije naznačeno, ova tablica i tablice na sljedećim stranicama ne uzimaju u obzir postupke privremene pravne zaštite.

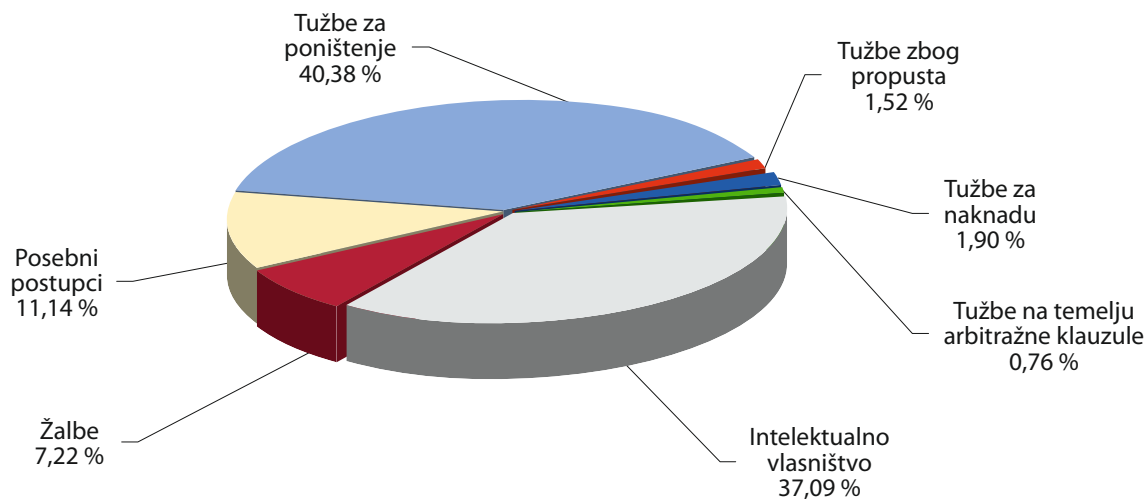
2. Novi predmeti – Vrste postupaka (2009.-2013.)

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Državne potpore	46	42	67	36	54
Tržišno natjecanje	42	79	39	34	23
Intelektualno vlasništvo	207	207	219	238	293
Druge izravne tužbe	158	207	264	220	275
Žalbe	31	23	44	10	57
Žalbe u postupku privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom		1	1	1	
Posebni postupci	84	77	88	78	88
Ukupno	568	636	722	617	790

3. Novi predmeti – Vrste pravnog sredstva (2009.-2013.)

Podjela u 2013.

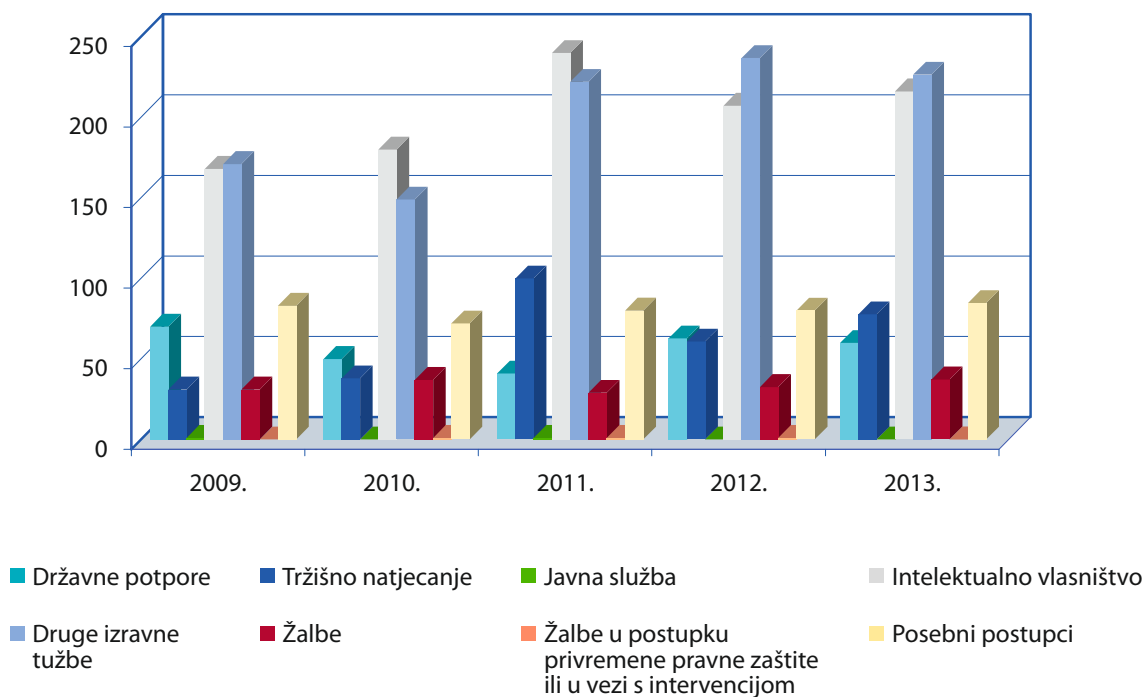
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Tužbe za poništenje	214	304	341	257	319
Tužbe zbog propusta	7	7	8	8	12
Tužbe za naknadu štete	13	8	16	17	15
Tužbe na temelju arbitražne klauzule	12	9	5	8	6
Intelektualno vlasništvo	207	207	219	238	293
Žalbe	31	23	44	10	57
Žalbe u postupku privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom		1	1	1	
Posebni postupci	84	77	88	78	88
Ukupno	568	636	722	617	790

4. Novi predmeti – Predmet pravnog sredstva (2009.-2013.)¹

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Arbitražna klauzula	12	9	5	8	6
Carinska unija i zajednička carinska tarifa	5	4	10	6	1
Državne potpore	46	42	67	36	54
Ekonomska i monetarna politika		4	4	3	15
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	6	24	3	4	3
Energija	2		1		1
Financijske odredbe (proračun, financijski okvir, vlastita sredstva, borba protiv prijevara)	1			1	
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	207	207	219	238	294
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir	6	3	4	3	5
Javna nabava	19	15	18	23	15
Javno zdravlje	2	4	2	12	5
Kultura	1				1
Mjere ograničavanja (vanjsko djelovanje)	7	21	93	59	41
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport			2	1	2
Okoliš	4	15	6	3	10
Oporezivanje		1	1	1	1
Područje slobode, sigurnosti i pravde	2		1		6
Poljoprivreda	19	24	22	11	27
Pravo društava	1				
Pravo institucija	32	17	44	41	44
Približavanje zakonodavstva					13
Pridruživanje prekomorskih zemalja i područja					1
Pristup dokumentima	15	19	21	18	20
Pristupanje novih država	1				1
Promet		1	1		5
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)		8	3	2	12
Slobodno kretanje osoba	1	1			
Slobodno kretanje robe	1				1
Slobodno pružanje usluga	4	1		1	
Socijalna politika	2	4	5	1	
Socijalna sigurnost radnika migranata					1
Transeuropske mreže					3
Trgovinska politika	8	9	11	20	23
Tržišno natjecanje	42	79	39	34	23
Turizam					2
Vanjsko djelovanje Europske unije	5	1	2	1	
Zajednička ribarstvena politika	1	19	3		3
Zajednička vanjska i sigurnosna politika		1			2
Zapošljavanje					2
Zaštita potrošača					2
Ukupno Ugovor o EZ-u/FEU-u	452	533	587	527	645
Ukupno Ugovor o EZAE-u		1			
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	32	25	47	12	57
Posebni postupci	84	77	88	78	88
SVEUKUPNO	568	636	722	617	790

¹ Zbog stupanja na snagu Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), 1. prosinca 2009., bilo je nužno drukčije prikazati predmete pravnih sredstava. Shodno tome, podaci za 2009. godinu su revidirani.

5. Zaključeni predmeti – Vrste postupaka (2009.-2013.)

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Državne potpore	70	50	41	63	60
Tržišno natjecanje	31	38	100	61	75
Javna služba	1		1		
Intelektualno vlasništvo	168	180	240	210	217
Druge izravne tužbe	171	149	222	240	226
Žalbe	31	37	29	32	39
Žalbe u postupku privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom		1	1	1	
Posebni postupci	83	72	80	81	85
Ukupno	555	527	714	688	702

6. Zaključeni predmeti – Predmet pravnog sredstva (2013.)

	Presude	Rješenja	Ukupno
Arbitražna klauzula	4	4	8
Carinska unija i zajednička carinska tarifa	6	3	9
Državne potpore	16	43	59
Ekonomska i monetarna politika		1	1
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	14		14
Energija	1		1
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	164	54	218
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir	1	3	4
Javna nabava	12	9	21
Javno zdravlje	2	2	4
Mjere ograničavanja (vanjsko djelovanje)	33	7	40
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport		1	1
Okoliš	4	2	6
Područje slobode, sigurnosti i pravde	1	6	7
Poljoprivreda	12	4	16
Pravo institucija	14	21	35
Pristup dokumentima	10	9	19
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)	6		6
Slobodno kretanje robe		1	1
Socijalna politika	4		4
Socijalna sigurnost radnika migranata		1	1
Trgovinska politika	11	8	19
Tržišno natjecanje	66	9	75
Turizam		1	1
Vanjsko djelovanje Europske unije		2	2
Zajednička ribarstvena politika	2		2
Zapošljavanje		2	2
Ukupno Ugovor o EZ-u/FEU-u	383	193	576
Ukupno Ugovor o EZUČ-u	1		1
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	14	26	40
Posebni postupci		85	85
SVEUKUPNO	398	304	702

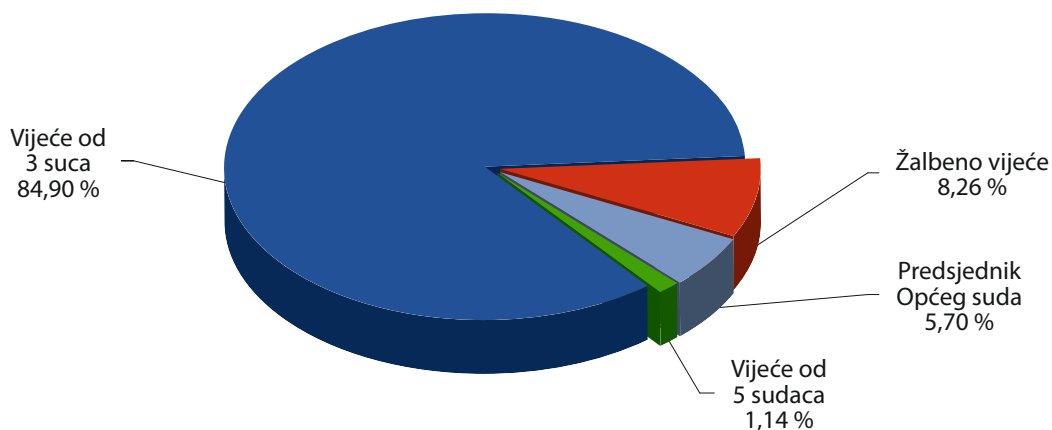
7. Zaključeni predmeti – Predmet pravnog sredstva (2009.-2013.)¹ (presude i rješenja)

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Arbitražna klauzula	10	12	6	11	8
Carinska unija i zajednička carinska tarifa	10	4	1	6	9
Državne potpore	70	50	41	63	59
Ekonomska i monetarna politika		2	3	2	1
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	3	2	9	12	14
Energija		2			1
Financijske odredbe (proračun, financijski okvir, vlastita sredstva, borba protiv prijevara)	2			2	
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	169	180	240	210	218
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir	1	3	5	3	4
Javna nabava	12	16	15	24	21
Javno zdravlje	1	2	3	2	4
Kultura	2				
Mjere ograničavanja (vanjsko djelovanje)	8	10	32	42	40
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport		1	1	1	1
Okoliš	9	6	22	8	6
Oporezivanje		1		2	
Područje slobode, sigurnosti i pravde	3			2	7
Poljoprivreda	46	16	26	32	16
Pravo društava		1			
Pravo institucija	20	26	36	41	35
Pristup dokumentima	6	21	23	21	19
Pristupanje novih država	1				
Promet		2	1	1	
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)			4	1	6
Slobodno kretanje osoba	1		2	1	
Slobodno kretanje robe	3				1
Slobodno pružanje usluga	2	2	3	2	
Socijalna politika	6	6	5	1	4
Socijalna sigurnost radnika migranata					1
Trgovinska politika	6	8	10	14	19
Tržišno natjecanje	31	38	100	61	75
Turizam					1
Vanjsko djelovanje Europske unije		4	5		2
Zajednička ribarstvena politika	17		5	9	2
Zapošljavanje					2
Zaštita potrošača		2	1		
Ukupno Ugovor o EZ-u/FEU-u	439	417	599	574	576
Ukupno Ugovor o EZUČ-u					1
Ukupno Ugovor o EZAE-u	1		1		
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	32	38	34	33	40
Posebni postupci	83	72	80	81	85
SVEUKUPNO	555	527	714	688	702

¹ Zbog stupanja na snagu Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), 1. prosinca 2009., bilo je nužno drukčije prikazati predmete pravnih sredstava. Shodno tome, podaci za 2009. godinu su revidirani.

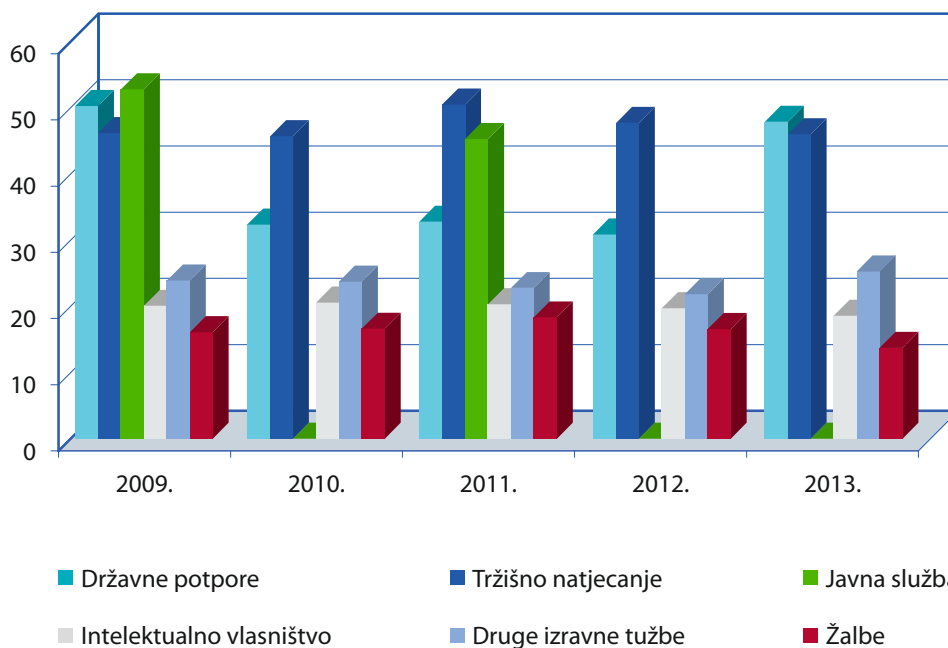
8. Zaključeni predmeti – Sastav suda (2009.-2013.)

Podjela u 2013.

	2009.			2010.			2011.			2012.			2013.		
	Presude	Rješenja	Ukupno	Presude	Rješenja	Ukupno	Presude	Rješenja	Ukupno	Presude	Rješenja	Ukupno	Presude	Rješenja	Ukupno
Veliko vijeće					2	2									
Žalbeno vijeće	20	11	31	22	15	37	15	14	29	17	20	37	13	45	58
Predsjednik Općeg suda		50	50		54	54		56	56		50	50		40	40
Vijeće od 5 sudaca	27	2	29	8		8	19	6	25	9		9	7	1	8
Vijeće od 3 suca	245	200	445	255	168	423	359	245	604	328	264	592	378	218	596
Sudac pojedinac				3		3									
Ukupno	292	263	555	288	239	527	393	321	714	354	334	688	398	304	702

9. Zaključeni predmeti – Trajanje postupaka u mjesecima (2009.-2013.)¹ (presude i rješenja)

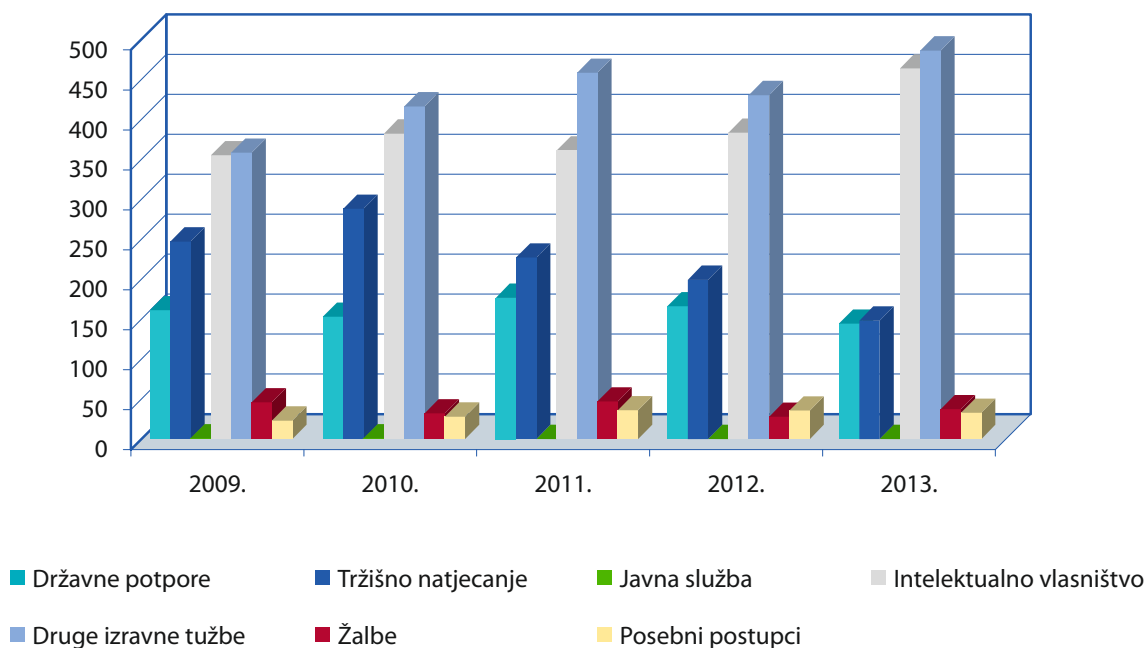

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Državne potpore	50,3	32,4	32,8	31,5	48,1
Tržišno natjecanje	46,2	45,7	50,5	48,4	46,4
Javna služba	52,8		45,3		
Intelektualno vlasništvo	20,1	20,6	20,3	20,3	18,7
Druge izravne tužbe	23,9	23,7	22,8	22,2	24,9
Žalbe	16,1	16,6	18,3	16,8	13,9

¹ Pri izračunavanju prosječnog trajanja postupaka ne uzimaju se u obzir: predmeti u kojima je odlučeno međupresudom; posebni postupci; žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom; predmeti koje je Sud ustupio nakon izmjena u podjeli nadležnosti između tog suda i Općeg suda; predmeti koje je Opći sud ustupio na početku rada Službeničkog suda.

Trajanje je izraženo u mjesecima i desetinama mjeseca.

10. Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Vrste postupaka (2009.-2013.)

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Državne potpore	161	153	179	152	146
Tržišno natjecanje	247	288	227	200	148
Javna služba	1	1			
Intellectualno vlasništvo	355	382	361	389	465
Druge izravne tužbe	358	416	458	438	487
Žalbe	46	32	47	25	43
Posebni postupci	23	28	36	33	36
Ukupno	1191	1300	1308	1237	1325

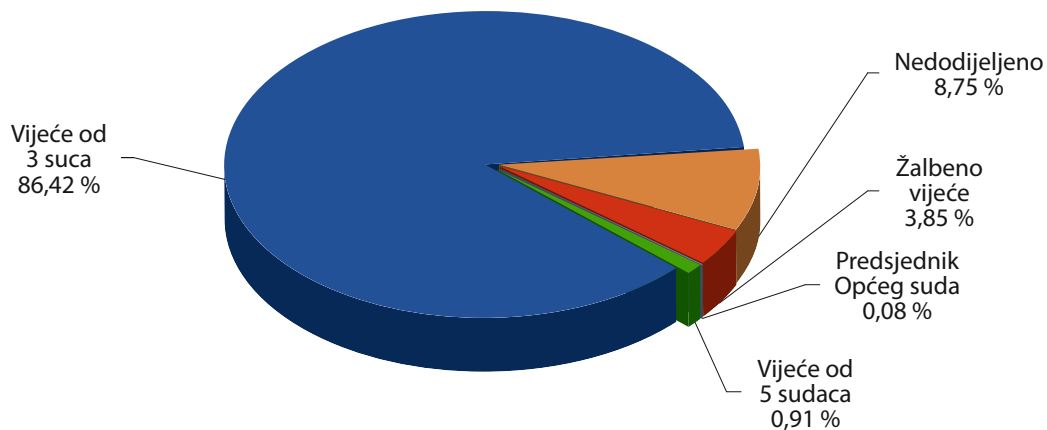
11. *Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Predmet pravnog sredstva (2009.-2013.)¹*

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Arbitražna klauzula	22	19	18	15	13
Carinska unija i zajednička carinska tarifa	6	6	15	15	7
Državne potpore	160	152	178	151	146
Ekonomska i monetarna politika		2	3	4	18
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	16	38	32	24	13
Energija	2		1	1	1
Financijske odredbe (proračun, financijski okvir, vlastita sredstva, borba protiv prijevара)	2	2	2	1	1
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	355	382	361	389	465
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir	8	8	7	7	8
Javna nabava	41	40	43	42	36
Javno zdravlje	4	6	5	15	16
Kultura					1
Mjere ograničavanja (vanjsko djelovanje)	17	28	89	106	107
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport	1		1	1	2
Okoliš	25	34	18	13	17
Oporezivanje			1		1
Područje slobode, sigurnosti i pravde	2	2	3	1	
Poljoprivreda	57	65	61	40	51
Pravo društava	1				
Pravo institucija	42	33	41	41	50
Približavanje zakonodavstva					13
Pridruživanje prekomorskih zemalja i područja					1
Pristup dokumentima	44	42	40	37	38
Pristupanje novih država					1
Promet	2	1	1		5
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)		8	7	8	14
Slobodno kretanje osoba	2	3	1		
Slobodno pružanje usluga	5	4	1		
Socijalna politika	6	4	4	4	
Transeuropske mreže					3
Trgovinska politika	33	34	35	41	45
Tržišno natjecanje	247	288	227	200	148
Turizam					1
Vanjsko djelovanje Europske unije	8	5	2	3	1
Zajednička ribarstvena politika	8	27	25	16	17
Zajednička vanjska i sigurnosna politika		1	1	1	3
Zaštita potrošača	3	1			2
Ukupno Ugovor o EZ-u/FEU-u	1119	1235	1223	1176	1245
Ukupno Ugovor o EZUČ-u	1	1	1	1	
Ukupno Ugovor o EZAE-u		1			
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	48	35	48	27	44
Posebni postupci	23	28	36	33	36
SVEUKUPNO	1191	1300	1308	1237	1325

¹ Zbog stupanja na snagu Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), 1. prosinca 2009., bilo je nužno drukčije prikazati predmete pravnih sredstava. Shodno tome, podaci za 2009. godinu su revidirani.

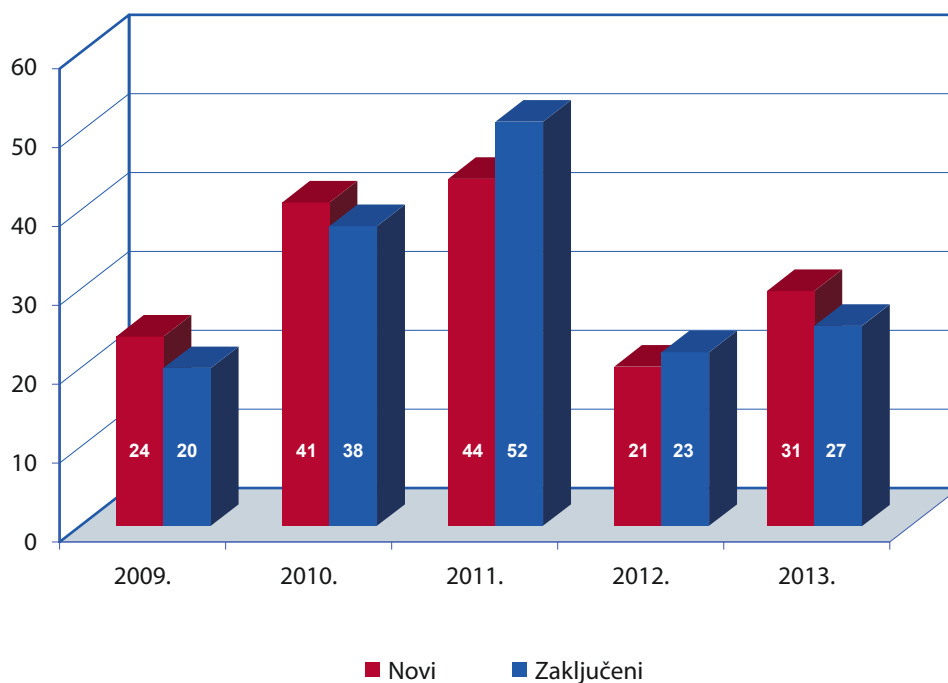
12. Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Sastav suda (2009.-2013.)

Podjela u 2013.

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Žalbeno vijeće	46	32	51	38	51
Predsjednik Općeg suda		3	3	3	1
Vijeće od 5 sudaca	49	58	16	10	12
Vijeće od 3 suca	1019	1132	1134	1123	1145
Sudac pojedinac	2				
Nedodijeljeno	75	75	104	63	116
Ukupno	1191	1300	1308	1237	1325

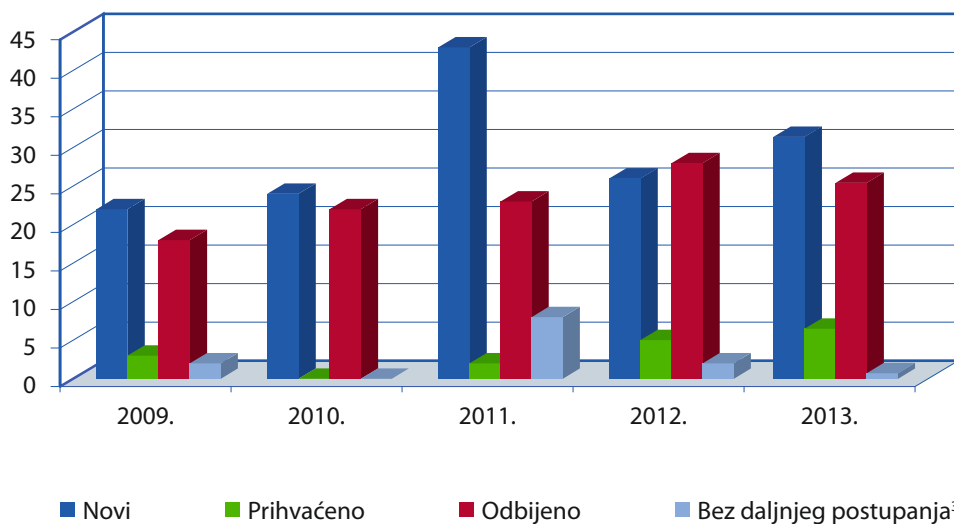
13. Razno – Postupci privremene pravne zaštite (2009.-2013.)

Podjela u 2013.

	Novi postupci privremene pravne zaštite	Zaključeni postupci privremene pravne zaštite	Ishod postupka		
			Prihvaćeno	Brisanje predmeta/Obustava postupka	Odbijeno
Arbitražna klauzula	1	1			1
Državne potpore	8	9		3	6
Javna nabava	3	2			2
Javno zdravlje	2	2	1		1
Mjere ograničavanja (vanjsko djelovanje)	3	3			3
Okoliš	1				
Poljoprivreda	2	1			1
Pravo institucija	4	3		1	2
Pridruživanje prekomorskih zemalja i područja	1				
Pristup dokumentima	4	2	2		
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)	1	2		1	1
Tržišno natjecanje		1	1		
Zaštita potrošača	1	1			1
Ukupno	31	27	4	5	18

14. Razno – Ubrzani postupci (2009.-2013.)^{1 2}

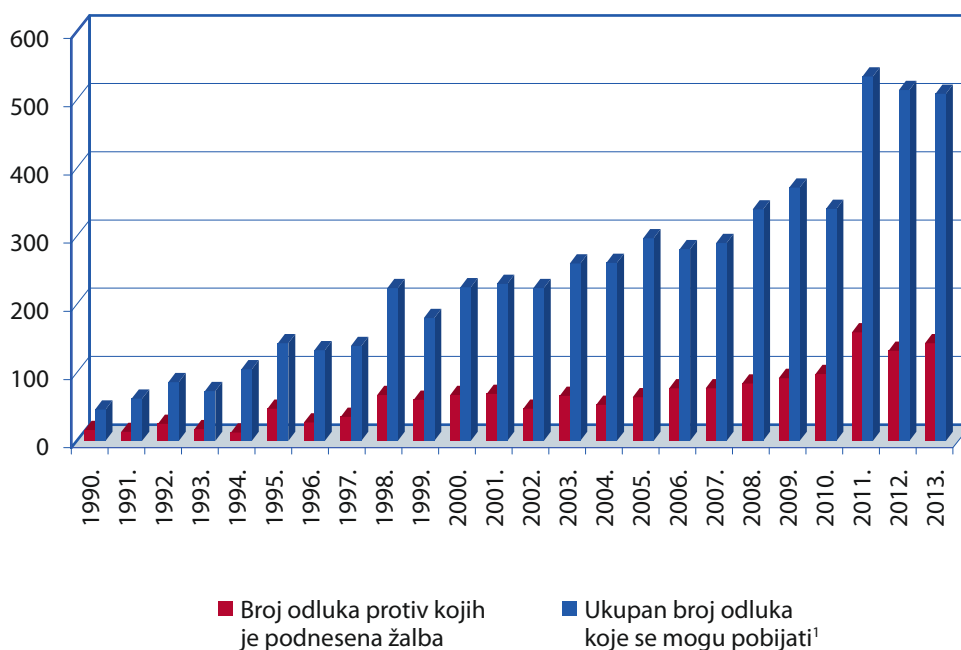
	2009.				2010.				2011.				2012.				2013.			
	Ishod postupka				Ishod postupka				Ishod postupka				Ishod postupka				Ishod postupka			
	Novi	Prihvaćeno	Odbijeno	Bez daljnjeg postupanja ³	Novi	Prihvaćeno	Odbijeno	Bez daljnjeg postupanja ³	Novi	Prihvaćeno	Odbijeno	Bez daljnjeg postupanja ³	Novi	Prihvaćeno	Odbijeno	Bez daljnjeg postupanja ³	Novi	Prihvaćeno	Odbijeno	Bez daljnjeg postupanja ³
Carinska unija i zajednička carinska tarifa													1	1						
Državne potpore					7		5				2		2			2				
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija					1		1						1		1					
Energija																	1		1	
Javna nabava	2		2		2		2										2		1	
Javno zdravlje	1		1										5	1	3		1		2	
Mjere ograničavanja (vanjsko djelovanje)	5	1	2	1	10		10		30	2	12	7	10	4	16		4		4	
Okoliš	1			1					2		2						5	5		
Poljoprivreda	2		3														1		1	
Postupak	1		1																	
Pravilnik o osoblju za dužnosnike		1																		
Pravo institucija	1		1						1			1	1		1					
Pristup dokumentima	4		4						2		1		1		2		1		1	
Slobodno pružanje usluga	1	1																		
Socijalna politika									1			1								
Trgovinska politika	2		2						3		2		3		2		15	2	14	1
Tržišno natjecanje	2		2		3		3		4		4		2		2		2		2	
Vanjsko djelovanje Europske unije					1		1													
Ukupno	22	3	18	2	24	22	22	43	2	23	9	26	5	28	2	32	7	26	1	

¹ Ubrzano postupanje u predmetu pred Općim sudom moguće je na temelju članka 76.a Poslovnika. Ta se odredba primjenjuje od 1. veljače 2001.

² Zbog stupanja na snagu Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), 1. prosinca 2009., bilo je nužno drukčije prikazati predmete pravnih sredstava. Shodno tome, podaci za 2009. godinu su revidirani.

³ U kategoriju „bez daljnjeg postupanja“ pripadaju sljedeći slučajevi: povlačenje zahtjeva, odustanak te predmeti u kojima je odlučeno rješenjem i prije donošenja odluke o zahtjevu za ubrzani postupak.

15. Razno – Odluke Općeg suda protiv kojih je Sudu podnesena žalba (1990.-2013.)

	Broj odluka protiv kojih je podnesena žalba	Ukupan broj odluka koje se mogu pobijati ¹	Postotak odluka protiv kojih je podnesena žalba
1990.	16	46	35 %
1991.	13	62	21 %
1992.	25	86	29 %
1993.	17	73	23 %
1994.	12	105	11 %
1995.	47	143	33 %
1996.	27	133	20 %
1997.	35	139	25 %
1998.	67	224	30 %
1999.	60	180	33 %
2000.	67	225	30 %
2001.	69	230	30 %
2002.	47	225	21 %
2003.	66	260	25 %
2004.	53	261	20 %
2005.	64	297	22 %
2006.	77	281	27 %
2007.	78	290	27 %
2008.	84	339	25 %
2009.	92	371	25 %
2010.	98	338	29 %
2011.	158	533	30 %
2012.	132	514	26 %
2013.	144	510	28 %

¹ Ukupan broj odluka koje se mogu pobijati – presude, rješenja u postupku privremene pravne zaštite i rješenja o odbijanju intervencije te sva rješenja kojima se završava postupak, osim onih o brisanju i ustupanju predmeta – kojima je istekao rok za žalbu ili protiv kojih je žalba podnesena.

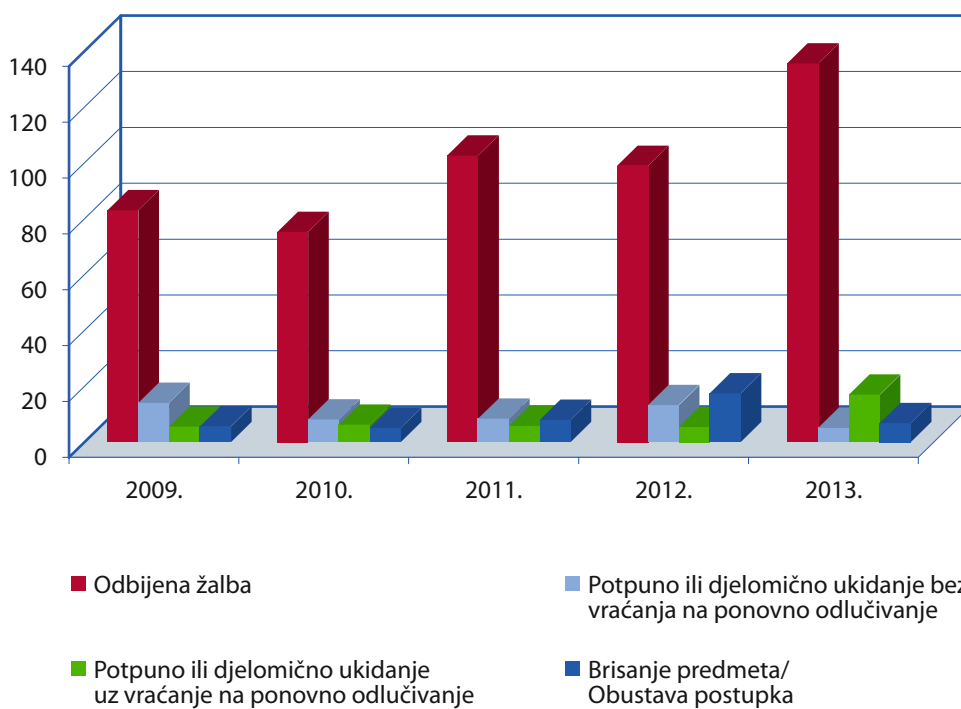
16. Razno – Podjela žalbi podnesenih Sudu prema vrsti postupka (2009.-2013.)

	2009.			2010.			2011.			2012.			2013.		
	Odluke protiv kojih je podnesena žalba	Odluke koje se mogu pobijati	Žalbe u %	Odluke protiv kojih je podnesena žalba	Odluke koje se mogu pobijati	Žalbe u %	Odluke protiv kojih je podnesena žalba	Odluke koje se mogu pobijati	Žalbe u %	Odluke protiv kojih je podnesena žalba	Odluke koje se mogu pobijati	Žalbe u %	Odluke protiv kojih je podnesena žalba	Odluke koje se mogu pobijati	Žalbe u %
Državne potpore	23	51	45 %	17	34	50 %	10	37	27 %	18	52	35 %	16	52	31 %
Tržišno natjecanje	11	45	24 %	15	33	45 %	49	90	54 %	24	60	40 %	28	73	38 %
Javna služba	1	3	33 %				1	1	100 %						
Intelektualno vlasništvo	25	153	16 %	32	140	23 %	39	201	19 %	41	190	22 %	38	183	21 %
Druge izravne tužbe	32	119	27 %	34	131	26 %	59	204	29 %	47	208	23 %	62	202	31 %
Žalbe											2	0 %			
Posebni postupci										2	2	100 %			
Ukupno	92	371	25 %	98	338	29 %	158	533	30 %	132	514	26 %	144	510	28 %

17. Razno – Ishodi žalbenih postupaka pred Sudom (2013.) (presude i rješenja)

	Odbijena žalba	Potpuno ili djelomično ukidanje bez vraćanja na ponovno odlučivanje	Potpuno ili djelomično ukidanje uz vraćanje na ponovno odlučivanje	Brisanje predmeta/Obustava postupka	Ukupno
Carinska unija i zajednička carinska tarifa	2				2
Državne potpore	18		5		23
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	3	1			4
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	25	1	2	5	33
Javna nabava	2				2
Javno zdravlje	1				1
Okoliš	1				1
Oporezivanje	1				1
Poljoprivreda	5				5
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	2				2
Pravo institucija	19	1	2		22
Pristup dokumentima	4		2		6
Promet	1				1
Slobodno kretanje osoba	2				2
Slobodno pružanje usluga	1				1
Socijalna politika	1				1
Trgovinska politika	3		1		4
Tržišno natjecanje	33	1	1	1	36
Zajednička vanjska i sigurnosna politika	9	1	2		12
Zaštita potrošača	1				1
Ukupno	134	5	15	6	160

18. Razno – Ishodi žalbenih postupaka pred Sudom (2009.-2013.) (presude i rješenja)

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Odbijena žalba	83	73	101	98	134
Potpuno ili djelomično ukidanje bez vraćanja na ponovno odlučivanje	12	6	9	12	5
Potpuno ili djelomično ukidanje uz vraćanje na ponovno odlučivanje	4	5	6	4	15
Brisanje predmeta/Obustava postupka	5	4	8	15	6
Ukupno	104	88	124	129	160

19. Razno - Opći trend (1989.-2013.)

Novi, zaključeni i neriješeni predmeti

	Novi predmeti ¹	Zaključeni predmeti ²	Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca
1989.	169	1	168
1990.	59	82	145
1991.	95	67	173
1992.	123	125	171
1993.	596	106	661
1994.	409	442	628
1995.	253	265	616
1996.	229	186	659
1997.	644	186	1117
1998.	238	348	1007
1999.	384	659	732
2000.	398	343	787
2001.	345	340	792
2002.	411	331	872
2003.	466	339	999
2004.	536	361	1174
2005.	469	610	1033
2006.	432	436	1029
2007.	522	397	1154
2008.	629	605	1178
2009.	568	555	1191
2010.	636	527	1300
2011.	722	714	1308
2012.	617	688	1237
2013.	790	702	1325
Ukupno	10.740	9415	

¹ 1989.: Sud je 153 predmeta ustupio na odlučivanje novoosnovanom Općem sudu.
 1993.: Sud je 451 predmet ustupio na odlučivanje Općem sudu uslijed prvog proširenja njegovih nadležnosti.
 1994.: Sud je 14 predmeta ustupio na odlučivanje Općem sudu uslijed drugog proširenja njegovih nadležnosti.
 2004.-2005.: Sud je 25 predmeta ustupio na odlučivanje Općem sudu uslijed trećeg proširenja njegovih nadležnosti.

² 2005.-2006.: Opći sud ustupio je 118 predmeta na odlučivanje novoosnovanom Službeničkom sudu.

Poglavlje III.

Službenički sud

A – Aktivnost Službeničkog suda u 2013.

Sean Van Raepenbusch, predsjednik

1. Sudsku statistiku Službeničkog suda za 2013. godinu obilježava smanjenje broja novih predmeta (160) u odnosu na prethodnu godinu (178). Godina 2012. istaknuta je, međutim, kao godina tijekom koje je Službenički sud zabilježio najveći broj novih predmeta od svog osnutka. Broj novih predmeta u 2013. je, naprotiv, usporediv s onim u 2011. godini (159). Ostaje, međutim, zamjetno veći od onog prethodnih godina (139 u 2010., 113 u 2009. i 111 u 2008.).

Osobito valja istaknuti da je broj zaključenih predmeta (184) u vidljivom porastu u odnosu na prethodnu godinu (121), što se, istina je, objašnjavalo zamjenom triju od sedam sudaca Službeničkog suda krajem 2011. godine. Jednako je tako sigurno da Sud time bilježi najbolji kvantitativni rezultat od svog osnutka.

Iz prethodno navedenog proizlazi da je broj neriješenih predmeta smanjen u odnosu na prošlu godinu (211 prema 235 na dan 31. prosinca 2012.). Taj se broj, međutim, održava na razini višoj od one na dan 31. prosinca 2011. (178). Prosječno trajanje postupka¹ neznatno je izmijenjeno (14,7 mjeseci u 2013. prema 14,8 mjeseci u 2012.).

Tijekom promatranog razdoblja predsjednik Službeničkog suda donio je 3 rješenja u postupcima privremene pravne zaštite, u odnosu na 11 u 2012. i 7 u 2011. godini.

Sudska statistika za 2013. godinu, k tome, pokazuje da je protiv presuda Službeničkog suda podneseno 56 žalbi Općem sudu, što predstavlja povećanje u odnosu na 2011. (44) i 2012. godinu (11). U tom pogledu, međutim, valja naglasiti da je od tih žalbi 22 podnijela ista stranka. Štoviše, od 39 žalbi o kojima je odlučeno tijekom 2013. godine, 30 ih je odbijeno, a 9 prihvaćeno u cijelosti ili djelomično, pri čemu su 4 predmeta u kojima je presuda ukinuta vraćena na ponovno odlučivanje.

S druge strane, 9 je predmeta okončano mirnim rješenjem spora na temelju članka 69. Poslovnika, u odnosu na 4 u prethodnoj godini. Službenički sud tako se vraća na razinu iz 2011. godine (8).

2. Također je važno istaknuti da je u 2013. došlo do nove promjene u sastavu Službeničkog suda stupanjem na dužnost novog člana zbog ranijeg odlaska jednog od sudaca.

3. U nastavku Izvješća bit će izložene najvažnije odluke Službeničkog suda.

¹ Ne uključujući trajanje mogućeg prekida postupka.

I. Postupovna pitanja

Pretpostavke dopuštenosti

1. Akt kojim se nanosi šteta

U presudi od 11. prosinca 2013., *Verile i Gjergji/Komisija* (F-130/11), Službenički je sud ocijenio da u području prijenosa mirovinskih prava prijedlog za priznavanje godina mirovinskog staža koji nadležne službe institucije podnose na davanje suglasnosti dužnosniku predstavlja jednostrani akt, odvojiv od postupovnog okvira unutar kojega nastaje, koji izravno proizlazi iz pojedinačnog prava izričito dodijeljenog dužnosnicima i službenicima prilikom njihova stupanja u službu Unije Prilogom VIII. člankom 11. stavkom 2. Pravilnika o osoblju za dužnosnike Europske unije (u daljnjem tekstu: Pravilnik o osoblju). Prema tome, Službenički je sud odlučio da takav prijedlog predstavlja akt kojim se nanosi šteta dužnosniku koji je podnio zahtjev za prijenos svojih mirovinskih prava.

2. Rok za tužbu

Nije rijetkost da službenici ili dužnosnici podnesu više uzastopnih prigovora protiv istog akta. Ti su prigovori dopušteni ako su podneseni u roku koji predviđa članak 90. stavak 2. Pravilnika o osoblju. Postavlja se, međutim, pitanje kada počinje teći rok za podnošenje tužbe. U presudi od 23. listopada 2013., *D'Agostino/Komisija* (F-93/12), Službenički je sud ocijenio da je to dan primitka odluke kojom je administracija zauzela stav o ukupnosti navoda što ih je podnositelj iznio u roku za prigovor. Točnije, ako drugi prigovor ima doseg identičan prvome time što ne sadrži novi zahtjev, prigovor ili dokaz, odluku kojom se drugi prigovor odbija treba smatrati aktom kojim se samo potvrđuje odbijanje prvog prigovora pa rok za podnošenje tužbe treba računati od tog odbijanja. Naprotiv, pod pretpostavkom da drugi prigovor sadrži nove elemente u odnosu na prvi, odluka o odbijanju drugog prigovora predstavlja novu odluku, donesenu nakon ponovnog ocjenjivanja odluke o odbijanju prvog prigovora u svjetlu drugog, pa rok za podnošenje tužbe počinje teći od druge odluke.

3. Nadležnost

U presudi od 16. rujna 2013., *Wurster/EIGE* (F-20/12 i F-43/12), Službenički je sud odlučio da dobro sudovanje od njega zahtijeva da po službenoj dužnosti ocijeni tužbeni razlog javnog poretka koji se temelji na nepoštovanju područja primjene zakona, u mjeri u kojoj je u predmetnom slučaju pobijana odluka donesena na temelju odredaba koje nisu bile mjerodavne za tužitelja. Pozivajući se na presudu Suda prvog stupnja od 15. srpnja 1994., *Browet i dr./Komisija* (T-576/93 do T-582/93), Službenički sud ocijenio je da će povrijediti svoju dužnost odlučivanja o zakonitosti ako se, čak i u slučaju nepostojanja spora između stranaka o tom pitanju, suzdrži od utvrđenja da je pobijana odluka donesena na temelju propisa koji u predmetnom slučaju nije bilo moguće primijeniti.

4. Postupak

Suočavajući se s tužbom problematičnom u pogledu strukture, Službenički je sud u presudi od 30. rujna 2013., *BP/FRA* (F-38/12), ocijenio da nema obvezu po službenoj dužnosti razvrstavati argumente, prigovore i tužbene razloge koji su u tužbi predstavljeni u okviru različitih tužbenih zahtjeva. Stoga je presudio da se tužbeni razlog istaknut u prilog tužbenom zahtjevu usmjerenom na poništenje prve odluke ne može uzeti u obzir u prilog tužbenom zahtjevu koji za cilj ima poništenje druge odluke, čak i ako taj tužbeni razlog u većoj mjeri osporava upravo njezinu valjanost.

II. Pitanja merituma

Opći uvjeti valjanosti akata

1. Obveza donošenja odluke nakon osobnog i detaljnog ispitivanja

Službenički je sud u više navrata podsjetio da su institucije obvezne pristupiti detaljnom ispitivanju svakog predmeta prije donošenja odluke. U presudi od 19. ožujka 2013., *BR/Komisija* (F-13/12), preciznije je naznačio da obveza brižljivog, cjelovitog i nepristranog ispitivanja svakog spisa proizlazi iz prava na dobru upravu, kao i iz dužnosti pomoći i potpore te načela jednakog postupanja. U tom pogledu Službenički je sud u presudi od 17. listopada 2013., *BF/Revizorski sud* (F-69/11), odlučio da je odbor nadležan za predodabir kandidata za određeni položaj dužan tijelu za imenovanje (u daljnjem tekstu: AIPN) predstaviti vrijednosti kandidata odabranih u toj fazi jer AIPN-u treba omogućiti da se upozna s elementima vrednovanja potonjih i sam ih ocijeni, kako bi mogao izvršiti konačan odabir za koji je nadležan. Nasuprot tome, činjenica da navedeni odbor nije izvršio usporedbu vrijednosti kandidata koji nisu odabrani ne može sama po sebi nanijeti štetu.

2. Obveza obrazlaganja

Nije rijetkost da se internim propisom odbor za predodabir ovlasti da AIPN-u podnese obrazloženo izvješće o kandidatima za položaj. Službenički sud u gore navedenoj presudi *BF/Revizorski sud* u tom je pogledu ocijenio da traženo obrazložjenje treba sadržavati sve potrebne elemente vrednovanja koji će AIPN-u omogućiti da pravilno izvrši značajne ovlasti koje ima u pogledu imenovanja, ako se ne želi oduzeti smisao takvu propisu. Izvješće obrazloženo na taj način treba u konačnici AIPN-u omogućiti da razumije vrednovanje odabranih kandidata koje je proveo odbor za predodabir i da potom, nakon usporednog preispitivanja, sam pristupi odabiru najprimjerenijeg kandidata za obavljanje poslova navedenih u natječaju za zapošljavanje.

S druge strane, u presudi od 6. ožujka 2013., *Scheefer/Parlament* (F-41/12), Službenički je sud istaknuo da se obrazložjenje ne može smatrati manjkavim zato što nije detaljno. Naime, obrazložjenje je dostatno čim su u njemu izložene činjenice i pravna razmatranja od odlučujućeg značenja za strukturu odluke, na način da administracija nije primorana dodatno obrazlagati razloge za svoju odluku.

Suprotno tome, sudska praksa administraciji katkad nalaže pojačanu obvezu obrazlaganja.

U skladu s presudom od 11. srpnja 2013., *Tzirani/Komisija* (F-46/11), takav je slučaj u pogledu odluka o obustavi istrage pokrenute na temelju zahtjeva za zaštitu od uznemiravanja. U toj je presudi Službenički sud ocijenio da se, suprotno većini upravnih akata koji mogu nanijeti štetu dužnosniku, takve odluke donose u posebnom činjeničnom kontekstu. Uznemiravanje, kada je dokazano, često obilježavaju trajnost i krajnje destruktivni učinci na zdravstveno stanje žrtve. Nadalje, takva situacija primarno ne pogađa financijske interese i karijeru dužnosnika, nego nanosi štetu njegovoj osobnosti, dostojanstvu i fizičkom ili psihičkom integritetu.

Službenički je sud u istoj presudi također ustvrdio da, s obzirom na to da je tužitelj bio uvjeren da je uznemiravan, dužnost pomoći i potpore nalaže usko tumačenje obveze obrazlaganja iz članka 25. stavka 2. Pravilnika o osoblju. Prema tome, institucija je dužna obrazložiti odluku o odbijanju zahtjeva za zaštitu što je moguće cjelovitije, kako tužitelj ne bi morao čekati odgovor na pritužbu da bi se upoznao s njezinim razlozima.

3. Izvršenje presude o poništenju

U trima presudama od 5. studenoga 2013., *Doyle/Europol* (F-103/12), *Hanschmann/Europol* (F-104/12) i *Knöll/Europol* (F-105/12), Službenički je sud naglasio da, u slučaju da je presudom suda Unije poništena odluka administracije zbog povrede prava na obranu, ona ima dužnost dokazati da je poduzela sve moguće mjere za uklanjanje učinaka takve nezakonitosti. Prema tome, administracija se ne može zadovoljiti tvrdnjom da žrtvu te povrede više nije moguće vratiti u položaj u kojem bio ona mogla istaknuti svoje pravo na obranu. Prihvatiti takav način postupanja značilo bi lišiti bilo kakva sadržaja obvezu da se osigura poštovanje tog prava i izvrši presuda kojom je utvrđena njegova povreda. Na temelju presude o poništenju moguće je isplatiti naknadu štete samo ako je iz razloga koji se ne mogu staviti na teret administraciji o kojoj je riječ objektivno otežano ili čak nemoguće ukloniti učinke povrede prava na obranu.

Karijera dužnosnikâ i službenikâ

Sud Unije smatra da povjerenstvo za odabir raspolaže širokim diskrecijskim pravom kada provjerava primjerenost diplome kandidata području natječaja ili vrstu i trajanje traženog profesionalnog iskustva. Službenički se sud, prema tome, treba ograničiti na ispitivanje je li prilikom izvršavanja tog prava počinjena očita pogreška u ocjeni. U presudi od 7. listopada 2013., *Thomé/Komisija* (F-97/12), Službenički je sud upotunio tu sudsku praksu presudivši da, u slučaju pitanja priznaje li diplomu kandidata zakonodavstvo države u kojoj je izdana odnosno zadovoljava li ona, sa stajališta tog zakonodavstva, razinu traženu u obavijesti u natječaju, tumačenje nacionalnog zakonodavstva koje povjerenstvo za odabir odnosno AIPN daje po pritužbi ne pripada širokom diskrecijskom pravu, zbog čega je to tumačenje podložno cjelovitom nadzoru suda Unije.

Sudska praksa, nadalje, prihvaća da AIPN može, kada nakon objave obavijesti o natječaju otkrije da su traženi uvjeti stroži od onih koje zahtijevaju potrebe službe, nastaviti postupak odabirući, prema potrebi, manji broj uspješnih kandidata od početno predviđenog ili ponovno započeti postupak stavljajući izvan snage izvornu obavijest o natječaju i zamjenjujući je ispravljenom obavijesti. Službenički je sud u presudi od 13. ožujka 2013., *Mendes/Komisija* (F-125/11), i presudi od 21. ožujka 2013., *Taghani/Komisija* (F-93/11), pojasnio da AIPN ne može u tijeku postupka izmijeniti pravila koja se odnose na brojčano vrednovanje određenih testova kako bi povećao broj kandidata s postignutom minimalnom ocjenom na testovima o kojima je riječ. Naime, takav način postupanja umanjuje izgleda onih koji su prema početnim pravilima položili navedene testove da se nađu u krugu najboljih kandidata. Službenički je sud u tom pogledu izložio da primjena predmetne izmjene na kandidate vrijeđa načelo zaštite legitimnih očekivanja i načelo pravne sigurnosti, u mjeri u kojoj su oni mogli osnovano očekivati da će kandidati pozvani na testove procjene biti odabrani isključivo među onima koji su postigli traženi minimum na pristupnim testovima, sukladno uvjetima koji su utvrđeni u obavijesti o natječaju.

Prava i obveze dužnosnikâ i službenikâ

1. Zabrana diskriminacije na temelju dobi

Postavlja se pitanje predstavlja li razvrstavanje u ulazni karijerni razred kandidata uspješnog na natječaju koji je izvan institucija stekao značajno profesionalno iskustvo diskriminaciju na temelju dobi, u mjeri u kojoj mu nisu dostupne profesionalne prilike jednake onima mlađih kandidata. U presudi od 12. prosinca 2013., *BV/Komisija* (F-133/11), Službenički je sud u tom pogledu ocijenio da, u slučaju da obavijest o natječaju, objavljena s ciljem zapošljavanja dužnosnikâ u određeni razred, zahtijeva od kandidata ispunjavanje minimalnog uvjeta profesionalnog iskustva, treba

smatrati da su uspješni kandidati na tom natječaju, bez obzira na svoju dob i profesionalno iskustvo, u identičnoj situaciji u pogledu razvrstavanja u razred. Službenički je sud, nema sumnje, priznao da uspješnim kandidatima na tom natječaju koji su pristupili europskoj javnoj službi nakon što su izvan institucija stekli značajno profesionalno iskustvo neće biti dostupne profesionalne prilike jednake onima uspješnih kandidata koji su toj službi pristupili u ranijoj dobi jer će u načelu karijera prvih trajati kraće od karijere drugih. Međutim, kako je naglasio, opisano činjenično stanje ne obilježava diskriminacija na temelju dobi, nego osobne prilike svakog od uspješnih kandidata.

2. Diskriminacija na temelju spola

Rodiljni dopust odgovara potrebi zaštite, s jedne strane, biološkog stanja žene tijekom i nakon trudnoće i, s druge strane, posebnih veza između žene i njezina djeteta u vremenu nakon trudnoće i porođaja. U presudi od 11. srpnja 2013., *Haupt-Lizer/Komisija* (F-86/12), Službenički je sud, međutim, ustvrdio da ograničavanjem razdoblja u kojem je žena obvezna ne raditi na dva tjedna oko porođaja, zakonodavac Unije nije želio pretpostaviti da zainteresirana osoba u ostalim tjednima svog roditeljnog dopusta ne može ispuniti nikakvu profesionalnu obvezu. Prema tome, znajući da je tužiteljica nakon tog dvotjednog razdoblja bila obaviještena o tome da je uvrštena na popis uspješnih kandidata na natječaju na kojem je sudjelovala te da nije istaknula nikakvu posebnu zdravstvenu okolnost, Službenički je sud u predmetnom slučaju odbio u roditeljnog dopustu vidjeti zapreku za ispunjavanje formalnosti vezanih uz zapošljavanje. Naime, nesporno je da je tužiteljica imala pravo tijekom roditeljnog dopusta u potpunosti se posvetiti svom djetetu, ali je isto tako sigurno da njezin osobni izbor ne može opravdati tvrdnju da je bila žrtva diskriminacije na temelju spola.

S druge strane, Službenički sud u istoj je presudi ocijenio da ostvarivanje tužiteljčina prava na roditeljni dopust nije moglo spriječiti njezino sudjelovanje u postupku zapošljavanja i da neuzimanje u obzir tog dopusta nije predstavljalo diskriminaciju na temelju spola. Službenički sud u tom je pogledu primijetio da je mogućnost korištenja roditeljskog dopusta otvorena kako ženama tako i muškarcima, kao i da je zaštita te vrste dopusta uža od one koju uživa roditeljni dopust.

3. Uznemiravanje

Nastavno na svoju presudu od 9. prosinca 2008., *Q/Komisija* (F-52/05, ukinuta zbog drugog razloga presudom Općeg suda od 12. srpnja 2011., *Komisija/Q*, T-80/09 P), Službenički je sud u gore navedenoj presudi *Tzirani/Komisija* ocijenio da odluka kojom se obustavlja postupak povodom zahtjeva za zaštitu utemeljenom na tvrdnji o uznemiravanju povređuje članak 12.a stavak 3. Pravilnika o osoblju kada se takva odluka konkretno obrazlaže nepostojanjem zle namjere navodnog uznemiravatelja. Službenički je sud u istoj presudi ocijenio da članak 25. stavak 2. ne nalaže obvezu da se osobi koja je podnijela zahtjev za zaštitu dostave završno izvješće o administrativnoj istrazi i zapisnici sa saslušanja provedenih tijekom te istrage. Međutim, ne dirajući time u zaštitu interesa osumnjičenih osoba i svjedokâ u istrazi, nijedna odredba Pravilnika o osoblju ni ne sprečava tu dostavu.

S druge strane, članak 12.a Pravilnika o osoblju, mjerodavan za ugovorno osoblje, određuje da se institucija ne smije štetno odnositi prema dužnosnicima koji su bili žrtve uznemiravanja. Međutim, u gore navedenoj presudi *D'Agostino/Komisija* Službenički je sud primijetio da je ta odredba namijenjena isključivo zaštiti dužnosnikâ i službenikâ od svih oblika uznemiravanja, tako da njome nije moguće spriječiti instituciju da okonča ugovorni odnos iz opravdanog razloga povezanog s interesom službe i potpuno neovisnog o činjenici uznemiravanja.

4. Pristup klasificiranim informacijama

U presudi od 21. studenoga 2013., *Arguelles Arias/Vijeće* (F-122/12), Službenički je sud prvi put dao tumačenje Odluke Vijeća 2011/292². Presudio je da su AIPN odnosno tijelo nadležno za sklapanje ugovora o radu (u daljnjem tekstu: AHCC) jedini ovlašteni, nakon sigurnosne provjere koju provodi nadležno nacionalno tijelo, zaposlenicima Vijeća odobriti ili uskratiti pristup tajnim podacima. S obzirom na to da nisu vezani zaključcima sigurnosne provjere koju provode nacionalne vlasti, čak ni kada su rezultati te provjere povoljni, AIPN odnosno AHCC Vijeća nisu obvezni odobriti zainteresiranoj osobi pristup tajnim podacima ako bi to predstavljalo rizik od povrede pa stoga pridržavaju pravo uskratiti joj taj pristup s osnove opreznosti koja obvezuje institucije.

5. Dužnost suradnje i lojalnosti

U gore navedenoj presudi *Arguelles Arias/Vijeće* Službenički je sud ocijenio da je tužitelj povrijedio dužnost lojalnosti i suradnje koju ima prema matičnoj instituciji time što je odbio priopćiti joj podatke koje je predočio nacionalnom tijelu, a koji su mogli dokazati osnovanost povoljne odluke tog tijela, iako je bio jedina osoba koja ih je mogla priopćiti.

6. Pristup medicinskoj dokumentaciji

Službenički je sud u presudi od 16. rujna 2013., *CN/Vijeće* (F-84/12), ocijenio da članak 26.a Pravilnika o osoblju ne treba smatrati protivnim članku 41. stavku 2. točki (b) Povelje Europske unije o temeljnim pravima, u mjeri u kojoj svakom dužnosniku priznaje pravo uvida u njegovu medicinsku dokumentaciju, precizirajući da će se takav pristup ostvarivati u skladu s uvjetima koje utvrde institucije. Naime, članak 41. stavak 2. točka (b) Povelje ne zahtijeva da dužnosnici u svakom slučaju imaju izravan pristup svojoj medicinskoj dokumentaciji, nego otvara put neizravnom pristupu, kada to opravdavaju legitimni interesi povjerljivosti i profesionalne tajne.

Prihodi i socijalna sigurnost dužnosnika

1. Dnevnice

U presudi od 19. ožujka 2013., *Infante García-Consuegra/Komisija* (F-10/12), Službenički je sud odlučio da dodjela dnevnica utvrđenih Prilogom VII. člankom 10. stavkom 1. Pravilnika o osoblju podliježe dvama uvjetima: s jedne strane, uvjetu promjene mjesta boravišta radi ispunjavanja zahtjeva iz članka 20. Pravilnika o osoblju i, s druge strane, uvjetu postojanja troškova ili teškoća nastalih zbog potrebe preseljenja odnosno privremenog smještaja u mjestu rada. Suprotno tome, dodjela dnevnica ne podliježe uvjetu da dužnosnik o kojemu je riječ dokaže da je u matičnom mjestu ili prethodnom mjestu rada bio u obvezi privremeno održavati nekretninu koja je izvor troškova. K tome, osim ako se protivno Pravilniku o osoblju dužnosnici automatski isključe iz korištenja dnevnica, ne treba smatrati da su samo osobe vezane uz institucije neizvjesnim radnim odnosom one koje se privremeno smještaju u mjestu rada toliko dugo dok se ne dogodi preseljenje. U istoj presudi Službenički je sud također pojasnio da je, s obzirom na kumulativnost navedenih uvjeta, dužnosnik o kojemu je riječ dužan podnijeti dokaz o postojanju troškova ili teškoća nastalih zbog potrebe preseljenja ili privremenog smještaja u mjestu rada. Dužnost je administracije, međutim, poštovati izbor zainteresiranog u pogledu stanovanja u vremenu potrebnom za pronalazak trajnog smještaja u novom mjestu rada. Prema tome, osim u slučaju ozbiljnih sumnji i očitih

² Odluka Vijeća 2011/292/EU od 31. ožujka 2011. o sigurnosnim propisima za zaštitu klasificiranih informacija EU-a (SL L 141, str. 17.).

naznaka o nepostojanju stvarne podudarnosti između prikazanih troškova i realnih okolnosti zainteresiranog, administracija nema pravo dovoditi u pitanje dužnosnikov izbor.

2. Zdravstveno osiguranje

U presudi od 16. svibnja 2013., *de Pretis Cagnodo i Trampuz de Pretis Cagnodo/Komisija* (F-104/10), Službenički je sud ustvrdio kako ni u Zajedničkom sustavu zdravstvenog osiguranja dužnosnika (u daljnjem tekstu: RCAM) iz članka 72. Pravilnika o osoblju ni u općim provedbenim odredbama koje je donijela Komisija ne postoji pravno pravilo koje bi obvezivalo RCAM-ove osiguranike da pribave predračun u propisnom obliku i dostave ga uredu za obračun uz zahtjev za snošenje troškova budućeg bolničkog liječenja. Isto tako, Službenički je sud primijetio da nije utvrđen nikakav maksimalan iznos za povrat troškova smještaja u slučaju bolničkog liječenja i da mjerodavni propisi samo isključuju mogućnost povrata onog dijela troškova koji je utvrđen kao prekomjeran u odnosu na uobičajene troškove u zemlji u kojoj su oni nastali.

U istoj presudi Službenički je sud odlučio da je Komisija dužna upravljati RCAM-om u skladu s načelom dobre uprave. U slučaju prekomjernih troškova smještaja, dužnost pomoći i potpore nalaže Komisiji te, u širem smislu, uredima za obračun da prije podmirenja računa, čak i u slučaju preuzimanja troškova, od bolničke ustanove pribave pisane obavijesti i osiguranika izvijeste o problemu. Ako ne postupe na takav način, uredi za obračun ne mogu ostaviti na teret osiguranika iznos koji se smatra prekomjernim.

Službenički sud također je smatrao potrebnim pojasniti ulogu liječničkog povjerenstva predviđenog u članku 23. RCAM-a i opseg nadzornih ovlasti koje ima nad njegovim radom. U presudi od 2. listopada 2013., *Nardone/Komisija* (F-111/12), podsjetio je da je dužnost liječničkog povjerenstva da potpuno objektivno i neovisno ocijeni pitanja medicinske prirode te da ta uloga zahtijeva da ono, s jedne strane, raspolaže svim podacima koji bi mu mogli biti korisni te, s druge strane, da njegova sloboda ocjene bude cjelovita. Što se tiče suda Unije, on je jedino ovlašten provjeriti, s jedne strane, je li navedeno povjerenstvo ustanovljeno i djeluje li propisno te, s druge strane, je li njegovo mišljenje zakonito, osobito sadrži li odgovarajuće obrazloženje. Službenički je sud u istoj presudi pojasnio da je obveza liječničkog povjerenstva, prilikom rješavanja složenih pitanja medicinske prirode koja se odnose, primjerice, na tešku dijagnozu, u svom mišljenju naznačiti elemente spisa na koje se oslanja te, u slučaju bitnog odstupanja, navesti razloge zbog kojih odstupa od prethodnih relevantnih medicinskih izvještaja koji su pogodniji za zainteresiranog. U istoj presudi Službenički je sud na kraju istaknuo da se liječničko povjerenstvo prilagođava zahtjevima obrazlaganja, dosljednosti i preciznosti kada, kao prvo, zauzima stav o medicinski potvrđenom postojanju svake od bolesti i tegoba na koje se žali zainteresirana osoba, i to dovoljno jasnim i preciznim rječnikom koji će omogućiti da se ocijene razlozi kojima su se vodili autori izvješća, kao drugo, kada, također jasnim i preciznim rječnikom, zauzima stav o mogućem slučajnom ili profesionalnom izvoru bolesti i tegoba koje smatra potvrđenima i, naposljetku, kada se, čitajući izvješće liječničkog povjerenstva, može uspostaviti razumljiva veza između medicinskih utvrđenja koje sadrži i svakog od njegovih zaključaka.

3. Mirovine

U gore navedenoj presudi *Verile i Gjergji/Komisija* Službenički je sud dao nekoliko pojašnjenja u vezi s prijenosom mirovinskih prava. U slučaju prijenosa prava stečenih u Uniji u nacionalni mirovinski sustav (u daljnjem tekstu: „out” prijenos), Prilog VIII. članak 11. stavak 1. Pravilnika o osoblju propisuje da zainteresirani dužnosnik ima pravo da mu se prenese „aktuarska protuvrijednost njegovih prava na starosnu mirovinu koja je stekao u Uniji, ažurirana na stvarni datum prijenosa”. Suprotno tome, u slučaju prijenosa prava stečenih u državi članici u mirovinski sustav Unije

(u daljnjem tekstu: „in” prijenos), stavak 2. iste odredbe predviđa da zainteresirani dužnosnik ima pravo na to da se Uniji isplati „kapitalizirana vrijednost mirovinskih prava koja je stekao (u nacionalnom ili međunarodnom sustavu u kojem je do tada bio osiguranik), ažurirana na stvarni datum prijenosa”. U slučaju „out” prijenosa, preneseni iznos novca jest „aktuarska protuvrijednost” prava stečenih u Uniji. U slučaju „in” prijenosa, preneseni iznos novca jest „ažurirana kapitalizirana vrijednost”, to jest iznos novca koji materijalno predočava mirovinska prava stečena u nacionalnom ili međunarodnom mirovinskom sustavu, ažurirana na stvarni datum prijenosa.

U tom kontekstu, Službenički je sud istaknuo da su „aktuarska protuvrijednost” iz Priloga VIII. članka 11. stavka 1. Pravilnika o osoblju i „aktualizirana kapitalizirana vrijednost” iz stavka 2. istog članka dva različita pravna pojma koji odgovaraju međusobno neovisnim sustavima. „Aktuarska protuvrijednost” u Pravilniku o osoblju doista se pojavljuje kao autonoman pojam, svojstven mirovinskom sustavu Unije. U Prilogu VIII. članku 8. Pravilnika o osoblju definira se kao „kapitalizirana vrijednost prava (na starosnu mirovinu) koje dužnosnik ostvaruje, izračunata na temelju tablice mortaliteta iz Priloga XII. članka 9. (Pravilnika u o osoblju) i godišnje kamatne stope od 3,1 %, koja može biti revidirana u skladu s pravilima utvrđenima Prilogom XII. člankom 10. (Pravilnika o osoblju)”. Suprotno tome, „aktualizirana kapitalizirana vrijednost” nije definirana Pravilnikom o osoblju niti isti određuje metodu njezina izračuna, i to zbog činjenice da su njezin izračun i načini kontrole tog izračuna u isključivoj nadležnosti nacionalnih ili međunarodnih tijela o kojima je riječ. Što se tiče izračuna, nadležna nacionalna ili međunarodna tijela za potrebe „in” prijenosa „aktualizirane kapitalizirane vrijednosti” utvrđuju tu vrijednost na temelju mjerodavnog nacionalnog prava i sukladno modalitetima koji su utvrđeni tim pravom ili, kada je riječ o međunarodnoj organizaciji, njezinim vlastitim pravilima, a ne na temelju Priloga VIII. članka 8. Pravilnika o osoblju i prema kamatnoj stopi koja je njime utvrđena. Slijedom prethodnih razmatranja, Službenički je sud odlučio da se članak 2. Uredbe br. 1324/2008³, kojim je izmijenjena kamatna stopa propisana Prilogom VIII. člankom 8. Pravilnika o osoblju za „out” prijenose, ne treba uzeti u obzir prilikom izračuna kapitalizirane vrijednosti koja odgovara mirovinskim pravima što su ih dužnosnici odnosno službenici ostvarili prije stupanja u službu Unije, kao i to da ga nacionalna odnosno međunarodna tijela o kojima je riječ nisu obvezna uzeti u obzir prilikom aktualiziranja navedene kapitalne vrijednosti koju su dužna prenijeti.

U presudi od 11. prosinca 2013., *Andres i dr./ESB* (F-15/10), Službenički je sud, k tome, primijenio sudsku praksu prema kojoj se dužnosnik može pozivati na stečeno pravo samo ako je činjenica na kojoj se zasniva njegovo pravo nastala u vrijeme važenja mirovinskog sustava koji je prethodio izmjenama tog sustava. Prema tome, kada činjenica da je navršio 60 godina života službeniku dopušta zahtijevati trenutačan obračun njegovih mirovinskih prava i isplatu davanja, njegovo se pravo zasniva na činjenici da je navršio navedenu dob, pa se na pravo stečeno u ranije važećem mirovinskom sustavu može pozivati samo ako je tu dob navršio prije izmjena tog sustava.

Naposljetku, postoji jasna razlika između utvrđivanja mirovinskog prava i isplate davanja koja iz toga proizlazi. Imajući u vidu navedenu razliku, prihvaća se da stečeno pravo nije povrijeđeno ako izmjene u iznosima koji su stvarno isplaćeni nastaju kao posljedica utjecaja koeficijenata ispravka, koji zahvaćaju mirovine s obzirom na državu boravišta umirovljenika, jer se tim izmjenama ne dira u samo mirovinsko pravo. U gore navedenoj presudi *Andres i dr./ESB* Službenički je sud ocijenio da ta sudska praksa vrijedi i za faktore preračuna koji se upotrebljavaju za izračun davanja koja se moraju stvarno isplatiti jer ti faktori nisu sastavni elementi mirovinskih prava kao takvih.

³ Uredba Vijeća (EZ, Euratom) br. 1324/2008 od 18. prosinca 2008. o usklađivanju, s učinkom od 1. srpnja 2013., stope doprinosa za mirovinsko osiguranje dužnosnika i ostalih službenika Europskih zajednica, počevši od 1. srpnja 2008. (SL L 345, str. 17.).

Sporovi u vezi s ugovorima

U gore navedenoj presudi *BR/Komisija* Službenički je sud podsjetio da institucija često raspolaže širokim diskrecijskim pravom, ne samo u pojedinačnim slučajevima nego i u okviru opće politike koja se, kada je to potrebno, utvrđuje internom odlukom opće primjene kojom se institucija samoograničava u izvršavanju svog diskrecijskog prava. Službenički je sud, međutim, također podsjetio da takva interna odluka ne može imati za posljedicu potpuno odricanje od mogućnosti koja je instituciji dana člankom 8. stavkom 1. Uvjeta zapošljavanja koji se primjenjuje na ostale službenike Unije (u daljnjem tekstu: RAA) da, prema okolnostima, sklopi odnosno obnovi ugovor o radu s članom privremenog osoblja u smislu članka 2. točaka (b) ili (d) RAA-a sve do maksimalnog razdoblja od šest godina. Službenički je sud, k tome, u gore navedenoj presudi naznačio da se AHCC ne može odreći diskrecijskog prava koje mu je dodijeljeno člankom 8. stavkom 2. RAA-a mehanički primjenjujući tzv. pravilo „šest godina” iz članka 3. stavka 1. Odluke Komisije od 28. travnja 2004., kojom se ukupno trajanje angažmana službenika koji nije stalan, po svim ugovornim osnovama, ograničava na maksimalno šest godina u razdoblju od dvanaest. Mehanička primjena tog pravila osobito ne može opravdati zapošljavanje službenika na razdoblje kraće od onog dopuštenog člankom 8. stavkom 2. RAA-a. Naime, odričući se tako svog diskrecijskog prava AHCC vrijeđa načelo dobre uprave, dužnost pomoći i potpore i načelo jednakog postupanja.

S druge strane, u gore navedenom predmetu *D'Agostino/Komisija*, Komisija je nastojala istaknuti činjenicu da je AHCC trebao dokazati posebno važan interes za obnavljanje ugovora s tužiteljem s obzirom na to da su mjerodavni propisi od njega zahtijevali obnavljanje navedenog ugovora na neodređeno vrijeme. Službenički je sud u svojoj presudi, međutim, ocijenio da institucija ne može, a da time ne povrijedi pravo, interes službe za obnavljanjem ugovora sa službenikom učiniti ovisnim o obvezama koje ima prilikom obnavljanja navedenog ugovora na temelju Pravilnika, umjesto ovisnim o potrebama službe.

Imajući u vidu navedeno, Službenički je sud u gore navedenoj presudi *Scheefer/Parlament* odlučio da pretvaranje ugovora na određeno u ugovor na neodređeno vrijeme koje je, u skladu s člankom 8. stavkom 1. RAA-a, bilo nužno zbog toga što je institucija s tužiteljem sklopila uzastopne ugovore na određeno vrijeme ne lišava potonju mogućnosti da okonča taj ugovor pod uvjetima iz članka 47. točke (c) podtočke i. RAA-a. Naime, pribjegavanje ugovorima na neodređeno vrijeme ne jamči dužnosnicima stabilnost njihova imenovanja.

B – Sastav Službeničkog suda

(Protokolarni red na dan 8. listopada 2013.)

Slijeva nadesno:

Suci K. Bradley i E. Perillo, predsjednik vijeća H. Kreppel, predsjednik S. Van Raepenbusch, predsjednica vijeća I. Rofes i Pujol, suci R. Barents i J. Sverningsen, tajnica W. Hakenberg.

1. Članovi Službeničkog suda

(prema redoslijedu stupanja na dužnost)

Sean Van Raepenbusch

Rođen 1956.; diploma iz prava (Université libre de Bruxelles, 1979.); specijalizacija iz međunarodnog prava (Bruxelles, 1980.); doktor pravnih znanosti (1989.); načelnik pravne službe Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles (1979.-1984.); službenik u Komisiji Europskih zajednica (Opća uprava za socijalne poslove, 1984.-1988.); član pravne službe Komisije Europskih zajednica (1988.-1994.); stručni suradnik na Sudu Europskih zajednica (1994.-2005.); predavač na Centre universitaire de Charleroi (međunarodno i europsko socijalno pravo, 1989.-1991.), na Sveučilištu u Mons-Hainautu (europsko pravo, 1991.-1997.), na Sveučilištu u Liègeu (pravo europske javne službe, 1989.-1991.; pravo institucija Europske unije, 1995.-2005.; europsko socijalno pravo, 2004.-2005.) i od 2006. na Université libre de Bruxelles (pravo institucija Europske unije); brojne publikacije o europskom socijalnom pravu i pravu institucija Europske unije; sudac Službeničkog suda od 6. listopada 2005.; predsjednik Službeničkog suda od 7. listopada 2011.

Horstpeter Kreppel

Rođen 1945.; sveučilišni studij u Berlinu, Münchenu, Frankfurtu na Majni (1966.-1972.); prvi državni ispit (1972.); sudski vježbenik u Frankfurtu na Majni (1972.-1973. i 1974.-1975.); Collège d'Europe u Brugesu (1973.-1974.); drugi državni ispit (Frankfurt na Majni, 1976.); djelatnik Saveznog ureda za rad i odvjetnik (1976.); sudac radnog suda (Savezna država Hessen, 1977.-1993.); predavač na Fachhochschule für Sozialarbeit u Frankfurtu na Majni i na Verwaltungsfachhochschule u Wiesbadenu (1979.-1990.); nacionalni stručnjak u pravnoj službi Komisije Europskih zajednica (1993.-1996. i 2001.-2005.); ataše za socijalne poslove u veleposlanstvu Savezne Republike Njemačke u Madridu (1996.-2001.); sudac radnog suda u Frankfurtu na Majni (veljača-rujan 2005.); sudac Službeničkog suda od 6. listopada 2005.

Irena Boruta

Rođena 1950.; diploma iz prava na Sveučilištu u Wrocławu (1972.); doktorica pravnih znanosti (Łódź, 1982.); odvjetnica u Odvjetničkoj komori Republike Poljske (od 1977.); gostujuća istraživačica (Sveučilište Paris X, 1987.-1988.; Sveučilište u Nantesu, 1993.-1994.); stručnjakinja „Solidarności“ (1995.-2000.); profesorica radnog i europskog socijalnog prava na Sveučilištu u Łodzi (1997.-1998. i 2001.-2005.); izvanredna profesorica na Visokoj ekonomskoj školi u Varšavi (2002.); profesorica radnog i socijalnog prava na Sveučilištu kardinala Stefana Wyszyńskog u Varšavi (2002.-2005.); zamjenica ministra rada i socijalnih poslova (1998.-2001.); članica pregovaračkog odbora za pristupanje Republike Poljske Europskoj uniji (1998.-2001.); predstavnica poljske vlade pri Međunarodnoj organizaciji rada (1998.-2001.); autorica brojnih radova o radnom pravu i europskom socijalnom pravu; sutkinja Službeničkog suda od 6. listopada 2005. do 7. listopada 2013.

Maria Isabel Rofes i Pujol

Rođena 1956.; studij prava (licenciatura en derecho, Universidad de Barcelona, 1981.); specijalizacija u području međunarodne trgovine (Meksiko, 1983.); studij europskih integracija (Gospodarska komora Barcelone, 1985.) i prava Zajednice (Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1986.); službenica u Generalitat de Catalunya (članica pravne službe Ministarstva industrije i energetike, travanj 1984.-kolovoz 1986.); članica Odvjetničke komore u Barceloni (1985.-1987.); administratorica, zatim glavna administratorica u Odjelu za istraživanje i dokumentaciju Suda Europskih zajednica (1986.-1994.); stručna suradnica na Sudu (kabinet nezavisnog odvjetnika Ruiza-Jaraba Colomera, siječanj 1995.-travanj 2004.; kabinet suca Löhmsa, svibanj 2004.-kolovoz 2009.); predavačica procesnog prava Zajednice na pravnom fakultetu (Universitat Autònoma de Barcelona, 1993.-2000.); brojne publikacije i predavanja o europskom socijalnom pravu; članica odbora za žalbe u Uredu Zajednice za biljnu raznolikost (2006.-2009.); sutkinja Službeničkog suda od 7. listopada 2009.

Ezio Perillo

Rođen 1950.; doktor prava i odvjetnik, član Odvjetničke komore u Padovi; asistent, a zatim istraživač u području civilnog i komparativnog prava na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Padovi (1977.-1982.); predavač prava Zajednice na Collegio Europeo di Parma (1990.-1998.) i na pravnim fakultetima Sveučilišta u Padovi (1985.-1987.), Sveučilišta u Macerati (1991.-1994.), Sveučilišta u Napulju (1995.) i Sveučilišta u Milanu (2000.-2001.); član znanstvenog odbora „Master in European integration“ Sveučilišta u Padovi; službenik na Sudu, Uprava za knjižnicu, istraživanje i dokumentaciju (1982.-1984.); stručni suradnik nezavisnog odvjetnika Federica Mancinija (1984.-1988.); pravni savjetnik glavnog tajnika Europskog parlamenta Enrica Vincija (1988.-1993.); također, u istoj instituciji: načelnik odjela u pravnoj službi (1995.-1999.), direktor zakonodavnih poslova i nagodbi, međuinstitucionalnih odnosa i odnosa s nacionalnim parlamentima (1999.-2004.); direktor vanjskih odnosa (2004.-2006.); direktor zakonodavnih poslova u pravnoj službi (2006.-2011.); autor brojnih publikacija iz područja talijanskog građanskog prava i prava Europske unije; sudac Službeničkog suda od 6. listopada 2011.

René Barents

Rođen 1951.; diploma iz prava, specijalizacija iz ekonomije (Sveučilište Erasmus u Rotterdamu, 1973.); doktor prava (Sveučilište u Utrechtu, 1981.); istraživač u području europskog prava i međunarodnog gospodarskog prava (1973.-1974.); docent europskog prava i gospodarskog prava na Institutu Europa Sveučilišta u Utrechtu (1974.-1979.) i na Sveučilištu u Leidenu (1979.-1981.); stručni suradnik na Sudu Europskih zajednica (1981.-1986.); načelnik Odjela za statusna prava zaposlenika na Sudu (1986.-1987.); član pravne službe Komisije Europskih zajednica (1987.-1991.); stručni suradnik na Sudu (1991.-2000.); načelnik odjela (2000.-2009.), zatim direktor Uprave za istraživanje i dokumentaciju Suda Europske unije (2009.-2011.); redoviti profesor (1988.-2003.) i počasni profesor (od 2003.) europskog prava na Sveučilištu u Maastrichtu; savjetnik žalbenog suda u 's-Hertogenboschu (1993.-2011.); član Nizozemske kraljevske akademije znanosti (od 1993.); brojne publikacije u području europskog prava; sudac Službeničkog suda od 6. listopada 2011.

Kieran Bradley

Rođen 1957.; diploma iz prava (Trinity College, Dublin, 1975.-1979.); znanstveni suradnik senatorice Mary Robinson (1978.-1979. i 1980.); stipendija "Pádraig Pearse" za studij na Collège d'Europe (1979.); poslijediplomski studij europskog prava na Collège d'Europe (1979.-1980.); magisterij iz prava na Sveučilištu u Cambridgeu (1980.-1981.); pripravnik u Europskom parlamentu (Luxembourg, 1981.); administrator u tajništvu pravne komisije Europskog parlamenta (Luxembourg, 1981.-1988.); član pravne službe Europskog parlamenta (Bruxelles, 1988.-1995.), stručni suradnik na Sudu (1995.-2000.); docent europskog prava na Harvard Law School (2000.); član pravne službe Europskog parlamenta (2000.-2003.), zatim načelnik odjela (2003.-2011.) i direktor (2011.); autor brojnih publikacija; sudac Službeničkog suda od 6. listopada 2011.

Jesper Svenningsen

Rođen 1966.; studij prava (Candidatus juris), Sveučilište u Aarhusu (1989.); odvjetnički vježbenik u uredu pravnog savjetnika danske vlade (1989.-1991.); stručni suradnik na Sudu (1991.-1993.); primljen u odvjetničku komoru Danske (1993.); odvjetnik u uredu pravnog savjetnika danske vlade (1993.-1995.); predavač europskog prava na Sveučilištu u Kopenhagenu; docent na Europskom institutu za javnu upravu, podružnica u Luksemburgu, potom v. d. direktora (1995.-1999.); administrator u pravnoj službi Nadzornog tijela EFTA-e (1999.-2000.); službenik na Sudu (2000.-2013.); stručni suradnik (2003.-2013.); sudac Službeničkog suda od 7. listopada 2013.

Waltraud Hakenberg

Rođena 1955.; studij prava u Regensburgu i Ženevi (1974.-1979.); prvi državni ispit (1979.); poslijediplomski studij prava Zajednice na Collège d'Europe u Brugesu (1979.-1980.); sudska vježbenica u Regensburgu (1980.-1983.); doktorica prava (1982.); drugi državni ispit (1983.); odvjetnica u Münchenu i Parizu (1983.-1989.); službenica Suda Europskih zajednica (1990.-2005.); stručna suradnica na Sudu Europskih zajednica (kabinet suca Janna, 1995.-2005.); predavačica na više sveučilišta u Njemačkoj, Austriji, Švicarskoj i Rusiji; počasna profesorica na Saarskom sveučilištu (od 1999.); članica različitih povjerenstava, udruga i pravnih odbora; brojne publikacije o pravu i sudskoj praksi Zajednice; tajnica Službeničkog suda od 30. studenog 2005.

2. Promjene u sastavu Službeničkog suda u 2013.

Nakon ostavke Irene Borute, Vijeće Europske unije odlukom od 16. rujna 2013. imenovalo je Jespera Svenningsena za suca Službeničkog suda na razdoblje od 1. listopada 2013. do 30. rujna 2019. godine.

3. Protokolarni red

Od 1. siječnja 2013. do 7. listopada 2013.

S. VAN RAEPENBUSCH, predsjednik Suda
H. KREPPEL, predsjednik vijeća
M. I. ROFES I PUJOL, predsjednica vijeća
I. BORUTA, sutkinja
E. PERILLO, sudac
R. BARENTS, sudac
K. BRADLEY, sudac

W. HAKENBERG, tajnica

Od 8. listopada 2013. do 31. prosinca 2013.

S. VAN RAEPENBUSCH, predsjednik Suda
H. KREPPEL, predsjednik vijeća
M. I. ROFES I PUJOL, predsjednica vijeća
E. PERILLO, sudac
R. BARENTS, sudac
K. BRADLEY, sudac
J. SVENNINGSEN, sudac

W. HAKENBERG, tajnica

4. Nekadašnji članovi Službeničkog suda

Heikki Kanninen (2005.-2009.)

Haris Tagaras (2005.-2011.)

Stéphane Gervasoni (2005.-2011.)

Irena Boruta (2005.-2013.)

Predsjednik

J. Paul Mahoney (2005.-2011.)

C – Sudska statistika Službeničkog suda

Opća aktivnost Službeničkog suda

1. Novi, zaključeni i neriješeni predmeti (2009.-2013.)

Novi predmeti

2. Postotni udio u broju predmeta prema prvotuženoj instituciji (2009.-2013.)
3. Jezik postupka (2009.-2013.)

Zaključeni predmeti

4. Presude i rješenja – Sastav suda (2013.)
5. Ishod postupka (2013.)
6. Postupci privremene pravne zaštite (2009.-2013.)
7. Trajanje postupaka u mjesecima (2013.)

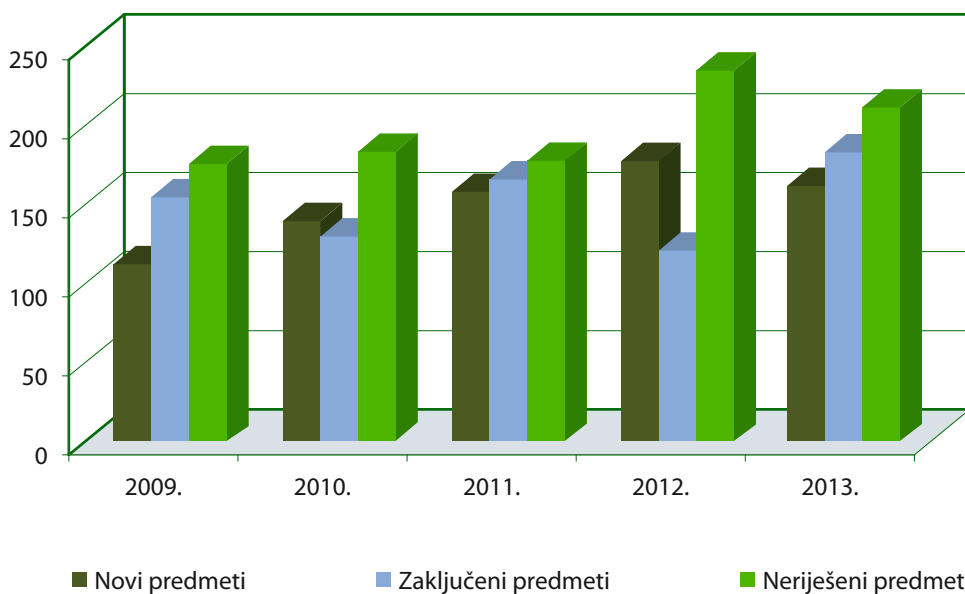
Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca

8. Sastav suda (2009.-2013.)
9. Broj tužitelja

Razno

10. Odluke Službeničkog suda protiv kojih je podnesena žalba Općem sudu (2009.-2013.)
11. Ishodi žalbenih postupaka pred Općim sudom (2009.-2013.)

1. Opća aktivnost Službeničkog suda – Novi, zaključeni i neriješeni predmeti (2009.-2013.)

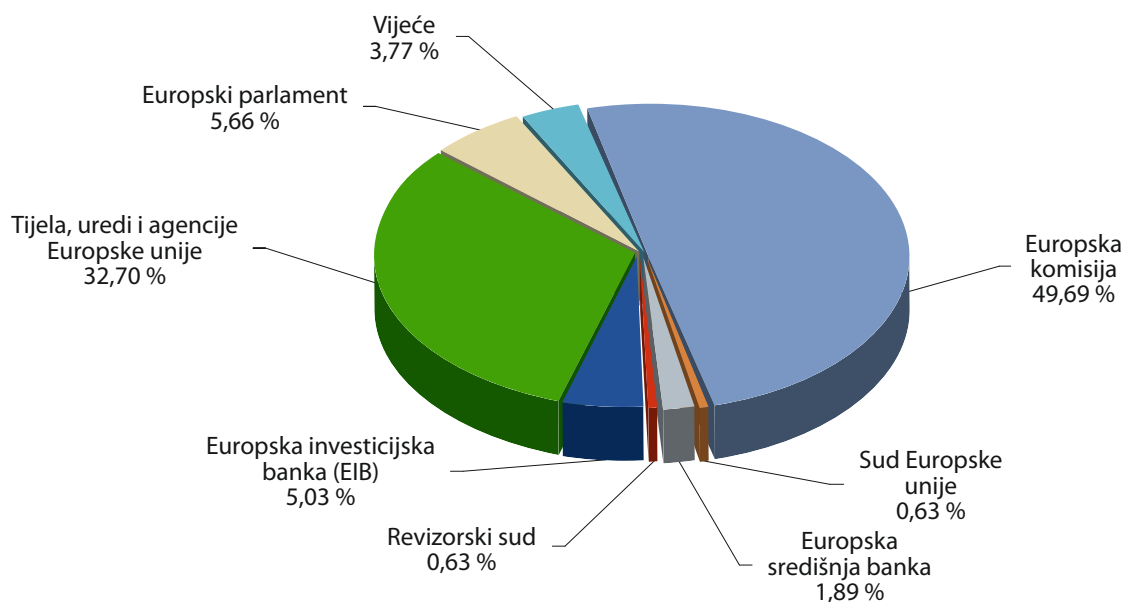
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Novi predmeti	113	139	159	178	160
Zaključeni predmeti	155	129	166	121	184
Neriješeni predmeti	175	185	178	235	211 ¹

Navedeni podaci (bruto podaci) označavaju ukupni broj predmeta, neovisno o njihovoj spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

¹ Od kojih 26 predmeta u kojima je postupak prekinut.

2. *Novi predmeti – Postotni udio u broju predmeta prema prvotuzenoj instituciji (2009.-2013.)*

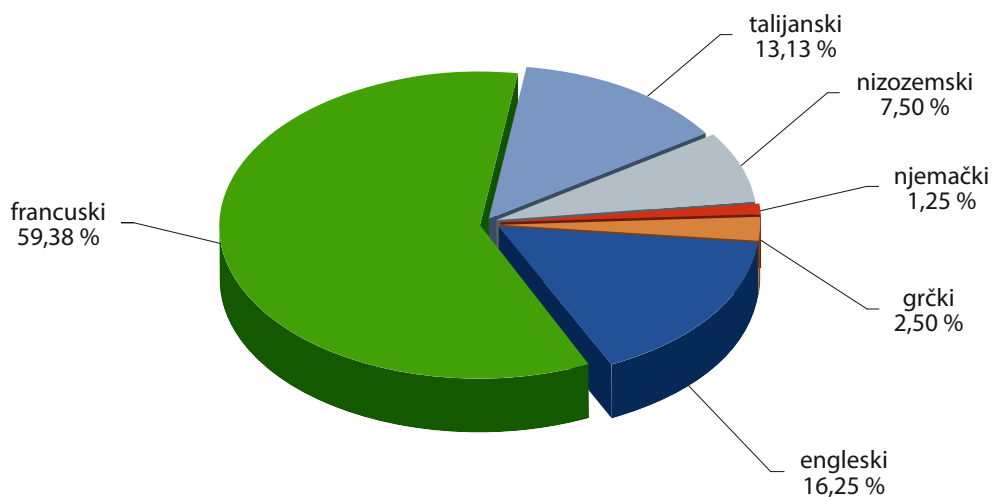
Postotni udio u broju novih predmeta u 2013.

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Europski parlament	8,85 %	9,35 %	6,29 %	6,11 %	5,66 %
Vijeće	11,50 %	6,47 %	6,92 %	3,89 %	3,77 %
Europska komisija	47,79 %	58,99 %	66,67 %	58,33 %	49,69 %
Sud Europske unije	2,65 %	5,04 %	1,26 %		0,63 %
Europska središnja banka	4,42 %	2,88 %	2,52 %	1,11 %	1,89 %
Revizorski sud	0,88 %		0,63 %	2,22 %	0,63 %
Europska investicijska banka (EIB)	0,88 %	5,76 %	4,32 %	4,44 %	5,03 %
Tijela, uredi i agencije Europske unije	23,01 %	11,51 %	11,40 %	23,89 %	32,70 %
Ukupno	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

3. *Novi predmeti – Jezik postupka (2009.-2013.)*

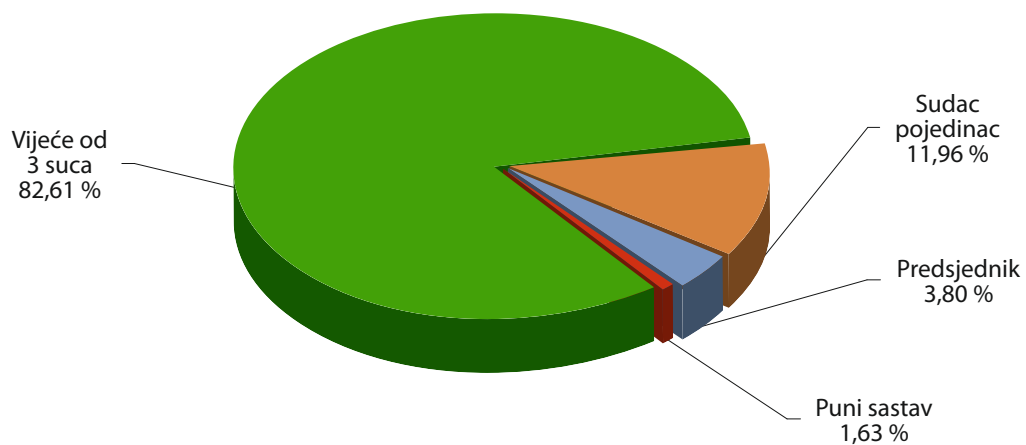
Podjela u 2013.

Jezik postupka	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
bugarski				2	
španjolski	1	2	2	3	
češki	1				
njemački	9	6	10	5	2
grčki	3	2	4	1	4
engleski	8	9	23	14	26
francuski	63	105	87	108	95
talijanski	13	13	29	35	21
mađarski			1		
nizozemski	15	2	1	6	12
poljski			1	2	
rumunjski				2	
slovački			1		
Ukupno	113	139	159	178	160

Jezik postupka odgovara jeziku na kojem je pokrenut postupak, a ne materinskom jeziku ili državljanstvu tužitelja.

4. *Zaključeni predmeti – Presude i rješenja – Sastav suda (2013.)*

	Presude	Rješenja o brisanju predmeta na temelju mirnog rješenja spora ¹	Druga rješenja kojima se završava postupak	Ukupno
Puni sastav	2	1		3
Vijeće od 3 suca	89	8	55	152
Sudac pojedinac	1		21	22
Predsjednik			7	7
Ukupno	92	9	83	184

¹ Tijekom 2013. bilo je još 18 neuspjelih pokušaja mirnog rješavanja sporova koje je potaknuo Službenički sud.

5. Zaključeni predmeti – Ishod postupka (2013.)

	Presude		Rješenja				Ukupno
	Tužbe prihvaćene u cijelosti ili djelomično	U cijelosti odbijene tužbe, obustava postupka	(Očito) nedopuštene ili neosnovane tužbe/zahtjevi	Mirno riješeni sporovi nakon intervencije sudskog vijeća	Brisanje predmeta iz drugog razloga, obustava postupka ili vraćanje na ponovno odlučivanje	U cijelosti ili djelomično prihvaćeni zahtjevi (posebni postupci)	
Disciplinski postupci		4	1				5
Mirovine i naknade za invalidnost	2	4	6	1			13
Natječaji	6	11	2	1	2		22
Ocjenjivanje/Promaknuće	2	7	5	5	2		21
Plaća i naknade	3	6	10		2		21
Prestanak ili neobnavljanje ugovora službenika	9	8	1				18
Raspoređivanje/Preraspoređivanje	1				1		2
Socijalna sigurnost/Profesionalna bolest/Nesreće	4			1	1		6
Uvjeti rada/Dopusti			1				1
Zapošljavanje/Imenovanje/Razvrstavanje u razred	6	5	4		1		16
Drugo	8	6	25	1	2	17	59
Ukupno	41	51	55	9	11	17	184

6. Postupci privremene pravne zaštite (2009.-2013.)

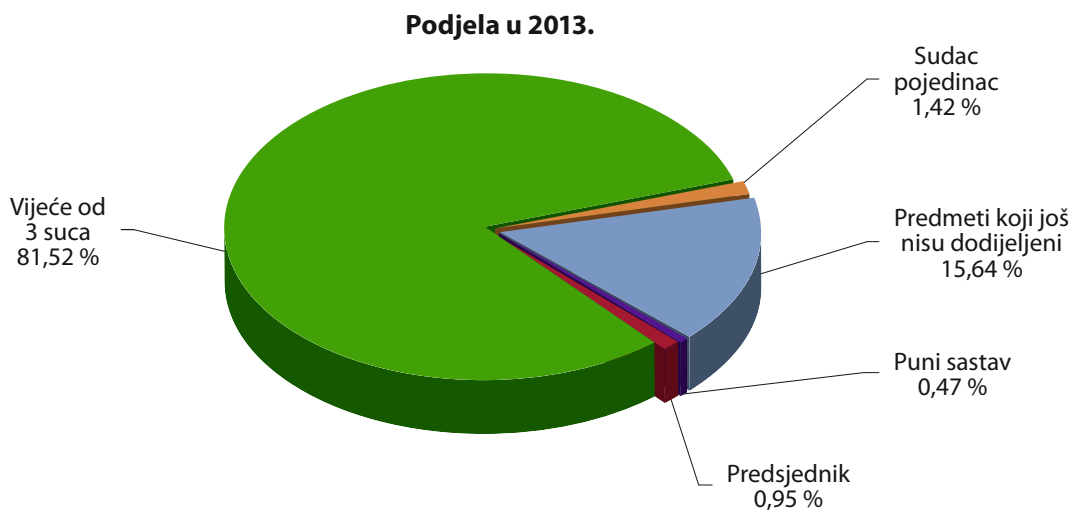
Zaključeni postupci privremene pravne zaštite		Ishod postupka		
		Potpuno ili djelomično prihvaćeno	Odbijeno	Brisanje predmeta
2009.	1	1		
2010.	6		4	2
2011.	7		4	3
2012.	11		10	1
2013.	3		3	
Ukupno		1	21	6

7. Zaključeni predmeti – Trajanje postupka u mjesecima (2013.)

Zaključeni predmeti		Prosječno trajanje	
		Trajanje cjelokupnog postupka	Trajanje postupka, ne uključujući trajanje mogućeg prekida postupka
Presude	92	18,6	18,1
Rješenja	92	13,3	11,3
Ukupno	184	16,0	14,7

Trajanje je izraženo u mjesecima i desetinama mjeseca.

8. *Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Sastav suda (2009.-2013.)*

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Puni sastav	6	1		1	1
Predsjednik	1	1	1		2
Vijeće od 3 suca	160	179	156	205	172
Sudac pojedinac			2	8	3
Predmeti koji još nisu dodijeljeni	8	4	19	21	33
Ukupno	175	185	178	235	211

9. Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Broj tužitelja

Neriješeni predmeti s najvećim brojem tužitelja u 2013.

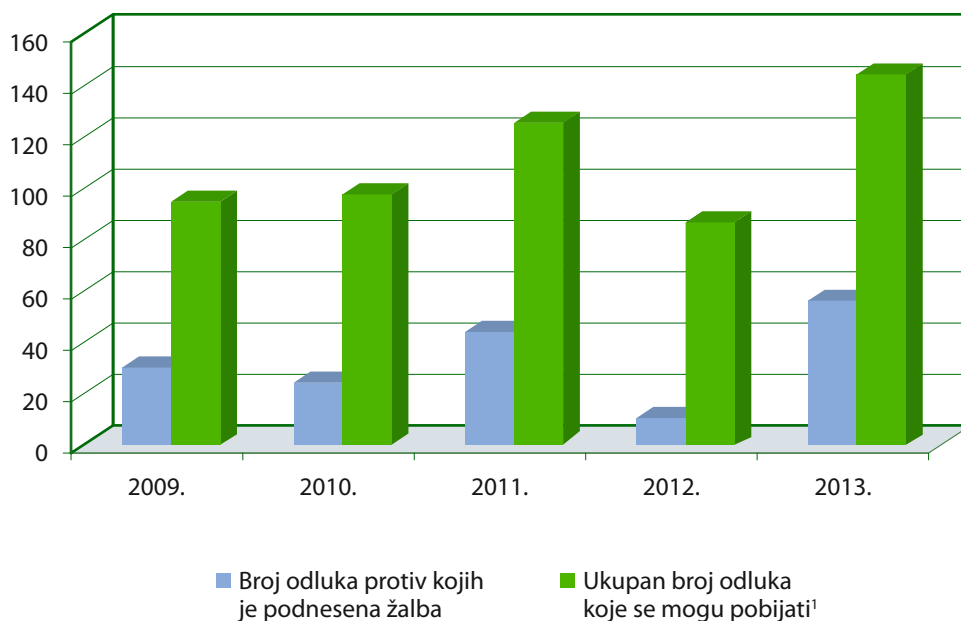
Broj tužitelja	Područja
492 (2 predmeta)	Pravilnik o osoblju – Plaće – Reforma sustava plaća i rasta plaća EIB-a
486	Pravilnik o osoblju – EIB – Plaće – Godišnja prilagodba plaća
451	Pravilnik o osoblju – EIB – Plaće – Novi sustav učinkovitosti – Dodjela nagrada
35	Pravilnik o osoblju – Vraćanje na ponovno odlučivanje nakon preispitivanja presude Općeg suda – EIB – Mirovine – Reforma iz 2008. godine
33	Pravilnik o osoblju – EIB – Mirovine – Reforma mirovinskog sustava
30	Pravilnik o osoblju – Europski investicijski fond (EIF) – Plaće – Godišnja prilagodba plaća
29	Pravilnik o osoblju – Europski investicijski fond (EIF) – Plaće – Reforma sustava plaća i rasta plaća EIF-a
26 (2 predmeta)	Pravilnik o osoblju – Plaće – Dužnosnici koji rade u trećim zemljama – Naknada za životne uvjete – Revizija i prilagodba naknade za životne uvjete – Životni uvjeti jednaki onima u Europskoj uniji – Odustanak od dodjele naknade za životne uvjete
25	Pravilnik o osoblju – Promaknuće – Postupci promaknuća u 2010. i 2011. – Utvrđivanje pragova za promaknuće
18 (18 predmeta)	Pravilnik o osoblju – Postupak – Oporezivanje troškova

Pojam „Pravilnik o osoblju“ odnosi se na Pravilnik o osoblju za dužnosnike Europske unije i uvjete zapošljavanja koji se primjenjuju na ostale službenike Unije.

Ukupan broj tužitelja u svim neriješenim predmetima (2009.-2013.)

	Ukupan broj tužitelja	Ukupan broj neriješenih predmeta
2009.	461	175
2010.	812	185
2011.	1006	178
2012.	1086	235
2013.	1867	211

10. Razno – Odluke Službeničkog suda protiv kojih je podnesena žalba Općem sudu (2009.-2013.)

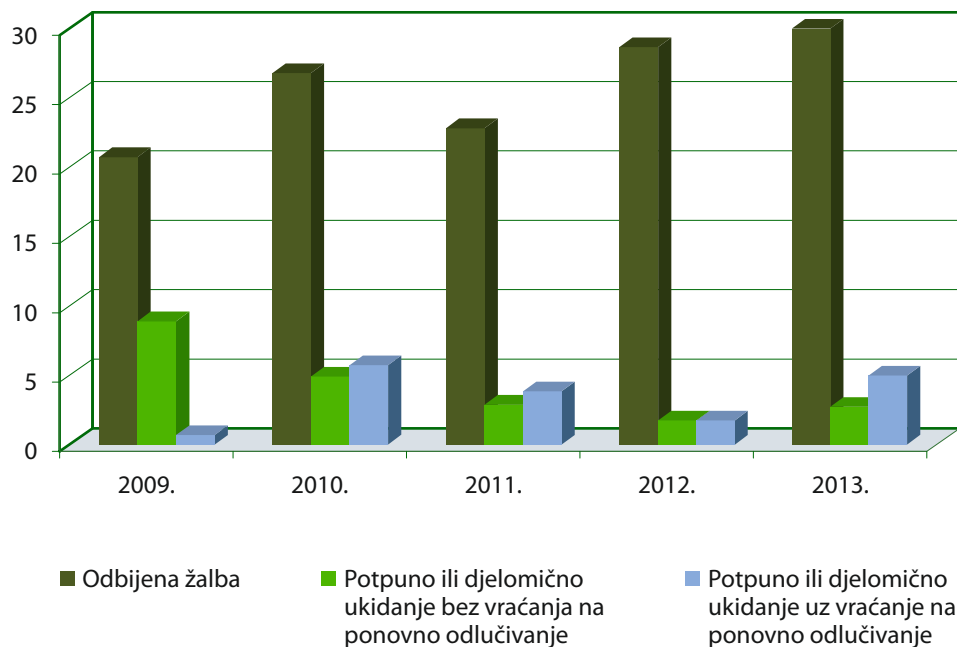

	Broj odluka protiv kojih je podnesena žalba	Ukupan broj odluka koje se mogu pobijati ¹	Postotak odluka protiv kojih je podnesena žalba ²
2009.	30	95	31,58 %
2010.	24	99	24,24 %
2011.	44	126	34,92 %
2012.	11	87	12,64 %
2013.	56	144	38,89 %

¹ Presude, rješenja – kojima je tužba proglašena nedopuštenom, očito nedopuštenom ili očito neosnovanom, rješenja u postupku privremene pravne zaštite, rješenja o obustavi postupka i rješenja o odbijanju intervencije – objavljeni ili doneseni tijekom referentne godine.

² Moguće je da za pojedinu godinu taj postotak ne odgovara odlukama protiv kojih je moguća žalba, a koje su donesene u referentnoj godini, u mjeri u kojoj rok za žalbu zahvaća dvije kalendarske godine.

11. Razno – Ishodi žalbenih postupaka pred Općim sudom (2009.-2013.)

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Odbijena žalba	21	27	23	29	30
Potpuno ili djelomično ukidanje bez vraćanja na ponovno odlučivanje	9	4	3	2	3
Potpuno ili djelomično ukidanje uz vraćanje na ponovno odlučivanje	1	6	4	2	5
Ukupno	31	37	30	33	38

KAKO DOĆI DO PUBLIKACIJA EU-a

Besplatne publikacije:

- jedan primjerak:
u knjižari EU-a (<http://bookshop.europa.eu>);
- više od jednog primjerka ili poster/zemljovidi:
u predstavništvima Europske unije (http://ec.europa.eu/represent_en.htm),
pri delegacijama u zemljama koje nisu članice EU-a (http://eeas.europa.eu/delegations/index_en.htm),
kontaktiranjem službe Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_en.htm)
ili pozivanjem broja 00 800 6 7 8 9 10 11 (besplatan poziv bilo gdje iz EU-a) (*).

(*) Informacije su besplatne, kao i većina poziva (premda neke mreže, javne govornice ili hoteli mogu naplaćivati pozive).

Publikacije koje se plaćaju:

- u knjižari EU-a (<http://bookshop.europa.eu>).

Pretplate koje se plaćaju:

- pri jednome od prodajnih predstavnika Ureda za publikacije Europske unije (http://publications.europa.eu/others/agents/index_en.htm).

Ured za publikacije

ISBN 978-92-829-1697-1

9 789282 916971
doi:10.2862/54545

